IOAN. MARIÆ NOVARII J.C.

DE

Restitutionis incertorum, & malè ablatorum Privilegiis

TRACTATUS ALTER

SIVE

Practicabilis summula Privilegiatam Incertorum, & malè ablatorum materiam complectens, in qua complura eorum in Favorem, in forensi usu quotidiana, & frequentia dilucidè, breviter, exactèque tractantur, & examinantur.

Opusculum sanè Synodale, & novum cunctis in scholis & in foro tum Ecclesiastico, cum sæculari apprimè utile, & conscientiis pariter non minus necessarium

Accesserunt in calce nonnullæ allegationes D.Francisci Severini

Cum indicibus necessariis

COLONIÆ

Sumptibus VVILHELMI METTERNICH Bibliopol.

Sub signo gryphi. Anno M.DCC.IX.

Cum permissu Superiorum.

SERIES PRÆLUDIORUM

DE QVIBVS HOC IN OPVSCVLO.

Finis Præludiorum.

ELENCHUS

ELENCHUS PRIVILEGIORUM

Quæ in hoc Opuſculo collecta fuerunt,

Privilegium 17.

Legata aliqua quantitate pro incertis, & malè ablatis si postea aliqua pars dictæ quantitatis fuerit in vita per testatorem soluta debetur quoque aliud residuum pag. 55.

Privilegium 18.

Legata pro incertis, & malè ablatis, non comprehenduntur sub statuto, quod de legatis solvatur g. belli, pag. 56.

Privilegium 19.

Legato mille aureorum facto pro malè ablatis si non sint tot malè ablata residuum non debet remanere penes hæredem, sed erogatur in pium usum, pag. 58.

Privilegium 20.

Donationes factæ pro incertis, & malè ablatis infra quindecim dies à tempore stipulationis locis, quibus factæ sunt, per Notarios denunciari debent legata autem infra idem tempus à die aperturæ testamenti, ibid.

Privilegium 21.

Legatum pro incertis, & malè ablatis per alienationem rei legatæ, non censetur revocatum pag. 60.

Privilegium 22.

Contractus factus à muliere, vel alia persona prohibita contrahere absque aliqua solemnitate valet, si fuerit factus pro malè ablatis, & incertis ad exonerationem conscientiæ, quamvis solemnitas à statuto requisita non fuerit servata p. g. 61.

Privilegium 23.

Legata pro incertis, & malè ablatis debentur, quamvis malè ablata aliter constent, quàm testatoris assertione, pag. 63.

Privilegium 24.

Donatio pro incertis, & malè ablatis excedens summam quingentorum aureorum valet, & si fuerit facta absque insinuatione, pag. 65.

Privilegium 25.

Fructus rei legatæ pro incertis, & malè ablatis debentur à die mortis testatoris, pag. 67.

Privilegium 26.

Donatio facta alicui Hospitali pro incertis, & malè ablatis revocari nequit sub prætextu, quod ingratitudinem receperit ab Administratoribus, vel Oeconomis, pag. 70.

Privilegium 27.

Confessio facta in testamento in favorem piæ causæ pro incertis, & malè ablatis, dicitur potius ex causa necessaria, quàm voluntaria, pag. 72.

Privilegium 28.

Legatum pro incertis, & malè ablatis confessati debiti vim habet, & ideo est irrevocabile ibid.

Privilegium 29.

Modus appositus in donatione facta pro incertis, & malè ablatis non censetur causa finalis donationis factæ pag. 73.

Privilegium 30.

Dispositio facta pro incertis, & malè ablatis dicitur potius facta ex causa necessaria, quàm voluntaria pag. 76.

Privilegium 31.

Damnati ad mortem naturalem possunt testari pro restitutione incertorum, & malè ablatorum ad exonerationem eorum conscientiarum pag. 77.

Privilegium 32.

Damnati ad mortem civilem possunt testari pro incertis, & malè ablatis, pag. 78.

Privilegium 33.

Legatum factum pro incertis, & malè ablatis in genere, non expresso legatario, vel loco, cui legavit, est validum, & debetur Ecclesiæ matrici illius loci in quo residet testator, pag. 80.

Pri-

Privilegium 34.

Tacita pupillaris substitutio contenta in vulgari expressa, quando est substituta pia causa pro incertis, & malè ablatis excludit matrem pag. 82.

Privilegium 35.

Legatum factum pro restitutione malè ablatorum, non diminuitur, licèt legata transcendant vires hæreditatis, pag. 83.

Privilegium 36.

Loca pia, vel pauperes, quibus malè ablata restituenda sunt adversus executorem possunt agere, pag. 85.

Privilegium 37.

Confessio absque causa pro malè ablatis ad exonerationem conscientiæ valet, pag. 86.

Privilegium 38.

Exceptio non numeratæ pecuniæ, non admittitur adversus confessionem, facta pro incertis, & malè ablatis in articulo mortis, pag. 89.

Privilegium 39.

Confessio uxoris pro exoneratione conscientiæ viri circa aliquid malè ablatum nocet pupillis & revelat creditorem, pag. 91.

Privilegium 40.

Legatum factum pro incertis, & malè ablatis debetur ab hærede non obstante, quod sit intra tempus confidentiæ inventarium, pag. 92.

Privilegium 41.

Mulier, quæ intercessit pro exoneratione conscientiæ viri mortui, non juvatur Velleiano pag. 93.

Privilegium 42.

Revelatio facta à filio contra patrem vigore literarum monitorialium excommunicationis valet, ubi tendit ad exonerationem conscientiæ quia agitur de malè ablatis factis à patre pag. 95

Privilegium 43.

Actio oritur ex pollicitatione facta pro incertis & malè ablatis pag. 97.

Privilegium 44.

Legata relicta pro male ablatis testamento nullo ob prætermissionem filii, quem testator ignorabat se habere debentur, pag. 98.

Privilegium 45.

De legatis factis pro incertis, & malè ablatis pro exoneratione conscientiæ, non detrahitur quarta ab Episcopo pag. 99.

Privilegium 46.

Confessio facta pro malè ablatis et am parte absente habet vim debiti confessati, ita quod prodest absenti & probat debitum, pag. 102

Privilegium 47.

Extensio de casu ad casum, & de persona ad personam favore legatorum pro incertis, & malè ablatis, commode fit, pag. 104.

Privilegium 48.

Pro restitutione rerum malè ablatarum, hypoteca tacita inducitur super bonis illius, qui res illas abstulit, quæ hypoteca præfertur omnibus aliis privilegiatis creditoribus, pag. 106.

Privilegium 49.

Res censui subjecta legata pro incertis, & malè ablatis eorum favore absque onere relicta censetur. pag. 107.

Privilegium 50.

Confessio dubia in favorem incertorum, & malè ablatorum interpretari debet, p. 110.

Privilegium 51.

Legatum factum pro salute animæ, censetur factum pro malè ablatis, & restitutione facienda, pag. 111.

Privilegium 52.

Testatore mandante restitui debitum ex incertis & malè ablatis pro exoneratione conscientiæ si fuerit præscriptum, non potest hæres opponere præscriptionem, pag. 112.

Finis Privilegiorum.

Jo. Mariæ

IO: MARIÆ NOVARII J. C. LUCANI

DE RELICTORUM EX CAUSA MALE ABLATORUM PRIVILEGIIS

Practicabilis Tractatus.

PROOEMIUM.

SUMMARIUM.

1 *Avaritia omnium malorum Mater, & radix.*
2 *Testatores in ultimæ vitæ elogio solet facere legata pro malè ablatis.*
3 *Malè parta, malè dilabuntur, nec illis gaudet tertius hæres.*
4 *Malè Ablatorum Materia practicabilis est.*
5 *Operis divisio datur ab Authore.*

1 CUM avaritia omnium malorum mater *Authent Judices sine quoque suffragio* §. 1. immò illorum radix, *cap bonorum 47. distinct. glos. in cap. quia radix de pænitent. distinct.* 2. cò ereverit in hominibus, ut contra jus, fasque quotidie in proximi perniciem committantur multa, quæ deinde ex conscientiæ stimulo in hujus labentis vitæ exitu restitutione reparari solent, qui videmus Testatores, legata, & donationem pro incertis, &
2 malè ablatis facere, idque in dies practicatur, duplici quidem de ratione, tum ad se exonerandos, & nè eorum vexentur animæ, tum etiam, quia experientia sciunt malè parta, male dilapidari, & illis non gaudere
3 tertium hæredem, ut ex *Paulo Apostolo* probat *Cardin. Tusc. pract. conclus. tom. 5. litt. M. conclus.* 25.

Vndè hæc sanè materia in frequenti usu reposita apparet, estque multum quotidiana, & practicabilis, 4 Notariis præsertim, Mercatoribus, Judicibus, Advocatis, Procuratoribus, Negotiatoribus, & similibus in hoc avarissimo vivendi genere.

Consideravi propterea aliqua utilia conscientiis pariter, & auribus delectabilia, circa illius privilegia discutere.

Cæterum solito inhærendo stylo, & ne ab instituta serie, qua in aliis operibus usus sum, desistere videar, illam igitur prosequendo Tractatum istum, in duos sejungere sectiones consultò arbitratus sum.

OPERIS DIVISIO.

IN prima inquam nonnulla præludia generalia, pro ejusdem materiæ enucleatione reportabo. 5

In secunda autem casus, in quibus hujusmodi malè ablata sint privilegiara singulatim (Deo Optimo Maximo favente) reponam.

SECTIO

SECTIO PRIMA

IN QUA NONNULLA PRACTICABILIA PRÆLUDIA generalia, ad materiam spectantia utiliter recensentur.

Præludium I.

ARGUMENTUM.

Ablatum quid nam sit, & qualiter intelligatur in hac materia.

SUMMARIUM.

1 *Nominis origo est in primis agnoscenda antequam ad materiæ enucleationem deveniatur.*
2 *Ablatum quod dicitur & n. 3. & 5.*
4 *Ablatum verè, vel virtualiter quando dicatur.*
6 *Legatum pro incertis, & malè ablatis, quando dicatur.*

1 Est quidem nobis tradita regula in cujusque rei, qua de agitur materia, ejus in primis, nominis cognoscendam originem, ut 10 *l. 1 ff. de just. & jur.* ubi de jure acturus Ulpianus sic exorditur *Juri operam daturus, prius noscere oportet, unde nomen juris descendat.*

Quare ejusdem vestigia sectando, Ablati nomen enucleare necessarium esse, ante omnia duxi.

2 Ablatum igitur nuncupatur, quod manibus per raptum arripitur, *Rom. cons. 164.* ubi bona *Additio Card. Tusc conclus. tom. 1. lit. A. conclus. 31.*

3 Et Ablatum in hac materia dicitur omne illud, quod verè, & virtualiter aufertur, quo casu offenditur justitia commutativa *Cajet. 2. 2. quæst. 62. art 6. Sot. de just. & jur. lib. 4. quæst. 6. artic. 1.*

4 Verè ut si quid furto, rapina, & similibus auferatur; virtualiter ut si quid injustè retineatur, *cap sæpe de restit. spoliat.* vel si debitum purum, & simplex non solvatur juxta modos de quibus per *Navarr. in man. cap. 17. à num. 12.* Vel tandem si aliquod jus probabiliter speratur, & ità in re, vel ad rem impediatur, ut in *cap. fin. de sepult & in cap. in literis, de Raptorib* & in aliis speciebus, de quibus apud eundem *Navar. in man. cit. c. 17. n 69. & 71.*

5 At *Carocc. decis. 7. num. 11.* ea quæ per vim Testator, abstulit malè ablata appellat, imò quovis modo extorta, sub aliquibus figmentis, cavillationibus, & deceptionibus, malè ablata dici posse asseverat, sicque plu-

ries prædicatum vidisse testatur, subjungens ulterius legatum (pro incertis & male ablatis) tunc dici, quando personæ incertæ esset restituendum, secus si personæ certæ, licèt re vera esset creditor, allegat *Roman. ut cit. consl.* 164.

Præludium II.

ARGUMENTUM.

Malè Ablatum restituendum esse demonstratur.

SUMMARIUM.

1. *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum & nu.* 2.
3. *Reatus ad pœnam æternam insurgit ex violatione justitiæ.*
4. *Restitutio necessaria est necessitate præcepti.*
5. *Restitutio an sit facienda, quando res periit.*
6. *Restitutio est facienda statim.*
7. *Paupertas excusat à restitutione.*

Apertijuris est minimè dimitti peccatum, nisi restituatur ablatum ad *tex. inc. pecatum de regul. jur. in 6. cap.* 1. *14. quæst. 6. cap. qui repit. 14. q. 5. cap. cum tu de usur.* [1]

Probatur *Ezecchiel.* 33. Ibi, (Non permittitur venia, nisi rapina reddatur,) & ex *Matth. ad Roman* 14. Ibi, (Reddite omnibus debita, & *Tabiæ* 2. Ibi, si furtivus est, non licet nobis de eo aliquid edere, aut contingere.)

Et in terminis malè ablatorum *Card Tusc pract. conclus. lit. R. conclus.* 303. affirmat, quod nisi furtum, rapina, usura exacta, & cætera malè ablata restituantur peccatum non dimittitur. [2]

Assignatur conclusionis ratio, quia reatus ad pœnam æternam, qui insurgit ex violatione justitiæ commutativæ, non aliter admittitur, quam si id, quod verè, aut virtualiter ablatũ est, restituatur, ut constat ex præcepto *decalogi.* de quo *Exodi.* 20. (Non furtum facies,) in eo etenim implicitè, & reductive continetur aliud præceptum, licet formaliter sit distinctum, de restituendo ea, quæ contra justitiam commutativam verè, aut virtualiter auferuntur, *D. Th.* 2. 2 *quæst.* 66. *artic.* 3. *Ledesma* 2. 4. *quæst* 18. *art* 2. *Sot. de just. & jur. lib.* 4. *qu.* 6. *art* 2. [3]

Unde restitutionem necessariam esse necessitate præcepti asseverant *Valent. tom.* 3. *disp* 5 *quæst.* 6. *punct.* 1. *Solon.* 2. 2 *quæst* 62. *artic.* 2. *controvers* 1. ubi etiam *Aragon. Lessius de just. & jur lib.* 2. *cap* 7. *dubit.* 10. *Rebel de oblig justit. lib.* 2. *q* 1. *n.* 4. *Sair. in clavi Regia lib.* 10. *tr* 1 *c* 3. [4]

5 Etiam, si res ablata perierit sine culpa sua *Glos in d. c. peccatum*, nam ille, qui furto, vel rapinâ, seu aliâ injustâ acceptatione rem habuit alienam, cujus dominium non acquisivit tenetur eam domino restituere, non tantùm ratione rei acceptæ, sed ratione injustæ acceptationis, adeò quod si res illa sic ablata pereat, etiam absque levissima culpa ejus, qui illam detinet, sed fortuito tenetur nihilominus restituere, quia qui sic accepit, à die acceptationis dicitur esse in mora, unde ipsi imputatur omnis casus fortuitus *D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 6. Medin. in C. de restit. q. 6. Silvestr. in summa in verba furtum, q. 16. Sot. de justit. & jur. lib. 4. q. 7. art. 2. Vasquez in opusc. de restit. c. 5. §. 1. dub. 11. n. 64. & 65.* dicens *nu. 66.* quòd, si res perit eo modo, quo erat peritura penes dominum, & ità moraliter intelligeretur futurum tunc non teneretur fur, vel alios, qui injustè illam acceperat, & detinebat, aliquid dominum satisfacere pro re perempta.

6 Statimque restitutio facienda est quippe cum restituendi præceptum in septimo *Decalogi* comprehendatur, & ad semper, & pro semper obligeti quamvis enim præceptum de restituendo sit affirmativum, quia tamen à negativo derivatur, & in eo continetur, ad semper eo modo quo negativum, à quo derivatur, & in quo includitur, obligat; restituendique præceptum negativum est, quatenus tacitè, & virtualiter non tenere alienum, invito domino jubet, ità *Cajet. in summa, restit. ¶. 6. Sot. de just. & jur. lib. 4 quæst. 7. art. 4. Guttierrez canon. quæst. lib. 2. cap. 40. n. 1. Molin. de just. & jur. lib. 3. tract. 2. disput. 716. n. 3. & 4.* quos cum aliis refert, & sequitur *Alvarez de Valasco in tract. de privileg. pauper. q. 27. par. 1.* ubi excipit regulam, quando

7 restituere debens esset pauper eò, quia paupertas à restitutione statim facienda, eum, qui animum restituendi deliberatum habet, excusat, *cap. 1 14. quæst. 6. c. quamquam, de usur. in 6.* & ibi *glos.* latè *Rebell. de obligat. justitiæ lib. 2. quæst. 17. sect. 4.* ubi testatur de communi.

Præludium III.

ARGUMENTUM.

Malè ablata quando sunt restituenda, & Dominus est absens, cujus expensis admittenda sint.

SUMMARIUM.

1 *Restitutio expensis cujus sit facienda, & vide n. 2. ubi ampliatur conclusio, & nu. 3.*

4 *Fraus malæ fidei possessoris prodesse non debet.*

5 *Locum ex re usu consumptibili non restituitur.*

1 QUoties bona malè quæsita, & ablata veniunt restituenda, & illorum Dominus fuerit absens, dicendum est, quod expensis ejus, qui injustè rem accepit, & detinet, restituenda est, & remittenda ad Dominum ubicumque fuerit, *Silvestr. in summa in verbo restitutio il quarto. § fin Hostiens. de usur. § pœna, Covarr. in cap peccatum de reg. juris n. 7 Vignat. de usur. nu. 235. Lupus in ejusdem nomin. tr. comment 3. §. 2. n. 47. Bertazol. cons crim 438 n. 10. Rebell. de just. & jur. lib. 4. q. 13 n. 7. sect. 2. Sot de just. & jur. lib 4 q. 7. art. 3. Cajet in 2. 2. q. 62. art. 5. Vasq. opuscul. de restit. c. 10. dub. 10. n 26.* juxta quorum sententiam consultà quodam Reverendo Confessario, respondimus, in anno 1626. de Mense Februarii.

2 Quam sanè conclusionem veram esse prædicamus, sive debitor, sive creditor a loco recesserint, *Binsfeld. in cap. cum tu, q. 9. concl. 4. de usur. Rebell. de just. & jur. loc cit. Villagut. de usur. q. 30. concl. 1. & 2.* ubi *concl. 3.* ait, quod tunc subducendæ essent expensæ, quas in deferendo fecisset creditor si rem habuisset, sequitur *Ugol. in ejusdem nominis tr. cap. 19.*

3 Prout si rei pretium expensæ superent, sitque res magni momenti, suis expensis illam mittere tenetur debi-4 tor, quoniam propria malæ fidei possessoris fraus in veri Domini præjudicium prodesse minimè debet, *Binsfeld memor. q. 9 concl 6.* qui *concl. 5.* enarrat, quod si magni momenti non esset res, ejusque pretium superarent expensæ, tunc si diligenti facta inquisitione ignoretur, ubi creditor sive ejus hæres essent, pauperibus benè debitum distribui posset, prout etiam sequuntur *Authores* mox citati, qui pariter affirmant, quod si sciverit debitor, ubi extortus creditor reperiretur, non sufficiet debitum pauperibus, aut piis locis assignare, sed tuto in loco deponendum erit, ut conservetur pro eo, cui significari debet ex *D. Thom 2 2 q. 62. art 5.* addimus *Rebell de just & jur. d q. 13. lib 2. n. 7. sect. 2.*

Et si extortum illud secum creditor à loco, quo decessit, non detulisset, sed illic vendidisset, propriis expensis pretium illi transmittere debet, cujus extorta res erat, omneque damnum, quod ex carentia illius rei spoliatus substinuisset, licèt quando res extaret, res, illam propriis expensis mittere esset obligatus, *Villagut. in cit. tr de usur. q 30 consl. 4.* & cum fructibus, si forte res fuisset fructifera, quoniam fundi per usuram acquisiti fructus non fecit suos, *Card. Tusc. concl. 249. n. 9. lit. V. Rebell. de just. & jur. q. 15 n. 2. lib. 8. par. 2.* ubi ta-5 men firmat luctum ex re usu consumptibili restituere non debere,

quod

quod pariter annuit *Spin. in spec. testam rubric. 13. n 29.* & Ego dicebam in causa Annæ Sancinæ cum Martino Bonacore in anno 1626. de Mense Julii.

Præludium IV.

ARGUMENTUM.

Male Ablata quibusnam restituenda veniant.

SUMMARIUM.

1 *Restitutio est facieda veris dominis.*
2 *Restitutio debet fieri ei, à quo fuit malè ablatum si sit certa persona, nec pauperibus tunc fieri potest n. 4 sed quando secus n 5. & 6.*
3 *Restitutio est actus commutativæ justitiæ.*

1 Firmanda est conclusio, ut aliis quam veris Dominis, eorumvè hæredibus, & legitimis successoribus sordida, & male quæsita restituenda non sunt, *c. cum tu de usur. cap reintegranda 3 q 1. c. gravis de restit spoliat. cap. sicut § eos de homicid D. Thom 2. 2. q 26. artic. 5. Pacian de prob. lib. 1. c. 66 n. 125 Ugol. de usur. c. 18. Magdal. de nu test. in testam. requisit c. 2. n 78 p. 2 Peck. de testam conjug c. 22. lib 1. Lopez in l. 2. tit. 15. par. 6. Rebell de justit. & jur. lib. 2. tit, de restit q 11 sect. 1. Card Tusch. concl. 352. litt V. & concl. 31. lit. A* ubi quod restitutio debet fieri ei, à quo 2 fuit malè ablatum, si sit certa persona, sive eorum Dominus sit persona Ecclesiastica, sive sæcularis, modò sit dispensatrix & non dissipatrix, sive etiam Dominus non sit, sua intersit honesta ex causa rem non esse sublatam, quia nempe in ea pignoris jus habebat aut usum, vel aliquid hujusmodi, ad *text. l. si cujus ff. de furt. Silvest. in summa in verb. restitutio 2l quæsito, Graff. in decis. Aur. cap. 128. lib 2 par. 1.*

3 Siquidē cum restitutio sit actus cōmutativæ justitiæ, qua res accepta restituitur, vel damnum illatum compensatur ei, cui debetur, ut apud *Bonacin.* recenter in *tract. de contract. & rest. disp. 1. q. 1.* & per eam æqualitas constituatur inter personas inæqualia habentes, ut constat ex *Peregrin. in suo tract. de duel. quæst. 39. nu 9. & seq.* & voluit *Graff. d. cap. 128. num 2.* igitur legitimè constitui nequit, nisi ei idem id reddatur, quod fuerat ei ablatum.

4 Unde nec pauperibus, vel aliis piis locis restituere sufficit, si certi sint, quibus restitui illa oportet, *cap. sicut dignum §. eos de homicid. cap. in literis de rapt.* quæ jura adducit *Peck. in tract. de test conjug. lib 1. d. c. 22. n. 2.* & ità sensitē *Bart. in l. 1. C de sacros Eccl Gem cons. 20. Lap. alleg. 75 n. 5. Abb. cons 80. vol. 1. Bursat. cons. 226. n. 103. Ugolin. de usur. cit. c. 18 n. 1. Card Tusch. concl. 352 n. 1. & seqq lit. V.* firmans *concl. 349. n. 19.* quod

quod si certi sint, quibus restitui usuræ debent nec Episcopus, imò Papa dispensat, quin revolvat, ante eum *Abb. cons. 34. vol.* 1. quare omnem adhibendam esse diligentiam, ut veri Domini sciantur, asseverarunt *Archidiac in c. non sanè n. 14. qu. 5 & Binsfeld. in d. c. cum tu q. 7 concl. 4. & seq. de usur.* asserens *concl.* 2 ut nec de rebus furto subtractis eleemosina scienter fieri permittatur quod pariter approbârunt *Villagut de usur. q. 30. concl. 4. & 5. Rebell. de justit. & jur. q. 14 n. 4 lib.* 8. spectatq; ad singulos non de alieno, sed de suo eleemosinam elargiri, ut apud *Mart. decis. Rot. Pisan. 205. num* 8.

5 Benè verum, ubi certus esset Dominus, & difficilis ad eum accessus, vel cum periculo, aut scandalo, in tali casu restitutio non prohibetur fieri pauperibus, & his magis, qui in loco sunt ubi res subtracta est, quam extraneis, ut novè tutatur *Azor. instit. moral. par. 3 lib. 5 c. 11 q. 15.* & ante eum *Ugolin. de usur. d. cap. 18. §. 2. Graff. in dec. aur. cit. cap. 128. n. 12.*

6 Prout etiam quando ablatæ rei Dominus reperiri nequit locis piis erogandam esse probatur in *d. cap. cum tu*, ubi *Binsfel. conclus. 3. q. 6.* & in *cap. quanquam de usur.* traditque recenter *Giurb. post.* hæc scripta visus in *comment. ad consuet. Messan. c. 2. glos. 12. n. 2. par.* 1. ubi residet in opinione esse illis tradenda in beneficium animæ, cujus res erat, ex *Abb. cons. 34 lib. 1. Lopez in l. 2. tit. 15. par. 6. Pacian de prob lib. 1. cap. 66. n. 125. Spin. de testam. rub. 13 n. 24.* & aliis, firmans pariter *d. glos. 12. n. 35.* quod si facta ab exequutore pauperibus restitutione compareat Dominus, si fuerit facta diligentia pro illo reperiendo, & fuerit convenienti tempore expectatum iterum ad solvendum non cogitur, ex *Ugolin. de usur. d. c. 18. § 2. nu. 6. Lopez in rub. de donat. inter vir. & uxor. §. 65. n. 61.* quamvis conditione sine causa repeti illud posse à pauperibus concludant alii apud *Franc. in d. c. fin. in glos. satisfieri, de usur. in 6. Federic. de sen. cons. 153 Ugolin. ubi supra* qui scribit melius forsan esse pio loco sordidum id dare, cum clausula, quod si fortè Dominus apparet, ipsi restituisset.

Præludium V.

ARGUMENTUM.

Malè ablata si restituantur, nec sequatur confessio, & peragatur pœnitentia, Num peccatum dimittatur.

SUMMARIUM.

1 *Restituens malè ablatum non dicitur absolutus nisi confiteatur peccatum. Et Ratio quæ sit n. 2.*

Regu-

1 REgula illa quod peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum, de qua fuso sermone supra in *Præludio* 2. suam recipit declarationem, ut etiam facta restitutione illorum quæ ablata fuero minimè remittatur peccatum, & peragat pœnitentiam, ut probat *Card. Tusc. pract. conclus. lit. R. conclus.* 303 *num.* 3. & communis Theologorum Schola docet.

2 Justificatur hujusmodi assumptum, & axioma eo, quia confessio contra Deum, & contra proximum committitur ex furto, rapina, & similibus, & propterea ultra satisfactionem requiritur contritio, & confessio, *Franch. in cap. peccatum n* 4 *de reg. jur. in* 6. *Federic. de sen. cons.* 18. *col. fin & cons.* 22. *n.* 2. *in fin.*

Præludium VI.

ARGUMENTUM.

Malè ablata, si restitui dilatentur ab hæredibus, num ex hoc Anima illius, qui abstulit, in Purgatorio detineatur.

SUMMARIUM.

1 *Restitutio malè ablatorum post mortem pœnitentis non liberat à pœna in alio seculo purganda, nec obsolutionis dilationem ab hærede factam Anima in Purgatorio detinetur.*
2 *Pœna Purgatorii est temporalis.*
3 *Differentia inter Purgatorium, & Infernum datur.*

1 EX multis quidem tutatur *Sot. de just. & jur. lib.* 4. *quæst.* 6. *art.* 1. quod restitutio male ablatorum post Mortem pœnitentis non liberat à pœna in alio sæculo purganda, nec propter ipsius solutionis dilationem Anima in Purgatorio detinetur, sicq; communi calculo per Theologos habemus receptum *in* 4. *dist.* 16. probârunt *Navarr. in man. cap.* 17. *nu.* 68. & *Cardin. Bellarmin. de Purgat. lib.* 2. *cap.* 16.

Quæ sanè opinio venit omninò amplectenda, aliàs iniqua esset lex divina, quæ statueret Animam defuncti in gratia decedentis ex culpabili mora hæredum de non restituendo in Purgatorio detineri.

2 Præterea, quia ex eadem mora culpabili, pœna Purgatorii temporalis, natura sua, fieret æterna, non ex

B pro-

propria defuncti, sed hæredum culpa, & consequenter Purgatorium eidem animæ redderetur infernus, cum præcipua inter utrumq; differentia ex perpetua, vel temporali temporis diuturnitate, quod attinet ad pænalitatem desumatur, & est de fide, eliciturque ex *Sacr. Conc. Trid. sess. 6. can. 30.* fatetur Divus *Bonaventura in 4. dist. 20. nu. 34* ubi *Ovan. propost. 4. distin. 44 quæst. 18.*

Et hanc opinionem latiùs novissimè probat *Barbos. in cap. peccatum, de reg. jur. in 6. numer. 7.* ubi *num. 8.* respondit ad *text. in cap. in litteris, de Raptorib.*

Finis Sectionis primæ, & Præludiorum.

IO: MARIÆ NOVARII I. C. LUCANI

De Malè Ablatorum Privilegiis.

SECTIO SECUNDA

Continens casus, in quibus pro malè ablatis Relicta Privilegiata reperiantur.

PRIVILEGIUM I.

ARGUMENTUM.

Legatum pro malè ablatis, dicitur pium, & omnibus piæ causæ privilegiis imò majoribus potitur.

SUMMARIUM.

1 *Pia causa quotupliciter consideretur, & num. 7. & 11.*

2 *Leges favent judiciis testatorum, quæ quidem semper prædominantur, n. 5.*

3 *Judicia hominum exitum habere publicè interest, & ideo servanda sunt, n. 4.*

6 *Voluntas testatoris, nec à Principe subverti potest, licèt bene à Papa, qui illam in totum destruere valet.*

8 *Dos dicitur pia causa, & omnibus piæ causæ prærogativis fruitur, nu. 4. Item, & fisci privilegiis potitur, nu. 10.*

12 *Legata pro incertis, & malè ablatis,*

latis, in piam causam relicta dicuntur, & potiuntur privilegiis piæ causæ, n. 13.

Regulam firmo, piam causam triplíciter in jure nostro considerari posse, largissimè scilicet, large, & strictè.

1 Largissimè inquam consideratur, ubi humanitatis intuitu favor aliquis à jure adhibetur; ut circa deficientium voluntates testamentaq; contingit, *cap. fin. de re jud. l. si pars ff. de inoffic. testam.* cum enim ad ipsorum morientium voluntates amplius non redeat arbitrium, *l. 1. C. de sacros.*

2 *eccles.* meritò leges humanitatis, ac pietatis intuitu testantium judicia favoribus prosequuntur, *l. in conditi. on. ff. de condit. & demonst. l. fidei commissa §. item si quis ff. de leg.* 3. unde illud oritur axioma, vestigia testatorum semper esse sectanda, ut in *l. cum quidam C. de neces. seru. hæred. instit.* quæ si perspicua sint, non est exquirenda ratio, cur ità senserint & cur ità voluerint, cum sufficiat pro ratione voluntas, *§ disponat auth. de nup. Bimius consil. 266. Præt. de in interpr. ulti. vol. lib. 5. interpr. 1. dub.* 1. & plenè *Card. Mantic. de conject. ult. vol. lib. 3. tit.* 3. publicè enim expedit suprema hominum judicia exitum habere, *l. vel negare ff. quem. adm. testam. aper. Spin. de testam. glos. 38. num. 5. & 6. Galvan. cons.*

4 *47. num. 7.* ideo servandam eam dicimus *cap. tua nobis de testam. l. cum antiquitas, & l. si testamentum, ubi Castrens. & Corn. C. de testam. §. si quis autem callat. 1. authent. de hæred. & falcid.* piumque est, non irati, & tanquam pium debere sequi jura clamant ad *text. in l. contra voluntatem C. de testamen. manum. Covar. in cap. cum esses nu. 12. de test. Valasc. decis. 183. num. 4.* Galvan. in *l. gallus in princ. cap. 4. nu. 134. ff de liber. & posthum. Bursat. cons. 226. nu. 22, Marat. cons. 92. nu. 18. Burz. cons. fin. num. 186. Card. Tusch. conclus. 90. nu. 12. lit. T.* etiam in dubio *Eugen. cons. 25 nu 14 Honded. cons. 77. nu. 54. vol. 1. Turret. cons. 73. vol. 3. Cavagnol. cons. 62 num. 58. vol. 2.* Men *de præs. lib. 4. præs. 141. n. 40. Cavalc. decis. 3. nu. 10, par. 3* Mantic. *de conjectur. ultim. volunt. lib. 1. tit. 6. nu. 4 Borrell. cons. 44. num. 40. centur. 1.* ità quod conjecturatam

5 testatoris voluntatem semper prædominari fatentur, *Bolognett, cons. 15. n. 5. Molin. de primog. lib. 1 cap. 4 n. 28. Panciról. cons. 59. num. 32. Alvarat. de conjecturat. ment defunct. lib. 1. cap. 4. nu 28. Surd. decis. 210. nu. 15 Marta decis 178. nu. 5. Raudens. variar. resol. lib. 1. resol. 37. num. 89.* qui in *tract. de analog. cap. 34. numer. 117. & 124.* firmavit, ut

6 eam nec Princeps subvertere posset, vide latè per eundem *decis. Rot. Pisan. 44. Alban. consil.* 143.

Soce Jun. conf. 65. *n* 11. *vol.* 2. *Menchac. lib.* 1 *controv. jur. c.* 12 *Sarment. select. lib.* 1 *c.* 8. *Peregr. de fideicommiss. art.* 52. *Monal. conf.* 31. *n.* 24. *vol.* 2. *Petra de potest. Princip. c.* 24 *n.* 19. *Mattheiac. de legat. c.* 22. *Fachin controvers. jur. lib.* 8. *c.* 63. *Card Mant. de conject. ultim volunt. lib* 11. *tit.* 3 *nu.* 9. *Castil. controvers. jur. lib.* 2. *c.* 28. ubi alios citat *Marescott. var. resol. lib.* 12 *resol.* 88. *n.* 5. ubi bene tractat, si Princeps testatorum voluntatem circa fideicommissa, & majoratus, possit mutare, alterare, vel illis derogare, quinimò nec alterare *l. si testamentum C. de testam.* de quo latius *D. Reg. Tapia decis.* supremi Senatus Italiæ 20. nec non videndus in materia *Monet. in suo tr. de commut. ultim. volunt. c.* 5. *q.* 3. quod speciale est in Papa, *Clem quia contingit. de relig. dom. Genuen. in praxi c.* 19 *Graff. de arbitr. confess. c.* 69. *lib.* 2. & noviter *D. Ricc. decis. Cur. Archiep. Neap* 171. *par.* 4. qui plura cumulat circa materiam, & intellectum dicti *tex.* qui quidem Papa non solum alterare poterit voluntatem testatoris, sed etiam illam abrogare & in totum destruere, ut apud *Pheb. dec. Lusitan.* 37. *n* 9. *tom.* 1. ità ut derogatio juris quæsiti, non est necessaria in commutatione, vel derogatione voluntatis per Papam facta, ut plena manu tuatur, *Gratian. discept. forens. lib.* 3. *cap.* 458. ubi etiam quod citatio non requiritur, quando Princeps, & sic Papa aufert Ius alterius ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, vel cum clausula non obstantibus de qua materia latius videndus est *Moneta in speciale tr. de commut. ult. volunt. c.* 7. *q.* 2. 3. & 4.

7 Largè autem causa pia dicitur, si mulierem pauperem respectu ejus dotis respiciat: animæque favor versatur, cum enim dotis causa præcipua, & favorabilis ubique sit, quia per eam ad matrimonium devenitur, sicque Civitas liberis hominibus repletur, ità ut ex hoc publicus in ea favor versatur, *l.* 1. *ff. solut. matr. l.* 2. *ff. de iure dot. l.* 2. *ff. de privil. cred. l. hoc legatum, ff. de condit. & demonstr.* hinc dotis jura causam explicitè favorabilem appellari, probatur in *c. fin. de sent. & re judic.* eademque

8 ratione ipsam piam causam esse cautum est, *in l. cuius, § fin ea, ff. de condit indeb.* & ultra antiquiores tradiderunt *Cened in suis quæst. canon. c* 27 *Illust. Episcop. D. Ricc. in decis. Cur Archiepiscop.* hujus inclitæ Civitatis Neap 206. *n* 3. *p.* 2. *Molfes. in summa tract.* 12 *de contractib. cap.* 16. *num.* 47 & *tract.* 13. *cap.* 15. *n.* 160. *in tit. de ult. volunt. par.* 2. *Mangilius in suo tract. de imput. & detract. legitim. quæst.* 120. *nu.* 28. *Genuens. in practicab. Eccles quæst.* 252. *Monet. de commut. ult. volunt. cap.* 4 *qu.* 2. *n.* 43. unde illam

9 illam omnibus piæ causæ prærogativis gaudere fatentur, *Mascard. in tract. de prob. concl.* 1176. *nu.* 24. & *Marta in l.* 1. *art.* 4 *n.* 21. *ff. solut. matrim.* nam ejus causa in jure semper, & ubique præcipua est, *l.* 1. *ff. solut. matr.* & noviter prosequitur *Rodriq; in tr. de concurs. credit. p.* 1, *art.* 1. *pag.* 22. prout in fisco paribus passi-

10 bus ambulare statuit *glos. in l.* 2. *C. de privil. fisci.* & *in l. dotis suæ C. de jur. dot* & probavit *Bart. in l.* 1. *n.* 26 *ff. solut. matr.* ubi etiam *Parpal. n.* 36. *Soccin Jun n* 260. & *Barbos. in* 7. *par. n.* 16. *Card. Mantic. de tacit.* & *ambig. conven. lib.* 11. *tit* 25. *n.* 3. & noviter Modernus *Gaitus in suo tr. de credito cap.* 4. *quæsit* 11. ubi hoc axioma per plures casus declarat.

11 Tandem strictè causa pia appellatur illa, quæ animæ favorem concernit, & sic cum pauperibus erogatur, *§. si unum authent. ut cum de appellat. cognosc.* ibi, & (& ipsorum quoqi animæ ex hac piissima causa sublevetur,) & *§. si quis autem pro redemptione auth. de Eccles. tit.* ibi (& hujusmodi pium opus impleri) Confert *tex. in §. sed hoc præsenti ad fin. in auth. de sanctiss. Episc.* ibi (in redemptionem captivorum, aut egentium alimoniam) & ità causam piam declarat *Bald. Novell. in tr. de dot. par.* 5. *n.* 1. 2. & 3. *Sim. de Præt. in tr. de interpr. ult volunt. lib.* 4. *dub.* 1. *nu.* 3. *Rustic, lib.* 2. *de fideicommiss. c.* 3. *n.* 93. *in fin. Molin. de justit.* & *jur. tr.* 2. *disput.* 34. *in princ. Navar. de reddit. Eccles. q.* 1 *monit,* 26. *n.* 3. affirmans *n.* 4. idem esse si relictum fiat consanguineo, vel amico pro anima, dummodo sint pauperes, quod etiam tradunt *Menoch. de præs lib.* 4. *præsumpt,* 115 *n* 9. & 12. *Sanchez de matr. lib.* 1. *disput.* 4. *n.* 9. *Molin. in tr. de rit. nuptiar. lib.* 3. *q.* 13, *n.* 32. & vide *Mangil. de imput. d. disp.* 20.

12 Hinc tuto concludere possumus, quod; & singula, quæ pro incertis, & malè ablatis relinquuntur, in piam causam utique relicta dicuntur, nam pro conscientiæ exoneratione, animæque testatoris salute relicta censentur, juxta *Bar.* Theoricam quam reponit in *l.* 1. *nu.* 35. & *seq. C. de sacros. Eccl.* ubi *Bal.* quoque in eandem devenit sententiam *n.* 5. quod pariter confirmavit in *l. hæreditas*, *l. si defuncto*, *ff. de petit. hæred. in* 1. *lect.* ubi etiam *Angel.* & ità similiter scripserunt *Abb in cap cum sit n.* 6. & ibi *Felyn in fin de jud Jas. cons.* 110. *n.* 2 *vol.* 1. *Aretin. cons.* 63. *cap.* 19. *Soccin in l moribus num.* 32. *ff. de vulg Peralt, tit in l. si quis Titio, ff. de leg.* 2. *Florian. in l cum quidam*, *§. si dies ff. de usur. Covar. in cap. non quidem testam. § fin. num* 13 *Tiraquell. in l. si unquam glos. libertis nu.* 88. *C. de revoc. donat. in tract. de pia causa in præfat col.* 20. *vers.* item relictum, *Spin. de testam glos.* 31. *nu.* 40.

Silvestr. in summa in verb. legatum ii quarto, *Menoch. de præs. lib. 4. d. præsumpt.* 115. *n* 28. *Molses. in sua summatr.* 13. *n.* 172. *tom.* 2. *Cancer. var. resol. in tit. de legatis casu* 20. *n.* 103. *Gratian. discept forens. cap* 329. *nu.* 13. & 14. *Maneta in suo tract. de commut. ultim volunt, cap.* 4. *qu.* 2. *num.* 52.

12 Et consequenter affirmare debemus, ut singulis privelegiis piæ causæ concessis potiantur hujusmodi legata quare omnia à *Tiraquella de privileg. piæ causæ*, congesta, uti huc spectantia accommodabis, sic, & alia plura adducta per *Surd. in tract. de alimentis tit. de privileg aliment* licet non per hoc intendam firmare conclusionem à contrario sensu, quod in casibus, in quibus non reperitur privilegiata pia causa, neq; sint privilegiata legata pro incertis, & malè ablatis, si quidem multa prohibentur etiam piæ causæ, quæ conceduntur hujusmodi legatis, tanquam magis favorabilibus, & privilegiatis, & proinde talia legata majoribus fruuntur privilegiis, quibus pia causa fruitur, prout sic practicari q iandoque vidi in variis factorum contingentiis.

PRIVILEGIUM II.

ARGUMENTUM.

Legatum pro malè ablatis, ut æs alienum detrahitur.

SUMMARIUM.

1 *Legatum pro incertis, & malè ablatis debetur jure debiti.*

2 *Dans elemosinam debitum suum adimplet.*

3 *Legata pia ante omnia solvenda sunt, sic pariter legatum dotis, n.* 4.

1 Regulam firmo in favorem legati pro malè ablatis, quod illud, ut æs alienum detrahatur; cum potius jure debiti, quam legati relinqui videatur, *glos. & DD. in cap. quanquam de usur. in* 6. *Bald. cons.* 82. *vol* 1. *Mascard. de probat. conclus.* 1180. *nu* 155. *Card. Tusch. concl.* 23. *lit. M Magdal. de n test. intest. cap.* 2. *n.* 26. *par.* 2. *Costa. de scient. & ignarant centur.* 2. *dist* 2. *n.* 26. *Rubic. de fideicommiss lib.* 2. *c.* 3 *nu.* 3. & 17. nec præstat beneficium, qui impendit debitum, *l.* 1. & ibi *Bart. n.* 1. *C. de impouend. lucr. descript lib.* 10. *Alex. cons.* 198. *n.* 11. *vol.* 6. cum nec à voluntate procedat, quod ab eo fit, qui cogi poterat, nam paria sunt aliquid ex necessitate facere vel necessitatis timore, *l. noviss. ff. quod à fals. tut. act. est* quem *tex.* ad hoc singularem dicunt *Aneh. cons.* 19 *Jas in l.* 2. *n.* 4. *C. de transact. Aldov cons.* 15. *n* 8. *Crot. singul.* 572. *Suar. alleg.* 23. & post alios *Surd. de alim. tit.* 7. *q.* 12. *n.* 19 satisque coactus dicitur, qui tactus cordis dolore intrinseco propter animæ salutem restituit, aut restitui mandat ipsa

enim

enim cum sit prætiosior omnibus; cæteris præponenda est, *l. sancimus C. de sacr. sacr. Eccl. l. fin. C. ad l. Jul. repetund. Suar. in tit. de las ducdas n. 7.* ubi quod si dat pauperibus, non est

2 opus charitatis, sed justitiæ, qui enim eleemosynam dat, potius debitum adimplet, quam donat, *l. 1. C. mendic. lib. 11.* reddimus namque id, quod nostrum non est, *Binsfeld. in c. cum tu concl. 6. q. 7 de usur.*

3 Ultra quod legata simpliciter pia ante omnia solvenda esse, tanquam æs alienum, tradiderunt *Bertacch. in tract. de Episcopo part. 4. lib. 4. n. 84. Surd. cons. 209. n. 7. vol. 2. Genuen. in practicabil. Eccles. qu. 329. tricen. 11. & Molf.* latè in *cons. 13. post comment. ad consuet. Neap.*

4 Prout quoque legatum dotis tanquam æs alienum deduci, asseverant *Bart. in l. 2. ¶. 1. ff. de privileg. credit. Castr. in l. si quis testamento §. apud Jul. n. 4. in fin. ff. de leg. 1. Alex. in l. si cum dotem § si pater n. 7. ff. sol. matr. Bal. Novel. in l. 1. n. 47. 1 ff. sol. mat. Natt. cons. 25. vol. 6.* quos refert, & sequitur *Surd. in tract. de alim. tit. 8. priv. 30. n. 4.* & diximus in *tr. de pervil. miserab. person. privil. 12. n. 5.*

Et pro corroboratione principalis conclusionis confert, nam secundùm communem Theologorum sententiam turpis lucri acquisitor, non dicitur dominus, sed ille in quo ablatum fuit secundùm legem saltim divinam, *Alens. p. 3. quæst. 66. membr. 4. Silvest. in vers. usura 1. sexta dub. 1. Riccard. in 4. dist. 15. quæst. 4. & 5. Medin. de rest. fol. 140. Cas a. Tusc. conclus. 348. lit. V.* & latè *Cajet. in suo opusc. de usur.*

PRIVILEGIUM III.
ARGUMENTUM.

Legatum pro malè ablatis, latissimè interpretari debet.

SUMMARIUM.

1 *Legatum in dubio strictè interpetrandum est ratio conclusionis est, ut in nu. 2.*

3 *Legatum factum pro incertis, & male ablatis, latissimè debet interpetrari, prout si pro pia causa.*

4 *Legatum factum conjunctis personis latissimè interpetrari debet, ubi declaratur etiam, quando legatum conjunctis personis, est factum rei alienæ.*

5 *Anima cunctis rebus est anteponenda.*

6 *Testatar quando mandat calicem fieri Ecclesiæ ab hærede, debet intelligi de calice aureo, non argengenteo, vel stamneo.*

7 *Privilegia piæ causæ latissimè sunt extendenda.*

8 *Voluntas testatoris ambigua pro pia causa interpetratur prout in dubio in causa dotis.*

Regu-

1 Regulariter, legatum in dubio strictè est interpretandum, *l. apud Julianum §. si. ff. de leg. 3 l. unum ex familia §. si rem ff. de leg. 2. Jas. in l. non dubium num. 43. C. de leg. Dec. in l. in testamentis nu. 1. ff. de reg. jur.* & alii recentiores communiter.

2 Cujus conclusionis ratio est, nam testator in dubio censetur minus gravare hæredem quam sit possibile, *l. Titia §. qui in vita ff. de leg. 2. l. si ita relictum, & l. Sempronius ff. de leg. 2. l. servus §. qui Marg ff de leg. 1. l. nummis, & l. qui cuncubinā §. 1 ff. de leg. 3.*

3 Tamen ubi legatum factum est pro incertis & malè ablatis, latissimè debet interpretari, prout si pro pia causa *Dec. & Cagnol in l. semper in obscuris ff de reg. jur. Abb. in cap. indicante col. 2. de testament. Soccin. cons. 247. num. 6. vol. 2. Gozed consil. 60. num* 15. quos refert, & sequitur *Surd. dec.* 298. *nu* 10. & in *tract. de alim tit. 2 quæst* 10 *nu. 17. vol. 2. Cavagnol. dec. 55 nu. 5.* legatum enim pro anima largè est interpretandum, quia cunctis rebus est præponenda, *Roman. in l. si mulier nu. 17 ff. salut. matrim. Soccin. cons. 145. n. 6.*

4 Pro cujus corroboratione confert illud simile de legato facto conjunctis personis, quod pariter latissimè interpretari debere consuluerunt *Natta cons. 626. nu. 20. Rol. à Vall. cons. 16. n. 38. vol. 3. Surd. dec. 88. nu. 13. & cons 72 n. 16. Magnon. dec. Florent. 246. nu. 2. & 8. Carocc. decis. 56. numer. 13 & 18. Fontanell. de pact. nuptial glos. 3 part 4. claus. 6. nu. 52. Amat. decis Rot Marchiæ 44. num. 20 & 24. Vivius decis. 417. ante numer.* 10 qui ideo *num* 6. 7. & 12. firmat, ubi legatum rei alienæ, est factum conjunctæ personæ, ut puta matri, patri, fratri, vel sorori, ac cæteris personis conjunctis usque ad quartum gradum, *Addit. ad glos. in §. non solum instit. de legat.* sive testator scivérit, sivè ignoraverit legatum prædictum valet, & hæres tenetur ad illius consignationem, ut etiam scripserunt *Menoc de præsumpt. lib. 4. præsump. 116. num 15. & Ludovic. decis. Perus. 23 num.* 37. quem videas in facti contingentia.

5 In tantum, quod favor Religionis ampliandus est, nam ratio summa est, quæ pro Religione facit, & anima cunctis rebus est anteponenda, *l. sanc. C de sacros. § si de præd in fin authen. ut cum de appellat. cognosc. cap. cum infirmitas de pœnit. & remiss.*

6 Quare tutò firmare possumus, quod si testator mandaverit calicem Ecclesiæ fieri ab hærede, intelligitur de calice aureo, & non argenteo, vel stamneo *Bart. in l. Titia §. Seja ff. de aur. & argent. leg. Cavagnol. decis 55. numer. 7. lib. 2. Genuen. in practicab. Ecclés. quæst.* 153. passim

passim enim ampliatur legatum in-spectâ conditione personæ, cui fuit relictum, ità ut præsumatur testatorem legâsse, quod majus est, non quod minus, *l. si cebus ff. de leg. 3. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 25. num. 11. Mant. de conject. ultim. volunt. lib. 6. tit. 11. nu.* 10. cùm etiam in relegata, præsumatur magis dilectus legatarius quàm hæres, *l. si quis eum, & ibi Bald. ff. de condit. & demonstrat. Simon. de Petr. in tract. de interpret. ultim. volunt. interpret. 1. dub. 2. num. 7. Gratian. lib. 4. discept. forens. cap. 700. num.* 16 ubi latè tractat, quando habens facultatem eligendi, possit eligere bona mediocria, & deteriora, & convenientia, ipsi relicto, & causæ, propter quam relinquitur, tam in ultimis voluntatibus, quàm in contractibus, & quid in causa pia.

7 Accedat pro corroboratione, quoniam privilegia piæ causæ latissimè sunt extendenda, *glos. in l. nulli licere C. de Epis. & cler. Tiraquell. de privileg. piæ caus. privil.* 162. *Megal. decis. sive cons. 27. num.* 2. & vo-8 luntas testantis ambigua pro pia causa interpretatur, idem privileg. 165. prout in dubio in causa dotis pro ejus favore judicatur, *Palat. in cap. per vestras de donat. inter vir. & uxor. num. 4. Covar. lib. 1. variar. cap. 2. num. 6. Sayr. in clavi regia lib. 12. c. 19. num. 15. Galganet. de jur. public. lib. 2. tit. 37. num. 56. qui num. 55.* ait quoque, quod in causa libertatis ad favorem hominis liberi pronunciatur, *Cassan. in consuet. Burgund. fol. 302. num. 12. cum seq.* prout ad favorem testamenti semper judicatur *Men. de præsumpt. lib. 4. præsump. 10. n. 12.* sicq; favore alimentorum in dubio pro illis est judicandum *Lara in l. si quis à liberis §. utrum num. 75. ff. de liber. agnosc. Surd. de alim. tit. 9. q. 15. num. 12.* sic etiam sententia in dubio ferenda est pro fisco, quando causa agitur cum persona non privilegiata, *Menoch. cons. 395. n. 90. Garcia de nobil. glos. 25. num. 9. Peregrin. de jur. fisc. lib. 7. tit. 3. num. 43. Farinac. in fragm. crimin. num. 187. lit. F. par. 1.*

PRIVILEGIUM IV.

ARGUMENTUM.

Donatio facta pro malè ablatis, est latissimè interpretata.

SUMMARIUM.

1. *Donatio interpretanda.*
2. *Error præsumitur in donatione quando est in facto proprio, & sic debitor solvens pro carcerato, præsumitur solvisse animo compensandi, & non donandi, ubi num. 3.*

4 *Ut excludatur donatio quælibet conjectura est accipienda, etiamsi actus inutilis reddatur.*

5 *Donatio largissimè est interpetranda, quando est facta pro incertis, & malè ablatis.*

6 *Argumentum an valeat de legato ad donationem.*

5 *In donationibus latior fit interpetratio, quàm in dispositis in ultima voluntate.*

8 *Donatio facta pro incertis, & malè ablatis, non dicitur vera donatio, sed æris alieni restitutio.*

1 Regulariter, donatio strictè est interpretanda, quia donare est perdere, *l. filius famil ff. de donat. l. cum de indebito verj qui non solvit ff. de probat.* latè *Mascard. de probat. conclus.* 555 *Surd. de aliment. tit. 6. quæst. 1. nu. 4. cum seq. Illustriss. Episc. D. Ricc decis Curiæ Archiepisc. 173. n. 2. par.* 4. unde donare suum nemo præsumitur, *l. fin. C. de novat. l. si cum aurum ff. de solut l. Campanus ff. de oper. libertor. cap. super hoc de renuncit.* quia nemo creditur velle jactare suum patrimonium, & ideo lex omnibus modis præsumptioni donationis resistit, & captiosam liberalitatem interpetratio prudentem fregit, *l. cum Aquilianaff. de transact.* & ideo in dubio dicimus magis favendum esse repetit oni, quàm adventitio lucro, *l. non debet § aure dubia ff. de regul. jur.* & nota *Jas. in l. sufficit num. 1. ff. de condit. indeb.*

2 Quare potius præsumi errorem, quam donationem, docuit *glos in l. generaliter in verb. causam*, & ibi *Bald. & Angel. nu. 5. de non numer. pecun. Soccin. Sen. cons. 96. num. 9. lib. 1. Menoch. cons 1. num. 215. Paris. de resignat. benefic. lib. 9. quæst. 19. num. 5. Sessa decis. 182. num. 5. Mascard. de prob. concl. 1263. num. 6. & 7.* ubi præsumi errorem in donatione, si esset in facto proprio; & quælibet tacita conjectura excludit donationem, *l. dispensatorem ff. de solut.* quam adducit *Bald. in l. 1. nu. 2 in fin. C. de dot. promiss. Alex. cons. 47. num. 15. lib. 6. Dec. in cap. cum accessissent num. 43. de constit. Cravett. cons. 461. num. 56. D. Ricc. dec. Cur. Archiepis. 74. num. 3. part. 4.* & voluit *Rota in Romana pecuniaria de Zalverus dic* 20. Maii 1580. *apud Lauretan.* unde deducitur, quod si quis donat id, ad quod est obligatus animus compensandi magis præsumitur, quam donandi, *Sever. in l. frater a fratre num. 52. ff de condit. indeb. D. Ricc. d. decis. 74. n. 1.* quare si debitor solvat procarcerato, magis præsumitur solvisse animo compensandi, quàm donandi, *Imol. in l. quamvis num. 2.* ubi pariter *Alex. n. 7. ff. si cert. pet. Bal. in l. sed, & ideo ff. eod. tit* & si quis pro alio solvit, & non sit debitor magis præsumitur

3

negoti-

negotium ipsius gerere, quàm ei donare, *l. sed si ego §. fin. ff. ad Vellejan.* & ità tradit *Bald. in l.* 1 *n.* 5. *C. eod. tit.* & in dubio magis præsumitur mutuum, quàm donatio, *Bal. cons* 236. *num.* 4. *lib* 2. *Ruin. cons.* 19. *num.* 4. *Cravett. cons.* 619. *num.* 1. ex quo datur intelligi, quod quamvis traditio intercesserit donatio minimè præsumitur, ubi alia conjectura capi potest; Hinc si extraneus sit debitor mulieris, & dotem ei dederit, magis præsumitur dedisse animo compensandi, quàm donandi, *Ancher. cons.* 7. *num.* 4. *Corn. cons.* 265. *num.* 14. *& seq. lib.* 1. *Ruin. cons.* 16. *num* 7. *lib.* 3 *Menoch. de arbitr. Judic. casu* 88. *num.* 43. de quo vide *Mant. de tacit. & ambig. convent. lib.* 13. *tit.* 13. *nu.* 10 *& seq.* prout si quis mandatum susceperit ad faciendos aliquos sumptus, & fecerit majores, præsumitur eos fecisse contemplatione mandati, quàm ex causa donationis, & ideo sinè dubio potest eos repetere, etiam si fuerint inutiles, quia mandatum excludit præsumptionem donationis *l. qui proprio §. pen. vers. item contra ff. de procur. Salic. in l.* 1. *nu.* 4. *C. de neg. gest.* & si testator vivens, aliquid dederit hæredi scripto, vel filio magis præsumitur dedisse, ut sibi imputet in falcidiam, vel legitimam, quam animo simpliciter donandi, *Bald. & Alex.* per illum tex. *in l. cum quæstio §. final. ff. ad legat. falcid.*

4 Quinimo ad excludendam donationem, quælibet alia conjectura accipienda est, etiam si actus inutilis reddatur *legat. si non sortem §. si falso* ubi *Bart. & Aret. numer.* 2. *ff. de condit. indeb. Cravett. consil.* 635. *num.* 5. *Nacto cons.* 103. *num* 5 & etiam si ex tali conjectura actus illicitus redderetur, quoniam positus actus illicitus præsumitur quam donatio, ut probatur in *l. si cum autem ff. de solut. & in l. eleganter §. qui reprobos ff. de pign. act. in l. si procuratori falso ff. de condit. indeb. Corn. cons.* 61. *num.* 15. *lib.* 1. & generaliter fraus potius præsumitur quàm donatio, præsertim immoderata, *Cæphal. cons.* 37. *num.* 78. donatio semel resoluta, & extincta numquam revivissit, *Bart. in l. Titio §. Imperator nu.* 1. *ff. de leg.* 2. *Volasc. decis.* 31. *num.* 11. *Fontanell. de pac. nuptial. claus.* 5. *n.* 63 *glos.* 8. *p.* 2. *tom.* 2.

5 His, & aliis licèt veris existentibus, tamen aliud dicendum est favore donationis factæ pro incertis, & malè ablatis, quoniam in tali casu donatio largissimè est interpetranda, ex traditis per *Gemuen. in suis pro&i. cab. eccles. q.* 2. cum aliis adductis per Nos in *tract. miserabil. person. privileg.* 23. ubi firmavimus ità pariter procedere favore miserabilium personarum, donationibus similibus enim multus favor exhibetur, prout piæ causæ, *cap. fin. de re judic.* cujus favore, & causa merito videmus oriri

præsumptionem donationis, quam in dote etiam perpendit *Bart. in l. quæ dotis n. 6. ff. solut. matrim. Car. Mantic. de tacit. & ambig. conven. lib. 13. tit. 11.* ubi latè tractat, quando ex causa pietatis conjectura donationis capi possit.

6 Confert pro corroboratione, quia supra in legato facto pro incertis, & malè ablatis, conclusimus illud esse latè interpretandum, & valet argumentum de legato ad donationem, quia legatum est quædam donatio *l. legatum ff. de leg. 1. §. instit. de legat. Gomez. var. resol. tom. 1. cap 12. n. 3. Donel. in comment. jur. civil. lib. 8. cap. 1. Pecch. de testam. conjug. lib. 5. cap. 26. n. 2. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 59 n. 5. Card. Tusch. cancl. 495. n. 3. lit. A.* ergo dispositum in uno, debet procedere in alio.

7 Ultra quod in donationibus latior fit interpretatio, quam in dispositis in ultima voluntate, *cap. cum dilecti de donat. cap. quia circa de privil. l. fin. ff. de constit. Princip. Corn. cons. 141. num. 13. & seq. lib. 2. Jas. in l. si quis id quid n. 23. in fin. ff. de jurisdict. omn. judic. Card. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 13. tit. 21. n. 1.* ubi ex hoc infert, quod sicut masculinum in legatis, & fideicommissis concipit fæmininum, & filiorum appellatione, filiæ, fæminæ pariter continentur, *l. si ità scriptum ff. de leg. 2. l. qui duos, & l. senus ff. de leg. 3. & l. si quis ità in princ. ff. de testam. tutor.* ita similiter in donatione filiorum appellatione filiæ debent contineri, ex *Corn. in cons. 177. n. 4. lib. 4. Jason. in l. si quis id quod n. 23. ff. de jurisd. omn. jud.*

8 Tandem quia hujusmodi donatio facta pro incertis, & malè ablatis, non dicitur vera donatio, sed æris alieni restitutio, quia non est donare, quod suum non est, prout in simili donatio remuneratoria, nec donatio appellatur ut latè probavimus *lib. 1. q. for. cap. 53.* & novissimè comprobat doctissimus ille vir nunquam satis laudatus, & semper prædicandus Dominus meus Marchio Corleti olim *Dom. Regens Constantius in suis lucubrationibus ad tres posteriores libros Codic. in l. 1. n. 67. C. de vendit. rer. fiscal.* qui meritò ex antesignanatione, quod quis non dicitur donare, quod suum non est perbellè infert, quod in remittendis pœnis pecuniariis, quamvis summam excederent quincentorum aureorum, non requiri insinuationem, quia ut dixi, non est donare, quod suum non est, sed nolle acquirere, ità inquam firmavit *in l. 1. C. pœn. fiscal. credit. præfer. n. 59.* ubi allegat *Bald. in l. 1. C. si rector. Provinc. & cons. 261. lib. 1.* qui dicit remissionem pœnæ non esse donationem, sed lucri omissionem, sequitur *Alex. in l. mulier ff. de condit. ob caus. Imol. in l. Aquilius ff. de da-*

mn.

nat. Rom in l. Modestinus n. 13. *ff. de donat.* latè *Tiraq. in l. si unquam in verb.* donatione largitus *n.* 148. *& seq. C. de revoc. donat.* quod etiam annuebam in causa Francisci Lombardi, cum Cæsare Lombardo ejus nepote.

PRIVILEGIUM V.

ARGUMENTUM.

Legatum pro malè ablatis filiorum legitimam minuit, & ante omnia est præstandum.

SUMMARIUM.

1 *Lex naturæ defert filiis legitimam in bonis parentum, ac etiam in bonis maternis, ut in num.* 2.

3 *Legitima filiorum voluntate patris diminui nequit, idem est, quando sunt legata pia, ut in num.* 4.

5 *Legata pia pro exoneratione conscientiæ, & incertis, & malè ablatis minuunt legitimam, quamvis Surd. in suo tract. de aliment. contrariam teneat opinionem nu.* 6. *sed declara ut num* 8.

9 *Legatum detrahi debet tanquam æs alienum.*

1 Regula est, quod ex lege naturæ filiis defertur legitima in bonis parentum *l. nam & si parentibus ff. de inoffic. test. l. cum ratio ff. de bon. damn. in l. si arrogator ff. de adopt. Card. Tusc conclus.* 181. *lit. L. Crass. de success. § legitima quæst.* 2. & in iliabus *Cavagnol in decret. Montisferrat. decret.* 73. *q.* 1. *n.* 3. etiam in 2 bonis maternis, *l.* 3. *l. filiam, l. testamenti, & l. filiis matrem C. de inoffic. testam.* & ideo meritò statutum est, quod pater teneatur filium hæredem instituere, vel cum legitima ex causa exhæredare, aliàs enim ejus testamentum est ipso jure nullum, *l. inter cætera ff. de liber. & posthum.* nam paterna hæreditas dicitur debita filiis, *l. fin. §. pen. C. de codicill. l. fin. C. de curat. furios. l.* 1 *C. de impon. lucrat. descrt. lib.* 10. *§.* 1. *authent. de trien. semiss.* unde licèt regulariter cuilibet liberum sit arbitrium disponendi de bonis suis § *disponat. authent. de nupt. cap. ultima voluntas* 14. *q.* 1. nihilominus parentes restærnaram habent disponendi potestatem, cum teneantur saltim suorum bonorum legitimam portionem liberis relinquere, quæ tanquam æs alienum à toto patrimonio deducitur, *l. Papinianus §. si quis impubes ff. de inoffic. testam.* eiq; filiis debetur libera absque onere, *l. quoniam in prioribus C. eod.* ita ut etiam onus reciprocæ substitutionis inter filios à legitima rejiciatur, ut ex magis communi DD. opinione, refert *Gratian. in decis. Rot. Marchiæ* 112. *num.* 9. *cum seq.*

3 In tantum quod filiorum legitima patris voluntate diminui nequit, *Bald. cons. 99 vol. 2 Alex. cons. 69. vol. 1. Paris cons. 30 vol. 3 Tusch. concl. 188 lit. L n. 11. & 33.* & ideo illam legatis non minui asseverant, *Bursat. in cons. 132 n. 4 Pinel. in l. 1. n. 87 par. 3. C. de bon. matern. Mogo decis. 85 n. 2. & 3. Carpan. in statut. Mediol. statut. 485 nu. 22. par. 2.* nec liberalis donatio illam minuit, *Bart. in l. Iulia §. Imperator ff. de leg. 2. Paris cons. 42 n. 28. vol. 1 Crass. in d. §. legitima q. 44. n. 2. Gratian discept. for. cap. 247. n. 57.* quia lex omnem abhorret modum quo fraudari possit filius in legitima, *Alex. cons. 47. n. 3. vol. 1. Cacher. dec. 172. n. 7. & 12 Card. Tusc. d. concl. 188. n. 4* & si minus legitima fuerit filio relictum cum expressa conditione, ne plus petere possit, & ipse legatum simpliciter, & absq; ulla protestatione agnoscat nihil sibi præjudicat, quin ejus supplementum petere possit, *l. si quando §. & generaliter C. de inoffic. testam. Rub. cons. 43. num 10. Dilect. de arte testand. tit. 3. caut. 3 Duen reg. 359. limit. 4 Turrett. cons. 1. vol. 2.* ubi contrarium respondet *Surd. cons. 357 n. 33.* plenè *Peregrin. de fideicomm. art. 36 nu. 8. cum seq.* Adeò quod si generalem fecisset quietationem hæredi, non tamen censeretur legitimè supplemento renunciasse, ut inquit *Boer. in decis. 4. n. 36.*

4 Quimmo, etiam si essent legata pia, neque minuere legitimam filiorum, asseverarunt, *DD in l. si quis ad declinandam C. de episcop. & cler.* quod verissimum esse, & nullam habere dubitationem, tradidit *Rum in cons. 89 n. 7. lib. 3. Cuec. de legitim. in verb.* nec usu fructus *sub nu. 90.* quia iniquum sanè est sua legitima privari filium pietatis colere, *Alex. cons. 4. n. 10. vol. 7. Card. Tusc. conclus. 187. n. 7. lit. L. Borrell cons. 99. n. 23. & seq* & legitimam deduci debere ante solutionem fideicommissorum etiam ad pias causas, notant *Costa de portione rata q. 140.* & voluit *Gratian. dec. Rot. Marchiæ 162.*

5 His licèt veris existentibus totum contrarium verius est in legatis piis pro exoneratione conscientiæ, & incertis, & malè ablatis, quæ minuunt legitimam, & ante ipsius detractionem solvendum est, & illi præfertur, ut necessarium pro salute animæ, *Soc. in l. moribus n. 32. & in l. cum avus n. 46 ff. de condit. & demonstr. Bal. & alii in l. Titius ff. de lib. & posth. Aret. cons. 93. & cons. 154. Zanc. in l. hæredes mei §. cum ita n. 1110. ff. ad Trebell. Jasan l. precibus n. 8. & ibi Dec. n. 14. & de impub. & aliis substit. Magd. de n. test. par. 2. c. 3. n. 94. & 95. Costa de scient. & ignor. cent. 2. distinct. 2. n. 26. Istrigliol. de substit. cent. 3. q. 73. nu. 289 Nevizant. in silva nuptial. lib. 6. n. 48. Cott. in suis*

memo-

memorab in verb anima, qui fatetur esse bonam cautelam ad privandum filium legitima, *Pereg. dec. Rot. Patav.* 85 *n.* 2. *Roland. cons.* 65. *n.* 29. *vol.* 1. *Card. Tusc. conclus.* 303. *lit. A. concl.* 23. *lit. M.* ubi allegat *Dyn. cons.* 12.

6 Et licèt *Surd. in tr. de aliment. privil.* 95. *n.* 9 *t.* 8. quem refert *Viscont. in suis concl. jur. in verb. legitimo debetur fol.* 162. *col.* 2. *circ. fin.* sit in contraria opinione, ut nec per tale legatum factum ob restitutionem malè ablatorum legitima minuatur.

7 Tu tamen non recedas à firmata conclusione, quæ de jure est verior, & æquior, quidquid dicant isti, nam certum est hujusmodi legatum detrahi tanquam æs alienum, ut dictum est *priv.* 2. nec dubitatur æs alienum debere prius solvi, & minuere legitimam, quoniam bona dicuntur deducto ære alieno *l. subsignatum* §. *bona ff de verb signif* & ideo deducto prius illo legitima debetur, *l. Papinianus* §. *quarto ff. de inoffic. testa l. proponendo C ad l. falcid Alex. cons* 45. *n.* 12. *vol.* 1 *Nonius cons.* 18. *n.* 22 & 23. *Crassan* §. *legitimo q.* 1. *Seraph. decis.* 976. *n.* 4. *D. Ricc. collect. dec. collect.* 105 *plenè Tusc. conclus.* 183. 186. & 188. *lit. L.* inde est filios in petitione legitimæ creditoribus etiã chirographariis non præferri, *Wesemb. cons* 50 *n.* 30 *vol.* 1. & ubi æs alienum hæreditatem superat de filii legitima agendum non est, *Bald. in l fin.* § *in computatione quæst* 3 *C. de jur deliber. Jas. cons.* 182. *vol.* 2. *Misinger. cons.* 3 *n.* 23. & 24. *decad.* 12. *Felic. alleg.* 38 *n.* 13. *par.* 1. cum potentius sit jus creditorum, quàm filiorum, *Seraphin dec.* 416 *n.* 5. incertaq; legitima est, donec liquidum sit æs alienum, *Jas. in l non amplius* §. *fin. n* 11. *ff de leg.* 1. *Schenard cons* 9. *n.* 9. *vol* 2 *Seraphin decis.* 669 *nu.* 3.

8 Declara autem hanc opinionem procedere dummodo vere constet de malè ablatis, si sequi velis opinionem *Alex. cons* 45. *in fin nu.* 12. & *cons.* 18. *lib.* 4. quem refert, & sequitur Cardin. *Tusc. concl.* 188 *n.* 21 *lit. L.*

PRIVILEGIUM VI.

ARGUMENTUM.

Filiorum favor non præfertur legatis factis pro malè ablatis.

SUMMARIUM.

1 *Filiorum favor causa Religionis, & Ecclesiæ est potior.*

2 *Fortior est præsumptio pietatis paternæ ergo filios, quæ erga causam piam.*

3 *Barbatii declaratio contrarium affirmare videtur in hoc assumpto.*

4 *Causa filiorum duplici onere suffulta prævalere debet.*

5 *Causa filiorum præfertur piæ causæ.*

6 *Præ-*

6 Præteritio facta à patre ignorante se habere filium, extinguere legata relicta etiam ad pias causas.

7 Potior est causa filiorum apud patrem testatorem quàm causa religionis.

8 In legatis factis pro exaneratione conscientiæ, & pro incertis, & male ablatis filiorum favor minimè præfertur, cum agatur de salute animæ ipsius testatoris.

9 Legata quando sunt relicta Ecclesiæ pro malè ablatis Ecclesia præfertur, & filiis in sua legitima.

1 Regulariter filiorum favor causa religionis, & Ecclesiæ potior est, *Bart. &* alii in *l. Papinianus* §. *Imperator ff de inoffic testam. Alex. cons. 45. n. 21. vol. 1. Rim. Jun. cons. 131 n. 12. Turrett. cons. 40. num. 53. vol. 2. Magdaleu de numero testium in test. requisit par 2. cap 3 n 57 Gabr. conclus. 1. n. 10. de legit. Malvas. cons. 125. n. 53. Mant. de conject. ultim. volunt. lib. 6. tit. 3. n. 11.* etiam ultra legitimam, *Costa de scient. & ignorant. cent. 2. dist. 2. n 23. Intrigliol. de subst. cent. 3. q 73. n. 289.* latè *Menach. de præsump præs. 189. num.* 126. cum *seq. lib. 4.*

2 Cujus conclusionis ratio est, quia fortior est præsumptio pietatis paternæ erga filios, quæ erga causam piam, ita probat text. *cap. fin.* 17. *quæst.* 4. quo loco dixit Divus *Augustin.* non esse exhæredandum filium, ut Ecclesia instituatur verùm scribit Glos. in *l. si quis ad declinandum C. de Episc. & Cler. & in l. Pap.* §. 1. *ff. de inoffic. testam.* Augustinum loqui respectu legitimæ tantùm non autem quoad reliqua, quàm sanè interpretationem veram non esse, ait *Barbat. in l. cum acutissimi n. 74. vers quid autem C. de fideicom.* cum verius sit *D. Augustinum* loqui de tota ipsa successione, & eo loci exhæredatio sumitur pro exhæredatione totius successionis juxta declarationem *Bart.* & aliorum in *Auth. ex caus. C. de libert. præt.* Non enim loquitur *D. August.* de exhæredatione facta ob causam ingratitudinis cum illa à *Justiniano* centum post annos à dicto *D. Augustino* introducta fuerit, & si aliter testatur præcitato loco *Barbat.* voluit ergo docere *Augustin.* quod pater non debet privare filium suâ successione, ut Ecclesiam instituat, quippe suam ipsam malitiam malumque animum non debet hoc colore regere. Et confert, quod dum pater relinquit filiis est pietas, *l. nam, & parentibus ff. de inoffic. testam.* & pietas etiam est quod testator relinquet piæ causæ, *l. si quis Titio ff de leg. 2.* §. *sin autem, authent. de Eccl.* & ibi *Ang.* atque ità utraque causa est privilegiata, at qui cum duo privilegiati con-

3

concurrunt, is præfertur, qui tractat de damno evitando, ità scribunt *Bart. in auth. quas actiones n. 3. C. de sacros. Eccles. Dec. in l. non debet actori §. in re obscura ff. de regul. jur. Marsil. sing.* 99. & plures alios congerit *Oddo de restit. in integr. quæst.* 38. *nu.* 33. filia autem agit de damno evitando, ex quo sibi debita est dos, *l. qui liberos ff. de rit. nupt.* ergo ejus causa præfertur causæ piæ, cum testator nihil tenetur relinquere, & à simili confirmatur, quia pro filiis concurrit votum parentum, ac ratio naturalis, & sic duæ causæ, pro Ecclesia verò una tantum nempè votum testatoris, juxta *c. defunctorum* 13. *q.* 2. & propterea causa filiorum duplici onere suffulta prævalere debet, *authen. itaq. C. commun. de success.* & hanc considerationem faciunt *Barbat. in d. l. cum acutissimi num.* 71. *C. de fideicomm. & Soccin. in l. cum avus num.* 42. *ff. de condit. & demonstr. & Dec. in l. licet. num.* 5. *in fin. C. de pact.* His accedit quod licet Ecclesia habeatur loco liberorum *§. sed, & hoc præsenti authent. de Sanctiss. Episcop. auth. nisi rogati C. ad Trebell. & in c. in præsentiæ de probat.* Attamen ubicumque Ecclesia concurrit cum liberis, Ecclesia non habetur loco liberorum, ità *Barb. in d. l. cum acutissimi* 71. *vers.* 7. post *glos. & Salyc. in auth. si qua mulier C. de sacros. Eccles. & glos. in d. c. in præsentia.*

4

Constat ergo causam filiorum præferri piæ causæ, & hæc est magis communis, sive recepta opinio, ut leges magis faveant filiis, & succedant eorum parentibus etiam ultra legitimam, quàm Ecclesiæ, *Soccin. Jun. cons. pen. nu.* 76. *lib.* 2. ubi Concord. citat.

5

Suffragatur pariter pro comprobatione opinio illorum asserentium prætetitionem factam à patre ignorante se habere filium, extinguere legata, etiam relicta ad pias causas, quia si pater de filus cogitâsset, illa non reliquisset, *Bar. in l.* 1. *n.* 59. *C. de sacr. Eccl.* ubi etiam *Bal. nu.* 5. *& in l. filio præterito nu.* 8. *ff. de injust. & rupt. test. Barb. in d. l. cum acutissimi n.* 72. *C. de fideicom.* & suffragatur doctrina *Bal. in l.* 1. *n.* 58. *C. de sacr. Eccl.* scribentis, quod si pater titulo legati relinquat filio legitimam, & Ecclesiam in residuū instituat, non valet testamentum favore Ecclesiæ, cum verius sit, ait. *Bal.* causam filii esse favorabiliorem, sequuntur *Salycet. Mathesil.* quos recenset *Soccin. in d. l. cum avus num.* 42. *ff. de cond. & demonst.*

6

Patet ergo ex his, & aliis, quæ brevitatis causa omittuntur, potiorem esse causam filiorum apud patrem testatorem, quam causam Religionis.

7

Benè verum, hæc regula suam patitur fallentiam, quoties sumus in legatis factis pro exonetatione conscientiæ,

8

entiæ, & pro in certis, & malè ablatis factis, quia in tali casu filiorum favor minimè præfertur, cum agatur de salute animæ ipsius testatoris, quæ cunctis, & singulis rebus est præferenda, & anteponenda, *l. Sancimus C. de sacros. Eccles. Amat. dec. Marchiæ 10. nu. 32. & 37.*

9 Quod probatur etiam, nam videmus quod quando legata sunt relicta Ecclesiæ pro male ablatis, Ecclesia præfertur etiam filiis in sua legitima, ut suo loco in particulari privilegio dictum est.

PRIVILEGIUM VII.

ARGUMENTUM.

Conditio (si sinè liberis decesserit) non subintelligitur quando Testator reliquit piæ causæ pro malè ablatis.

SUMMARIUM.

1. *Descendentes à testatore jussi hereditatem post mortem suam restituere, ita demum in eadem re gravati censetur si sinè liberis decesserint ne videatur testator alienas successiones suis anteponere.*
2. *Hæc regula habet etiam locum in filio naturali quem pater heredem instituit.*
3. *Justi liberi dicuntur nati ex justis nuptiis.*
4. *Existentibus masculis fæminæ excluduntur.*
5. *Si causa pia fuerit substituta, filio subintelligitur conditio (si sinè sine filiis decesserit)*
6. *Legatum factum piæ causæ pro malè ablatis, ac pro exoneratione conscientiæ, hoc casu non debet subintelligi conditio.*

1 Regula est, quod descendentes à Testatore jussi hæreditatem post mortem suam restituere, ita demum censetur in eadem re gravati, si sinè liberis decesserint, ne videatur testator alienas successiones suis anteponere ità quidem patet apertem *l. cum avus ff. de cond. & demonst. & in l. cum acutissimi C. de fideicom. & in l. generaliter §. cum autem C. de inst. & subst.* & hoc tam si filius sit, quam si filia, & sic sive masculus, sive fæmina cum idem sit in uno, quod in altero, sicuti omnes passim admittunt ex tex. manifesto in *d. l. cum acutissimi*, & tradunt *Bart. & Castr. in dict. l. cum avus, & Ruyn. in consil. 77. nu. 15. lib. 2.* qui intelligit veram esse, etiam quando fæmina esset exclusa à statuto ob masculos, ut in Regno nostro ex *Constit. in aliquibus*, & ii *Dec. in consil. 15. col. pen. & in consil. 181. nu. 4.*

nu. 4. & *Rimin. Jun. conf.* 535. *nu.* 23. *lib.* 4. contrarium teneant, quos ego in facto sectatus fui in causa Raymundi Torbettæ.

2 Quæ sanè Regula habet locum etiam in filio naturali quem pater hæredem instituit in ea portione, quam ei, secundum juris dispositionem relinquere potuit; Non tamen si pater instituit, & gravavit post mortem suam restituere alteri intelligitur si decesserit sinè filiis, *d.* § *cum autem.* Nam & conjectura pietatis locum habet erga nepotes ex filio naturali respectu portionis quæ relinqui potuit ipsi naturali. Nec extensio intelligitur de filio propriè naturali secus de spurio, ità post alios *Suar. in alleg.* 27. *n.* 12. & 17. *Padill. in d. l. cum acutissimi n.* 13. *C. de fideic. Bero in c. in præsentia n.* 305. *de prob.* & est ratio, quia hic patrem non habet quem ostendere possit, & ob id ei nil relinqui potest, & procedit, ut hoc locum habeat in filio naturali vel spurio legitimato instituto in totum; Nam & hic gravatus restituere post mortem suam intelligitur gravatus si sinè liberis decesserit, ita *Soc. in d. l. cum avus n.* 57. *ff. de cond. & demon.* quem hoc in casu loqui intelligo & prius *Bal. in d. l. cum acutissimi nu.* 7. & ibidem *Barb. n.* 229. *Alex. col.* 1. *in fin. Jas. nu.* 7. *Dec. num.* 12. *de fideicommiss. Tiraq. in l. si unquam in verb.* susceperit liberos *num.* 69. post *Rip. ibid. quæst.* 30. & alios nonnullos refert *Padil. in d. l. cum acutissimi nu.* 17. & veram esse sententiam existimo. Et si enim *Justin. in d. l. genei alter* §. *cum tamen in fin. C. de inst. & subst.* dixerit quod constitutum fuit in justis liberis se extendere ad naturales quoad portionem quæ eis relinqui potest, & justi liberi dicantur nati ex justis nuptiis *l. filium ff. de his qui sunt sui, vel alien. jur.* Attamen filii legitimati dicuntur consecuti jura legitimorum, § *liceat in auth. quib. mod. natur. offic. sui* ibi, *nil a legitimis differentes*, illa dictio *nihil* est universalis negativa, quæ omnino negat, & si in una parte esset falsa, in omnibus falsa redderetur, *l. is qui ducenta* §. *utrum ff de reb. dub. Menoch. de præsump. lib.* 4 *qu.* 89 *nu.* 24. *Card. Tusc. concl.* 313. *lit. D. Barbos. diction. dict.* 182. Præterea, & accedit quod sicuti legitimatus excludit substitutum vocatum sub conditione, si hæres decessisset sinè filiis legitimis, ut dixit *Menoch. de præsump in præsump.* 78. *lib.* 4. quia legitimatus existit verè legitimus, ità etiam à patre institutus in totum intelligit gravatus secundum hujus legis dispositionem, & suffragatur, quod stante statuto, ut filiis masculis existentibus, fœminæ excluduntur, prout in Regno vigore *Constitut. in aliquibus* Masculi legitimati adhuc fœminas excludunt, cum legiti-

mati sint verè legitimi, ità *Bal. in l. cum quam n.26. & in l. cum acutissimi n. 27. & ibi Jas. colu. 2. C. de fideicom.* idem scripserunt *Castr. in l. sed si hac § patronum ff. de in jus vocan. Picus in l. Titia cum nuberet n. 65 de leg. 2 Menoch. alias adducens* in dicta *præsumpt. 78.* Idemque dicendum est in filiis susceptis, à filio ipso gravato dum fuit in deportatione, ità *Bal. in l. acutissimi col. pen. &* ibidem *Padill. n. 42.* referens *Socc. in d. l. cum avus n. 100.* attestantem esse communem opinionem, & pariter firmatur in filio arrogato, quia in arrogatoris potestatem transit, juxta *l. cum adoptivus § 1. de adopt.* ità affirmavit in specie *Socc. in d. l. cum avus n. 56. vers. sed tu considera,* cujus quidem sententiam comprobat à fortiori authoritas eorum, qui idem dixerunt in filio verè adoptivo.

Hujus autem casus ea est ratio, quod hic concurrunt jura civilia, & naturalia, hoc est, ratio sanguinis, quam conjecturam pietas inducit, & legis civilis dispositio, quæ efficit hunc esse successorem patris adoptantis, & propterea in eo locum habet ratio *l. cum acutissimi in fine*, ne scilicet testator videatur voluisse alienas successiones propriis anteponere & dispositionem, sive conclusionem præfatam procedere etiam in filio instituto, & gravato à matre, vel ascendente per lineam asseveravit, *glos. 2. in fin. l generaliter § cum autem C. de pact. & subst.* ubi etiam *Bart. n. 1. Aret. in l. 2. in fin. C. de inoffic. testam. Corn. in consil. 197. col. pen. lib. 3. Jas. in d. § cum autem col. 2. vers. tertia extende* & ibidem *Dec. n. 4.* & idem *Dec. in cons. 591. colum. 2. & in cons. 416. col. 1. & Tiraquell. in si unquam in verb. patronus n. 1. C. de revocan. donat.* qui, & alios recenset *Costa in cap. si pater in verb.* si absque liberis *n. 5. de testam. in 6. par. 1.* & procedere etiam in filio emancipato post *Bart. & Comens. in d. l. cum avus* voluit ibidem *Socc. n. 51.* & sectatur *Padill. in l. cum acutissimi n. 14.* & procedere etiam quando pater una cum filio instituit extraneum, utrunque gravavit restituere, hoc etiam casu in personam filii subintelligitur conditio hæc, si sinè filiis decesserit, & in personam extranei subintelligi non possit, ità docuit *Soccin. in d. l. cum avus n. 54. de cond.* idem *Soccin. in l. heredes mei § cum ità n. 19. ad Trebell. &* idem respondit *Corn. in cons. 197. n. 2. & n. 9. lib 3.* & sequitur *Padill. in d. l. cum acutissimi n. 29. C. de fideicommiss.* & ità ego dicebam requisitus de voto à Magnifico Judice Civitatis Nolæ in anno 1626.

Quibus veris existentibus (prout verissima esse fateor) adhuc si causa pia fuerit substituta filio, subintelligitur conditio (si sinè filiis decesserit) ità

ità scripserunt *Bald. Castr. Felin. Ruyn Dec. & Socc. Jun.* & alii apud *Gabriel. concl. 2 n. 14. de fideicomm. Parif. conf. 19. n. 95. lib. 2.* quibus accedunt plerique alii relati à *Pinello in l. 3. n 16. C. de bonis matern.* idem affirmârunt *Ancheran. & Barbatia* commemorati à *Tiraq. in tr. de privil. piæ causæ privil. 17.* & his accedunt *Rminald. Sen. in conf. 183. n. 15. lib 1. conf. 70. in fin. & in consil. 86. n. 14. lib. 2. Costa in cap. si Pater, in 1. part.* in verbo si absque liberis, *num. 17. de test. in 6. Gomes. in lib. 1. variarum resol. cap. 5. n. 38 Bertaz. in conf. civ. 78. lib. 1. & Padill. in dict. l. cum acutissimi n. 8.* qui testantur hac esse communem opinionem rationibus illam fulciens comprobat *Mantica de conjecturis ultimarum volunt. lib. 10. tit 7. n. 4.* ubi intelligit hanc opinionem procedere, quando agitur de omnibus bonis ipsius testatoris, vel saltem de majori eorum parte, at secus si de re aliqua particulari, & parvi valoris non in tali casu minimè intelligitur præfata conditio ex *Soccino in conf 125. n. 28 lib. 1. Decian conf 1. num. 205 lib. 2.*

6 Favore tamen legatorum pro incertis, & malè ablatis aliud dicendum est, nam quando testator reliquit piæ causæ pro malè ablatis, atque ità pro exoneratione conscientiæ. Hoc sanè casu non debet subintelligi conditio hæc tacita (si decesserit sinè liberis) quemadmodum rejecta opinione *Joan. Sperelli* scripserunt *Caccialup. in dict. l. generaliter, § cum autem, Codic. institut. & substitut. Soccinus in d. l. cum avus, col. 2. & Decian. in d. §. cum autem, nu. 7. vers. videtur tamen,* quos retulit, & visus est sequi *Gabr. cit. conclus. 2. n. 15.* Eandem probârunt *Barbat. in dicta l. cum acutissimi, nu. 182. C. de fideicomm. Costa in cap si pater, in* verbo si absque liberis, *num. 18 de testam. Gabriel. in conclus. 2 num. 15 de fideicomm Tiraquell. in l. si unquam, in* verbo libertis *n. 18. C. de revoc. donat. Menoch de præs. lib. 4. præsump. 89. num. 124. Caroce. dec. 7. num. 9. Rustic. in lib. 2. de fideic, cap. 3. n 13.* qui tamen intelligit hoc, dummodo verificent malè ablata, & pauperes sint substituti, vel Ecclesiæ, non si uxor conjunctus, vel vicinus, prout novissimè sequitur *Giurb. in consuet. Messan. cap. 11 glos. 12. p. 1 n 10. in fin* & ità respondi in causa lot Angeli Pistachii cum Cappella Venerabilis Sanctissimi Sacramenti Terræ Sulmonis.

PRIVILEGIUM VII

ARGUMENTUM.

Uxor prohibita legare marito diviti, potest elegare pro malè

malè ablatis ad suæ conscientię Exonerationem.

SUMMARIUM.

1 *Statutum prohibens ne uxor possit legare viro diviti, si dicat, se marito legare pro exonerat tione conscientiæ, an valeat legatum.*

1 Regulam firmo, quod si statutum prohibeat, ne uxor legare possit viro diviti, si ipse dicat se marito legare pro exoneratione suæ conscientiæ, quia fortè aliquid surripuit, vel rebus suis secreto damnum intulit, valet legatum, ut apud *Capyc. in decis. 7. sub nu.* 15. & noviter habetur per *Giurb. in consuet. Mess. c. 2. glass. 12. part. 1. num* 12. ubi quod licet ulli sic asserenti alias non credatur, nisi probabilibus hoc deduxerit argumentis ex *Rot Aven dec.* 105 *Pecch. de testam. conjug. lib. 4. cap. 17. in fin. Gall. in consuetud. Alexan gloss. viginti quæst. 8 num. 48 Cioff. consil. 42. num 11. vol. 1. Purpur consil.* 461. *vol. 2. Crat. cons.* 194. *num. 2. Mascard de peabat conclus.* 359. *nu.* 25. *Cavagnol in decret. Montis Ferrat. stat* 74 ¶ *igitur* quia nec juratæ testatoris confessioni standum est, *Rustic. de fideicommissis, cap. 3. nu.* 17. *lib* 2. in locis tamen, ubi tale statutum viget, securè esse dicit, si in ultimis suis uxor viro, aut alteri leget pro malè ablatis, & suæ conscientiæ exoneratione, & hæc est veritas, secundùm quam consului requisitus quid sentirem, & præcipuè in causa Nuntii de Aversa, cum hæredibus Magnificæ Clericis Quintanæ, de Anno 1625. Quamvis novissimè *Hodiern. in repetit. l. hac edictali C. de secundis nupt. q.* 37. conetur probare legatum à conjuge in arbitrium secundi viri relictum, ut illud pro anima distribuat subjacere dispositione *d. l. hac edictali.*

PRIVILEGIUM IX.

ARGUMENTUM.

Favor pro malè ablatis est potentior favore legati ad pias causas simpliciter, & ideo ambobus concurrentibus, præfertur ille legati pro malè ablatis.

SUMMARIUM.

1 *Legata pro incertis, & malè ablatis sunt potentiora cæteris legatis ad pias causas.*

2 *Major est utilitas testatoris in legato pro incertis, & malè ablatis, quàm in cæteris legatis ad pias causas.*

3 *Privilegiatus potentiori privilegio præfertur alteri privilegiato.*

4 *Ecclesia cui fuit relictum legatum* pro

pro malè ablatis est præferenda alteri Ecclesiæ pro legata ad pias causas.

5 *Regula quod concurrentibus duabus piis causis in aliqua dispositione privilegium cessat.*

6 *Privilegia utriusque in exercitio concurrunt, hoc est, quando est privilegiatus in specie secus quando est genere, ut ibidem.*

1 Regulam firmo absque ulla dubitatione quod legata pro incertis, & malè ablatis sunt potentiora, & magis privilegiata, quàm cætera legata ad pias causas, cum ipsa respiciant exonerationem conscientiæ testatoris, & ideo potentiora debent appellari, quia legatum pro incertis tractat de evitando damno animæ testatoris, quæ bona aliena usurpavit, legatum verò ad pias causas tractat de lucro tantum animæ testatoris, ut ex illo legato ad pias causas aliquod refrigerium sentiat anima sua, & tale donum Deo factum eximat se à parte pænarum, quas pati teneretur ob sua peccata juxta tradita per nos in praxi elect. & variat. fori *quæst. 62. num. 24. sect. 4.* ubi quod potentius dicitur, & judicatur privilegium ejus qui tractat de damno evitando, quam alterius qui certat, ut lucrum consequatur *Bartal. in Authent. quas actiones vers. si vere, C. de sacrosanct. Eccles. Albert. in l. votum § fin. num 7 de minor. Cephal. consil. 508. num 33. volum. 4* quare videmus quod una Universitas, vel Respublica, quæ tractat de damno evitando, restituitur adversus aliam Universitatem, vel Rempublicam, quæ certat, ut lucrum consequatur *Castr. cons. 37. num. 5. part. 2.* & hinc una Ecclesia tractans de damno evitando restituitur adversus aliam Ecclesiam, qua tractat de lucro captando, *Roman. cons. 166. num. 14.* quia magis favendum est ei, qui tractat de damno evitando, quàm de lucro captando, *Anton. variarum resolut. lib. 2. resolut. 8. num 60. Oter. lucub. Rom disput 2 n. 8.*

2 Accedit pariter pro comprobatione, nam major est utilitas testatoris, in legato pro incertis, & malè ablatis, quàm in cæteris legatis ad pias causas, cum in illis tractetur de exoneratione suæ conscientiæ, ergo potentiora illa debent appellari, cum privilegium potentius dicatur, in quo major vertitur utilitas. *Decian. consil. 147. Bald. in l. hac consultissima, col. 16. qui testamentum facere poss.*

Additur quod duabus causis egregiis institutis duobus testamentis utraque succedat nisi altera esset magis pia, quæ præferretur *Dec in l. fin. n. 54. C. de edict. Div. Adrian tollend.*

Pal-

Paltron. de ocquirend possess. q.14. num.47. Thomas tract. de ultim. voluntat. tract. 10. *cap.* 173.

3 Qua Regula vera existente, cum habeamus alteram non falsam, ut privilegiatus potentiori privilegio præferatur altero privilegiato, *l. verum §. finali.* ubi *Bartol. & Bald. ff. de minor.* idem *Bartol. in d. authent. quas actiones C. de sacrosanct. Eccles. Dec. d. cons.* 147.

4 Ideo merito fatemur, quod si concurrat una Ecclesia pro legato facto pro incertis, & male ablatis, & alia pro legato ad pias causas, illa Ecclesia, cui fuit relictum legatum pro male ablatis est præferenda.

5 Quamvis, si ambæ concurrerent pro legato ad pias causas, tunc conquassarentur privilegia, quia Regula est clara, ut concurrentibus duabus piis causis in aliqua dispositione privilegium cessat, ex quo privilegiatus contra pariter privilegiatum, suo non utitur privilegio, *l. verum, §. fin. ff. de excus. tut. c. caus. de præbend. l.* 2. *C. de priu. Fisci,* latè *D. Reg. Tapia, in l. fin. cap.* 8. *ff. de const. Princ. & nos plenius documus in praxi elect. & variat. fori* 4. *quæst.* 62. ubi lubeat videre quia utilia sunt cumulata.

6 Notare tamen non desinas ad ornatum talis Regulæ, quod ipsa locum sibi vendicat, quando privilegiatus propter aliquam causam, vel qualitatem concurrit cum privilegio ejusdem qualitatis; & sic quando uterque est privilegiatus in specie respectu causæ, de qua agitur, & sic privilegia utriusque in exercitio concurrunt; At secus quando quis est privilegiatus in genere, sed non est in ea causa, de qua agitur; nam tunc privilegiatus utitur privilegio suo, contra alterum privilegiatum, ut probatur in *l. finali, ff. ex quibus caus. major.* & tradunt communiter *Gloss. Bart. Bald. Castrens. & Jos. in dicta authentica quas actiones C. de sacrosanct. Eccles. Abb. in cap. ad aures, extra de rescript.* latissime *Trentacinq. variar. resolut. lib.* 1. *tit. de rescript. ubi pluro cumulat.*

PRIVILEGIUM X.
ARGUMENTUM.

Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum facta Ecclesiæ, vel alteri pio loco pro exoneratione conscientiæ, & pro malè ablatis bene valet.

SUMMARIUM.

1. *Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum est invalida.*
2. *Stipulatio contra bonos mores non valet.*
3. *Diffinitio donationis.*
4. *Donatio invalida dicitur, quando est*

est contra civilem, & naturalem rationem.

5 *Donatio omnium bonorum si in eo intervenerit juramentum neque valet.*

6 *Donatio hæc si fuerit facto Ecclesiæ, vel alteri pio loco non valet, & vide nu. 8.*

9 *Donatio quando fieret alicui Ecclesiæ, xenodochio, hospitali, vel alteri loco pro exoneratione conscientiæ, & pro incertis, & malè ablatis, valet.*

1 Regula est, quod donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum est invalida, & nulla in totum *Bartol. & DD. in l. stipulatio hoc modo concepto n. 5. & in l. finali, nu. 12. & 16. C. de pact. Bald. in c. in præsentia n. 36. de probat. Angel. in l. 1. in princ. num 2. ff. de pign.* & communem fatetur *cons. 365 nu. 1. Roman cons. 171. nu. 2. Castr. in l. Julianus, num 3. de acquir. hæred. Abb. cons. 48. nu. 1. & 2. lib 2. Aret. cons. 54 nu 2. & in cons. 514. num. 1. Corn. cons. 251. nu 3. & 6. lib. 3. Dec. in l. fin. nu. 30. C. de pact. & cons. 30. nu. 1. Ruin. consil. 65. nu. 3. lib. 4. Crot. in l. stipulatio hoc modo concepto, nu. 57. ff. de verbor. oblig.* asserens in consulendo, & judicando ab hac opinione non esse recedendum, sequuntur *Ripo in l. resp. c 14. n. 1. lib. 3. Cephal. cons. 485. n. 125. Alciat. in d. l. fin. n. 35. C. de pact. & Men. in cons. 184. n. 1. Clarius in §. donatio q. 19 Vrvius op. 207. Gom. dec 386. Præses de Frouch, dec, 594. Peguer. decis. 136.*

2 Quæ sanè regula fulcitur primò, quia si quis ità stipulatus fuerit, si me hæredem non fecerit tantùm dare spondes, non valet stipulatio ea ratione, quia est contra bonos mores dicta *l. stipulatio*, & ratio rationis illa est, quia per eam aufertur libera testandi facultas, ut dicunt omnes *Doctores* per illum *textum*; ergo simili modo non debet valere donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum, quia per eam etiam indirectè aufertur libera facultas testandi, non enim potest aliquem hæredem invenire argum. *l. quod de bonis, § 1 ff. ad leg. falc.* nam falcidia locum non habet in donatione inter vivos, *l. ubi ità donatur, de don. caus. mort.* & hanc rationem probat etiam *Castrens.* per illum *textum in l. Julianus in princ. n. 3. de acquir. hæred.*

3 Secundò pariter probatur, quia hæc donatio in effectu complectitur hæreditatem, quæ est successio in universum jus, quod defectus habet, *l. nil aliud est hæreditas, ff. de verbor. signific.* atque prohibita est donatio hæreditatis *l. hæreditas* C. *de pactis convent. l. cum donationis* C. *de transact.* ergo similiter censetur prohibita donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum, quia non verbis, sed

rebus leges imponimus, *l. scire leges ff. de leg l. 2. in fin. C. commun de leg. & l. fin. C. de usur.* nam lex sic debet intelligi, ut non possit circumscribi, & reddi elusoria, *c. si civitas de sent. excommun lib. 6. l. 2. § sed quia verentur, & sequenti de jure juran. propter calum, & l. 1. §. pecuniom, col. sequen. ff. de calumn. Glos. in c. quanquom de usur. lib. 6.* & quod in fraudem legis factum est ipso jure nullius est momenti, *l. hoc modo de condit & demonstr. l. non dubium, C. de leg l. si Libertus, ff. de jure patr.*

4 Et tandem tertiò considerare debemus, quod hujusmodi donatio est contra civilem, & naturalem rationem, quia per eam liber homo in tali statu constituitur, ut nihil sibi possit acquirere, & consequenter non possit tentari, *l. inter stipulantem §. sacrom, ff. de verb. oblig.*

5 In tantum, quod etiam si interveniat juramentum adhuc talis donatio non valet, ità *Bart. in dicto l. stipulatio, hoc modo concepta num. 5.* & alii communiter sequuntur, ut testatur *Castrens. in cons. 82 lib. 2. Abb. consil. 48. n. 1. Corn. consil. 60 nu. 9. & 10 Socc. sen. cons. 126. n. 8 lib. 3. Rimin. cons. 514. nu. 5 & 6. Curt. jun. cons. 25. n. 9 Rip. respons. lib. 3. c. 14. n. 2. Purpur. in l sia nu. 240.* & ibi etiam *Cagnol. nu. 220. C. de pact.* quam etiam communem fatetur *Cravett. consil. 129. n. 9.* & sequitur, *Roland. in cons. 39 & consil. 65. lib. 1. Valer. in diff. inter utrumque forum in verbo donatio diff. 9.* eà nimirum ratione, quia cum auferat liberam testandi facultatem intelligitur contra bonos mores, *d. l. stipulatio hoc modo concepto, de verb. obligat.* cui consequens est dicere, & juramentum superinde interpositum nullius sit momenti, *cap. non est obligatorium, de reg. jur. in 6.* & ità pariter tradunt *Honded. cons. 39. volu. Poscal. de patrio potest. p. 2. c. 8. n. 116. Viscont. in conclus. Jur. in verbo donatio omnium bonorum.*

6 Quinimo si donatio hæc fuerit facta Ecclesiæ, vel alteri pio loco neque erit valida *Angel. cons 179. n. 5. & cons 365. n. 2. Anchar. consil 231. n. 2. Rom. in l. pactum dotolin. 7. C. de collat.* & plenius in *d. l. stipulatio hoc modo concepto nu. 10.* ubi etiam *Alex. n 20. & Butrigor. n. 12.* nam hujusmodi donatio est bonis moribus inimica, & ex parte recipientis directo contradicit caritati, cum hominem liberum constituat in statu perpetuæ paupertatis, quod Ecclesiæ, & Religioni minimè congruit, quia donatarius ad antidota est obligatus, *l. sed & si lege, §. consuluit ff. de pet. hæred.*

7 Ultra quod illa conventio, per quam impeditur libera testandi facultas bonis moribus est contraria, & apud homines sæculares ubique

que ità habetur ad *textum* in pluries *cit. l. stipulatio*, ergo à personis Religiosis multo magis debet observari, ne bonis alienis, & lucris temporalibus videant inhiare, cum cælestibus magis debeant inhiare, *cap. ex parte* in fin. de censibus, qua ratione omnis actus, qui bonis moribus non congruit in personis Ecclesiasticis, & Religiosis multò magis improbatur, *§. cogitandum, in authent. de Monach.* quo axiomate utebar in quadam causa vertente inter Lucam Starellum, & Nardum Scallum.

8 Contrarium tamen tenent *Bartol. in l. final. nu.* 13. *C. de pact. Bald. in authent. si qua mulier, num.* 15. *C. de sacrosanct. Eccles. Abb. cons.* 58. *num.* 3. *lib.* 2 qui fatetur esse communem opinionem, *Dec. consil.* 448. *n.* 4. *&* 5. sequitur *Rum. cons.* 82. *nu.* 12. *& cons.* 128. *lib.* 1. *Crott. in dicta l. stipulatio hoc modo concepta*, ubi pariter hanc communem opinionem appellat *Felyn. in cap. in præsentia num.* 7. *&* 8 *de probation.* & alii recentiores.

9 Quidquid sit in casu simplicis piæ causæ, ego firmiter credo, quod quando talis donatio fieret alicui Ecclesiæ Xenodochio orphanotrophio Hospitali, vel alteri pio loco pro exonetatione conscientiæ, & pro incertis, & malè ablatis tunc donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum bene valeret, & ità consului ad favorem Venerabilis Cappellæ Sanctissimi Sacramenti Civitatis Suesse in anno 1623. & iterum in causa Venerabilis Monasterii Sancti Francisci de Paula, siti in hac Urbe Neapol. extra Portam Capuanam.

PRIVILEGIUM XI.

ARGUMENTUM.

Filius non solvens legatum paternum pro incertis, & malè ablatis privari debet legitimâ.

SUMMARIUM.

1 *Hæres extraneus non adimplens testatoris voluntatem, privatur ipsa hæreditate.*

2 *Filius monitus à Judice Ecclesiastico legata pia relicta in paterno testamento solvere si intra annum neglexerit, legitima portione privatur, sed idem num.* 3.

4 *Filius negligens in libertate concedenda ex testamento patris non amittit legitimam.*

5 *Filius non adimplens legata pia relicta in testamento patris, non amittit legitimam.*

6 *Legatum, quando est factum pro exoneratione conscientiæ, & pro malè ablatis, tunc si filius illa non curaverit executioni demandari debet privari legitima.*

9 *Legata quando respiciunt commodum animæ paternæ, debent quam citius adimpleri.*

1 Regula est, quod hæres extraneus, qui non adimplet testatoris voluntatem privatur ipsa hæreditate, *l. si patroni § quid ergo, l. fideicommissariam § legatum, ff ad Trebell. authent hoc amplius, C de fideicommiss. Covarr. in cap si hæredes n. 5. de test.* quod quidem existimant Doctores ipso jure fieri, quia verbum *privatio* de quo in dicta *authentica* denotat privationem ipso jure, ità *Glos. in l. criminali, C. de jurisdict. omn. judic. & in § si quis autem in auth. de hæred. & falcid.* & probat *tex. in cap licet universis de voto*, ibi (ordine genituræ privandum) & verbum *privetur* dicunt *Doctores* ibi, & ut ipso jure fiat privatio, non expectata sententia, quam opinionem sectantur *Bal. & Salic. & Jas.* dicens communem in *Authent. hoc amplius*, *Spin. in Specul. testam. glos. 28, n. 67.* quamvis ego in facto ad favorem Io: Aloysii Sancini, in anno 1623. contrarium prætendetim ex *Purpur. in cons 482 vol. 2.* ubi concordantes refert *Gloss in l. jubemus nulli, § œconomus.* In verbo *privetur. C. de sacr. Eccl. & in c. cùm tu, in verbo privetur dos de usur. & in c. propter, in verbo privetur*, ubi *Abb. not. de elect. Gloss. in c. præterea, de jure patron. & in c. cupientes. § si verò in discordia, in verbo priventur de elect. in 6. Hostiens. in cap. de multa de præbend. Doctores in c. 1. ne prælat. vic. suas*, latè *Tiraq.* qui plura in proposito cumulat, in *l. si unquam, in* verbo revertatur, *n. 166. & seq. de revoc. donat. ubi n. 9.* resolvitur in dubium esse sumendam interpretationem, ut privatio fiat per sententiam, & non ipso jure, quam opinionem sequitur *Padill.* in dicta *Authent. hoc amplius, nu. 24.*

2 Et si filius comminatus à Judice Ecclesiastico legata pia relicta in paterno testamento solvere intra annuum neglexerit, etiam legitima portione privabitur, ità *Archid & Domin. in cap. Sylvester 11. q. 1.* per illum textum *Joan. Andr. Anch. Butr. & Hostiens. in cap si hæredes de testament. ubi Imol.* dicit communem opinionem *arg. tex. in d. Authent. hoc amplius, C. de fideicom. & l. licet, C. de Episcopis, & Cler.*

3 Verùm totum contrarium dicunt esse verius post alios antiquiores *Cytier. intra de primog. lib. 3. q. 6. Cucch. de legitim. in Rubric. legitima Nullum gravamen admittit, nu. 42. &* eam approbatam, & veriorem opinionem fatetur *Vasq. de success. § legitima quæst. 46. Covar. in d. cap. si hæredes, nu. 9.* ubi probat hanc opinionem variis mediis.

4 Primo, quia dicta *auth.* loquitur in legato libertatis, & tandem filius negli-

negligens in libertate concedenda ex testamento patris non admittit legitimam; ergo bene sequitur, quod filius negligens legata pia solvere non perdit legitimam, quia legatum libertatis est pium, *l. 1. §. fin autem, C. comm. serv. manum. ubi & Jas. cum aliis quos retulimus in praxi elect. & variat fori quæst. 51. sect. 2.*

5 Secundò, quia in jure minimè legitur filium amittere suam legitimam, ex eo quod non adimpleat legata pia relicta in testamento patris, neque hæc est de causis contentis *in auth. ut cum de appell. cogn §. aliud quoq. Capitulum, collat 7. c. Quintavallis, de jure jur*, maximè quia legitima non est lucrum, quod filius consequitur ex hæreditate paterna, sed quasi debitum patrimonium, *l. si quis legatum, fin. ubi gloss. ff. de fals. l. fin. §. non enim, C. de cond. insert.* ergo cum tantummodo lucrum testamentarium auferatur, si negligentes fuerint in adimplendo pia legata, sequitur quod illa pœna lucri ad legitimam filiorum non potest extendi, ità *Segur. in l. 3. §. fin ff. de liber. & posthum. Lopez in l. Hisp. fin. tit. 10. par. 6. in vers. legitima.*]

6 Quidquid tamen sit in casu piæ causæ aliud dicerem esse, quando agitur de legato facto pro exoneratione conscientiæ pro malè ablatis, nam tunc si filius non curaverit illa executioni demandare juxta ordinem, & mandatum patris, debet privari suâ legitimâ in pœnam.

7 De qua quidem opinione datur ratio, siquidem talium legatorum præstatio executioni debet mandari, quam citius cum illa respiciant commodum paternæ animæ, à qua filius omne esse, & bonum habet, ità quod dum filius ipse spernit gerere id, quod miser pater reliquit pro exoneratione suæ conscientiæ, & in ipsius animæ disgravamen redundat, videtur esse multum ingratus, & propter ingratitudinem debet excludi à dicta portione, quia ingratitudo exsiccat fontem pietatis, ut probat *Riccius Collect.* 197. Addirur noviter *Thomas in tract. de ult. volunt tract.* 10. *cap.* 164 Quarenus probat filium privari prælegatis ob non soluta legata pia *Alvarad. de conject. ment. defunt. lib. 2. cap. 2. n. 29.*

PRIVILEGIUM XII.

ARGUMENTUM.

In legato relicto pro exoneratione conscientiæ pro malè ablatis, & incertis contra hæredem debet fieri major interpretatio, quam illa quæ fit in simplicibus legatis piis.

SUMMARIUM

1 *Ampla interpretatio in testamentis adversus hæredem fieri non debet.*
2 *In legatis piis, quod majus est interpretari debet.*
3 *Gradus piæ causæ tres reperiuntur.*
4 *Legatum factum Ecclesiæ pro vasis, & ornamentis, hoc casu debet fieri interpretatio magis ampla, & lata.*
5 *Res Ecclesiæ possunt alienari pro redemptione captivorum.*
6 *In legato relicto pro exoneratione conscientiæ, & male ablatis esse faciendam interpretationem amplissimam.*

1 Regula est, quod in testamentis ampla non fieri debet interpretatio adversus hæredem, et communiter esse receptum fatetur *Cagnol. in l. in testamentis ff. de regul. jur. nu. 3.* ubi etiam illam sequitur *Dec. Glos. fin. in l. si plures ff. de cond. inst.* quam adhoc commendat *Jas. in l. pecuniam ff. si cert. pet. n. 2.* & illam probat *Tex. in l. apud Julianum § Seja ff. de leg. 1. & in l. nam quod liquidè ff. de pen. leg. & in l. nummis ff. de leg. 3.*

2 In legatis tamen piis quod majus est, interpretari debet, ut probat *tex. in d. l. Titia § Seja ff. de aur. & arg. leg.* secundum literam veriorem ut commendat *Rom. singul. 515.* & est communis DD. sententia, ut fatetur *Barbat. in cap. judicante n. 12. de testam.* ubi alii id testantur, & præsertim *Covarr. n. 5. Gom. in l. 36. Thaur. sub num. 2 in fin. vers. 12* ubi quod licèt regulariter quando legatum fit genericè, & obscurè, & debeat intelligi de minori re, vel summam, tamen fallit, si sit propria causa, *Capra cons. 3 num. 2.*

3 Sunt tamen qui putant reperiri tres gradus causæ piæ, quorum antesignanus est, quando aliquid relinquitur Ecclesiæ pro clericis, & presbyteris, sive religiosis, quo in casu, licèt favorabilis causa censeatur, sufficit tamen, si minimùm præstetur, ad *tex. in c. ex parte de testam.* juxta verum intellectum dicti *text.*

4 Secundus gradus est quando aliquid relinquitur Ecclesiæ pro vasis, & ornamentis, quæ immediatè conceduntur pro cultu Dei, & hoc casu debet fieri interpretatio magis ampla, lata, quàm in præcedenti, & consequenter in eo præstatur id quod maius est ad *text. in c. fin. de testam. & in citata l. Titia Seja.*

5 Tertius gradus est quando aliquid relinquitur pro redemptione captivorum, & hic supremus est, & præfertur secundo, ad *tex. in c. Apostolicos, & in cap. Sanctorum 12. quæst. 2 l. sancimus C. de sacras. Eccles. §. sanctissimos auth. de alien. emphiteus.* in quibus juribus cavetur, quod res Ecclesiæ possunt alienari pro redemptione

ptione captivorum, continent enim maximam pietatem captivos redimere, ad tradita per *Padill. in l. cum quidam ff. de leg. 2.* ubi etiam *Sormen.*

6 Ego autem quartum addendo dico, in legato relicto pro exoneratione conscientiæ, & pro malè ablatis, & incertis esse omnino faciendam interpretationem amplissimam contra hæredem, ità quod si concurrent legata pia, & similia facta pro incertis, & malè ablatis, deberent omnino præcedere ampliatio in legato facto pro male ablatis, & ità dicebatur in facti contingentia in Tribunali Rev. Fabricæ S. Petri hujus Civitatis.

PRIVILEGIUM XIII.

ARGUMENTUM.

Donatio, ob supervenientiam liberorum non revocatur, ubicunque illa pro incertis, & malè ablatis est facta

SUMMARIUM.

1 *Donatio revocatur ipso jure ob supervenientiam filiorum.*

2 *Si instrumento donationis expressè esset renunciatum, neque donatio revocatur.*

3 *Quod non procedit in donatione facto pro incertis, & male ablatis, ac pro exoneratione conscientiæ.*

4 *Donatio onerosa non appellatur donatio, quia potius dicitur solutio.*

Regula est, quod donatio ipso jure revocatur ob supervenientiam filiorum juxta vulgatum tex. *in l. si unquam C. de revoc. donat.* ubi omnium latissimè, *Tiraq. in verb revertatur, Clar. in §. donatioq. 22. Vivius in sylva comm. op. concl. 210. Gobr. concl. 2. de don.* quod procedit in utroq. foro, ut post alios probat *Seraph. dec. 829 & 837. & Molf in sua summa in tit. de contract. c. 17. n. 65. tom. 2.* latè *Fontonell. de pact. nupt. clausul. 5. glos. 8. par. 3. tom. 2.* 1

Quinimo etiam si expressè in instrumento donationis renunciatum esset, *d. l. si unquam* adhuc procreatis liberis illam revocari asserendum est saltem quoad legitimam quia secundùm *Clar. loc. cit. vers. sed contraria non posse revocari beneficio dict. æ legis magis benigna, & æqua est opinio,* secundum illam plures judicatum maximè in Senatu Mediolanensi, de quo meminit *Thessaur. decis. 112. post num. 7. Surd. in tract. de aliment. tit. 8. privil. 31 q. 2 Mising. observ. 63. num. 4. cent. 5. Franciscus Steph.* & ibi *addit. dec. 35.* 2

Costa

Costa de portiorata q. 152. Mart. decis 9. Pascal. de patria potestat. part. 1 cap. 8 nu. 111, ubi post *Guttier. in tract. de contract. jurat cap 9. nu. 10. & seq.* distinguit hujusmodi renunciationem valere quoad ipsum donantem, itaut non possit illam amplius impugnare sub prætextu filiorum postea susceptorum, verum eam renunciationem nihil operari quoad ipsos liberos postea susceptos, quin possint pro eorum interesse donationem à patre factam impugnare, ità ut saltem usque ad eorum legitimam revocetur, quoniam favore filiorum tale prodit privilegium juris, quo quidem filii postea nati habent actionem proponendi quærelam inofficiosæ donationis pro legitima eis debita in bonis paternis, *tota tit. C. de inoffic. donat.* & ideo filiis quoque hanc revocationis actionem competere, ait *Molf loco cit.* prout donans Ecclesiæ omnia sua bona retento usufructu, si postea habeat filios revocari quoad legitimam, talem donationem firmat *Valer. in different. inter utrumq. forum in verb. donans differ.* 10.

3 Quidquid tamen sit tex. *in dict. l. si unquam C. de revoc. donat.* non procedit in donatione pro incertis, & male ablatis facta ab aliquo ad suæ conscientiæ exonerationem, ut probat *Tiraq. ibid. in verb. libertis nu. 72.* & post eum firmârunt *Mascar. de probat concl. 1280. n. 155. & Caroc. dec. 7. n. 8.*

4 Assignatur hujus dicti ratio si quidem non est, quod gratuitum, sed rei debitæ restitutio, *Rustic. de fideicommiss lib. 2. cap. 3. num. 3.* Nec *d. l. si unquam* in onerosa dispositione procedit, sed in gratuita *l. 1.* ubi notat *Bald. C. de pact. & ibid. Rip. nu. 24. & 25* ubi testatur de communi DD sententia, *Tiraqu. loc. citat. in verb. donatione largitus num. 140. Gabriel. conclus. 2. nu. 4. de donat. Cancer. variar. resol. lib 3. cap. 15. n. 74.* quia onerosa non appellatur donatio, sed potius solutio ut infra in *privileg. sequenti* probatum fuit, & ità cummuni voto pronunciatum ad favorem Marii Torelli reminiscor.

PRIVILEGIUM XIV.

ARGUMENTUM.

Donatio facta à Novitio pro restitutione incertorum, & malè ablatorum absque solemnitatibus sacri Concilii Tridentini valida est.

SUMMARIUM.

1 *Renunciatio facienda à Novitio qualiter, & quando fieri debet, & vide nu. 6. 7.*

2 *Licentia requisita in donatione, sive*

sive renunciatione facienda à Novitio, an possit concedi ab Episcopo nondum consecrato.

3 *Qui possunt concedere hanc licentiam, & an requiratur quod sit in scriptis concessa nu. 4.*

5 *Duo menses de quibus loquitur Concilium sess. 15, de Regular. c. 16, qualiter computatur.*

6 *Donatio facta à Novitio pro incertis, & malè ablatis absque solennitatibus Concilii valet, & quare num. 9. idemque esset ubi donatio fieret ob remunerationem, num 10.*

11 *Donatio remuneratoria est species permutationis, debiti solutio, & titulus onerosus, dicitur facta ob causam, & ideo nativitate filiorum non revocatur.*

1 Regula est, quod dispositio bonorum temporalium fieri prohibetur à Novitiis cum primum recipiunt habitum, sed intra duos menses ante professionem intervenientis Episcopi, vel ejus Vicarii licentia, ut dispositum est *per sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. de Regularibus cap. 16.* sub horum verborum formula *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio ante facta etiam cum juramento, aut in favorem cujuscunque causæ piæ, valeat, nisi cum licentia Episcopi, sive ejus Vicarii fiat intra duos menses proximos ante professionem, & non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione, aliter vero facta, etiam cum hujus favoris expressa renunciatione etiam juratè fiat, sit irrita, & nullius effectus* De cujus materia tractaverunt *Miranda in Manual. Prælatorum quæstion. 33 tom. 1. Ægid. in repetit. leg. unic. Codic. de sacrosanct. Eccles. part. 4 §. Antonin. variar. resolut. lib. 1 casu 62, Gratian. decision Rotæ Marchiæ 37, D. Ricc. collectan. dec. 454 Valasc. de partit. bonorum capit. 16. Garcia de beneficiis parte 11. capit. 9 numer. 10. cum seq. Molf. in commen. consuetud. Neapol. quæstione 16. & quæstione 17. titul. de renunciat.* & ut alios omittam *Sanch in sua summa lib. 7. capite 5. tom. 2.* firmans *numero.* 65. hanc licentiam sufficere obtineri ab Episcopo confirmato, quamvis nondum consecrato, eo quia illis à tempore confirmationis competunt singula tangentia jurisdictionis exercitium, quale est id, deducens prætereà *numer.* 65. Archiepiscopum consecratum, qui nondum pallium receperit, posse talem licentiam in sua diœcesi impartiri, nec non hujusmodi facultatem quoque tributam esse Capitulo Sede vacante, vel ejus Vicario, ut firmat *num.* 67. prout quoque illam concedere posse Abbates,

& reliquos inferiores habentes jurisdictionem quasi Episcopalem nullique Episcopo subjectos in eorum diœcesi annuit, *num.* 68. ubi etiam assentitur Archiepiscopum in suffraganei carere potestate elargiendi talem licentiam, nisi Ordinario eam denegatæ ad illum via appellationis causa devolveretur, addens *nu.* 75. Prælatos Regulares hujusmodi facultatem concedere minimè posse in monasteriis exemptis, & sibi subjectis, quia hoc *Concilii* decretum tantum Episcopi licentiam ad hanc renunciationem petit & ita pariter affirmavit *Rodriqu. quæst. regul. tom. 2. qu. 47. art. 14.*

4 Quæ quidem Episcopi licentia, aut supradictorum jurisdictionem quasi Episcopalem habentium licentia non requiritur, quod scriu scriptis, quia *Concilium loco cit.* nullam de scriptura mentionem faciat, licèt non sufficiat quod sit petita, sed requiritur, quod cum effectu fuerit obtenta & quamvis præcedere debeat, sufficit tamen eam esse tacitè habitam ex ratihabitione de præsenti, ut in propriis terminis sigillatim advertit *Sanch. loco nuper citato num. 76. & seq.* Advertens insuper *num.* 80. circa aliam ejusdem Concilii solemnitatem petitam, nempe, ut renunciatio, & obligatio fiat intra duos menses, & perfectioni proximos non esse necessarium illam fieri integro bimestri ante professionem, sed sufficere, quod fiant toto illo bimestri, licet immediatè ante professionem virtute (dictionis intra) qua utitur *Concilium.*

5 Et *num.* 81. annuit computandos esse prælibatos duos menses de numero ad numerum secundum quod occurrit mensis in Kalendario, affirmans *num.* 82. nihil referre facta semel renunciatione bimestri illo ante professionem legitimam faciendam, ut quia transacto bimestri est completa ætas, & annus noviriatus differri professioni, & quocumque causâ dilatio contingat, ut decisum refert *Armendar. iz. in addit. ad Recopil. leg. Navar. lib. 2 tit. 18. l. 7. de relig. num.* 18 affirmans quoque decisum *num.* 22. subsistere renunciationem quam aliquis fecit ante professionem per duos menses, licèt ante expletum 16. annum.

6

7 Et juxta *Sanchez. loco sæpius cit. num.* 83. advertendum est, ut stante dispensatione Pontificia, ut Novitius nono mense professus sit, vel minor 16. annorum, neque poterit renunciari bimestri justo ante professionem, sed renunciatio est facienda, et eodem, vel præcedenti die, dicens similiter observandum num. 84. quod si Novitius ante finem anni professionem deserat, sivè tacita, sive non factâ renunciatione, & iterum pœnitentia ductus redeat, renunciatio

illa,

illa, quæ ipso egressu irrita reddita erat non convalescere.

8 His autem licet veris, existentibus firmandum est tamen quod donatio facta à Novitio pro incertis, & malè ablatis absque prælibatis *Concilii Tridentini* solemnitatibus valida est eorum favore,

9 Siquidem donationem taliter factam non esse veram donationem, immò alieni debiti restitutionem, patet ex dictis per *Cardin. Tusc. conclus.* 144. *lit. L.* ubi quod non præstat beneficium qui solvit debitum; & quando Novitius facit donationem, vel renunciationem, aut obligationem, non animo gratuito donandi, sed potius solvendi, quod debet *Concilii.* dispositio in hoc capite non procedit, ut dicit in terminis *Cenedus in quæst. canon. cap.* 6. *num.* 12. per ea quæ pulchrè advertit *Rodriq. in summa cap.* 7. *num* 4. *par.* 2. & nos

10 diximus *quæst forens.* 53. *n.* 13. *part.* 1. ubi meritò firmavimus donationem remuneratorie factam à Novitio absque solemnitatibus Sacri concilii validam esse, ex eo quia ipsa non

11 dicitur donatio, sed impropriè, nam est quædam species permutationis debitique solutio, & titulus onerosus, *ad text. in l. Aquilius Regulus ff. de donat.* cum adductis per *Card. Mant.*

12 *de tacit. & ambig. convent. lib.* 13. *tit.* 2. *nu.* 7. dicitur donatio ob causam, & non simplex *Cabed. decis. Rot. Lusitan* 119. *num.* 12. *part* 2. *Regens Tapia decis. Supremi Senatus Italiæ* 6. *num* 24. & ideo illam non revocari nativitate filiorum, firmat *Phebus decis. Portugal* 86. *tom.* 1. *quod habui in facto in causa Marianæ Cicalæ cum hæredibus Pancilli de Storace.*

PRIVILEGIUM XV.

ARGUMENTUM.

Legatum factum pro incertis, & malè ablatis spatio triginta annorum, non præscribitur.

SUMMARIUM.

1 *Legatum spatio triginta annorum ab hærede præscribitur.*

2 *Legatum dotis etiam præscribitur tali tempore, procedit etiam cum mala fide, & antequam legatarius acceptet, ut in num.* 3.

4 *Legatum pro incertis, & malè ablatis nullatenus præscribi potest, neque legatum tum factum Ecclesiæ num.* 5.

6 *Mala fides an consideretur in hærede, quando legatum ab eo non petitur.*

7 *Præscriptiones tot requiruntur in legato annuo quot sunt anni.*

8 *Relicta Ecclesiæ, & oblata censentur relicta potius pro redemptione animæ Testatoris, quam pro Sacerdotis commodo.*

1 Regulariter legatum ſpatio triginta annorum ab hærede præſcribitur, §. *pro temporali auth. de Eccleſ. titul. Corn. conſ.* 224. *col.* 1. *Clemen. in tr. de patr. poteſt. effect.* 16. *n.* 51. *Groſſ. de ſucceſſ. lib.* 2. §. *collatio bonorum q.* 13. *num.* 4. ubi de communi Doctorum voce teſtatur *Vivius deciſ.* 465.

2 Unde legatum dotis præſcribi tali tempore, apparet ex *l. in rebus* §. *fin. C. de jur. dot. tradunt. Rub. conſ.* 6. *& Decian. conſ.* 13. *n.* 55. *lib.* 2, ſic pariter legatum alimentorum, ut conſului *Bald. conſ.* 484. *n.* 3. *lib.* 4. quem ſequitur *Becc. conſ* 48. *in princip.* prout ſimiliter legitima, *Bald. in l. ſi quis filium num.* 6. *C. de inoffic. teſtam. Alex. conſ.* 8 *num.* 25. *lib.* 3. *Marzar. conſ.* 31. *num* 4. ubi teſtatur de communi *Tiraq. de tract. lign.* §. 36. *gloſ.* 2. *nu.* 37. *Pinel. de bon. matern num.* 21. *Bald. de præſcript. q.* 2. 3. 4. *part. prin. n* 5 & loquendo in ſupplimento legitimæ, tradiderunt *Caſtr. conſ.* 109 *lib* 1. *Dec. conſ* 14. *Pariſ. conſ* 32 *vol.* 4 *Suarez*, qui teſtatur de communi *in l. quoniam in prioribus nu.* 7. *C. de inoffic. teſtam. Puteus deciſ.* 127. *lib.* 2. *Palaez. de major. Hiſpan. q.* 6. ubi pariter omnis actio, & via agendi ſpatio triginta annorum diruitur *l.* 1. §. *ad hæc. C de Annal. except. l.* 2. *C. de conſtit. pecun. Bal. in conſ.* 137. *in fine lib.* 5. & ante eum *gloſ. in l. nemo poteſt de leg.* 1.

3 Quorum ſanè opinio procedit etiam cum mala fide antequam legatarius acceptet; nam per ſpatium annorum triginta adhuc hæres præſcribit, ut cenſuit *Becc. conſ.* 48. *vol* 1. & teſtatur *Roland. à Vall. conſ.* 21. *num.* 55. *vol.* 2. & plenè *Caval. in tract. de uſufr. mulier. relict. num.* 186. quos refert, & ſequitur *Paſcal. in tract. de patr. poteſt part.* 2. *cap.* 4. *num.* 166. addo *Surd. conſ.* 6. *num.* 16. *ubi alios citat concordantes.*

4 His tamen veris exiſtentibus, totum contrarium determinandum eſt in legato facto pro incertis, & malè ablatis, nam nullatenus præſcribi poteſt ſpatio triginta annorum, quoniam cenſetur relictum pro redemptione animæ Teſtatoris, & non pro commodo alterius, in tantum quod legatum hujuſmodi nullo tempore præſcribi poteſt *Rota in una Imolen. legati coram R. P. Lugdunen.*

5 Pro cujus opinionis confirmatione conferunt ea, quæ conſideravit *Genuen in practicabil Eccleſ. q.* 586. ubi legatum factum Eccleſiæ, & intra quadraginta annos non petitum, nullatenus poſſe dici præſcriptum, firmavit per hæc verba.

Quæſtio eſt notabilis, an legatum annuum

annuum relictum Ecclesiæ pro anniversariis, vel aliud legatum non annuum præscribatur si non fuerit acceptatum sive agnitum, vel petitum per quadraginta annos, & videtur quod nullo tempore præscribatur per malam fidem hæredis qui scribebat legatum esse relictum in testamento; malæ fidei enim possessor nullo tempore præscribit *cap. fin. de præscript. regula malæ fidei, eodem in 6.* Contrariam opinionem tenet *Anchar. in cap. finè possessione de regul. jur. in 6.* ex quo dicta regula quod malæ fidei 6 possessor nullo tempore præscribit procedit, ubi agitur de jure quæsito tollendo secus ubi agitur de jure quærendo, quod quis potest acquirere, & non acquirit, non petendo, nec acceptando legatum, tunc enim non potest considerari mala fides in eo à quo non petitur legatum. Facit quod hæreditas antequam adeatur, & jus adeundi non dicitur esse in bonis nostris, *l. pretia rerum ff. ad leg. falcidiam, & ibi DD.* & hanc opinionem tenet *Soccin. Sen. cons. 2. lib. 2. Bald de præscript. 2. part. tertiæ partis princip q 13. Covarr. variar. resol. lib. 1 cap. 9 nu. 5. Natta cons. 498. lib 3. Menoch. de præsump lib. 3. præsumpt. 135.* sequitur *Thessaur. lib. 1. qu forens. q. 81.* videtur enim ex longi temporis taciturnitate inducta quædam legati remissio, *l apud eum ff. de censibus l. si eo tempore ff. de remiss. pign.* & secundùm opinionem *Anch. in Senatu Pedemontano* tradit *Thessaur loco citato*, ut admitteretur præscriptio præteritis pensionibus annuis legatis pro anniversariis, quia in legato annuo tot requiruntur præscriptiones quot sunt anni, *l 3 ff. de annuis leg. l si Stichum §. stipulatio ff. de verb obligat.* eamdem opinionem etiam *Anchar.* meliorem dicit alios allegans *Gratian. discep foren. cap. 118.* Nisi daretur culpa hæredis in occultando testamentum, vel non monendo legatarium de legato, quia tunc hæres peccat, & facit contra conscientiam, ideo non potest præscribere, ut tradit *Cuman cons. 137.* & dicit *Gratian.* procedere etiam si ageretur præscribendo legato facto pauperibus, non enim imputandum hæredi, quod sit in mala fide, sed potius legatario non agnoscendo legatum, nam illud non acceptando, & negligendo pœnitere videtur abjecisse, & ibi eleganter distinguit inter ea, quæ sunt facultatis, an & quando possint præscribi, ad quem te remitto. Hæc autem omnia, & si fortè possint procedere in legato facto privatæ personæ; in legato tamen facto Ecclesiæ dico opinionem *Anchar.* nullo modo posse procedere, quia jus adeundi hæreditatem, vel agnoscendi, legatum dicitur esse in bonis nostris quando est in nostra facultate adire, vel

non adire acceptare, vel non acceptare legatum, secus autem quando possumus compelli actione, vel officio Judicis adeundum, ut in fideicommissa, in qui potest officio Judicis compellere hæredem, ut adeat tunc tale jus dicitur esse in bonis nostris, ità *Rip. singulariter in l. cum filio familias 75. ff. de leg. 1. alleg. l. rem in bonis ff. de acq. hæred.* actiones, & officium Judicis sunt transmissibiles ad hæredes, *l. Pantonius ff. de acqu. hæred. l. unica C. ut actiones in hæred. Ecclesiæ* vero semper datur officium Judicis qui potest compellere Rectorem ad adeundum, & acceptandum legatum, ut clarum est, & sæpius diximus, ergo tale jus dicitur esse in bonis Ecclesiæ, & sic cum agitur de jure quæstio secundùm eund. *Anchar.* non procedit præscriptio contra legatarium, quod est adeò verum, quod si prælatus potuit Ecclesiæ acquirere, & non acquisierit quocumque modo tenetur resarcire de suo, & debet puniri *cap. quicumque 14. q. 2.* & alibi diximus item facit *glos. notab. in cap. contingit de senten. excommun.* ubi dicit quod actio injuriarum non est in bonis nostris ante litem contestatam, *l. injuriarum ff. de injur.* & tamen prælatus non potest remittere injuriam factam Ecclesiæ, quia est procurator, non dominus, *cap. fin. 12. q. 1.* satis est sit quæsita actio Ecclesiæ. Præterea legatum factum Ecclesiæ continet refrigerium animæ potius, quàm commodum Rectoris, *cap. Pontifices 12. q. 3.* ibi ille qui donat Ecclesiæ pro redemptione animæ suæ, non pro commodo Sacerdotis, & probatur offerre, & sic in legato facto Ecclesiæ agitur principaliter de refrigerio animæ Testatoris, cujus consensus non potest præsumi in non acceptando legatum, & illе principaliter attendi debet cùm secundariò veniat ad commodum Rectoris *dict. cap. Pontifices*, qui non potest præjudicare animæ defuncti cujus voluntas fuit, ut præstaretur legatum, & post mortem mutari non potest, & quod principaliter fit, attendi debet, & quia agitur de favore animæ omnes juris facultates sunt abjiciendæ, *Archidiac.* communiter receptus in *cap. scriptum est 6. q. 3.* Concludo igitur legatum factum Ecclesiæ nullo modo ab hærede posse præscribi

---

PRIVILEGIUM XVI.

ARGUMENTUM.

Segetes, seu victualia seminata, & adhuc non recollecta sub legato mobilium continentur, maximè si legatum sit factum pro restitutione malè ablatorum,

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Mobilium appellatione quid veniat, & num segetes appellatione mobilium veniant, num. 2. & vide nu.* 10. & 19.
3 *Fructus a solo separati connumerantur inter mobilia, at secus fructus pendentes nu. 4. & sunt pars fundi n. 5. ità quod de eis potest fieri supplementum legitimæ n. 7.*
6 *In confiscatione rerum mobilium non veniunt fructus.*
8 *Habens partem in fructibus habet partem in prædio.*
9 *Prohibitus alienare aliquam rem, prohibetur fructus pendentes, & alienare.*
11 *Vendito fundo, fructus pendentes quoque veniunt.*
12 *Feudum publicans, fructus pendentes quoque publicat.*
13 *Res ubi restitui debet, intelligitur cum fructibus.*
14 *Res feudalis, vel emphyteoticaria absque assensu domini alienari nequit.*
15 *Vassallus nequit constituere usumfructum in feudo.*
16 *Verba legati intelliguntur secundùm tempus testamenti, & vide n. 17.*
18 *Quæ destinantur ad unum usum pro factis habentur.*
20 *Aloysius Riccius Doctissimus vir, & clariss. Eques, ab Authore memoratur.*

Regulariter mobilium appellatio generalis est pro omni re, quæ alienis viribus movetur, & proinde sub tali nomine veniunt ea, quæ de loco ad locum moveri possunt, dicuntur alias se moventia, *l. moventium ff. de verb signif. Oldrad. cons.* 219. *Dec. cons.* 472. *n.* 4. *Parlad. lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin. par.* 5. § 3. *n.* 7. *Mascar. de gener. statut. interp. concl.* 3. *n.* 15. *Card. Tusc. concl.* 103. *lit. B.* ubi latè discutit materiam. 1

Num autem segetes, seu victualia seminata, & adhuc non recollecta sub legato, mobilium contineantur quæstionis est in cujus resolutione aliorum lapsum considerare volens, *Gasp. Thess. in sua forens. quæst.* 26. *lib.* 1. *sub n* 1. *cum seq.* ipse meo quidem judicio in foveam cecidit, nam tenet talia sub legato mobilium venire non posse. 2

Quam suam opinionem fundare videtur, ex eo, quia inter mobilia fructus à solo separati connumerantur, *l. fin ff. de requir reis, Rebuff in d. l. moventium*, quod esse de proprietate sermonis dicit *Nat. in cons.* 117. *in fin.* quia de uno loco ad alium moveri possunt, *Dec cons* 44. *n* 86. *lib.* 4. *Card. Mant de conject. ult volunt lib.* 9 *tit.* 3. *n.* 6 addimus *Card. Tusc. in memor. conclus.* 103. & adducimus pro ejus sententia quod fructus pendentes inter immobilia reponuntur à *Spec. in tit. de fruct. & interess.* §. 1. *vers.* 3 4

sed

sed pone prælatus. Flor. in l. si fur. ff. de usufr. Bal. in c. 1. col. fin. ubi etiam *Alvar. & Affl. de pace ten. glos. in c. 1. § sciendum in verb. cohærentibus de feud. cogn.* ubi ex hoc dicit feudum poss. in his constitui, sequuntur *Alvar. & Card. Alex. ibid. & Zas. in epith. feud. par. 4. col. 1.* ubi id dicit communiter teneri à *DD.* Nam hu-5 jusmodi fructus pendentes sunt pars fundi, *l. fructus pendentes ff. de rei vend.* Idq; non solum in reivendicatione, sed, & in actione personali, *l. ult. § fructus ff. quæ in fraud. cred.* & plenè declarat *Bar. in l. si filiusfamilias § cum secundum in fin. & ibi Bal. Ang. Bapt. Imol. Paul. de Castr. & Alex. ff. de verb. oblig. Bal.* pleniùs *Salyc. in l. fructus C. de act. empt. & Angel. cons. 33. col. 1. Aret. in l. cum filio.* & ibi quoq; alii *recentiores ff. de leg. 1.* Ideo & de his judicandum est, ut de feudo cum quæritur, an cedant mobilibus, an immobilibus, secundum *Bal. in cap. 1. col. ult. vers. quæro quid de fructibus tit. de pace tenen.* Propterea *Affl. in constit. Regni col. 3. in 4. notab.* scribit, quod in 6 confiscatione bonorum mobilium non veniant fructus pendentes cum sint pars soli, quod, & idem voluit in *constit. incip. si quando aliquem in 9 notab.* & iterum ante fin. & reprobit *glos.* ibi contrarium tenentem, & in ante eum videtur sensisse *Bal.* quem eum allegat *in d. c. 1. de pac. ten.* & ibi quoque *Laud. col. 2. vers. quæro cum tex. dicat, & Alex. col. pen. vers. cujusdam initii.*

7 Et adeo hi fructus censentur pars fundi, ut *Ang. in d. l. fructus ff. de rei vend.* adseveraverit, posse de hujusmodi fructibus fieri supplementum legitimæ filio, quamvis habere debent ipsam legitimam de substantia bonorum patris & non de fructibus, *l. scimus §. repletionem, & auth. novissima, & utrobiq. Doct. C. de inoff. test.* quod dictum dicit *Jas. in d. l. cum filiofam. col. ult. ff. de leg. 1.* sed, & hoc voluit licet *Jas.* non meminerit, idem *Ang. in l. centurio col. 2. ff. de vulg. & pup. subst.* & ante eum *Butr.* quem citat *Ang.* in posteriore loco in *l. jubemus C. ad Treb.* & eos sequitur *Socc. cons. 93. circ. princ. col. 8. vers. prob. etiam dicta opinio lib. 1.*

8 Et ex hoc fit, ut qui habet partem in fructibus ratione decimæ, aut alias habet partem, & in fundo cum fructus sint pars fundi, ideo potest prohibere domino, ne fructus eo inscio colligat, ut hac ipsa ratione voluit *Spec.* & post eum *Io. And. & Bal. in addit. ipsius tit. de decim. § 1 col. ult. vers. ultimo quæritur,* idem *Io. And.* post alios antiquiores à se ipso relatos in *c. ex par. il 2.* & ibi quoque *Collect. & Panor. ext. eod. t. Luc. de Pen. in l. 2. col. 5. in ver. affect. C. quan. & quib. lib. 10. Flor. cons. 146. Alex. in l. divortio § ult. col. ult. vers. juxta hoc unum ff. sol. mat. Guid. Pap.* qui ità dicit fuisse judicatum in Curia

Delph.

Delph. dec. 283. *& cons.* 20 *n.* 1. *vers.* ad primum *Aufr. in dec. Thol q.* 109. *& qu.* 432. *Jac. à S. Geor.* qui hos non citat, sed alios quid tamen non dicunt in *tract. de royd. sive oper col. ult vers. rursusque ei homines mei.*

Quibus illud quoque consequens fit, ut quemadmodum fundus ipse res est immobilis, ità, & fructus quoque pendentes cujus pars sunt ; immobiles sunt, en argumento, idem juris esse in parte, quod in toto *l. jurisgent* §. *ideo vers. si agitur in totum ff. de pact. & l. quæ de tota in princ. & ibi glos. & Bar ff. de rei vend. & l. pars ff. pro derelict. & l. qui scit in princ. ff. de usur. & l. si servus ff. de acquir. hæred. & c pastoralis* § *sed cum totum de offic. deleg.* cum simil. sicut ergo in fundo integro locum habet retractus, ità, & in parte ipsius id est in fructibus pendentibus habere debet, ut pars suo toto conveniat, *c. quæ contra* 1. *dist.* & ità tenuit expressim *Affl. in tract. prothom col* 10 *vers. tertio nota*, & etiam nulla illius mentione factâ *Cassan. in consuetud. Burgun. de retract.* §. 1. *in verb. heritaige, & rul.* 2. *vers. sed juxta hoc quæro* , *& Ferro* loquens de magnis arboribus nondum excisis dividendis in consuetudinem, *Burgund. de retract.* § 15. *per l. Quintus ff. de act. empt.* & loquens generaliter in fructibus pendentibus videlicet 125. *ejusd. tit. in fin.*

9 Nam, & alias videmus, quod prohibitus alienare aliquam rem, prohibetur , & ejus fructus nondum perceptos alienare ; quod hinc planum fit, quod ejus rei non potest constitui usus, & ususfructus, *l. ult. C. de reb. alien. & quon liceat in princ.* ibi, nec in usufructu jura dare 12. *q.* 2. *&* notat *Bart. in l. codicil* §. *instituto ff. de leg.* 2. *& Fulgos. cons.* 93 *col.* 2. *vers.* item loquitur, & facit *auth novissima C. de inoff test.* & de feudo vasute *glos.* ut solet à nostris citari in *c.* 1. §. 1. *in verb.* alienationes de *c. Cor Blan. in sua summa tit. quib. mod. feud. amittatur verb.* numquid possit usufructum *Ardiz.* etiam in sua summa *eod. tit.* §. *cum prædictum sit vers.* numquid poterit ususfructus , *Iser. in cap. Imperialem in princ. de prohib. feud. alien. per Fed. Alex.* qui eam *glos.* dicit communiter approbari *cons.* 18. *col.* 1. *lib.* 5 quod reperitur *consil.* 118. *lib.* 6. *Jac. de S. Giorg in tract. feud. in verb. ità etiam quod si ipsi col. pen. vers.* subsequenter quæro, *Curt. Iun. in eod tract. in* 4. *par. princ. colu.* 44. *vers.* decimo quinto quæro *Affl. in d. c.* 1. §. si quis hominem *col.* 2 *n.* 12. *t. de pace ten* & idem de emphyteusi tenuit *Rom sing.* 222. *Tortus in l. jubemus la* 2. *in princ. C. de sacr Eccl.* sed nec aliter potest vassallus, vel emphiteuta vendere futuros fructus feudi, vel emphiteusis secundum *Azon. in summa instit. de*

usufruct. §. 1. *in fin.* sed, & si quis ex statuto non possit ultra quartam partem bonorum relinquere extraneo, nec notatur quoque de fructibus disponere ultra eam partem, ut ex facto respondit *Soc. d. cons.* 93. *in* 3. *dub.* quod est in 2. *col. ver.* circa tertiam dubitationem, & duab *col. seq. lib.* 1. ubi ad hoc multa allegat.

10 Ego tamen cum *Lauren. in decis.* 16. *Rot. Avenion.* descendo in opinionem contrariam sub legato. l. mobilium, grana seminata, & adhuc non recollecta, venire, & deberi legatario ut ante eam voluerunt *Castr. in cons.* 132 *lib* 1. *& Dec. in cons.* 482. quos sequuntur *Machael. patroc.* 15. *&* 16. *& Duran. caut* 53. *intit. de leg. in tract. de art. testan.*

Et rationabiliter quidem, nam certum est primam opinionem fundari ex eo, quia fructus pendentes sunt pars fundi, quod ipse planè fateor cum considerantur tamquam accessorii, ac veluti appendices ipsius fundi, d. vendito fundo fructus

11 pendentes comprehendantur in venditione cum adhuc illi inhæreant, *l. Julianus* §. *si fructib. ff. de act. emp. & d. l. ult.* § *fructus ff. de his quæ in fraud. cred.* & idem in fundo dato in solutum, respondit *Aret. cons.* 190. *colum.* 6. *vers.* circa quintum, & idem in concesso ad affictum respondit etiam *Rom. cons.* 10. & idem quoque in legato fundo, ut etiam fructus veniant, dicunt, *Jac. Aret. & Bal. in l. si quis verum ff. de leg.* 1. *col.* 2. *vers.* quæro quid de fructibus *C. de usur. & fruct. leg.* cum concord. traditá *Corn. cons.* 200. *col.* 3. vers. ex quo infertur *lib.* 4 & est bonus *tex. in leg. si pendentes ff. de usufr. & in leg. falcidia placuit ff. ad legem falc. idemque* de fideicommisso respondit *Jas. cons.* 331. *col. pen. vers.* quinto dum quæritur *lib.* 2. & idem in feudo concesso in feudum voluerunt *Dyn. Bar. Salyc. Imol. Florian. Raphael. Cumon. Paul Cast. Pet. Belu. Ang. Aret. Alex. Fran. Aret. & Jas. in l. cum filiofamil. ff. de leg.* 1. *& Bal. in l.* 1. *q.* 14. *ff. de rer. divis. per d.* § *fructus.* & idem *Bal. in d. consil.* 1 *col. ult. vers.* adde quod dicit, & ibi quoque *Alex. col* 2 *vers. not. text. ibi tit. an agnat. vel filii per d.* §. *si fructib. Anch. & Imol. in c per tuas ad fin. ext. de don. & Alvar. in c.* 1. §. *his consequenter, t. hic fin. lex.* & qui feudum diverso amittit, & fru-

12 ctus quoque pendentes omittit, *Bal. in d. c.* 1. *col. ult. vers.* quærit an agnat vel filii, & qui fundum publicat, & fructus pendentes publicat, *Bal. in c.* 1. *in princ. col. ult. tit. de pace ten. Aret. cons.* 10. *col.* 1. ubi id dicit valde notabile, & qui fundum vendere certo pretio damnatus est, nullus fructus rei excipere potest quia id pretium ad totam causam fundi pertinet, *l. qui*

13 *concubina* § *si fundum ff. de leg.* 3. & cum res restitui debet intelligitur cũ fructibus pendentibus, *Bal. in c.* 1 ℣.

si qui

si qui ex parte in ver. succedere *tit. de pace constan.* & sententia quæ rem adjudicat, cum iis quoque fructibus intelligitur, ut videre licet apud *Affl. dec.* 188. *col.* 1. & si dominium fundi in alium transfertur ipso jure intelligitur cum fructibus pendentibus, quod ex facto respondit, *Bertran. cons.* 8 *lib.* 1. & qui sacerdotio quod vulgo beneficium vocant renunciat, & illius quoque fructibus pendentibus renunciare dicitur, *Alber in l. divortia vers.* ex prædictis *ff. sol. matr.* & rei vendicatio, quæ datur ad fundum competit etiam accessoriè ad fructus pendentes, & ità intelligitur *d. l. fructus pendentes*, quæ ob id sita est sub *t. de rei vend.* & aliæ similes, & in ratione pignoris fundi comprehenduntur fructus pendentes, ut est tex. in *l. filiusfam.* § 1. *ff. de verb. oblig. vide glos. & DD.* ibi reddentes rationem differentiæ, & *Glos. in l. videamus la seconda* §. *actionem ff. de usur. & Alberi in l. ultim.* §. *non solum n.* 1. *ff. qui in fraud. cred.*

Verùm si separatim, & divisim considerentur, ut quia sinè fundo, statim a fundo separandi, debent censeri, tamquam si jam essent separati, tum *arg. tex. in l. cætera* §. *sed si separavit*, & ibi not *ff. de leg.* 1. *& l. pen. ubi Bart ff. de mil. test.* qui quidem *Bar. in l. divortio* §. *interdum vers.* quando quidam *ff. sol. matr.* dicit per *gl. in* vers. redilet, quod fructus proximè recolligendi habentur pro collectis, & sequitur *Jas. ibi col fin.* & in *l. admonendi col.* 11. *ff. de jur. jur.*

Tum etiam, quia finis ad quem quodlibet negotium tendit, potius inspiciendus est, qua quod præsens est, *l. si idem* §. *ult.* & ibi *Cast ff. de jurisdict. ann. jud. & l si domum ff locat. & l. qui bona* §. *qui inter ff. de dam. infec. & l. adeo* § *illud ff acquir. rer. dom.* Nam finis ipse declarat qualis sit res censenda *l. sed, & si quid* §. 1. *de usufr. & c fraternitatis* §. *ult. ff. de frig & malefic.* & voluit per eos *tex. Specul.* ex hoc probans aliquid esse censendum, mobile, vel immobile secundum finem *in t. de fruct & interesse* §. *scias igitur vers. sed quid si habea*, nam, & istud est à fine omnia denominari, secundùm *Aristotel. quem citat ex* nostris *Bald. cons.* 272. *col.* 2. *lib.* 1. & idem dicit ipse *Bal. in repet. l Æmilius col* 4. *vers.* & scias quod libellus *ff. de minor & Alb. in l.* 1. *col.* 2. *vers. & an sit ff de arg jur. per l. uan novam C. de jud.* & alia jura & *Signor. cons.* 23. *col* 3 *sub n* 16. & facit etiam *l. si qui adulterii C. de adult. & l.* reprehendenda *C. de inst. & subst.* & quod scribit ipse *Bal. cons.* 250. *col.* 1. *lib.* 1. *& Socc. in rub. ff. de V O. col. ult.* paulo ante fin ubi dicit, quod cujus natura est finis ejusdem sunt, & ea quatenus tendunt ad eum finem per *l. Oratio ff de sponsl.* At finis, intentioq; eorũ qui hos fructus emũt esse

que uti fruique volunt, ea est ut statim quam maturi fuerunt, eos ad eorum usum decerpant & ità mobiles faciant, ut proinde furti teneantur qui eos à fundo separaverint omnino contrectandi, *d. l. fin fur. ff. de usufr. & l. si certæ, & l. si servus communis §. locavi, & l. inficiando §. ult. l. Fullo § ff. de furt* quamvis ea actio pro solis mobilibus detur, *l. quare ff. de usufr. cap. & § quod autem inst. eod. tit*, ex quo illud planum fit hos fructus pro mobilibus censeri.

Tum postremo, quia non necessario concludit illud argumentum de toto ad partem *glos. in l. 1. § si ex dairante in verb* argumentum *ff de collat bonor.* nec simpliciter quidem sed secundum quid, ut voluit *glos. in l. si quid earum § 1. ff de leg. 3* & horum est bonus *text. in l si quis aliam ff. de solut & in l. tutor vergentibus §. 1 ff de minor & in l statu liberos, l. 1. §. 1 ff de stat lib* Numquam vevero procedit cum est diversa ratio totius, & partis, *l. cum de indebito vers* sed hoc ita, & ibi *Saly. in 4. nat. ff. de prob. & l. sed si lege § adea*, & ibi *glos. in ver.* dimidiam *ff de peti. hæred. & l Papinianus § sed nec impuberi ff de inoffic. test. & l. ex mille ff. de evict.* & tradit alia quoq *glos. in l. qui hominem in pr. in verb. Titio de solut. Petr de Bellapert in repet. l jurisgent § adeo col. 2. in 2. compos. & ibi quoq. Bar. etiam in 2. oppos. Alber. col. 2. vers item opponit, & etiam recentiores ff de pact, Cyn. Salyc.* & alii *in l. cum notissimi §. in his C. de præscript. 30. vel 40 annor. Alber. in l. si plures* paulo ante *fin ff. de accus. Card. Flar Panor. Barb. & Felyn. in cap. pastoralis §. item cum totum ext. de offic. deleg. Corn. cons. 10. col. 4. vers* nec obstit argumentum *lib. 3 Dec in l. cujus effectus ff de reg. jur. & Everard. in locis legalibus in loco de tota ad partem, unde* videmus fructus pendentes non censeri partem fundi in nonnullis aliis casibus scilicet in extincatione fundi donati ad effectum insinuationis, neque enim fructus ipsi augent extincationem, *l. in ædibus §. 1. & l. cum de donatione ff de don.* quod non ob aliud est, quam quod in eo casu est diversa quæpiam ratio. At hic longè est diversa ratio utriusq; scilicet fundi, & fructuum, imò verò in fructibus cessat omnino ratio nostræ consuetuoinis, quæ est ut bona conserventur in familia, nam manere non possunt fructus statim perituri, sive eos decerptos, sive intactos in feudo relinquas: cum manere id tantum dicatur, quod durat, *l sul § ult ff. de libe. legat & cap quia in omnibus in fin. de usufr. ult.*

14 Et hinc videmus, quod licet feudum vel emphiteusis non possint alienari, vel obligari sinè consensu domini per jura vulgata, nec item acci-

pien

pi in causam judicati, ut per omnes contra *glos. in l. finito §. si de vecti-galibus ff. de dam. infec.* Possunt tamen eorum fructus vendi, vel donari ad modicum tempus, vel etiam quam diu vixerit vassallus secundùm diversitatem opinionum, possunt item in causam judicati, ut de primo scilicet alienatione voluit *Andr. de Iser. in cap. Imperialem* in princ. & ibi *Bald. col. 3. vers.* quæro nunquid si ex consuetudine, ubi tamen distinguit *Alvar. & Mart. Laud. col. 2. vers.* nunquid vassallus & *Alex. col. 4 vers.* quæro an vassallus possit, de *prohib. feud. alien. per Feder.* ubi dicunt quod licet vassallus non possit constituere usumfructum in feudo, *l. arboribus §. ult. de usufr.* potest tamen vendere fructus totius illius temporis, quo fundum apud se facturum est, quia prohibitur vendere rem non prohibetur vendere fructus illius, *d. l. codicillis §. instituto ff. de leg. 2. & l. pater in pr. ff. de leg. 3. Item Isernia in c. eod. tit. de leg. Corr. & in c. 1. tit. on agno & in l. Const. Regni incip. Constitutionem divæ memoriæ in fin.* & ibi *Affl. cons. 7 vers.* item quæro utram habeas *Andr. in sum. tit. quib. mod. feud. amitt. § item quæritur an possint vendere jus recipiendi fructus, Alber. in l. monumento in fin. C. de leg. Bal. in l. voluntos col. 2. vers. illud certum est C. de fideic.* ubi dicit, quod vassallus potest vendere fructus ad modicum tempus, quia illud non est alienatio, & *in l. usufructu. col. ult. vers.* illud est certum, & ibi *Alex. in pr. ff. solut. matri.* ubi idem dicit ipse *Bal. in c.* donare in princ *tit. qualit. feud. alien. potest.* Nam non dicitur (inquit) rem alienare qui fructus alienat, argum. *d. l. in ædibus ¶ 1 ff. de don.* & idem *Bald. in c. § out si libellario col. 6 quib. mod. feud. amitt. l. 1,* per illos tex & *l. peto § prædium ff. de leg. 2. & l. communi dividundo §. cum de usufructu ff. communi dividundo, Ramal. in § hobito col. xi* in parvis, vers. quæro cum quid vassallus *de prohi. feu. alien. per Feder. Alex. cons. 68. lib. 1. & cons. 165 lib. 2. col. 3 & d. cons. 18. col. 2. lib. 4 Jas. in l. filiusf. § divi col. 11. vers.* duodecimo limita *ff. de leg. 1 in 2. lect. Affl. in Const. Regni incip. si quis post item col. 5 Zasius in epit. feua por. 10. char. 11. vers.* tertia conclusio.

16 Nec tenendo hanc opinionem obstat, quod verba legati intelligantur secundum tempus testamenti, *l. si ità ff. de aur. & arg. leg. uxorem § testamento ff. de leg. 3.* Ideo cum tempore testamenti, & mortis adhuc exterminata in terris, & non a solo separata inter mobilia non videbatur contineri, *l. si cognatis ff. de reb. dub. Copello Tholos. in decis. 190.*

17 Nam respondetur, talia legata regulari secundùm tempus testamenti, quia testator legando argentum suum,

fuum, vestes, vel domos suas non excogitavit se habiturum aliud argentum vestes, vel domos, nimirum si acquisita post testamentum non veniant, *Ruyn. cons.* 122. *n.* 13. *lib.* 2. sed si testator tempore testamenti divināsset, vel cæpisset habere illud quoque contineretur, qui habuit ortum à tempore legati propter spem quam habebat, ut illud consequeretur, *l. & si non sint*, ¶ *quid erga de auro ff. de aur. & arg. leg. Bar. in l. cætera* §. *fin. ff. de leg.* 1. & in *l. fin ff. de requir. reis*, ità similiter seminatæ devinatione patrisfamilias inter mobilia censeri debent, ut per *Castr.* de quo memor est *Rota Aven.* apud *Laurent in dec.* 16. *in fin.* quæ pariter sub *n.* 3. quod licet pugnare videantur juris regulæ, quod de conjunctis, & accessoriis loquitur: Tamen inquit illa, quia in habitu spectantur fieri res mobiles, & adhoc ordinati sunt isti fructus, & destinati secundùm eorum propriam naturam, perinde est, ac si tempore testamenti essent mobiles, *argum tex. in l fundi* ¶ *fin. cum l. seq. ff. de act. empt.* si Regulæ detractæ ab ædificio, ut reponatur ædibus accedunt ità quæ sunt in fundo reposita, ut deinde amoveantur, non debent dici esse fundi, *arg.* à contrario sumpto *l.* 1. §. 1 *ff. de offic. ejus cui mand. est jurisd.*

18 Idem quia quæ destinantur ad unum usum pro factis habentur, *l. si quid earum* §. *inter emptum ff. de leg.* 3. *l. & si non sint d* §. *quid erga ff. de aur. & arg. leg.* Grana enim seruntur terris, ut deinde colligantur, nam, ut ibi perpetuò maneant & sic non debet haberi ratio illo modico tempore quo fundo fuerunt adjecta, cum parum duraverit, *l. si pro parte* §. *versum ff. de in rem verso.*

19 Quæ omnia considerando tantò magis illa procedere asseverabam, dum legatum de quo agebatur erat factum Cappellæ Sanctissimi Sacramenti cujusdam Civitatis ad exonerationem conscientiæ pro incertis, & malè ablatis, ubi enim de favore animæ agitur apices juris non sunt attendendi, tantò magis, quia dum hæc scribo terræ motus in hac Civitate sunt adeò frequentes, ità ut quotidie illis inesse negare non possum credo propter peccata mea (ne dicam & totius Urbis) quæ certè Dei respiciens iram adeò pænitentiæ, ciliciis, & religioni se dedit, ut speculum, & sanctitatis imago videatur, assistente, in ejus Cathedrali Ecclesiā loco Apostolorum Dei verbum prædicante Admodum R. P. F. Hacyntо à Casali Ordinis Cappuccinorum, qui hodie in domino requiescit; & respectu Sedis vacantis gubernante tamquam Vicario Generali Illustriss. & Reverendiss. illo Equite clarissimo, & totius legalis scientiæ optimo genitore D. Aloysio Riccio numquam

quam satis laudato viro, nunc Episcopo Vici Equense.

PRIVILEGIUM XVII.
ARGUMENTUM.

Legata aliqua quantitate pro incertis, & malè ablatis, si postea aliqua pars dictæ quantitatis fuerit irrita per Testatorem soluta, debetur quoque aliud residuum.

SUMMARIUM.

1 *Quantitas aliqua quando legatur, si postea pars per Testatorem solvatur in vita, censetur ademptum legatum, sed hoc procedit quando legatum est simplex, & non in causam dotis, ut in nu. 2.*

3 *Patre legante quadraginta pro dote, si deinde vivens maritavit filiam cum ducentis, alia ducentum minimè debentur.*

4 *Legatum factum cum taxatione quantitatis nunquam diminuitur per adjectionem causæ.*

5 *Favore legati pro incertis, & malè ablatis, si est soluta pars debet repeti residuum.*

1 Regulariter quando aliqua legatur quantitas, si postea pars per Testatorem solvatur in vita, censetur ademptum legatum, unde si pater legavit filiæ dotem in testamento, & deinde superveniens filiam nuptui tradat, & eamdem, vel majorem summam pro dote promittat, legatum censetur extinctum, & cum dote compensatur, *l. filia legatorum*, cum ibi *not. per doct. C. de leg. & l. Lucius la prima ff. de leg* 2. prout in specie affirmant *Socc. Jun. cons.* 79. *num.* 18. *lib.* 3. *Ruyn. cons.* 81. *nu* 7. *lib.* 2 *Surd cons.* 119 *num* 10. *& seq. lib.* 1. *Phanuc. de lucro dot. glos.* 8. *num* 83.

2 Quæ sanè conclusio procedit etiam si legatum esset, simplex, & non in causam dotis, prout ex magis communi DD opinione tutantur, *Jas in l. hujusmodi* §. *cum pater nu.* 16. *& seq. ff. de legat.* 1. *Menoch. in tract. de præsumpt. lib.* 4 *præsumpt.* 109. *nu.* 24 *Anna* qui alios citat concordantes *cons.* 91. *num.* 5. *& seq.*

3 Quod si pater legavit quadringentum pro dote, & deinde vivius maritavit filiam cum ducentis, alia ducentum minimè debentur, ità quod residuum nullatenus potest peti justa *Dyn.* sententiam in *dict. l Lucius ff. de leg.* 2. ubi etiam *Imol. Cast. & Cuman. Imol. in cap. filius extra de testam. & in dict. l. hujusmodi* §. *cum pater ff. de leg* 1. quorum sanè opinioni non adversatur regula *tex. in dict. l. Lucius in fin.* ubi permittitur petitio residui, quia ibi legatum relictum erat absque causa, sed isti loquuntur in legato pro dote.

Con-

4 Contrarium tamen tutantur *Oldr. in cit. l. Lucius, Ancher d. cap. filius, Angel. Bald. Jacob. Castr. & Salyc. in l. filia legatorum C. de leg.* qui tenent filiam posse petere residuum, ex eo, quia legato facto cum taxatione quantitatis nunquam diminuitur per adjectionem causæ, *l. creditor, & l. si inter ff. mand. l. Lucius ff. de aliment. leg.* & hanc esse communem DD. vocem testatur *Ann. dict. cons.* 91 *adde Præs. de Franch. decisione* 422. *num.* 6.

5 Quidquid tamen sibi ipsis contradicant *Doctores* in hoc casu, tu tamen intrepidè firma, quod favore ligati pro incertis, & male ablatis, si fuerit aliqua quantitas pro tali causa legata, & deinde Testator superveniens aliquam partem solverit, debebitur quoque aliud residuum, ità quod non censetur per solutionem partis revocatum residuum, ad instar quando quis legat mille pro dotandae appella, & deinde supervivens eam dotaverit cum ducatis quingentis, eo decedente non mutata voluntate debetur residuum usque ad integrum quantitatem legatam, ut fuit originalis opinio *Jacobini in dict. l. filia legatum num.* 5. quem sequitur *Covar. in cap. officii num.* 10. *in fin. de testam. & Ann. dic. cons.* 91. *num.* 19. & modernè post hæc scripta visus *Paschal. in tract. de patr. potest. part.* 2 *cap.* 6. *num* 38. juxta quorum sententiam requisitus de voto respondi in causa Joan. Felicis Sallani hæredis Magnif. Pauli Æmilii Ronchegalli, qui legaverat ducentos aureos pro ædificanda quadam cappella sub titulo, & invocatione Constantinopolis, & deinde vivens impenderat centum viginti aureos, dixi consultus posse peti residuum ab Oeconomis dictæ Cappellæ.

PRIVILEGIUM XVIII.

ARGUMENTUM.

Legata pro incertis, & malè ablatis non comprehenduntur sub statuto, quod de legatis solvatur Gabella.

SUMMARIUM.

1 *Statutum ut de legatis solvatur Gabella non comprehendit legata pro incertis, & male ablatis.*

2 *Statutum quod de legatis ad pias causas solvantur dua denarii pro libra, non valet, sed pro aneribus respicientibus causam piam potest cogi, ut in nu.* 3.

4 *Idem est ubi imponeretur gabella pro*

pro reparanda Ecclesia, vel pro liberanda Civitate ab aliquo morbo contagioso. Idem est quando imponeretur pro manutenendo studio in Civitate, ut nu 5.

6 *Privilegium l si quis Decurio C. de decur. lib. 10. quando non procedat.*

1 Regula sit quod statutum, ut de legatis solvatur Gabella, non comprehendit legata pro incertis, & malè ablatis, *Bald. in l si servo ff. de hæred. inst. Brunor à Sole in suo compend. resol. in verbo Gabella Corset. in suis singul in verb statutum il 18. Rust de fideicom. lib. 2. c. 3. n 6. Caroce dec. 7 n* 10. quoniam hujusmodi legata nullum debent agnoscere onus.

2 Quinimò asseverant infra citandi Authores, nec esse validum statutum quod de legatis ad pias causas solvantur duo denarii pro libra, *Butr. cons. 40. & 45. Felin in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ nu. 94 de constit. Abb. cons. 25. lib. 1.* Masc. *de gener. stat. interpr. concl. 1. n 22.*

3 Licet pro oneribus respicientibus causam piam, quilibet possit cogi ad solutionem gabellæ, etiam si sit privilegiatus, & alias immunis, siquidèm conclusio illa, ut privilegiati, & exempti à solutione Gabellarum non possint cogi à gabellotis, non procedit, neque locum habet, quando onus imponitur pro causa, quæ respiceret pietatem, ut pro satisfaciendo prædicatori, vel pro solvendo Medico, *Bellamer cons. 47. num 1 Bursat. cons. 16 nu 23. lib. 1. Natta cons. 311 num. 4. lib. 2. Cavalc. decis. 44. nu 10. Alvar. in spec jur. pontif cap. 35 vers* & dicitur munus, *Remigius de Gonn in tract. de caritat. subsid. q. 62. num 37. Capra regul. 96 nu. 18. Guttier. alleg. 10. nu 2.*

4 Idemque esse ubi Gabella imponeretur pro reparanda Ecclesia, *Aloys. de Leo in auth cassa num. 19 C de sacrosanct. Eccles. Surd. cons. 62. num.* 12. ut pariter quoties Gabella imponeretur pro liberanda civitate ab aliquo morbo, seu contagio, ut puta à peste *Duen. regul.* 100 *fallen.* 17. *Put. in tract. de reintegr. feud. cap. 14. num.* 26. ubi loquitur de Ecclesia, *Menoch. cons. 800. num 21. Sfort. Odd. cons. 746. num. 4. lib. 1. Decian. cons. 34. num. 24. lib. 1. Caval. dic. decis. 44. num.* 100. ubi etiam, quod pietatem respicere dicitur

5 quando gabella imponeretur pro manutenendo studio in Civitate, quod etiam approbârunt *Rim. Jun. cons 574. num. 4. lib. 5.* & alii supra allegati, & ratio est, quia causa studiorum fruitur privilegiis Ecclesiarum, & clericorum, illisque æquiparantur, *Bald. & Jas. in l. 1. ff solut matrim. Lutius in tract. de privileg scholar. privil. 2. per tot.*

6 Quare meritò privilegium *l. si quis decurio* C. *de decur. lib.* 10. concessum patribus habentibus duodecim filios, non habere locum, in illis oneribus, quæ pestis, vel belli causâ imponuntur, cum ab eis nemo immunis, & exemptus censeatur, tradiderunt *Bursat. cons. 16. n. 51. lib. 1. & Thesaur. lib. 19. for. q. 13. n. 5.* quos refert, & sequitur Eruditissimus D. Marchio Corleri olim Regens *Constantius* in suis comment. ad *tres libros Codic. d. l. si quis decurio nu.* 44. ubi inter cæteras limitationes hanc præcipuè adducit, atque reponit.

PRIVILEGIUM XIX.

ARGUMENTUM.

Legatis mille aureis pro malè ablatis, si non sint tot malè ablata, residuum non debet remanere penes hæredem, sed erogatur in pium usum.

SUMMARIUM.

1 *Quando Testator mandat dari mille pro malè ablatis, si non appareant tot malè ablata superfluum quod debetur, sed vide nu. 2. & 3.*

Regulam firmo, quod quando 1 Testator mandavit dari mille pro malè ablatis, deinde non apparentibus tot malè ablatis, superfluum quoque erogabitur in pium usum pro anima Testatoris.

Quamvis *Butrig.* & post eum 2 *Bald.* fingendo casum in testatore, qui mandavit distribui in pios usus mille pro tot male ablatis, si deinde non appareant superfluum deberi hæredi concludat, nisi aliter testatoris voluntas fuerit, puta quod in aliam causam converterentur, & videtur in eadem residere opinione *Gemmens. suprà d. eccles. qu.* 526.

Sed ego à firmata regula minimè 3 recedo, nam cum testator firmaverit certam summam pro malè ablatis, tantam esse præsumendum est, sufficit enim assertio testatoris, nec aliunde probanda sunt malè ablata, ut infra in eodem opusculo firmatum fuit particulari privilegio.

Quare caveant exequutores testamenti fortè dari in contrariam inclinate partem sed omnia erogent in beneficium pauperum, vel alterius piæ causæ.

PRIVILEGIUM XX.

ARGUMENTUM.

Donationes factæ pro incertis, & malè

& malè ablatis infrà quindecim dies à tempore stipulationis, locis, quibus factæ sunt, per Notarios denunciari debent, legata autem infra idem tempus à die aperturæ testamenti.

SUMMARIUM.

1 *Donationes factæ pro exoneratione conscientiæ, vel pro malè ablatis debeat denunciari per Notarios loci, quæ denunciatio debet fieri infra quindecim dies.*

2 *Legata facta Hospitalibus, & aliis locis debent denunciari per Notarios infra mensem.*

3 *Terminus unius mensis currit à die publicationis ad denunciandas dictas dispositiones, sed de faciendis constituitur tantùm terminus quindecim dierum.*

4 *Legatum quod est factum alicui Hospitali, quod multum distaret à loco ubi residet Notarius duplicatur terminus dicto Notario ad denunciandum.*

5 *Legata pia denunciari possunt à quolibet de populo.*

1 Regula sit in hoc nostro Regno Neapol. quod donationes factæ pro exoneratione conscientiæ, vel pro malè ablatis, debeant denunciari per Notarios loci, quibus factæ sunt infra quindecim dies à tempore stipulationis, & si fuerint legata, sive fideicommissa, aut codicilli infra idem tempus, & terminum à die aperturæ testamenti notificare debent locis, quibus relicta sunt, ità cautum est in *prag. 1. sub rubr. de legatis piis*, quæ quidem fuit confirmata ab Illustriss. & Excellentiss. Comite Mirandæ Regni Prorege per aliam *pragmaticam* situatam *in rubric. de Notariis*, & propriè est *finalis*, ut testatur *Rovit. in comment. ad citat. prag. 1. in princ.*

2 Et quamvis novissimè *Horatius Viscontus in suis conclus. jur. in verb. legatum licet alicui factum sit fol.* 158. *col. 1.* vigore dictæ *pragm.* 1. editæ per Eminentissimum Cardinalem de Granuela, asserat infra mensem debere Notarios legata facta Hospitalibus, & aliis piis locis denunciare.

3 Tu tamen Regnicola adverte, nè erres, nam pragmatica illa, dum assignat mensem Notariis ad denunciandum donationes, legata, fideicommissa, & dispositiones, loquitur de donationibus, & aliis dispositionibus factis per prius, & illis pragmatica dat terminum unius mensis à

die publicationis ipsius ad denunciatidas præfatas dispositiones, sed de faciendis constituit tantum terminum quindecim dierum.

4 Bene verum velim notes pro coronide, quod si legatum esset factum alicui Hospitali, quod multum distaret a loco ubi residet Notarius (ut puta, esset factum legatum Regiæ Ecclesiæ Civitatis Gaetæ) tunc hoc distantiam loci, esset multiplicandum tempus Notario ipso, ità quod licet infra terminum quindecim dierum non denunciasset Oeconomis dictæ Ecclesiæ legatum factum, excusaretur Notarius quousque videbitur arbitrio boni viri, & sic Judicis.

5 Nec desinens observare, quod de jure communi legata pia denunciari possunt à quolibet de populo *Bald. in l. nulli num. 13. C. de Episcop. & cler. Surd. de aliment. tit. 3. q. 8. n. 4.* ubi etiam, quod quilibet de populo potest implorare judicis officium, per quod exequutor cogatur voluntatem testatoris exequutioni mandare, ex *Roman cons. 69. num. 3.* sicque pariter firmat favore alimentorum, ut videre poteris.

PRIVILEGIUM XXI.

ARGUMENTUM.

Legatum pro incertis, & malè ablatis, per alienationem rei legatæ non censetur revocatum.

SUMMARIUM.

1 *Legatum fundi, domus, vel alterius rei censetur revocatum ex ipsorum alienatione voluntaria quæ conclusio procedit etiam si donaretur res legata nu. 2.*

3 *Ex alienatione rei legatæ, præsumitur revocatio quamvis legatum esset factum piæ causæ.*

4 *Res legata pro exoneratione conscientiæ, & pro malè ablatis non censetur adempta si alienetur.*

Regulariter legatum fundi, domus, vel alterius rei censetur revocatum ex ipsorum alienatione voluntaria *§. si rem inst. de legat. l. rem legatam ff. de adimend. leg. l. fideicommissa §. si rem ff. de leg. 3 Menoc. de præsumpt. lib. 4. cap. 167. firmans præsumpt. 37 num 13. lib. 3.* alienationem voluntariam cognosci quando testatori nulla necessitas urget alienandi, & tamen alienat. 1

Quæ sanè conclusio procedit, etiam, si donaretur res legata, *glos. in d. §. si rem inst. de legat. in verb.* alienaverit; quinimo etiam si alienatio esset invalida, *Mascard. de prob. conclus. 1280. n. 93 Surd. de aliment. privil. 21. num 2. tit. 8. Mantic. de conject. ultim. volun. lib. 12. tit. 6. num. 1.* & etiam 2

etiam si alienatio esset facta cum pacto de retrovendendo, *Gomez var. resol. tom. 1. cap. 12. in tit. de leg. fol.* 132. de quo memor est *Præs. de Franch. decis.* 183. *nu.* 2. nisi tamen tempus adjectum in tali pacto adhuc non esset elapsum, *Ludovic. dec. Perus.* 23. *dub.* 2.

3 Et ex rei legatæ alienatione revocationem præsumi asseverant infra citandi Doctores procedere, quamvis legatum esset factum piæ causæ, nam hoc non obstante per ipsius rei legatæ voluntariam alienationem revocatum censetur, ut consulunt *Natt. cons.* 633. & scribunt *Fusc. in singul. jur. lit. L. plenè Mascard. de prob. dic. concl.* 1280. *n.* 102. *cum seq. Menoch. de præsumpt. dic. c.* 167. *n.* 17. *Mantic. de conject. ult. volunt. lib.* 12. *tit.* 6. *nu.* 5. *Surd. de aliment. dic. privil.* 21. ubi tractat si legatum pro alimentis factum super aliqua re, si voluntariè alienetur, censeatur revocatum, & quid si postea recuperetur.

4 Bene verum ubicumq; legatum alicujus rei esset factum pro exoneratione conscientiæ, & pro malè ablatis, tunc licet res ipsa voluntariè alienetur, non per hoc censetur ademptum, legatum quia ut alias dictum est; tale legatum est onerosum, & ideo detrahetur ut æs alienum, certumq; est, quod revocatum non censetur legatum per alienationem, ubicumq; legatum fuit factum ex titulo oneroso, *Ceph. cons.* 379. *n.* 49 *Simon. de Pret. de interp. ultim. volunt. lib.* 4. *nu.* 9. *Alex. cons.* 169 *num.* 4. *& seq. lib.* 5. *Gabr. cons.* 103. *nu.* 4. *lib.* 1. *Menoch. cons.* 154. *num.* 5. *lib.* 3. quos refert, & sequitur *Gratian. lib.* 2. *discept. forens. cap.* 251. quo in loco plenissimè explicat, quando legatum censeatur revocatum per alienationem rei legatæ voluntariam, sive necessariam pignorationem, locationem ad longum tempus, constitutionem ususfructus, vel census permutationem, exactionem debiti sponte, vel coacte factam, aut receptionem in solutum, & in similibus casibus, de quo pariter ultra allegatos Authores poteris videre *Costam in tract. de portione rat. q.* 232. *& Ludov. concl.* 24.

PRIVILEGIUM XXII.
ARGUMENTUM.

Contractus factus à muliere, vel alia persona prohibita contrahere absque aliqua solemnitate valet, si fuerit factus pro malè ablatis, & incertis pro exoneratione conscientiæ, quamvis solemnitas à statuto requisita non fuerit servata.

SUMMARIUM.

1 *Statutum prohibens mulieres minores, & similes, contrahere nisi cum præsentia duarum conjunctorum, non procedit quando donant pro exoneratione conscientiæ ob incerta, & malè ablata.*

2 *Mulier donans pro eleemosyna pauperibus vel pio loco, lædi non potest.*

3 *In causa pia statutariæ solemnitates minimè sunt necessariæ, sed num Statutum hoc procedat in ablatione facta Ecclesiæ nu. 4.*

1 Regula sit quod si fortè in aliqua Civitate (prout in Alma Urbe) vigeat statutum, ut Mulieres minores, & similes personæ non valeant contrahere nisi cum præsentia duorum conjunctorum, & mulier donet aliquam pecuniæ quantitatem pauperibus, vel alicui loco pio pro exoneratione suæ conscientiæ ob incerta, & malè ablata, quamvis in tali contractu non fuerit servata solemnitas interventus duorum propinquorum juxta statuti mandata, non per hoc rescindi potest contractus donationis factæ.

2 De qua quidem regula dubitandum non est, cùm ratione non careat, si quidem dum mulier, sive alia similis persona donat pro tali causa pauperibus, vel pio loco, non læditur, prout ratio finalis statuti dictat, cum eleemosyna utilissima sit, ad præsentem, & futuram vitam, ad *tex. in §. 1. vers. nam corporalis 42. dist.* eamq; faciens, non solum abundantiam fructuum recipit, sed etiam sanitatem corporis, & animæ consequitur *cap. decimæ 16. q. 1.* tantò magis quia donatio facta pro incertis, & malè ablatis, non dicitur facta in vim eleemosynæ, sed potius in debiti solutionem, & oneris disgravamen, ut pluries alias diximus.

3 Ultra quod generaliter in causa pia statutariæ solemnitates minimè sunt necessariæ *glos. in l. si quis Titio ff. de leg. Bart. in l. Lucida inde alimen. legat. Carn. cons. 38 in fin. lib. 3. & voluit Rota Toletana pecuniaria 26. Januarii 1590. coram R. P. Perusino, & alias in Romana dotis 29. Maji 1602. coram R. P. D. Ottemberga*, ubi latè discutitur quando statutum generaliter loquens comprehendat causam dotis.

4 Unde videmus quod tale statutum non procedit in oblatione facta Ecclesiæ, quia si mulier, vel minor offerat se sua bona, vel tantùm sua bona non requiruntur solemnitates hujusmodi statuti; nā si offert se, & sua alicui loco pio est actus spiritualis, super quo statutum non potest disponere, si verò offerat solùm bona est devotio, in qua locus pius est privilegiatus *Abb. in cap. relatum, & ibi Add. de testam. Bald. in l. generali C. de sacrosanct. Eccles. Dec. in cap. præsentia*

tiarum 35. *de probat. Vivius in sua Sylva commun opin. concl.* 796. ubi communi DD. voce testatur *Granut. theorem jur* 25. *nu* 37. ubi sic firmat in contractu facto à minore, vel muliere cum Ecclesia, vel alio pio loco, & in quocumque alio contractu ad pias causas testimonium perhibens de magis communi scriptorum sententia, *Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum nu.* 71 *de constit. Cephal. consl.* 109 *nu.* 18. *lib.* 1. *Veral. dec* 194 *part.* 3. *Carpan. in statut. Mediolanen. cap.* 328. *n.* 111. *Boccat. in Const. Marchiæ glos.* 8. *num.* 48. *Tiraq* qui alios concordantes coacervat de *leg. connub. glos.* 8. *num.* 162 licet *ibid. nu.* 165, multos allegando pro contraria parte illos fovet, & comprobat pluribus rationibus usque ad *nu* 173. ut ibi videre poteris.

Quare meritò novissimè *Gratian. discep. forens. lib*, 5 *cap.* 831. firmavit recognitionem bonæ fidei pro exoneratione conscientiæ potuisse fieri per mulierem absque solemnitatibus, juxta notata per *Præsid. de Franch. dec.* 237 *n.* 2. *&* 4.

PRIVILEGIUM XXIII.
ARGUMENTUM.

Legata pro incertis, & malè ablatis debentur quamvis malè ablata aliter non constent quam testatoris assertione.

SUMMARIUM.

1. *Legata facta pro incertis, & malè ablatis tenent quamvis non constet nisi ex testatoris assertione*
2. *Bart. & alii dicunt, quod legata facta pro incertis, & malè ablatis debent constare per testes vel instrumenta.*
3. *Satis durum videtur ea quæ in conscientia hominis consistunt testibus probanda esse.*
4. *Quæ dependent a conscientia alterius statur ejus dicto.*
5. *Assertioni miserabilium personarum eligentium forum se perhorrescere potentiam adversariorum statur.*
6. *In his quæ dependent ab animo statur simplici dicto cujusque in foro conscientiæ.*
7. *Donatio ob merita requirit probationem meritorum.*

Regulam firmo omnino deberi legata facta pro incertis, & malè ablatis, quamvis talia mala ablata aliter non constent, nisi ex ipsiusmet testatoris assertione, ut patet ex *Carroc. decis.* 7. *n* 13. [1]

Et licèt non desint contrarium tenentes, qui firmârunt, malè ablata debere constare per testes, vel instrumenta ut fuerunt *Bart. in l. qui uxori. ff. de aur. & argen. l. & in l.* 1. *col.* 7. *&* [2] tertio

tertio quero *C. de sacros. Eccl.* ubi *Bald.* in repet *q.9. col pen Alex. conf. 46. nu 17. vol 1. & conf. 17 lib. 4 Rol. in tract. de lucr dot q. 80 n 7 Cost. in tract. de scientia cent 2. dist. 2. nu. 29 Peregr de fideicommissis art 4. sub nu* 14. *Laurent. decis. Avenion.* 105 qui omnes affirmant talia malè ablata, & incerta esse probanda aliter quam per assertionem restatoris.

3 Tu tamen potius stabili ratione, quam Doctorum numero contentus non recedas à regula, nam durum satis videtur ea, quæ in conscientia hominis consistunt, & absque testibus plenius committuntur, testibus probanda esse, & gravare (si nam probetur) defuncti conscientiam propriis terminis post hæc scripta visus tutatur noviter *Giur in consuet. Messan. cap. 2 glos. 12. part* 1. *nu.* 15. ubi dicit, statutum suum huic difficultati occurrere, & ideo mandari, ut credendum sit restatori absque testibus.

4 Quæ quidem opinio confirmatur ex illo juris axiomate, ut quæ dependent à conscientia alterius, statur ejus dicto, *Bald conf.* 423 *col.* 1. *Alban. conf.* 60 *num* 7. *Alex. conf* 16. latè Illustrissimus *Riccius* magno cum populi Neapolitani applausu Archiepiscopalis Curiæ Vicarius generalis & deinde Episcopus Vici Equensi *decis* ejusdem Curiæ 4 *part.* 1. Nam certior probatio, quam per assertionem ejus in cujus animo qualitas consistit, haberi nequit *§. aliæ instit. de act. l. sicut §. idem ff de accus. Bar. in l. inter omnes § recte ff de furt.* & ideo, quæ in animo consistunt curata assertione, probantur *Roman conf. 76. n. 5 Seraph. in tr. de privil. juram priv. 1. Masc. de prob concl 954. nu. 5.* & in iis quæ ab animo alicujus dependent, sive si in affirmativa, sive si in negativa ejus assertioni statur *gl. communiter recepta in cap. significasti sl. primo ext. de homic. Hercul* qui alios adducit concordantes *in tract. de negativa proband. num.* 375 *Pacian de prob lib. 1. cap 39.*

5 Quare meritò *in prax. elect. variat. fori. q. 2. sect.* 1. firmavimus standum esse assertioni miserabilium personarum eligentium forum, qui dicunt, perhorrescere potentiam adversariorum sequuti sententiam *Affl & Foller. in const. statuimus, Rot in antiq. decis.* 23. *de prob.* & in novis *decis.* 3. *de rescript.* & *Trentacinq. var. resol. lib. 2. resol. 2. nu. 14. de citat. tom. 1.* de quo juramento per horrescentiæ plura noviter *Carleval. de Judic. disp. 2. quæst. 6. n. 629. sect. 7.*

6 Quinimò in his quæ dependent ab animo, statur simplici dicto cujusque in foro conscientiæ *cap. si vero de sentent. excomm.* ubi *Felyn. Valer in different. inter utrumq. forum in verb. instrumentum diff.* 1.

Quam-

7 Quamvis donatio ob merita requirat probationem meritorum *Navarr. in summa cap. 17 num. 145.* idem *Valer. in verb. donatio differ. 2. Clar. in § donatio q. 3 num. 2 Cardos.* qui alios citat concordantes *in prax. Jud. & Advoc. in verb. donatio num 7. Franc. Stephan. in decis.* 26. ubi tractat quando merita donationi inserta à donatario probanda sint, *Valasc. dec 55. num 5 Mantic. de tac. & ambig convent. lib. 13. tit 15. num. 41. Bellac. tom. 2. commun opinion. lib. 8. tit. 32. num 174 & seq. Mantic. de tac. convent. lib. 13. tit. 15. nu 41.*

PRIVILEGIUM XXIV.

ARGUMENTUM.

Donatio pro incertis, & malè ablatis excedens summam quincentorum aureorum valet, & si fuerit facta absque insinuatione.

SUMMARIUM.

1 *Donatio excedens summam quincentorum aureorum debet insinuari.*

2 *Donatio favore piæ causæ valet, licèt insinuatione vallata non reperiatur, & præsertim favore donationis factæ pro incertis, & malè ablatis, ut in nu. 3.*

4 *Donatio prædicta præsumitur facta pro exoneratione conscientiæ.*

5 *Pater donans filio summam ascendentem ad legitimam ex causa dictæ legitimæ videtur dari ad sui exonerationem.*

Regula est, quod donatio excedens summam quincentorum aureorum debeat insinuari ut in *l. sancimus, & in l. penul, ubi glos. C. de donat.* adeo quod si absque illa fuerit facta non valet *Gom. de contract. cap. 4. num. 6. Clar. in §. donatio qu. 7. Cæpoll. cautel.* 33 etiam si insinuationi expressè renuncietur, ut per *Guid. Pap. cons. 33. & per Rebel. de oblig. just. part. 2 lib. 18. q. 6. lib 6. Gom. loco cit.* qui dicit communem nisi tamen adesset juramentum *Castr. in leg si quis pro eo ff. de fidejuss. Corn. cons. 69. lib 2 Clar.* qui de communi testatur *dict. §. donatio qu. 18. Seraph. decis. 472. Molf. in summ. tract. 12. de contract. c. 17. nu. 50.* 1

Tamen favore piæ causæ bene valet hujusmodi donatio licèt insinuatione vallatâ non reperiatur, *Spec. in tit de instrum. edit. §. porro vers. item nota,* latè *Tiraq. in tract. de pia causa privileg. 124 Gabr. concl. 1. de donation. Portius concl. 15 lib. 1 Rimin. de donat ¶. 2. num. 96. & seq. Azor. instit. moral. lib. 11. c. 7 par. 3. Mant. de tacit & ambig. convent. lib 13 tit. 38. Thomas* qui alios adducit *de ult. volunt. tract. 10. lib. 2. c. 115. Santarel. variar. resol. q 69. n. 4. Faber. dec. 12. de don. Barb.* plures cumu- 2

lans *de jure Ecclesiast. univers. lege* 3. *caput.* 13 *numer.* 22 *Genuens. in practicab. Eccles. quæst.* 296. ubi etiam loquitur in donatione facta Ecclesiæ.

3 Ergo tanto magis fatendum est favore donationis factæ pro incertis & malè ablatis, prout sic in puncto modernè scribit *Giurb. in commen. ad consuetud. Messan. glos.* 12. *cap.* 2. *par.* 1. *num.* 11.

4 Pro cujus opinionis corroboratione confert, nam hujusmodi donatio facta pro tali causa, videtur facta pro exoneratione conscientiæ, & sic quoad purificationem in foro poli, certumque est, talem donationem simpliciter factam valere in foro interiori, si careat insinuatione, constat apud *Valer. in differ. inter utrumque forum in verb. donatio different.* 8. *vers. in foro verò conscientiæ.*

5 Hinc videmus, quod cum pater donans filio summam ascendentem ad legitimam ex causa dictæ legitimæ, videatur dare ad sui exonerationem, quamvis non ex causa de præsenti, sed in futurum obligatoria, propterea non requiritur in tali casu insinuatio, *Rebuff. ad constit. Gallic. in tit. de donat. art.* 1. *glos.* 1. *numer.* 33. *Palaz. de major. Hisp. question* 23. *numer.* 14. *part.* 1. *Peregr. consil* 76 *numer.* 34. *vol.* 1. *ex Bald. in lege illud quæstion.* 3. *C. de sacrosanct. Eccles* *noviter Giurba ad consuet. Messan. capit.* 1 *glos.* 12. *numer.* 17. *vers.* tertiu fuit, quoniam filius in legitima est creditor, *lege cum ratio ff. de bon damn Curt Sen. consil* 13. *numer.* 15 *Jas in lege licet C. de pact. numer* 6. *Gayl. obser.* 119. *numer.* 4. *lib.* 2. *Berlich.* novissimè *in decis* 110. *num.* 3.

PRI-

PRIVILEGIUM XXV.

ARGUMENTUM.

Fructus rei legatæ pro incertis, & malè ablatis debentur à die mortis Testatoris.

SUMMARIUM.

1. *Fructus rei legatæ non pertinent ad legatarium nisi qui collecti sunt post aditam hæreditatem.*
2. *Fructus rei requiritur dominium.*
3. *Fructus rei legatæ pro incertis, & malè ablatis debetur à die mortis testatoris.*
4. *Hæres sciens rem aliquam mihi esse legatam, debet mihi restituere fructus ejus à die mortis testatoris obvenientes.*
5. *Fructus rei legatæ hæreditate jacente pertinent ad legatarium.*
6. *Legatarius partem rei legatæ acceptare, & partem repudiare non potest.*
7. *Voluntas testatoris scindi non potest.*
8. *Legatarius, ubi plures res ei sunt relictæ, potest unam earum acceptare, & alteram repudiare nisi legatum sit factum sub nomino universali peculii, suppellectilis, & similium.*
9. *Habens electionem, si unam rem acceptat, alteram repudiare tenetur.*
10. *Fructus rei legatæ ante acceptationem ad legatarium non spectant, nisi res fuerit propria testatoris, quo casu fructus illi debentur à die aditæ hæreditatis, etiam ante acceptationem, nisi legatum sit conditionale. numer. 11. & 12.*

13. *Legatum conditionale non transit in legatarium nisi purificata conditione.*

Regulariter fructus rei legatæ non pertinent ad legatarium, nisi illi, qui collecti sunt post aditam hæreditatem, unde si Testator legat fundum plenum fructibus, & isti percipiantur ante aditam hæreditatem, non debentur *lege si tibi homo §. cum servus ff. de legat* 1. *l. quod servus ff. de leg.* 2. *Bart in lege omnia in princ. numer.* 4. *ff de legat.* 2. & esse communem ait *Jasan lege servo legato ff. de legat.* 1. *Lopez in lege* 37. *tit.* 9. *parte* 6 *glos. verb. los fructos, Padill. in lege cum quam num.* 81. *C. de fideicomm. Menchac. de success. creat. §.* 21. *numer.* 125. [1]

Cujus conclusionis ratio est, nam fructus rei sequitur dominium, *lege ex diverso, & lege in fundo ff. de rei vendic. Angel. consil.* 55. *Eugen. consil.* 8. *numer.* 61. *tom.* 1. *Ludou. decis. Lucens.* 7. *numer.* 6. *Anna al-* [2]

 leg.

leg. 104. *n.* 5. *Menoch. de præs. lib.* 3. *præs.* 20. *nu.* 55 veluti accessoriu dominii rei, *l. fructus, & l. non solum §. meum, & l. hei ennius ff. de usur*, cum aliis de quibus in *lib.* 1. *q. far. cap.* 5. *n.* 11. *&* 12. ubi subeat videre, & ante aditam hæreditatem dominium non transit in legatarium, *l. à Titia ff. de furt. glos. in l. Herennius ff. de usur & in l. fin. C. eod. tit. Barbos. in l. divortia in princ. par.* 2. *n.* 82. *ff. solut. matr.* unde per multa concludit *D. Ricc. decis.* 282. *par.* 4. pœnam appositam in *Concilia Trident. sess.* 25. *can.* 9. *de refor.* editam contra patronos ingerentes se in beneficiis jurispatronatus locum habere contra gerentes se in fructibus ipsorum beneficiorum, quod habui in facto in causa nonnullorum de *Rotundis*.

3 Tamen ubicumque legatum esset factum pro malè ablatis, & sic pro exoneratione conscientiæ, tunc mihi persuadeo deberi fructus rei legatæ legatario à die mortis testatoris, & sic ante aditam hæreditatem, quia dicta aditio requiritur ex subtilitate juris, quæ in foro animæ & æquitatis non attenditur, cùm apices juris non curantur in foro conscientiæ, quinimo nec admittuntur, neque excusant, *Arch. in cap. scriptum*, 6. *q.* 3 *Dec. in cap. dilecta de confr. util. Viv. dec* 60. *nu.* 10. cum aliis de quibus apud *Valer. in diff. inter utrumque forum in verb. Judicium diff.* 3.

4 Tum etiam si legatum debetur mihi à morte testatoris, cur etiam non debebitur fructus ipsius, *arg tex. in l. quæsitum ff. de acquir. rer. dom.* ubi si hæres sciat rem aliquam mihi esse legatam, debet mihi restituere fructus ejus à die mortis testatoris obvenientes, per *regul. tex. in l. certum C. de rei vend.*

5 Ultra quod non desunt *Authores* simpliciter Scribentes, quod fructus rei legatæ hæreditate jacente pertineant ad legatarium, ut fuerunt, *gl. in l. æquis & l. herennius ff. de usur. & in l. fin. C eod. tit. Socci. Jun cons.* 182. *n.* 22 *vol.* 2. *Gualdens. in tract. de arte testand. t.* 7. *caut.* 11. *Guttier. lib.* 2. *pract. quæst cap.* 33. *Gom tom.* 1 *var. resolut. cap.* 12. *n.* 22. & alii plures, quos coacervat *Cevall. in lib. pract. quæst. commun. cont. commun. q.* 79. *nu.* 7.

Sed an, & quando fructus rei legatæ ante acceptionem legatario debeantur, declarat *Marescott. variar. resol. lib.* 2. *cap.* 69. per hæc verba.

In ore omnium posita est illa juris conclusio, quod legatarius rei legatæ partem, acceptare, & partem repudiare minimè potest *l. legatarius pro parte ff. de leg.* 1. *l. nimirum de leg.* 1. *l. minimum de leg.* 2. idem est in hæreditate *l.* 1. *&* 2. *de acqu. hæred. l. quidam elogio de jur. deliberand.* Ratio est quia voluntas defuncti scindi non potest, *l. eum qui pro parte ff. de*

ff. de his quibus, ut indig. l. nam absurdum ff. de Bon. libertor. Et istud quidem obtinet, quando una legatur, secus si plures legantur quia tunc non censetur unum legatum sed plura, quo circa legatarius, unam rem acceptaret, & alteram repudiare poterit, nisi sub nomine universali legatum sit factum, veluti si quis leget suppellectilem argentum seu peculium hoc enim casu, legatum etiam si plures res contineat, tamen unicum est, nec poterit legatarius rem unam acceptare spreta alterâ *l. quoties* 2. *ff. de legat.* 2. In legato autem alternativo, legatarius habens electionem potest rem unam acceptare, & aliam repudiare tenetur *l. si illud, aut illud ff. de leg.* 2.

8

9

10 Sed dubium, est an fructus rei legatæ ante acceptationem, ad legatarium spectant, & dicendum est non spectare, nisi res fuerit propria Testatoris, & cujus recta via potuerit transferri dominium, quia tunc fructus illius à die aditæ hæreditatis legatario debentur, etiam ante acceptationem per *tex. in l. Herrius la prima ff. de rerum dom. Bal. in l.* 1. *n* 2. *ver* 2. *appono C. de Usuris, & fruct. legat. Arct. in l cum res legata, n.* 1. *vers. sic* 2. *nota ff de leg.* 1. *ubi Jason. nu.* 9 *vers tertio adigenter Ruin. cons.* 50. *num.* 10. *vers. & ubi legatum, lib.* 2. *Socc. Jun cons.* 182. *n.* 21. *vers. quibus sic stantibus lib.* 2. *Covar. lib.* 1. *var. resolut. cap.* 9. *nu.* 9. *vers. sic illud profecto.*

11 Unde si res fructifera legetur ad effectum constituendi dotem fructus, etiam debeti tenuit *Rot. in una præuistina hæreditatis die* 1. *Februarii* 1580. coram Vicecomite, & faciunt decisiones *Cæsar. de Graff.* 1. *& 2. de usur.* quod procedit licèt mulier nondum acceptaverit legatum sibi factum ratione dotis, quia sufficit, quod non repudiavit, ut ratione domini, quod ad illam pertransivit à die aditæ hæreditatis interim donec repudiet fructus debeantur etiam ante acceptationem *l. apud Julianum alias est l. cum servis* §. 1. *ubi Bal. nu.* 2. *in fin Paul de Castr n* 3. & communiter *Doctor. ff. de leg.* 1. *Covar lib* 1 *variar. resolut. cap.* 9 *n.* 5. *vers. nam licet legatarius* limita nisi legatum esset conditionale, nam pendere conditione non debentur fructus ex quo dominium, est hæredis *Covar. ubi supra num.* 5. circa medium, nam conditionale legatum non transit nisi à die purificatæ conditionis *Jas. in l.* 1. *ff de legat.* 1. *nu.* 115. *vers.* 5. *nu.* 126. *vers. ult.* & ità tenuit, *Rota in una Romana Bonorum de Ceulis* 25. *Maji* 1601. *coram Penia.*

12

PRIVILEGIUM XXVI.

ARGUMENTUM.

Donatio facta alicui Hospitali pro incertis, & malè ablatis revocari nequit, sub prætextu, quod ingratitudinem receperit ab Administratoribus, vel Oeconomis.

SUMMARIUM.

1 *Donatio potest à donatore ob donatarii ingratitudinem revocari*
2 *Clausula Notariorum promittentium etiam prætextu ingratitudinis, dicitur superflua.*
3 *Possessor majoratus ingratus perdit illum, ut etiam patronus ingratus Ecclesiæ perdit juspatronatus, nu. 4.*
5 *Legitimatio filii potest à patre revocari propter ingratitudinem in ipsum ab eo commissum.*
6 *Ingratitudinem remissam per patrem adhuc filium incapacem remanere juri succedendi ait Molin.*
8 *Nonnatus in emphyteusim ob ingratitudinem amittit feudum, ut in nu. 7.*
9 *Donatio facta alicui Hospitali pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem conscientiæ propter ingratitudinem revocari non potest, Idem procedit in donatione causa dotis, ut in num. 10.*

Regula est, donationem posse à donatore ob donatarii ingratitudinem revocari, *l. fi. C. de revoc. don. cap. propter eod. tit. latè Card. Tusc. conclus. 711. lit. D. Rebell. de oblig. instit. par. 2. lib. 18. quæst. 9. & Gutier. de juram. confir. par. 1. cap. 10.* 1

Adeo quod clausulam Notariorum, qua dicunt donatorem donationem non revocare, promittere etiam prætextu ingratitudinis, superfluam dicit, *Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 20 n. 15.* quoniam ingratitudo dicitur, ventus urens siccans fontem misericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ, *Guglielmus in cap. Raynutius in verb. in eod. testamento in 2. n. 35. de testam. Cencd. in collect. ad jus canon. collect. 57. ad decr. n. 2.* de qua quidem ingratitudine multa scripserunt *Tiraq. in l. 9 connub. n. 27. Menoch. de præsumpt. lib. 5. qu. 4. nu. 11. cum seq. Pereira de potest. eligend. cap. 17. num. 45. Rodriq. quæst. regul. tom. 3. quæst. 54. art. 6. Azeved. in l. 2. nu. 1. tit. 1. lib. 1. novæ recap.* 2

Quare majoratus possessorem, qui adversus institutorem ingratitudinem commisit, amittere majoratum, ait *Molin. de primog. lib. 1. cap. 9. à nu. 8. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 654. Azeved. lib. 2. & 3. tit. 1. lib. 1. novæ recop. Pereira de potest. eligen. cap. 17. n. 40.* qui *n. 50.* ait, Beneficiarium scribentem, vel inservien- 3

tem

tem contra suam Ecclesiam posse tanquam ingratum beneficio privari, de quo etiam *Surd. in tract. de alimen. t. 7 q. 38. n. 5. Marta de jurisd par. 4. casu* 115. *n.* 15. prout patronus 4 ingratus Ecclesiæ perdit juspatronatus, *Surd. de alimen. tit. 7. q. 32 n. 9. & 10.* & filius à patre emancipatus, si patrem, verbo, vel facto injuriam affecerit, rursus in patriam potestatem à patre revocante emancipationem redigi potest, *Rebell. de oblig. justit. par. 2. lib. 1. q. 8. sect. 6. n. 60. vers. de potest. eligen. c. 17. n. 48. qui n. 40. ait*, legitimationem filii posse à patre revocari propter ingratitudinem in ipsum ab eo commissam, 5 quod etiam asseverârunt *Guglielm in cap. Raynutius in verb.* eodem testamento in secundo, *n. 5 de testament. Tiraq. in l. si unquam in verb.* donatione largitus *nu.* 278. *C. de revocand. donat. Surd. de aliment. tit. 7.* 6 *q. 17. n. 3.* Quinimo ingratitudine remissa per patrem adhuc filium incapacem remanere juris succedendi, ait *Molin de ritu nupt. lib 3 quæst. 20. n 13.* & libertatem ob ingratitudinem revocari posse demonstrant juta *in l. 2. C. de liber. & eor lib.* tradiderunt *Surd. de aliment. tit. 8 priv. 65 à n. 54. Cardos in prax. Judic & Advoc. in verb. servitus n. 54. Azor. instit. moral par 3. lib 11. de donation cap 8 q. 2 vers.* item donatio *Rebell. de oblig. justit. par. 2. lib. 18. q. 9. n 4. Sanchez de matrim. lib. 7 disp. 24. n 12. Cened. in quæst. canonic. lib. 1. cap. 16. n 19.* Adeo quod nec posse remitti per patronum ait *Molin. de ritu nuptiarum lib. 3. q. 20. n. 11.* & 7 vassallus ob ingratitudinem amittit feudum *Scrader. de feud. p. 9 cap. 9. n 9. Rosent. l. in simil tract. cap.* 10. 8 & nominatio in emphyteusim ob ingratitudinem revocatur dummodo talis sit quæ revocationem patiatur *Valasc. de jure emphyteutic quæst. 39 n 12. vers. 17. Perier. de potestat. eligend. cap. 3 nu 29 & cap. 17. n 25.*

9 His, & similibus non obstantibus, totum contrarium est verius ubicumque reperitur donatio facta alicui Orphanotrofio, vel Hospitali pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem conscientiæ, Nam licet donator recipiat aliquam ingratitudinem ab Administratoribus, & Oechonomis Hospitalis, non per hoc potest revocare donationem factam: Tum quia talis donatio non est gratuita, sed potius onerosa, sapiens æris alieni solutionem, ut alias dictum est. Tum etiam, quia idem procedit in 10 donatione facta causa dotis *Pivell in l. 1 par. 2. nu 62. C de bon. mater. Molin de justitia & jure disput. 281. vers.* acetiam, *Gama decis. Lusitan. 163. nu. 2. & 3. Illustrissimus Dominus Riccius in collectan. decis. collection. 197. vers.* secundo limita. Et tandem nam donatio facta Ecclesiæ propter

propter ingratitudinem Prælati, seu Capituli non potest revocari, quia censetur facta Deo qui est omnium gratiarum maximè liberalis & largitor, *Clar in § donatio quæst. 21 n. 5. Menoch de recuperand. possession. remed 9 n. 102. Azor instit moral par. 3. lib 11. c. 8. q. 5. Barbos. de jure Ecclesiast. universali lib. 3 cap 13 n 19.*

PRIVILEGIUM XXVII.
ARGUMENTUM.

Confessio facta in testamento in favorem piæ causæ pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem conscientiæ revocari nequit.

SUMMARIUM.

1 *Confessio facta in testamento potest à Testatore quandocunque revocari.*
2 *Confessio facta in testamento in favorem piæ causæ pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem conscientiæ, revocari nequit.*

1 Regulariter confessio in testamento facta potest à Testatore quandocunque revocari, nullam fidem facit, *l Lucius § quisquis ff. de leg. 2. l. Aurelius § fin. lib. leg. l. Lucius §. Sempronius ff. de leg. 3.* præsertim si confessio fiat in gratiam absentis, *Bal. in l. rationes C. de prob. quod prosecutus in causa Morii fortunati.*

2 Tamen, ubi ad exonerandam conscientiam atque raptorum restitutionem Testator aliquid confessus est in gratiam eorum, quibus subtraxit, vel in gratiam pauperum, vel alterius piæ causæ confessio hujusmodi facta in testamento etiam in favorem absentium valet, & revocari nequit *Bal. in l 1. C. de fals. caus. Angel. in l. cum quis decedens § codicillis ff de leg 3. Alex. cons 185 vol. 2. & cons. 45 volum. 3. Afflict decis 160* quos refert, & sequitur *Joan. Stephan. Durant. in suis quæst jur. cap. 26*

PRIVILEGIUM XXVIII.
ARGUMENTUM.

Legatum pro incertis, & malè ablatis confessati debiti vim habet, & ideo est irrevocabile.

SUMMARIUM.

1 *Legatum factum à Testatore pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem conscientiæ confessati debiti vim habet, & est irrevocabile.*
2 *Legatum factum miserabilibus personis pro incertis, & malè oblatis, non potest subsistere.*
3 *Quæ in testamento relinquuntur mutari, revocari, & corrigi possunt usque ad mortem.*
4 *Voluntas testatoris est ambulatoria usque ad mortem.*
5 *Testator potest mutare voluntatem suam quotiescumq. voluerit, & revocare suum testamentum.*

Regu-

1 REgula sit, quòd legatum factum à testatore pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem suæ conscientiæ confessati debiti vim habet, & ideo est irrevocabile, *Ang. in l. cum quis decedens §. codicillis ff. de leg. 3. Barbat. in l. cum acutissimi col. 123. C. de fideicom. Cotta in suis memorabil. in verb. anima, Cavagnol. in decret. Mont. Ferrat. decret. 74. §. 1. quæst. 12. num. 15. Caroc dec. 7. nu. 12.*

2 Hinc scimus quendam prælatum hujus Regni prætendisse revocationem legati facti miserabilibus personis pro malè ablatis non potuisse subsistere, itàut conveniebat hæredes ad illud solvendum non obstante quod fuisset à testatore revocatum, *Giurb. in comment. ad consuet. Messan. c. 2 glos 12. par. 1. nu. 14.* quam-3 vis regulariter ea, quæ in testamento relinquuntur mutari valeant, cùm illud usque ad mortem mutari, minui, corrigi, & revocari possit, *Pinell. in rub. C. de rescin. vend. par. 1. cap. 3. nu. 24. Menoch. cons. 329. nu. 6. Gutt. de juram. confirm. cap. 1. in princ. par. 2* quoniam ultima testatoris voluntas est deambulatoria usque ad mortem *l. 4. ff. de alimen. legat. l. cum hic status §. ait oratio ff de don. int. vir. & uxo. cap. cum Marthe versic. cæterum de celeb. Miß. Cardos. in prax. Jud. & Advoc. in verb. testamentum nu. 67. ubi n. 68.* ait testato-5 rem posse mutare voluntatem suam quotiescumque voluerit, & revocare suum testamentum, quamvis in illo Imperatorem instituerit non prohibetur, *l. si quis Imperatorem, ubi DD. C. qui test. fac. poß. &* licèt fecisset pactum, aut juràsset de non revocando, quoniam in hoc sibi legem imponere non potest *l. si quis in princ. ubi Bart. n 14. ff de leg. 3. l. pactū quod dotali C. de pact. ubi Salyc. Bal. Jas. & cæteri communiter Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta n. 5. ff. de verb. oblig. Covar. in rub. de test. 2. par. n. 15. Clar. in §. test. q. 94. Gamma dec. Lusit. 258.* quod habuit in facto in causa Magnif. Jo. Antonii Jordani, cum hæredibus Ludovici de Alpherio in anno 1626.

PRIVILEGIUM XXIX.

ARGUMENTUM.

Modus appositus in donatione facta pro incertis & malè ablatis non censetur causa finalis donationis factæ.

SUMMARIUM.

1 *Modus appositus in donationibus dicitur causa finalis, sed declara, ut nu. 6.*
2 *Forma est servanda, eique nihil addi, aut detrahi potest, nam est de genere individuibilium nu. 3.*
4 *Forma dat esse rei illaque mutata tota extincta censetur.*
5 *Equipollens non admittitur in formis.*
7 *Donatio facta Ecclesiæ sub modo non revocatur si modus non fuerit adimpletus.*
8 *Pactum valet, ut res donata Ecclesiæ revertatur ad donantem non servato modo, & an valeat ut tali casu liceat capere propria authoritate.*

1 Regulariter modus appositus in simplicibus donationibus factis censetur causa finalis dictæ donationis, ita quod illo non servato dominium revertatur ad donantem, ad *tex. in l. 1. C. de don. quæ sub modo* modus inquam importat formam, quæ omnino est servanda, & si deficiat in 2 minimo actus corruit, *l. cum hi §. si Prætor ff. de transact.* cum concordantibus, de quibus apud *Card. Tusc. concl. 415. lit. E.* eique nihil addi, aut detrahi potest, *l. 1. §. opus novum ff.* 3 *de nov. oper. nunc.* Nam forma est de genere indivisibilium, ut notatur *in l. si veritas C. de fideicommiss. Molin. de primogen. lib. 1 cap. 9. n. 17. Gonzal. in reg. 8. Cancell. glos. 18. nu. 78. cum seqq. Pereira in tract. de potest. eligend. cap. 7. num. 13. Escobar. de ratiocin. cap. 21. num. 15. Monach. decis. Lucens. 18. nu. 2 & 3.* & cum forma det esse rei *l. Divus ff. de in integr. rest. l. Julian. §. si quis rem ff. ad* 4 *exhibend. l. qui hæredi, & l. Mevius, ff. de condict. & demonst. Everard. in topic. legal. loco 53. Gomez. variar. resol. tom. 1. cap. 2. num. 9.* unde illa mutata forma tota mutata, 5 & extincta censetur, *l. Seja ff. de aur. & argen. leg. & illo* ommissa corruit actus, *l. traditionibus C. de pact. cap. quæ contra de regul. jur. in 6. c. cum dilectæ de rescript. Seff. dec. Aragon. 32. nu 10. Ferren in Constit. Cothalon. glos. 1. nu. 350. Monach. dec. Lucens. 53. num. 35. Leo in thesaur. fori eccles. par. 2. cap. 4. nu. 21.* Neque in formis admittitur æquipollens, *l. 3. §. fin. cum duab. seqq. & l. quæ per salutem ff. de jur. jur.* quamvis æquiparatorum eadem sit dispositio *l. 1. ff. de legat. glos. in l. si quis fermo C. de pact. Menoch. de arb. Jud. cas. 88. nu. 8. Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 24. num. 19. Card. Tusc. conclus. 308. lit. E. Monach. decis. Bonon. 68. nu. 19.*

6 Tamen ubicunque modus reperitur appositus in donatione facta pro incertis, & malè ablatis, in tali casu firmandum est illum non esse appositum pro causa finali factæ donationis nam

nam Deus, & remissio peccatorum in hoc casu censetur causa finalis, & liberalitas illa tanquam collata in pium usum censetur causa finalis propter Deum, & exonerationem conscientiæ donantis, ex traditis per *Tiraq. in tract. cessante causa limit. 1. num* 58. Modus autem adjectus præsumitur causa impulsiva, sicuti de libertate pariter dicitur in *l. Mercin ff. de manumiss. testam.* & in donatione facta Ecclesiæ sic pariter concludit, modernè *Genuen. in suis practicab eccles. quæstion.* 328. ubi propterea concludit quod donatio facta Ecclesiæ sub modo non revocatur etiam si modus non fuerit adimpletus sed adversus eam agi potest, ut modus adimpleatur, allegat *glos. Imol. Hostiens. Butr. Card. & Abb. in cap. verum de condit. appos. Rom. in l. si pecuniam ff. de condit. indebit. Bal. Novell. de dot. part. 6. privileg. 50. Card. Mantic. de tacit. & ambi. convent. lib. 13. tit. 44. num. 10.*

Et dare donata Ecclesiæ cum pacto, quod non servato modo honesto, res revertatur ad donantem, & liceat capere possessionem propriâ authoritate, vide præcitatum *Genuen. in eodem opere q.* 161. ubi resolvit articulum per hæc verba.

Quæritur an valeat pactum, quod 8 res donata Ecclesiæ revertatur ad donantem non servato modo honesto, & liceat capere possessionem authoritate propria *DD. in cap. verum de condit. appos.* tenent communiter licere donanti adjicere tale pactum quod res revertatur ad ipsum vel ejus hæredes dummodo pactum sit honestum, & res donata non fuerit consecrata, quia tunc esset effecta sancta sanctorum, & deberetur tantùm æstimatio, & dummodo modus apponatur in traditione rei secus si post, & concurrente negligentia Prælati, & conventus si Ecclesia habet conventum alias si non habet sufficit solius rectoris negligentia juxta *glos. vulgatam in cap. potuit de locato*, ut pulchrè post alios per *Abb. & Felyn. in c. verum de foro competen.* sed ultra donanda est alia aurea limitatio, ad prædicta quod licet in legatis factis Ecclesiæ jam dotatæ, posset adjici pœna, quod revertatur ad usus profanos, Non servatis pactis adjectis, tamen in dote Ecclesiæ talis adjectio pœnæ non valet, ne contingat Ecclesiam remanere indotatam, ità tradit *Petr. de Anch. in cons.* 197. *incipi* subtiliter, & ad plenum refert se ad *not. in cap. 2. 10. qu. 1. & c. si quis Basilicam de consecrat. dist. 1.* ubi sine dote Ecclesia redigitur ad nihilum, cum sinè temporibus pro alimentis non possint Ecclesiastici spiritualia administrare sequitur idem *Felyn. in capit. cum venerabilis sub numero*

 59. *vers.*

59. *vers. nota tertio de except.* ubi allegat *Petr. de Anchar. in cons.* 197. Quo vero ad pactum de capiendo possessionem authoritate propriâ non servato modo ab Ecclesia *Innoc. in dic. cap. verum de cond.* appositis tenuit non valere eâ ratione, quia cùm rerum dominium est Ecclesiæ quæsitum, effectum est sanctum sanctorum domini, & ideo à nemine capi potest, nisi authoritate Judicis Ecclesiastici, aliàs videtur sacrilegium *12. q. 2. cap. nulli præterquam*, in rebus feudalibus, quia earum dominium non est sanctum sanctorum Domini, cùm illud permaneat penes dominum, licèt fructus, & alia utilitas sint vasalli. Contrariam opinionem tenuit *Host.* quem sequuntur *Abb. & alii communiter*, ut tale pactum valeat, idem etiam tenet *Bart. in l. fin. ff. ut in possessionem legatorum alleg. l. si quis curialis C. de Episcopis, & Clericis, idem Bart. in cons.* 96. *vol.* 1. nam conventio videtur excusare à sacrilegio, sed recipit supradicta communis conclusio declarationem, ut antequam apprehendatur possessio authoritate propriâ requiritur sententia declaratoria Judicis ità *Abb. in d. cap. verum circa finem Natt. cons.* 27. ubi etiam tradit, quod si res Ecclesiastica incidat in commissum, non potest Princeps manus injicere ante declarationem *l. ff. de jure fisci*, & ibi *Bart.* Item valet pactum dummodo apprehensor non inveniat resistentes, ne deveniatur ad arma, sed eo casu debet adhiberi Judex *Bart. in l.* 3. *C. de pign. Abb. & Felyn. in dic. cap. verum de foro compet.* & hæc nota, quia quotidiana in praxi.

PRIVILEGIUM XXX.

ARGUMENTUM.

Dispositio facta pro incertis, & malè ablatis dicitur potiùs facta ex causa necessaria, quàm voluntaria.

SUMMARIUM.

1. *Dispositio omnis respiciens favorem malorum ablatorum dicitur potiùs facta necessariò quàm voluntariè.*
2. *Actus interpetrari debet ut causæ magis necessariæ, & utili conveniat, & ità in dubio præsumitur.*
3. *Causa quæ nocet potiùs inspicitur, non quæ prodest, quod limitatur num.* 4.

Regu-

1 Regulā firmo, quod omnis dispositio respiciens favorem incertorum, & malè ablatorum, potius dicitur facta ex causa necessaria, quàm [vo]luntaria, ità quod in dubio talis debet fieri interpretatio.

2 De qua quidem redditur patens ratio, siquidem actus dispositio interpretari debet, ut videatur provisum causæ magis necessariæ, & utili *l. cum ex pluribus ff. de solut. Bart. in l. triticum ff. de verb. oblig. Menoch. cons.* 195. *n.* 5. & actus in dubio censetur potius ex causa necessaria, 3 quàm voluntaria factus, *l. pater filium in fin. ff. ad leg. falcid. l. miles §. fin. ff. de adulter. l. proxime ff. de rit. nupt. l. si cum dotem § si pater ff. solut. matr. l. hujusmodi §. cum pater ff. de leg.* 1. Nam causa necessaria potius est inspicienda, quàm voluntaria, prout in simili causa, quæ nocet inspicitur, non quæ prodest, *l. si quis in gravi §. fin. cum l. sequent. ff. ad Syllan. l.* 3 *ff. de suspect. tuturum, Felyn. in cap.* 1. *colum.* 5. *in* 2. *limit de re judic. Surd. cons.* 361 *nu.* 16. *Brunor.* 4 *a sole in compend. resol. in verb.* causa *il* 14. ubi intelligit hanc conclusionem procedere quando aliæ causæ essent æqualis potentiæ, secus quando ea, quæ prodest esset potior, & per eam actus est factus principaliter, per textum *in l.* 3. §. *si quis palam ff. ff. de jure fisci.*

PRIVILEGIUM XXXI.

ARGUMENTUM.

Damnati ad mortem naturalem possunt testari pro restitutione incertorum, & malè ablatorum ad exonerationem earum conscientiarum.

SUMMARIUM.

1 *Damnati ad mortem testari prohibentur.*
2 *Per condemnationem ad mortem quis efficitur servus pœnæ.*
3 *Testamentum ante condemnationem factum non valet.*
4 *Condemnatus non potest testari ad pias causas.*
5 *Judice permittente, neque testari ad pias causas potest.*
6 *Damnati ad mortem possunt testari pro restitutione incertorum, & malè ablatorum.*

1 Regula est, quòd damnati ad mortem testari prohibentur, *l. ejus §. si cui, & ibi glos. in verb. ad ferrum, & communiter DD. ff. de testament. Socc. regul.* 76. *Clar.* qui testatur de recepta Doctorum sententia *in § testamentum q.* 21. *Cartor.* qui aliis cummularis communem appellat *de exequt. sentent. cap.* 1. *n.* 414. *Surd. cons.* 90. *num.* 12. & *seq. lib.* 1. ut alios in re tam clara omittam.

2 Cujus conclusionis ratio manifesta est, quia per condemnationem ad mortem quis efficitur servus pœnæ *l. qui ultimo ff. de pen.*

3 Adeo quod nec valere testamentum ante condemnationem factum, & ideo rumpi per subsequentem condemnationem, illudque irritum remanere apparet, ex cit. *l. ejus §. si cui* ibi: Nec illud testamentum valet, quod ante fecit, ubi *DD.* unanimâ voce asseverant *Are. in l. si quis post accusationem col. 2. num. 3. ff. de testam. Clar. d. §. testamentum q. 21.* vers. quinimò si prius, *Peregr.* qui communiter à *DD.* receptum esse fatetur, *de jur. fisci lib. 2. tit. 2. n. 2.*

4 Quinimo sic condemnatum, nec posse testari ad pias causas, voluerunt *Bal. Castr. Fulg. & Aret. in dict. §. si cui, Covar. in rubr. de testam. n. 27. in fin. Capra conclus. 102. nu. 106. & seq. Clar. in dict. §. testamentum q. 6.* vers. quæro quid de damnato ad mortem, ubi testatur de communi *Peregr. de jur. fisc. lib. 3. dict. tit. 2. n. 2. vers.* amplia etiam ap pias causas,

5 noviter *Stephan. Duran. in suis qu. jur. cap. 27.* ubi hujusmodi personæ nequeunt testari ad pias causas, etiam Judice permittente.

6 His licèt veris existentibus, totum tamen contrarium est in testamento facto pro restitutione incertorum, & & malè ablatorum quoniam in tali casu damnati ad mortem testari non prohibentur, ut constat ex *Fulgos. in dic. l. his qui § si cui* ubi allegat *Io: Andr. & Bal. in cons. 382. lib. 1. & cons. 244. & 447. lib. 5 sequitur Capra concl. 102. & 112. Dec. in trac. crim. lib. 2. cap. 17. n. 5. tom. 1. Carocc.* qui alios citat *dec. 6. n. 6. Peregr. de jur. fisc. lib. 3. tit. 2. in fin.* vers. addemen, *Genuen. in practicab. eccles. q. 487. Tiraq. in l. si unquam in verb. liberis post. n. 88. C. de donat. Barbos. in tr. de jure ecclesiast. univers. lib. 3. cap. 13. num. 28. Farinac. in pract. crim. in tit. de var. ac divers. crim. q. 102. in sect. 2. nu. 129.* qui *nu.* 139. ait destruendo regulam cum ampliationibus, hodie de consuetudine damnatos ad mortem, testari posse, & in effectum sic servati, ad quod plures citat, *Authores* id affirmantes, prout cum effectu, ità videmus in praxi receptum.

PRIVILEGIUM XXXII.

ARGUMENTUM.

Damnati ad mortem civilem possunt testari pro incertis, & malè ablatis.

SUMMARIUM.

1 *Damnatus ad mortem civilem testari non potest.*

2 *Deportatus neque potest testari.*

3 De-

3 *Deportatus potest testari quando à sententia deportationis penderet appellatio.*

4 *Condemnatus ad perpetuos carceres non potest testari, amplia etiam ad perpetuas carceres, ut in n. 5. quod etiam ampliat condemnatis ad triremes, ut in num. 6.*

7 *Banniti damnati ad triremes, ad perpetuos carceres non possunt testari ad pias causas etiam concessione Judicis.*

8 *Favore incertorum, & male ablatorum possunt hujusmodi personæ testamenta condere.*

9 *Damnati ad triremes hodie testantur de facto.*

1 Regula est, quòd damnati ad mortem civilem, propter quam amittunt civitatem, & libertatem testari non possunt *l. ejus qui* §. 1. *ff. de testam.* ubi *DD.* unà voce id clamant, *Abb.* qui pariter de communi *DD.* sententia testatur in *rubr. de testam. n* 4. *& Capra in regul. sive concl.* 102. *num.* 117.

2 Unde deportatos testari non posse, probat idem tex. in *l. ejus* §. *qui in insulam*, ubi *Bal. Salyc. in l.* 1. *nu.* 2. *C. de hæred. instit. Imol.* qui de communi testatur in *cap. quia ingredientibus post num.* 30. *de testam. Covarr. in rub. de testam. num.* 27. *Durant. de arte testan caut.* 10. *num.* 3. *tit.* 1. *Brunor à Sole in suis quæst. legal. q.* 16. *n.* 22. *Crass. in* §. *testamentum q.* 27. *Marsil.* qui alios citat concordantes in *Comment. de indult. c.* 26. *n.* 3. *Franch. dec.* 501. qui id declarat 3 non procedere quando à sententia deportationis penderet appellatio, quod pariter latè tutatur *Mart. dec.* 63. & sequitur *Molf. in comment. ad consuetud. Neap part.* 3. *q.* 47. *n.* 16. & novissime videndus *Oterus in lucubr. Rom. disp.* 14. ubi tractat, si testamentum conditum ab eo, qui cùm deportatus est, fuit factus miles, sub generali indulto valeat.

4 Sic pariter condemnatus ad perpetuum carcerem neque posse testari, probat *Abb. in d. rubr. de test. nu.* 4. *Covarr. ibid. num.* 27. *ubi ac communis Peregr. de jur. fisc. lib.* 3. *tit.* 4. *n.* 5. ubi citando concordantes respondet contrariis *Marsil. sing.* 566. *Steph. Durant. in quæst. jur cap.* 26. *& Farinac. in prax. crim. q.* 102. *inspect.* 3. *num.* 141. ubi ampliat *numer.* 142. etiam quod hujusmodi damnatus 5 ad perpetuos carceres aufugerit à carceribus, & pariter firmando procedere in condemnatis ad alias pœ- 6 nas, & præcisè ad triremes, qui cùm efficiantur servi pœnæ, hoc ideo neque testari possunt, *Simon. de Petr. de interpr. ultim. volunt. lib.* 2. *interpr.* 2. *dub.* 1 *solut.* 1. *num.* 7. *Peregr. de jure fisc. lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 7. *post Rip. & Gabr.* quos ad id allegat, quibus addo *Mastrill.* qui late loqui-

loquitur in tali materia *dec.* 167.

7 Ità quod hujusmodi personas neque ad causas testari posse tuetur. *Duraut. in allegat. q.* 26. ubi tractat de damnatis ad perpetuos carceres, de deportatis, & Bannitis, de damnatis ad triremes, si possint testamenta facere ex indulgentia, & concessione judicis maxime favore piæ causæ, & concludit pro negativa opinione, prout loquendo de deportatis asserunt *Bart & Bal in l.* 1. *C. de sacrosanct. Eccles. & in l.* 2. *ff qui testam. facere poss.* quamvis in hoc contrarium sentiat *Capra d. regul.* 101. *num.* 112. ubi aliis relatis testatur de communi refert *Farin dic q.* 102. *num.* 156. *qui nu.* 155. ait deportatum esse capacem legati sibi relicti ad pias causas, ex *Alex. in l.* 1. *n.* 1. *C. de hæred. instit.* ubi *Jas. partiter. numer.* 1.

8 Quidquid tamen dicant *DD.* in simplici legato facto ad pias causas: Tu tamen ne recedas ab opinione illa, quod favore incertorum, & malè ablatorum possint hujusmodi personæ testamenta condere, quia si damnatis ad mortem naturalem non prohibetur hujusmodi testamenti factio, nec istis condemnatis ad mortem civilem, arg *tex in auth. multo magis C. de sacros. Eccles.*

9 Quamvis hodie indistinctè damnati ad triremes testantur de facto, ut per *Covar. in rubric. de testam. part.* 3. *in fin. numer.* 27. novissimè sectatur celeberrimus ille vir numquam laudatus Doctissimus Dominus meus Marchio Corleti Regens *Constantius in l. unic. sub num.* 43. *C. de classic* ubi testatur hanc *Covar.* opinionem usu forensi esse comprobatam, & ità quidem indistinctè servatur.

PRIVILEGIUM XXXIII.

ARGUMENTUM.

Legatum factum pro malè ablatis in genere non expresso legatario, vel loco cui legavit est validum, & debetur Ecclesiæ Matrici illius loci in quo residet testator.

SUMMARIUM.

1 *Legari nequit personis incertis, sed limita, ut num.* 2.

3 *Legatum factum Ecclesiæ non specificatæ intelligitur factum Ecclesiæ Parrochiali.*

4 *Legatum si fiat Deo debetur Ecclesiæ Matrici.*

Regula

1 Regula est, quod legari nequit personis incertis §. *incertis inst. de leg.* ità quod incertitudo personæ vitiat institutionem *Card, Mantic, de conject. ultim. volunt. lib* 4. *tit.* 8. *nu.* 1. & cum nomen fideicommissarii testamento adscriptum non est nulli personæ neque incertæ datum fideicommissum intelligitur, *l. Paulus ff de reb. dub. Tusc. concl* 144 *lit, L.* & si non apparet cui datum sit, dicimus neutri legatum esse *l.* 3 §. *si quis duobus ff. de adimen leg* & *l. si ità fuerit legatum* paulo post princ *ff de reb. dub l. qui si iures ff de usufr. leg.* & *in l. si quis de pluribus ff de reb. dub.* unde substituto non nominato nullum esse fideicommissum asseverârunt *Paris conf* 82. *nu* 14. *vol.* 2. & *Ruyn conf* 177. *num.* 3. *vol.* 2

2 Tamen favore legati pro malè ablatis valet legatum, quamvis non expressum sit nomen legatarii vel loci, cui legatur *Mant. de conject. ultim. volunt. lib* 8 *tit.* 4 *nu.* 3 ubi allegat *Aret. in l.* 1. *num.* 7. *vers.* 10. *de sacrosanct. Eccl.* qui voluit hujusmodi legatum deberi Ecclesiæ Matrici loci, in quo resider Testator, prout ità refert noviter *Molfes. in summa in tract.* 13 *de ult. volunt cap.* 5. *num.* 105. *tom.* 2. qui testatur ità esse communem praxim, idem firmans in legato relicto cippo.

3 Et quod legatum factum Ecclesiæ causa aliter non specificat, in dubio intelligatur factum illi, quæ magis conjungitur, id est Parochiali Ecclesiæ post antiquiores scripserunt *Crass. in* § *legatum q* 64 *num.* 4 *Ursil ad Afflict. decis.* 244 *num* 5 *Maxill. in consuetud Bari* § *sacrosancta fol.* 31 *num.* 2 *Vivi in sylva commun opin. conclus* 444. *Menoch de præsumpt. lib* 4 *præsumpt* 114. quos cum aliis noviter refert *Viscon in suis conclus in verb legatum il secondo fol.* 157 *col.* 2 *vers.* hinc infertur, quibus addo latè *Tiraquell. de privil. piæ causæ privil* 56.

4 Prout similiter, quoties simpliciter legatum fit Deo, deberi hujusmodi legatum Ecclesiæ majori illius loci, in quo testator legatum fecit apparet ex § *si quis in nomine Magni Dei, auth de Eccles. titul.* sicque si Ecclesiæ Divæ Mariæ, vel alterius Sancti legatum fecerit, & in eo loco plures sint Ecclesiæ ejusdem nominis, tunc in dubio cedit Parochiali, si tali nomine vocetur, alioquin cedit majori, vel pauperiori, & si omnes essent æquales daretur Episcopo loci ordinario, ut ad ejus libitum illud distribuat, & si nulla Ecclesia sit talis nominis in illo loco cedit Ecclesiæ Cathedrali. *Afflict. dec.* 444. *Tusc. in conclus.* 46. *lit. L. Mant. de conject. ultim. volunt. lib.* 8. *tit.* 6 *qui tit.* 5. alia cumulat loquendo de relictis, sive legatis factis pauperibus, quæ per te videre poteris.

L PRI-

PRIVILEGIUM XXXIV.

ARGUMENTUM.

Tacita pupillaris Substitutio contenta in vulgari expressa, quando est substituta pia causa pro malè ablatis, excludit Matrem.

SUMMARIUM

1 *Tacita pupillaris substitutio non habet locum contra matrem.*
2 *Miserabilibus personis vulgariter substitutis tacitam pupillaris excludit matrem.*
3 *Pupillaris substitutio quando est substituta pia causa pro exoneratione conscientiæ, & pro incertis, & malè ablatis, & jam procedit.*
4 *Causa finalis hujus conclusionis.*
5 *Nemo tenetur saltem alienam propriè proferre.*
6 *Pascua quando non sufficiunt pro animalibus domini, & vassallorum non tenetur assidare, non obstante quacumque consuetudine in contrarium.*
7 *Pascua possunt interdici forensibus jus pascendi habentibus quando non sufficiunt pro civibus.*
8 *Pia causa substituta pro malè ablatis ex conjectura voluntatis debet matri præferri.*

1 Regulariter tacita pupillaris substitutio non habet locum contra matrem, *l. jam hoc jure ff. de vulg. & pupill. subst. l. fin. ff. de instit. & subst. l. precibus C. de impuber. & aliis substit.* plenè *Fuser de substit. q. 156.* latè *Card. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 5. tit. 15.* ubi plenè declarat materiam hanc plures cumulando præsumptiones, & conjecturas, quibus mater excludatur, & præcisè illam reponit, ubi pia causa fuisset vulgariter substituta nam dicit ipsa num. 34. in tali casu excludi matrem, ex *Angel. Castr. & Alex. in d. l. precibus* item *Alex. cons. 38. nu. 4. vol. 1. & cons. 65. nu. 10. vol. 2. & cons. 12. nu. 20. vol. 3. Ruyn. cons. 3. nu. 24. vol. 2. Rip. in l. 2. n. 52. de vulgar. subst.* ubi appellat communem DD. sententiam *D. Ricc.* qui alios adducit concordantes *decis. 345. numer. 2. part. 4.*

2 Prout quoque miserabilibus personis vulgariter substitutis tacitam pupillarem excludere matrem firmavimus in *tract. de priv. miserab. person. priv. 5.* ubi plenâ manu hanc probavimus sententiam.

3 Igitur tantò magis procedere debet, quando est substitura pia causa pro exoneratione conscientiæ pro incertis, & malè ablatis, ut in terminis terminantibus voluerunt *Costa in cap. si pater in 2. part. in verb. ipsis pauperibus num. 5. de testam. Ravesc. ad Alex. in consil. 38.* in verb.

hoc

hoc probo per ea, *Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 39. num 90. Caroc.* qui alios allegat *dec. 7 num* 1.

4 Cujus sanè conclusionis redditur ratio, nam non dubitatur talem substitutionem fuisse factam favore animæ ad disgravamen conscientiæ itaque hæc sit causa finalis, & ideo præsumendum est potius testatorem sibi proficere voluisse, quam aliis, *arg. tex. in l. præses ff de servit. & aq. l. 2. de patribus qui fil. distrax.* ubi quod charitas prima incipit a seipso latè *Gratian. discept. forens.* 179. quia nemo tenetur salutem alienam propriæ præferre, etiamsi unus sit dominus, & alter vassallus, secundùm *glos. in cap.* 1. § *fin.* vers. potuerit *de alienat. feud. pater* unde evenit, quod promittens defendere aliquem contra quemlibet, contra se ipsum non tenetur defendere, ut post *Salyc. in dic. l. præses* notat *Alciat. de præsumpt. regul.* 1. *præs* 52. *num.* 2. & hinc eleemosyna prius dari debet consanguineo quàm extraneo, *cap. non satis* in verb. domesticos *76. dist.* cum aliis latè adductis in *lib. 1. quæst. forens. c.* 161. & hinc quando in Regno est modicum frumentum non debent vendi tractæ frumentorum per extra Regnum *Afflict. dec. 290. n. 9. de Pant. de potest. Proreg. fol.* 229.

6 *n.* 6. prout quando pascua non sufficiunt pro animalibus domini, & vassallorum non tenetur aliis affidare non obstante quacumque consuetudine, vel præscriptione in contrarium, *Afflict. dic. dec 290. n. 7. & 8. Padill. in dic. l. præses nu.* 13. *Niger. in cap. Regni gravamina n.* 72 quia possunt interdici pascua forensibus

7 habentibus jus pascendi quando non sufficiunt pro civibus *Surd. de alim. tit. 7. q. 8. nu 5. & 6.* & melius *dec. 236. n. 20 & 21.* quare meritò pia causa substituta pro incertis, & malè ab-

8 latis ex conjectura voluntatis debet matri præferri, nam sicut clavus clavum tendit, ita præsumptionem excludit, *l. Divus ff de in integr. rest.* & conjectura elidit conjecturam, *l. non solum ff de rit. nupt. Bal. cons. 136. num. 5. in fin. vol. 2.*

PRIVILEGIUM XXXV.
ARGUMENTUM.

Legatum factum pro restitutione malè ablatorum non diminuitur, licèt legata transcendant vires hæreditatis.

SUMMARIUM.

1 *Legata plura facta à testatore, quæ vires hæreditatis transcendat omnia prarata minuuntur.*

2 *Legatum unum dicitur in genere, & aliud in specie.*

3 *Legatum pium etiam diminuitur quando vires hæreditatis non suppetunt.*

4 *Favore incertorum, & malè ablatorum legatum non diminuitur.*

5 *Diminutio non fit contra voluntatem testatoris idem praeceait favore miserabilium personarum, ut num. 1.*

1 Regula est, quod quando Testator plura facit legata, quæ vires hæreditatis transcendant omnia pro rata minuuntur ità ut ad id reducantur, quod hæreditas ferre potest, ad *tex. si quis testamento* § *apud Julianum ff. de leg.* 1. ubi *Castr.* voluit id esse verum quamvis unus ex legatariis sit primo nominatus, quia non at- 2 tenditur ordo scripturæ, sicque pariter procedit, licèt unum legatum sit in genere, & aliud in specie, juxta sententiam *Dyn. Ang. & Alex. in l. quærebatur ff. ad leg. falcid.*, legata enim non debentur ultra vires hæreditarias, *l.* 1. § 1. ubi *Alex. & Jas. ff. de condict. indeb. Franchis decis.* 236.

3 Quinimo *Bart. in auth. similiter C. ad leg. falc.* fuit in opinione, quod si non suppetant vires hæreditatis, legatum pium pariter diminuitur, sicuti cætera, de quo etiam videndus *Tiraquell.* in speciali *tract. de priv. piæ causæ privil.* 72. vers. contrarium, & noviter Illustrissimus Episcopus *D. Ricc. in decis. Cur. Arch. hujus Civit. Neapol.* 221 *part.* 1. qui eamdem tutatur opinionem.

4 Tamen favore legatorum incertorum, & malè ablatorum aliud dicendum est, ne diminuatur, quamvis alia legata transcendant vires hæreditatis, *Feder. de Sen. cons.* 250. *Barbat. in tract. de Episc. lib.* 4. *part.* 4. *num.* 85. quem sequitur *Caraub. in l. si quis a liberis* § *unum n.* 9. *ff. de liber. agnos.* & ità pariter sensit *Surd. in suo tract. de alim. privil.* 30 *tit.* 8 *n.* 2. ubi quod quando usurarius relinquit alimenta pauperibus, tale legatum non patietur diminutionem, sed deducetur ante omnia, ubi assignat rationem, quia ubi legatum fit pro restitutione malè ablatorum dicitur continere æs alienum; Tum propter peccatum, quod obligat Deo peccatorem à quo tamquam à creditore indulgentiam, seu remissionem postulare debet, ex *Federic. de Sen. cons.* 250. *n.* 2. Tum etiam respectu ejus, à quo usuræ sunt extortæ, & cui sunt constituendæ, ut impetretur liberatio, *cap. peccatum de regul. jur. in* 6. ubi verò quis solvit debitum non sapit naturam legati, & consequenter non patitur diminutionem.

5 Præterea dicit, quod diminutio non fit contra voluntatem Testatoris, imò cessat quoties adest aliqua conjectura, quod Testator voluerit integrum præstari legatum, ut per *Federic. cit. cons.* 250. *nu.* 2. *Roland. cons.* 25. *num.* 3. sed non est credendum

dendum Testatorem legantem ad suæ conscientiæ exonerationem velle minùs præstari, quàm in legato contineatur, cum non præsumatur salutis æternæ, *l. immemor fin. C. ad l. Jul. repe.* cum concordantibus, de quibus apud *Alciat in tract. de præsumpt. regul. 3. præs. 4 n. 1. & seq.* & cum id legatum sit gratia Testatoris, & reliqua respiciant legatariorum commodum, meritò credendum est Testatorem voluisse hoc prius potiùs præstari, sicuti de jure quis præsumitur suam utilitatem alienæ præponere, *l. præses de serv. & aqu.*

6 Sicque pariter procedere favore miserabilium personarum conclusimus in tract. ædito in favorem ipsarum *priv. 12.* ubi firmavimus legata facta similibus personis pro anima non pati diminutionem pro rata, quando vires patrimonii non sufficiunt ad solvenda alia legata simplicia.

PRIVILEGIUM XXXVI.

ARGUMENTUM.

Loca pia, vel pauperes, quibus malè ablata restituenda sunt adversus exequutorem possunt agere.

SUMMARIUM.

1 *Actio adversus exequutores testamentarios pro legato facto pro incertis, & malè ablatis, quando detur, & num. 2. 3. & 4.*

1 Regulam firmat *Arch. in cap. si res vers.* & nota 14. q. 6. quod pauperes, vel loca pia quibus testatoris præcepto sordida, & malè quæsita legati titulo restituenda sunt, habent actionem adversus testamentarios exequutores, eâ ratione, nam animæ defuncti exonerationem concernunt, ut constat ex *Præs. de Franc. decis. 622. num. 4.*

2 Verùm totum contrarium asseverârunt, *gl. in l. firmio §. 1 ff. quando dies leg. ced. Bart. in l. alio in fin. ff. de alim. & cib. leg. Alex. cons. 12. n. 12. vol. 1. Crass. de success. lib. 2. § fin. qu. 12. n. 1. Gom. variar. resol. cap. 12. num. 12.*

3 *Giurba* tamen videns has scissuras opinionum in *commen. ad consuet. Messan. cap. 2. glos. 12. nu. 36.* duos distinguendos casus putat, quorum primus est, si nominatis in testamento exequutoribus restituta fuit hæreditas, tunc conveniri ipsi possent, *Card. Tusc. lit. E. concl. 531. n. 11. 12. 13. & 14.* imò si plures sint exequutores, nec unum citari satis est, licet à Civitate absens sit, alter non tamen

extra Regnum, *cap. fin. de testam. in 6.* tex. & glos. *cap. si duo de procurat. in 6. Boer. in l. 1. ff. de exerc. act. Afflict. in Constit. Regni occupatis nobis not. 6. Franch. decis. 622 num. 1. & 2.* quod tamen *nu. 13.* putat esse verum, si quod esset exequendum non esset certum, at si certum sit eorum alter posset citari, *Butr. in l. nulli C. de sacrosanct. Eccles.* & ibi *Bald. col. fin. Jos. vol. 1. cons. 10. col. fin. Apostill. ad Dec. in cap. prudentiam de off. deleg.* juxta quorum theoricam ego dicebam in causa Marcelli Caputi, cum Nardo d'Allegra hujus Civitatis Neap.

4 Secundus casus est, si hæreditas non fuerit adhuc restituta, tunc pauperes ab exequutoribus ad distribuendum datis nominati, qui fuerint, hæredem poterunt convenire, ut solvat licet, hæres nominationi præsens non fuerit, nec vocatus, *Card. Tusc. cit. concl. 531 dict. nu. 12.* Nam hæres ante restitutam hæreditatem à legatarius conveniri potest *l. ita tamen § qui ex Trebelliano ff. ad trebell.* nec præsentes debent esse pauperes in nominatione, quia eligendi facultatem à lege, vel à testatore concessam habens, absentem potest eligere, *Card. Tusc.* memorata *concl. 531. numer. 26.* & alii juris *interpretes* passim, & ità juxta ipsorum sententiam dicebam requisitus de voto à Reverendissimo Episcopo S. Angeli Lombardorum in anno 1626.

PRIVILEGIUM XXVII.

ARGUMENTUM.

Confessio facta sinè causa pro malè ablatis, & pro exoneratione conscientiæ, valet.

SUMMARIUM.

1 *Confessio absque causa facta non valet, idemque procedit in fidejussione num. 2. limita tamen favore conscientiæ num. 3.*

Item quando confessio esset facta in obligatione stipulato penes acta Curiæ n. 4.

5 *Scriptura publica sive privata debiti confessionem continens sinè causa non probat.*

6 *Causam non fuisse expressam, vel falsò expressam paria sunt, prout etiam si incertitudinariè.*

7 *Confessio generalis dicitur ambigua.*

8 *Instrumentum guarentigiatum continens debiti confessionem nulla expressa causa potest liquidari, & quare num. 9.*

1 Regulariter confessio sinè causa facta non valet, estque inefficax, & uti indiscreta non probat, *l. 2. §. circa ff. de dol. except. & l. cum de indebito § fin. ff. de prob. latè Duen. regul. 118. latius Seraph. de priv. juram. privil.*

vil.94. Mancin de juram effect.24. p.4. Mascard plene concl.344. Grat. discept. forens.280. nu.6 Maur in tract. de fidejuss cap.47 sect.8. ubi firmat regulam fidejussionem sinè 2 causa factam non valere, & instrumentum sinè causa confectum nullum esse, nullamque exequutionem mereri, ex *Alex cons.4, & 83. vol.1. & Joa. de Ani cons.129* prout confessio non valet quando sinè justa, & legitima causa, & titulo facta est, *Gabr. concl.5 nu.2 de action.* unde librum rationum debere continere causam partitæ in ea appositæ, adhoc, ut probet, enarrat, *Cravet. de antiq. temp. part 1 § 4 num.46* qui dicit, talem obligationem probare semiplenè tantum, & in efficacem ex eo obligationem oriri, quando partita est sinè causa, *Ludovic. concl.29. vers.* quarto requiritur.

3 His licèt veris existentibus restringitur supposita regula quoties confessio esset facta pro exoneratione conscientiæ, *glos. in l.1.* in verb. apud Judices *ff de interrog. act.* quam ad hoc propositum valdè commendat *Barbat. in rubr. de fide instrum. col.1. Alex. cons 13. col.4. vol 1. Marsill. cons.5. num.17* quos refert, & sequitur *Carac in decis 90 num.9.* ubi tamen *num.10* declarat plenè probare ad præjudicium confitentis, at secus in præjudicium tertii, allegat *Bart. in l. si quis in gravi. §.1. ff ad sillan.* sequitur *Alex in l. sciendum nu.15. ff de verb. obligat. Felyn. in cap. exhibita nu.25. de Judic. Jas. in l.2. in princ. ff. de eo, per quem fact erit, Marsill. rubr. de fidejuss nu 75 Menoch. de arbit casu 89 num.3. & de præsumpt. lib.5. præs 5. nu.17. cons. 49. num 70. lib.2. Mascard. concl. 359. num.31.*

4 Prout quoque fallit antè signata regula, quando confessio sine causa esset facta, & emanata in obligatione stipulata penes acta Curiæ, prout consultus respondi in causa Joan. Laurentii Rendine in anno 1625. ex *Cavens. in Rit. M.C.V.128 num.6. & Ursill in add. ad Afflict dec 387. num.3. in fin.* quos novissimè reperi sectatos à *Viscont. in suis concl. jur. in verb. confessio facta sinè causa,* qui idem dicit, quando esset confessio facta in judicio coram Judice, allegat *Rom in cons 290 n.7 & Afflict. in Constit. Regn. volumus post n.9* & ità loquendo de fidejussione, tradit *Maurell. de fidejuss. d. cap.47. nu. 28.* ubi allegat *Angel. Aret. in l. secundum num.3. ff. de verb. oblig. & Marsil. in rub. de fidejuss. q.45 nu. 319. in fin.* & hac ratione caloris judicii, sicque pariter asseveramus de confessione facta in instrumento guarentigiato liquido, quia probat secundùm *Faller ad Marant. in 6 p. act 8. n.17. & Cavens in Rit M. C. 166. in fin* & ità dicebam in causa Nicolai

colai Antonii Seriacini, cum Marco Aurelio de Labellis in anno 1626. & iterum in currenti anno 1627 in causa Jacobi Tavernæ, cum hæredibus Fulvii Modesti Civitatis Fundorum.

Sed num instrumentum continens confessionem debiti sinè causa possit liquidari, & exequutioni mandari juxta formam Rit. *Mag. Cur. Vicar.* 166 sequentia considerabam in anno 1622

5 Certum est, quòd scriptura publica sive privata debiti confessionem continens si est sinè causa non probat, *cap. si cautio*, & ibi *DD. de fid. instrum. l. cum de indebito §. fin. ff. de prob.* qui tex. juxta communem *Doctorum* scholam loquuntur de scriptura publica; *Serophin de privil. jurom privil.* 94. *Morsil. in Rub. C. de prob. nu.* 77. *Hercul. in suo tract. de prob. neg. fol.* 58. *num.* 189 imò etiam si fuerit expressa causa, sed falsa adhuc confessio non probat, juxta sententiam *Bal. in rub. C. de const. pecul. colu.* 2. *Card. cons.* 95. *Fely. in c. ad aures col.* 6. *de rescrip. Dec. cons.* 33 *col. fin. Ruy. cons.* 215. *nu.* 19 *vol.* 1. *Paris. consil.* 4. *n.* 27. *cum seq.* cùm

6 paria sint causam non fuisse expressam, vel falsò expressam, *Alex. consil* 181 *nu.* 5 *vol.* 2. *Tiraq. de tract. ligno §.* 1. *glos.* 2. *nu.* 11. *Barb. cons.* 43 *n* 16 *lib.* 1 ut neque probat si fuerit apposita causa generalis, ut puta si quis in instrumento confiteretur debere centum Antonio ex causa emptionis in genere, ut colligitur ex *glos. in l. fin. in verb.* specialiter *C. quod cum eo*, ut probare videtur *tex. in l. generaliter C. de non numer. pecun.* ibi specialiter, &c. & in verbo *dilucidè* ubi *DD.* ponderando id asserunt, concordat etiam tex. in *l. filiusfam. ff. de don.* paria siquidem sunt causam non esse expressam, & expressam incertitudinariè, prout evenit in causa generaliter prolata, *Alex. d. consil.* 181. Nam qui dicit, aliquid generaliter, non dicit quidquam certi, juxta not. per *Bart. in l. quidquid astringendæ colum* 3. *ff. de ver. obl.* ex cujus dictis in *l. quoties lo seconda ff. de ver. obl.* dicitur generalem confessionem dici ambiguam, ut asserunt etiam *Morsil. in l.* 1 *§ præterea n.* 93. *ff. de quæst.* & scribit *Damouder. in sua prox. civil. in tit. de prob. facto per confessionem partis nu.* 14. ubi allegat tex. *in cap. in præsentia ext. de prob.* firmando *tit.* 73 causam tum confessione aptè, aut certitudinariè, ac intelligibiliter haberi, tanquam non appositam, ut tenent quoq; multi relati per *Mars. in d. l.* 1. *§. præterea nu.* 331. inter quos est *Bal. in l. generaliter quæst.* 4. *C. de non nu. pec.*

Quæstionis tamen est si reperiatur juramentum guarentigium habens à statuto paratam exequutionem, prout in Regno vigore *Rit. M. C. V.* 166. continens debiti confessionem

nem nullâ expressâ causâ, num poterit exequutioni mandari. & liquidari, juxta formam præfati *Ritus*.

8 Cum casus ex facto accidisset, Ego ptæ ren di quod sic, ex doctr. *Bal. in l. in sicut C. de repud. hæred. & in l. 2. C. de exeq. rei jud.* quem refert, & sequitur *Jas. in d. l. sicut n. 7.* ubi etiam *Alexan. Fely. in d. cap. si cautio n. 10 11. & 15 Rom. cons. 76. Dec cons. 612. num 4 & 5. Galet. de ablig. ad form. Cam par. 2. quæst. 1. claus. 4. nu. 11.* ubi fatetur hoc esse communiter receptum, & ità fuit judicatum in hoc casu in *M. C. V.* ubi liquidatio instrumenti fuit permissa.

9 De quo quippe ratio assignatur si quidem cum confessio in judicio absque causa valeat, ut asserunt *Mars. in rub. C. de prob nu 91.* motus ex doctr. *glos. in l. 1. § fin. ff. de interrog. act.* & voluerunt *Alex. cons. 13. col. 14. Ang. in l. Si unus § pactus col. 2. ff. de pact. Bal. in l. 1. ff. à quib. appell. non lic. Castr. & alii in l. 1. ff. de confess.* cum aliis apud *Fely in cap. 1. col. 1. in fin. ext. de pact.* ibi ultra revocationes, adde quod pactum nudum habeat exequutionem paratam, si factum fuerit in judicio, *Cast. in l. tale pactum §. qui procuravit in prin. ff de pact. & secundum Bald in l. eũ pro quoff. de in jus voc.* confessio facta in judicio habet exequutionem paratam sicut instrumentum guarentigiatum, & idem operatur in judicio verbum (Credo) quod verbum præcisè affirmativum, ut fatetur idem *in l. 1. nu. 21. C. de fall. caus. legat. adject.* & confessio quæ fit in instrumento guarentigio censetur, ac si facta esset in judicio cum ibi sit præceptum Judicis cartularii factum in confessum, quod in judicio factum videtur, ut not. *Felyn. in c. si cautio n 15.* ideo ut dicta confessio in instrumento guarentigio contenta etiam sinè causa minime censetur indiscreta.

Et licet sint qui teneant confessionem factam in judicio absque causa non probare, ut fuit *Ioa. And. in addit. ad Spec. in t. de confess. § nunc videndum*, cujus sententia si esset vera, utique ratio nostra, qua fulcimus præfatam opinionem, caderet.

Tamen non est dubitandum cõmuniorem opinionem esse, quod confessio judiciaria absq. causa probet, ut ultra relatos tenent *Ioa Bapt. de S. Severi in repet. l. admonendi col. 24. ff. de jur. jur. Cyn in l. generaliter q. 3. C. de non n. pec.* & ibi *Bar. in l. 2. lectur. col. 1. Butr. Abb. Imol. & alii in d. cap. si cautio, & Rom. cons. 290.* unde ratio nostra præfatam opinionem coadjuvans subsistit.

PRIVILEGIUM XXXVIII.

ARGUMENTUM.

Exceptio non numeratæ pecu-

niæ non admittitur adversus confessionem factam pro incertis & malè ablaris in mortis articulo.

SUMMARIUM.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ regulariter opponitur, dummodo tamen simus in contractu mutui*, *n.* 2. *nam in aliis contractibus non procedit, n.* 3. *sed infra quantum tempus possit opponi in aliis contractibus nu.* 4.

5 *Exceptio non numeratæ pecuniæ quando possit opponi elapso biennia, & quanda non opponatur*, *nu.* 6.

1 Regulariter non numeratæ pecuniæ exceptio potest apponi à debitore, qui confessus est recepisse quandam pecuniæ quantitatem sub spe futuræ numerationis, & revera non recepit, nam opponens illam infra biennium transfert onus probandi in creditorem, quia per debitorem eo ipso probata dieitur, ad tex. in *l.* 2. cum *glos. C de non numer. pec. Masc.* alios citans *de prob. canclus.* 695. *Caravit. in Rit M. C V.* 166 *nu.* 47 *noviter Paschal. de patr. potest. cap.* 8. *nu.* 62. *& seq. par.* 2.

2 Quæ sanè exceptio non habet locum nisi in contractu mutui §. 1. *inst. de lit. oblig. l. in contractib. C. de non num pec. Affl. dec.* 105. *latè Rol. à Vall. cons.* 4. *vol.* 4. ubi etiam quod procedit in contractu dotis, ut in *tot. tit. C. de dot. caut. non numer.* & ità *Valas. decis.* 5. *Mising. obser.* 61. *cent.* 1. *Gratian decis. Marchiæ* 164.

3 Ità quod hujusmodi exceptio non haber locum in aliis contractibus præterquam in mutuo, & dote, *Bal. in l. si ex cautione nu* 3. C. *de non nu. pec. Fely in cap. si cautio num.* 54. *de fid. instrum. Molyn. de contract. disp.* 302. *nu.* 4. *Bertaz. de clausul. claus.* 32. *glos.* 1. *nu.* 3. *Vasq. controv. jur. lib.* 2. *cap.* 59. *nu* 3. ubi de communi DD. sententia testatur.

Unde debitor ex causa emptionis, vel conductionis, & similium numquam potest juvare præfatâ exceptione, sed indistinctè ejus statur confessioni, ut communi calculo enarrant *glos. & DD. in l. adversus C. de non num pec. Unzolen. in tract. de arte Notar. in tit. de except. non numer. pec. Bertaz. de claus. claus.* 32. *glos.* 1. *nu.* 3. ubi *nu* 4. firmat procedere etiam si debitum ex causa emptionis converteretur in mutuum, quia nec isto casu posset hujusmodi exceptio opponi, ut etiam ultra antiquiores tradiderunt *Pancirol. cons.* 57. *nu* 7. *Casta in l. si ex cautione fallent.*

lent 3. *C. de non num. pecu. & Surd. consil.* 162. *num.* 44. *lib.* 2.

4 Licèt in cæteris contractibus bene posset opponi exceptio hæc infra 30. dies, ut docet *Affl.* noster in *constit. Regn. causos num.* 5. *in fin.* quem recenset modernè *Viscont. in suis conclus. jur. in verb. exceptio non numeratæ pecuniæ circa princ.*

5 Hæc autem exceptio bene posset probari per debitorem etiam elapso biennio, quando susciperet in se onus probandi, quòd sibi non fuerit numerata pecunia in instrumento confessionata, juxta theoricam *glos in l si ex coutione* in verb. sæpe, & ibi *Bart. n.* 12. cum aliis *DD.* C. *de non num. pecu. Jas. in l.* 3. §. *jurari num.* 8. *ff. de jur in Fulg. in l. si sub specie in fin C. de postul. Thiann in pract*, *coutel n.* 30 ubi hanc communem, & veram appellat opinionem *Affl. decis.* 110. & ibi *Ursill. in addit. Scaccia de commer.* §. 2. *glo* 8. *num* 2. *Paschol. de patr potestat. d. cap.* 8 *num* 88.

6 His tamen veris existentibus hæc numeratæ pecuniæ exceptio non admittitur adversus confessionem factam pro incertis, & malè ablatis in mortis articulo, ut ex *Caroc decis.* 90. *nu.* 7. ubi plures allegando concludit non posse opponi similem exceptionem a debitore, qui confessus est se habuisse mutuum, dum esset in articulo mortis, & si confitens moreretur, neque sui hæredes hujusmodi exceptionem opponere possent, quoniam moriens non potest præsumi fecisse confessionem sub spe futuræ numerationis, quam non sperabat, *glo. in l.* 1. *C. de fals causa adject. leg Marsil. consi.* 5 *nu.* 16 *lib.* 1. *Imol. in l. si ex pluribus ff. de solut. Rim in tit. de don in princ. nu* 528. *Jas. in l. qui pecuniam col.* 2. *ff. si cert. petat. Decion cons.* 40. *num.* 17. *lib.* 5. *Caballin. milleloq.* 672. & alii quos refert, & sequitur *Grass. in tract. de except. ad mater stat excep.* 43 *num.* 18. qui alia cumulat in materia hujus exceptionis prout recenter alia congerit modernus *Gastus in suo tract. de credito cap.* 2, *tit* 7. *ànu.* 2504. *cum plurib. seqq.*

PRIVILEGIUM XXXIX.

ARGUMENTUM.

Confessio uxoris pro exoneratione conscientiæ viri circa aliquid malè ablatum, nocet pupillo, & relevat creditorem.

SUMMARIUM.

1 *Uxor non tenetur revelare contra suum virum limita tamen, ut numer.* 3.

2 *Confessio tutoris pupillo regulariter non nocet, sed limita, ut numer.* 4.

1 REgula est quod uxor non tenetur revelare contra virum suum, ut per *Angel in sum. in verb.* denunciatio sub *nu.* 13. *Nevizan in sylva nupt. in verb* monitoriæ *nu* 47. *Navar. in suo manual cap.* 15. *n.* 46. quem cum *Cordub. quæst.* 64 *in fin. allegat. D. Ricc. in prax. resol.* 310. *ampl.* 5. *tom.* 1. ubi firmat expressum revelantes maritorum crimina non incidere in labem excommunicationis ad id fortasse prolatæ.

2 Et regulariter confessio tutoris pupillo non nocet, *l. certum §. sed an ipso ff de confess. Tiraq. de retract. conven. §* 4. *glo* 6. *num.* 13. *Cephal. consil.* 101. *num* 18. *Cavale. de tutor num.* 324. & omnes communiter ut apud *Foller. in sua pract. censual. vers.* quæ quidem executio *n.* 51. & penès *Suar. in Thesaur. recept. sent. litt. C. n.* 251.

3 Tamen in favorem malè ablatorum prodit privilegium, quod si uxor mortuo viro suscipiat tutelam filii, & sciens secreta sui mariti in quodam instrumento pro exoneratione conscientiæ suæ, & dixit, virum suum abstulisse certam pecuniæ quantitatem ab Antonio, talis confessio nocet pupillo, & relevat creditorem, ut tutatur *Caroc. dec.* 20 ubi interalia assignat illam rationem, quia hæres tenetur exonerare conscientiam defuncti, *c. fin.* ubi *Abb. in ult. notab. de sepult. c. in literis de raptor. Jas in l. Pomponius §. cum quis nu.* 23. *ff. de acquir. poss* & cum hæc sit mater, & tutrix pupilli hæredis, & pupillus ex defectu ætatis, & intellectus ex se non valeat exonerare patris conscientiam, mater tutorio nomine filii conscientiam patris exonerare debet, & potest.

4 Et sic licet confessio tutoris pupillo non noceat, id tamen limitat non procedere in matre tutrice filii ad exonerandam conscientiam mariti, & patris & pupilli simul, ut dicebam in causa nonnullorum de Pinto.

PRIVILEGIUM XL.

ARGUMENTUM.

Legatum factum pro incertis, & malè ablatis debetur ab hærede non obstante, quod sit intra tempus conficiendi inventarium.

SUMMARIUM.

1 *Hæres non potest molestari ante confectionem inventarii etiamsi constaret hæreditatem esse opulentam, nu.* 2 *fallit tamen ubi ageretur pro legato incertorum, & malè ablatorum, num.* 3.

4 *Usurarum restitutio non recipit temporis dilationem.*

5 *Anima cæteris rebus præponenda est.*

REgula desumitur ex tex. *in l. fin. §. donec C. de jure delib.* scilicet ante

ante trimestre] tempus, vel annum à jure hæredib' concessum ad conficiẽdum inventarium nulla creditoribus legatarus, vel fideicommissarus tribuatur licentia hæredes inquietandi, eosq; ad judicium vocandi omnesque hæreditarias, quasi ex hypotecarum authoritate vendicare.

2 Quæ sanè regula adeo vera est, ut firmavit ibid. *Bal. in §. cum igitur* habere locum etiamsi evidenter constaret hæreditatem esse opulentam, prout in eandem descendere sententiam, ibidem *Castrens. nu. 2. & Jacobin. in §. donec* qui assignat *nu. 4.* rationem, nam hæres durante tempore confectionis inventarii est impeditus circa ipsius confectionem, & ignorat quantum solvere debeat, & quomodo sit obligatus & quas habeat exceptiones, & defensiones hac de causa interim molestari non debet, quamvis hæreditas sit solvendo.

3 Tamen, quando testator sordidum, & malè quæsitum, & malè ablatum domino restituendum esse mandavit, posse statim hæredem cogi ad illud tradendum, tuto concludere possumus, cum in hoc casu conficiendi inventarii tempore non gaudeat hæres, ut determinarunt *Bal. & Castren. in d. l. fin. § donec C. de jur. delib. Alex. Ang. & Corn. in l. eam quam C. de fideic. Suar. in l. post rem judicat. n. 6. ff. de re jud. Porcell. intr. de inventar. cap. 4. nu. 9. Duen. reg. 277. lim. 1. Vivi.* qui alios adducit concordantes *in sylva comm. opin. Ponel. 257. lim. 1. Gutt. de jur. confir. cap. 4. n. 18. par. 2. Caval.* qui plures allegat in *spec. pract. q. commun. 'qu. 608. & 814. Suarez. de Paz in sua prax. cap. 1. n. 44. p. 4 to. 1. Rustic. de fideic. lib. 2. cap 3 n. 37. Gizzar. dec 79. n 6.* ubi loquitur de usurarum restitutione, quam dicit non recipere temporis dilationem, prout sic concludit in legatis piis.

4 Et licet contrarium in puncto principali firmaverint *Cyn. & Alban. d. §. donec*, juxta quorum sententiam voluit quoque *Lopez in l. 7. glos.* mandando algo *tit. 6. par. 6.*

Tu tamen tanquam à veritate, & pietate digressus ne sequaris, sed primæ adhæreas opinioni, propter animæ periculum, quæ cæteris præponenda est, *cap. infinitos de pœnit.* & ità contra ipsos noviter probat Illustrissimus *D. Ricc. in prax. resol. 416. tom. 2.* ubi tractat si tribunal Reverendæ Frabicæ possit se intromittere pro adimplemento legatorum piorum pendente confectione inventarii.

PRIVILEGIUM XLI.

ARGUMENTUM.

Mulier quæ intercessit pro exoneratione conscientiæ viri

mortui, non juvatur Vellejano.

SUMMARIUM.

1 *Mulier fidejubere nequit regulariter, & quare n. 3.*

2 *Obligatio mulieris debet continere commodum mulieris se obligantis. Carens libera suorum bonorum administratione prohibetur fidejubere.*

5 *Mulier fidejubendo non obligatur, etiam si pro marito fidejubeat per interpositam personam nu. 6. sed limita, ut nu. 7. & 8.*

1 Regula est quod mulier fidejussionis munus obire, & pro aliis intercedere nequit *l. de die § 1. ff. qui satisd. cog. l. 2. & 3. §. fin. ff. eod. l. fin. C. eod. tit. l. 2. ff. de reg. jur. l. si paternam C. ad Vellejan.* ità quod Senatusconsulto Vellejano succurritur mulieribus pro aliis fidejubentibus ut *tot. tit. ff. & C. ad Senat. consult. Vellejan. l. tamen ff. ad Macedon.* & in Regno habentur *pragm. 1. sub rubr. de Senatusconsul. Vellejan.* ubi *nos* plura cumulavimus in commen. & vide de hac materia latè *Maresc. var. resol. lib. 2 c. 5. Greuel. decis. Dolan. 20. Lingloif. decis. 14. q. 1. & sequent. l. ad Senat. consul. Vellejan.*

2 In tantum, quod obligatio debeat continere causam respicientem commodum, & interesse mulieris, non autem aliorum voluit *Rota in causa Romana de S. Cruce 3 Decemb. 1607. coram Emminentissimo Card. Sacrato*, & alias, ut apud *Ludovis. dec. 363.*

3 Ratio autem principalis conclusionis nam sexus mulieris satis levis, & imbecillis est, nam ille quodam naturali vitio imprudentes, mendaces, fluxæque fidei sunt, &, ut plurimum earum consilio contra propria laborant commoda, *l. 2. ¶. verba ff. ad Vellejan. l. si pater C. de spons. Barbat. cons. 54. lib.* 1. unde ob hanc causam aliorum defensiones aliaque virilia officia exercere prohibentur, ad tex. in *l. fœminæ ff. reg. jur. l. alienam C. de procur.*

4 Præterea assignatur, & alia ratio, nam quilibet carens liberâ bonorum suorum administratione (qualis est mulier) pro alio fidejubere prohibetur *Henrig. de fidejuss. cap. 7. n. 68.*

5 Quo fit, ut mulier fidejubendo non obligetur, sive intercedat pro patre, sive pro filio, sive pro fratre, sive pro alio consanguineo, & eò magis si pro extraneo, nam in omnibus istis casibus juvatur beneficio Vellejani, *Bal. & Salyc. in auth. si qua mulier. C. ad Vellejan. Thess. dec. 223.*

6 Et adeò hæc vera sunt, quòd mulier pro marito fidejubere non possit, ut nec etiam id eidem liceat facere per interpositam personam *l. si uxor. C. ad Vellejan.* plus nec etiam cum marito hoc eidem facere permissum est,

est, *l. 4. vers.* participavit *C. cod. l. vir. uxori in § fin. cod.* & quod mulier, nec etiam in simul cum viro se obligare, & fidejubere possit, jura sunt clara, nam hoc ponunt *tex. in l. 4. ff. ad Vellejan. in l. uxor viri in § fin ff. cod.* inquit *Valent. Franc. in suo tr. de fidejuss. c. 2. n.* 152. & istud est ex eo quia tali casu summa pecunia exbursata præsumitur pervenisse ad maritum, & ideo si non probatur quod medietas pervenerit ad mulierem ad nihilum mulier tenebitur, *d. auth. si qua mulier* ubi *Bart. Bal. Saly. & alii C. ad Vellejan. Men. de præs. lib. 3 præs. 22. Thessaur. decis. Pedem. 222 n.* 14 *Amatus dec. Rotæ Marchiæ 27. nu.* 11. *&* 12. *Honded. cons. 45. per tot vol. 3 par.* 1 qui dicit hanc opinionem veriorem, & communiorem, *Gamma decis. Lusitan.* 131. quod etiam corroboratur per optimum simile, quod de filio dicitur, qui si contrahit, & se obligat unà cum patre, tota pecunia ad patrem pervenisse creditur, si pater filium gubernat, *Fab. de Monte de emption. & vendion, quæst. 3. princ. n* 64. *Cacheran. decis. Pedem.* 170. *in tract. Ubald. de duobus fratrib. in 9 part. principal. post. n. 3. Cravett. cons.* 91. *Suar. com opin in lit. V. n.* 112 *Straccain tract. de mercat. nu.* 10.

His licet veris existentibus, tamen 7 quando constat mulierem intercessisse pro exoneratione conscientiæ viri mortui, illam non juvari hoc Vellejani beneficio asseveravit *Præses de Franchis decis.* 237. *& deinde scripsit Galter. in sua prax. instrumentaria 2. 2. partis principal pag.* 122. *n* 57. *vers.* secundo, ubi firmat, quod quando mulier intercedit ex causa pia, ut pro exoneratione animæ viri sui post mortem, vel pro liberatione ipsius constante matrimonio nequit uti beneficio Vellejani.

Ultra quod communiter DD. sunt 8 in opinione, illam posse fidejubere pro qualibet pia causa, *Rom in auth. similiter C. ad leg. Falci. Socc. reg.* 310. *Ruin. cons. 67. vol.* 1. & noviter firmat *Genuens. in suis practicab. Eccles. quæst.* 509. *Addo Tiraq. de pia causa privil.* 113.

PRIVILEGIUM XLII.

ARGUMENTUM.

Revelatio facta à filio contra patrem vigore litterarum monitorialium excommunicationis valet, ubi tendit ad exonerationem conscientiæ, quia agitur de malè ablatis factis à patre,

SUMMARIUM.

1 *Testimonium filii contra patrem non probat.*

2 *Filius non revelans contra patrem non incidit in excommunicationem, limita tamen, ut n. 3.*
4 *Testes inhabiles quando admittantur.*
5 *Nullum privilegium excusat à peccato.*
6 *Principalis tenetur revelare quando fiunt monitoria ad finem revelationis.*
7 *Animæ favore quis tenetur edere arma contra se.*

1 Regulariter testimonium filii contra patrem invalidum est, nec probat, ad *tex. in l. parentes C. de testib* ubi nec etiam nolentes ad invicem admittuntur, *cap. si testes § item parentes 4. quæst.* 3. latè *Farinac. de testib. quæst.* 154. *num.* 170.

2 Quare meritò patrem non revelantem delictum filii stante pœnâ excommunicationis in ejus sententiam non incidere, post *Lazar. in tract. de monit. quæst.* 11 *sect.* 3. quem tamen non allegat noviter, late concludit *Illustriss. Episc. D. Ricc. in sua prax. var resolut resolut* 310 *par.* 2. idem pariter *ampliat.* 3. firmans in filio, qui nec renetur ob monitiones revelare crimen patris.

3 Tamen si quando fiunt literæ monitoriales contra patrem, filius revelat aliquid malè ablatum pro exoneratione paternæ conscientiæ, benè admittitur revelatio, & probat contra patrem: ità determinat *Carocc. decis* 90. *num* 11. *vers.* contrarium asserens id maximè procedere ubi veritas aliter haberi non posset, nec data notabili exceptione contra filium respectu patris, allegat, *Hostien. in cap.* 1. *de testib* ubi pariter *Fely nu* 8. *Marsil* qui dicit singulare, & practicabile *in l. divus nu.* 12 *ff. de quæst. Roman. sing.* 398. & ità etiam tutatur idem *Caroc. decis.* 25. *nu* 3

4 Deo, quo quidem dicto dubitandum non est si quidem quoties desunt alii testes, & vel alii haberi non possũt ex natura rei, & negotii, in tali casu admittuntur testes alias inhabiles ex *Abb Hostien in d cap* 1. *nu.* 4. *de testib.* ubi quod testes privilegiati non excusantur à toto, sed tunc solum, quando alii testes haberi possunt, & sic in subsidium *Mascard. de prob. conclus.* 1365. quare quod incurrant excommunicationem pater & filius, si non revelant in casu, quo veritas aliter haberi nequit, concludit *Illustriss. Episc. D. Ricc. d. resol.* 310. *vers. limita quarto*, ubi assignat rationem, ne pereat probatio, & veritas occultetur, quod esset peccatum mortale, ad *tex. in cap. quisquis* 2. *quæst.* 3. quia nullum privilegium nullaque pietas excusat à peccato, cap, super eo de usur. unde in gravi

5 necessitate ad testificandum à Iudice capi posse tutatur, *Franc. Marc. decis.*

decis. 861. *num.* 4. *tom.* 2. & ante eum *DD. in cap.* 1. *de testib. cogen.*

6 Sed an Ecclesia compellat principalem ad revelandum, quando facit monitoria sub pœna excommunicationis ad finem revelationis, declarant *Genuen. in practicab. Eccles. q.* 597. ubi affirmativam tuetur partem, quod in causa civili principalis tenetur non solum restituere rem, quam detinet cum peccatum, sed etiam revelare se habere, & habuisse, ad *tex. in cap.* 1. *& 2. de confess. in* 6. ubi reus tenetur respondere propositionibus actoris quæ fiunt ad revelandum ipsum actorem ab onere probandi per confessionem adversarii, & potest compelli juramento, ut ibi firmant *Canonistæ*, & regula quod quis potest compelli ad deponendum in judicio juramentum, potest etiam censuris compelli propter peccatum mortale, *cap. novit. de judic. Sylva nuptial in sua summa in verb.* monitoria *Prob. ad* Monach. *in cap.* 2. *de constitut. in* 6. *Navar. in cap inter verba* 11 *quæst.* 6 *corollar.* 66. & sic dicit ipse habere casum expressum in jure, quod ad fundandam intentionem actoris tenetur adversarius deponere veritatem, Et confert pro corroboratione, quod favore animæ ut exeat quis à peccato, potest compelli

7 censuris ad edendum arma, & scripturas adversus se contra terminos regulæ juris *Butr. Abb. Imol.* & omnes in *cap.* 1. *de probation.*

PRIVILEGIUM XLIII.
ARGUMENTUM.

Ex pollicitatione facta pro incertis, & malè ablatis oritur Actio.

SUMMARIUM.

1 *Pollicitatio quid sit.*
2 *Obligatio ex nuda pollicitatione non oritur.*
3 *Votum, & pollicitatio æquiparantur.*
4 *Actio competit ex voto (ut ajunt) in foro interiori, & vide num.* 5. *& amplia idem procedere favore Ecclesiæ nu.* 6. *& favore Universitatis num.* 7.

Regula est, quod ex pollicitatione, quæ est unius solius offerentis promissio, *l.* 3. *ff. de pollicit.* cum adductis per *Alphan. in* speciali *tract.* quem edidit *super rubr. ff. de verb. oblig. num* 10. nullatenus oritur obligatio, ut per *Jas. Alciat. & reliquos* ibidem, qui tamen loquuntur de jure civili quinimo neque de jure canonico illam oriri firmavit *Abb. in cap. cum inter univers. de elect.* ubi appellat communem *Covar* post alios quos citat in *cap. quamvis in* 6. *part.* §. 4 *num.* 15. *de pact. in* 6. *Vivius in sylva commun. opin. conclus.* 617. *Gomez. de contract. tom.* 3. *var. resol. cap.* 9.

[margin: 1, 2]

3 Contrarium tamen voluit *Butr. in cap. ex parte de censur.* ubi dixit oriri obligationem, quia votum, & pollicitatio æquiparantur, *l. 2. ff. de pollicit.* & ex voto apertè patet oriri obligationem, & posse voventem compelli virtute *tex in dic. c. ex parte* cum adductis per Amatum *cons.* 4 17. ubi latè probat ex voto (ut ajunt) in foro exteriori actionem competere.

Tu tamen in hoc Doctorum discrepantia affirmare debes, quod tam de jure civili, quam canonico ex pollicatione oritur obligatio quotiescumque 5 illa facta est ad favorem incertorum, & malè ablatorum, cum taliter pollicitans censeatur offerre intuitu pietatis pro anima, cultu divino, & exoneratione conscientiæ *cap. pontifices 12. q. 3. Doctores in c. verum de condit. appos.*

6 Quare juxta hanc opinionem ubi pollicitatio fit Ecclesiæ, concludit *Genuens. in practicabil. Eccles. qu.* 372. sicque pariter quando fit simplici causæ piæ, ut inducat obligationem, tutantur, *Gomez. variar. resolut. dicto cap. 9. Suarez. in thesaur. commun opinion. lit. P. in verb.* pollicitatio, & novissimè *Viscant in suis concl. jur. in eodem verb. in fin. fol.* 7 227. *colum* 1. ubi sic pariter scribit, procedere favore universitatis, vel Collegii, quod similiter affirmat *Genuens. loco citato n.* 2. per tex. *in dic. l. 1. ff. de pollicit.* & ego dicebam pro Universitate Terræ Summontis in anno 1625.

PRIVILEGIUM XLIV.

ARGUMENTUM.

Legata relicta pro malè ablatis testamento nullo ob prætensionem filii, quem testator ignorabat se habere, debentur.

SUMMARIUM.

1 *Legatum factum ab eo qui ignorabat habere filios non debetur irritofacto testamento, sed limita favore incertorum, & malè ablatorum.*

Regula est juxta communem *Doctorum* sententiam, quod testamento nullo ob præteritionem non debeantur legata facta, quando testator ignorabat se habere filium, vel putabat mortuum, ut scripserunt *in auth. ex causa C. de liber. præter.* ubi præcipuè *Bald Salyc. Castr & Jas. Tiraquell. de privil. piæ causæ privil. 68. & Vasq. de success. lib. 1 §. 8. n.* 61. ubi hanc defendit sententiam, & ad materiam videndi sunt *Clem. de de patr. potestat. effect.* 15. *Vivius in sylva commun. opin. cancl.* 35. *Crass. in § testamentum q. 36. & seq.* Illustrissimus prætul. *D. Ric. collect.* 271.

Tamen

Tamen favore legatorum pro incertis,& malè ablatis factorum hujusmodi communis doctrina procedere non debet, prout illam communi voce limitant in hoc casu *Doctores* ut constat ex *Bald. Ang. & Imol. in l. filio præterito ff. de injust. rupto & irrit. fact. testam. Jas. in l. precibus C. de inpub. Soc. in l. 2. sub num. 32. ff. de vulg. Barb. in l. cum acutissimis num. 24. de fideicomm. Aret. cons. 92. Vasq. de success. dic. § 8. nu. 61. Cotta dicens valdè singulare in sing. in verb.* anima *Covar.* valde id commendans in *cap. Raymutius §. 4. C. de testam. Caroc. decis. 7. num. 3. Genuens. in practicab. Eccles. q. 48.*

Quare merito juxta hanc sententiam in causa Nardi della Torre in anno 1625. consultus respondit, dum occurrisset casus, quod essent facta quædam legata, inter quæ aderat legatum pro incertis, & malè ablatis, dixi inquam, quod licet reddebatur nullum testamentum ex præteritione filii facta, non per hoc non debeat solvi legatum 50. aureorum factum à testatore pro incertis, & malè ablatis.

Cujus conclusionis ratio est nam ponderandum est, quod semper fuisset pro exoneratione conscientiæ, & suæ animæ salute relicturus, non obstante quod haberet filios.

PRIVILEGIUM XLV.

ARGUMENTUM.

De legatis factis pro incertis, & malè ablatis pro exoneratione conscientiæ, non detrahitur quarta ab Episcopo.

SUMMARIUM.

1 *Quarta Episcopo debetur de legatis, & Episcopi sub nomine quinam veniant in hoc casu nu. 2.*
3 *Quarta an debeatur Episcopo de legato facto Ecclesiæ exemptæ, & vide n. 6. & amplia, ut n. 5.*
4 *Quarta quanam ratione Episcopo debeatur.*
7 *Quarta non debetur de legatis factis pro incertis, & malè ablatis.*
8 *Quarta non detrahitur de relictis personis.*
9 *Quarta an debeatur de relictis pro ornamentis Ecclesiæ, vel pro cereis, & in quibus aliis casibus, nu. 10. & 11.*

Regula est, quod de legatis factis per testatorem Ecclesiis, vel locis piis, debetur quarta Episcopo, *cap. conquerente de offic. Ord. ubi glos. in ver. mortuariorum, cap. requisist. cap fin. de testam. cap. 1. & seq. 10. quæst. 3. cap. de quarta de præscrip. Card. Tusc. conclus. 21. lit. Q. Megal. l. 2. instit. confess. cap. 14.* 1

Azor. instit. Moral par. 2. cap. 12. q. 2. Molfes. in summa tit. de ultim. vol. tract. 13. cap. 9 à num. 17. tom 2. cujus quidem Episcopi nomine intelliguntur Archidiaconi, & reliqui omnes Prælati inferiores qui habent in ea Ecclesia jurisdictionem quasi Episcopalem, ratio est, quia canonica est de lege jurisdictionis, *Innoc. in cap. 1. de stat monach. Ubald. tract. de Canon Episcopal cap. 1. num 4.* Episcopo debita jure Episcopali, quod, cum hujusmodi prælati habeant in Ecclesiis sibi pleno jure subjectis, habere etiam debent cum omnibus emolumentis connexis, & annexis, *Ubald. d. tract. cap. 4. quæst 4. princ. nu. 1.* vers. notandum.

3 Ex qua ratione in facto dicebam, Episcopum nullatenus potuisse prætendere istam quartam stante, quòd legatum factum erat cuidam Ecclesiæ exemptæ, prout ità in terminis communiter sentiunt, *Doctores in cap. officii de testam. ubi Abb nu. 6. Bal. in l. siquis ad declinandum col. 6.* vers juxta hoc *de Episc. & cler. Sylvest in summ. ver Canonica portio quæst. 3. nu. 4. Ang. eod. verb. nu. 2 Lap in tract. de canon port. quæst 4 Ubal. eod. tract cap. 4. qu. 6 Mirand. in manual. prælat quæst. 48 art 2. tom 2. Roman. cons. 476. nu. 19. Sylvest in sum in ver canonica portio, Viscon. in suis concl. verb. quarta Episcapalis.*

4 Quorum sanè opinio ratione non caret, si quidem hujusmodi canonica portio debetur Episcopalia jura habentibus, de quibus in *d. cap. conquerente*, vel ob communionem quæ inter Episcopum, & Ecclesias sibi subjectas reperitur *d. cap repulsisti vers. secus*, vel propter onus, quod sustinet in celebrando, solemniter Ordines conferendo, quæ tam ad forum contentiosum, quàm pænitentiale spectant, *Ubal. d. quæst. 6, nu. 5.* quæ rationes nullatenus vigent respectu loci exempti, quia cùm immediatè Pontifici subjiciatur, non oportet, ut solvatur aliquid Episcopo in signum superioritatis, quam non habet respectu illius loci, deinde nulla inter utrumque reperitur communicatio, neque ulla cura Pastoralis, aut pabulum exercetur ulterius, confert quod Episcopus neque exigit, neque percipit jura Episcopalia in locis exemptis, *cap. luminoso 18. quæst. 2. c. cum Episcopus 7. de offic. Ord in 6. ubi gl. recepta ver.* exempto, cùm solus Papa dicatur ordinarius Episcopus exemptorum *c. nulla dist. 93.* juncta *gl. ult. ibid cap. authoritate de privil. in 6.* unde eisdem rationibus firmandum est, quartam hanc non deberi Episcopi subditis qui legat aliquid Ecclesiæ extra diœcesim constitutæ, cùm cura illius Ecclesiæ non sit penes ipsum, ut post alios notat *Azor inst maral. par. 2. lib. 9. cap. 12. quæst. fin.*

Quini-

5 Quinimo assevero hanc quartam non deberi ex legato facto Ecclesiæ quæ tempore testamenti erat subjecta, & tempore mortis reperitur exempta; nam inspicitur conditio, & status temporis, quo legatum cedit, non autem tempus quo fit legatum, *l. post diem ff. quan dies leg. l. quæ leg. ff. de reg. jur.* unde si Ecclesia sit exempta tempore testamenti, & subdita tempore mortis, debebitur hujusmodi quarta, quia inspiciendum est tempus mortis, non autem tempus testamenti, *l. si cognatus ff. de reb. dub. l. generaliter §. si homini libero est ff. de fideicom. liber. Ubal. d. cap. 4. quæst. 7. n. 3.*

6 Quamvis si Ecclesia esset exempta, & haberet Capellas, aut populum non exemptum, in tali casu non esset excusata talem solvere quartam, ut vigore tex. *in cap. ex ore de priv.* tutantur *Innoc. & Joa. And. in cap. nostro de sepul. Lap. d. tract. §. quia n. 6. vers.* secundo quæritur, *Ubal. eod. tract. cap. 4. quæst. 5. & quæst. 8. cum tribus seq.* nisi populus pleno jure subjectus esset Ecclesiæ exemptæ, *Ubal. d. cap. 4. q. 9. n. 3* pleno autem jure dicuntur Ecclesiæ ad aliquam pertinere quando utroque jure, id est in spiritualibus, & temporalibus eidem subjectæ sunt, *c. quoniam a t. de priv.* ubi *gl. & in c. cum & plantatæ § & in Ecclesiis verb.* pleno jure *eod. tit.* quam ibi sequuntur *Anto. n. 26. Card. Dec. 12. & 16. Rebuff. concord. tit. forma mandati ver. plenum Card. Tusc. lit. P. concl. 394 nu. 3. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 6. nu. 12.*

7 Quibus sic suppositis affirmo, quod ex legatis factis pro incertis, & male ablatis non debetur hujusmodi quarta, prout etiam illa non debetur quando aliquid relinquitur pauperibus in genere, *glos. in cap. 2.* in verb. decrevit *de sepul. Bal. in l. id quod pauperibus n. 30. C. de episc. & cler. Rom. cons. 233. n. 2. Leo in Thess. for. eccl. par. 2. cap. 14. Azor. inst. moral. par. 2. lib. 9. cap. 12. q. 9.* cum in tali casu videatur relictum personis, & non locis, & derelictis personis non detrahitur quarta, *cap. ex parte il terzo de verb. signif. Mirand. in manual prælat. d. qu. 48. art. 3. concl. 3. Ubal. de port. canon. cap. 5. n. 11.* ubi declarat

8 id non esse verum, quoties legatum fieret pauperibus specialis, & certi loci, quia tunc legatum videtur factum intuitu dicti loci, & sic factum loco pio, sicque tradunt *Joa. Andr. & Abb. in d. cap. 2. de sepult.* qui etiam *in cap. fin. de testament.* idem procedere dixit quando aliquid relinquitur pro ornamentis, cereis, fabrica, Ecclesiæ luminariis, anniversariis, vel pro faciendo Choro, pictura, calice, & similibus ad perpetuum divinum cultum legari solitis, quod pariter ultra citatos approbant *Valasc. dec. 105. n. 13. & Covar. d. c. fin. qu. n.*

 7. am-

7. ampliat, procedere etiam si relinquatur pro operibus piis in genere, & 10 executores distribuerint legatum in fabricam luminaria, & alia Ecclesiæ ornamenta; cum executoris distributio videtur facta à testatore ipso, *l. unum ex familia* §. 1. ubi *DD.* præcipuè *Dyn. & Bar. ff. de leg.* 1.

11 Sicque pariter esset, quando aliquid legatur ut omni anno fiat solemnitas alicujus Sancti, vel quid in aliqua Ecclesia constituatur, præbenda, Pulpitum, vel Altare, vel quando quis in vita donat Ecclesiæ, *ità Azor. dic. cap. 12. q. 7. cas. 7. & Mirand. dic. q. 48 art. 3 conclus.* 1. quos in hac materia latius videre poteris, quibus jungo *Quarant. in summ. Bullar. verb. quarta Episcopalis, &* Illustrissimum *D. Ricc. in 3. tom. prax. forens. eccl.*

PRIVILEGIUM XLVI.

ARGUMENTUM.

Confessio facta pro malè ablatis etiam parte absente habet vim debiti confessati, ità quod prodest absenti, & probat debitum.

SUMMARIUM.

1 *Confessio facta absente parte non probat, etiam si esset facta in judicia, n. 2. sed quando probet plenè nu. 3. & 4.*

5 *Confessio facta pro malè ablatis habet vim debiti confessati.*

6 *Confessio super extorsione usurarum non revocatur.*

7 *Confessio emanata in scriptura absente parte pro exoneratione conscientiæ probat, sed declara, ut num. 8.*

Regulariter confessio facta absente parte non valet, nec probat, 1 *l. certum* § *si quis absente ff. de confes. l. fin. & ibi gl. ff. de interrog. act.* plenè *Gabr. concl.* 1. *de confes. Mascard. probat. concl.* 374. qui *nu.* 7. firmiter asseverat hanc conclusionem 2 procedere, & habere locum quamvis hujusmodi confessio fuisset facta in judicio, quoniam hoc non obstante adhuc hujusmodi confessio parte absente neque probat, atque præjudicat, ex *Alex. & alii conf. 20. n. 2. lib.* 4. de quo tamen vide *Duen. regul.* 117. *& Marescot. var. resol. lib. 2. cap.* 44.

Et talis confessio facta extrajudicialiter non probat, tamen si sit fa- 3 cta præsente parte, & per duos testes probetur, tunc inducit plenam probationem, ut latè apud *Mascard. de probat. conclus. 346. Duen. regul. 1.9. Vivius in sylva commun. opin. concl. 646. Surd. decis.* 12. ut alios antiquiores rejiciam, ubi hanc sanè regulam

proce-

procedere att etiam si unus testis deponeret de vera promissione, & alter de confessione facta præsente parte quia cum sint duæ semiplenæ probationes junguntur ad invicem, ut consuluit *Alex. cons. 76. vol. 6.* quem sequuntur *Rip. in l. admonendi nu. 205 ff. de jur. iur. Gob. concl. 1. num. 7. de prob. Cravet. cons. 267.* post nu. 5. *Ursill. ad Afflic. decis. 12.* testesque deponentes de hujusmodi confessione præsumi contestes, *Aret. cons. 36.* de quo meminit *Mangrell. ad Bar. in l. ob carmen. ff. de testam.* & licèt sint singulares, debent jungi ut latè deducit, *Alex. cons. 52. nu. 4. Dec cons. 650. num 10. Mogon. decis. Lucens. 46. num. 13. Form. de test. q. 64. num 131. & 134. cum seq. Gratian. discept. forens cap. 144.*

4 Quamvis confessionem extrajudicialem factam absente parte probatam, tamen per duos testes contestes de loco, & tempore semiplene non facere probationem doceant, *Afflict. decis. 36 4. nu. 5. Foller. in suo prax crim in verb & si confitebuntur il secundo num. 2. Rot. Lucens. decis. 92. Illustrissimus D. Ricc. dec. Cur. Archiep 35. part. 1.* & junctam cum uno teste de veritate negotii posse jungi ad plenam faciendam probationem affirmat *Afflict. decis. 12. num. 3* qui juxta hanc sententiam in Sacro Consilio determinatum recenset, ubi *Ursill.* alios allegat concordantes *Niger. in cap. Regni 240. post num. 11. Maront. cons. 15.* & latius *Menoc. de præsump lib. 1 cap. 41.* ubi nonnullos casus distinguit.

5 Tamen si confessio debiti esset pro incertis, & malè ablatis, & sic esset facta ad exonerationem conscientiæ, etiam parte absente habet vim debiti confessati tamquam præsente parte fuisset acceptatum, ita quod ad ea quæ tendunt ad exonerationem conscientiæ regula patitur fallentiam, *Socc. cons. 90. num 4 lib. 2. Felyn. in cap. olim num 8. de rescript. Lotte in suis memorab. in verb confessio,* vers. imo plus in ultimis *Marsil. sing. 102.* vers. est alius, *Mascor. de probat. concl. 360. num. 25 & seq. Rot divers. dec. 685. num. 7 part. 1 latè Caroc. decis. 90 & Genuens. in pract. eccles. q. 169 Gobr concl 1. de confess. num. 67.* alios refert, & sequitur *Mencin. in tract. de confess. extrajud. cap. 2. numer. 42.* qui pariter ait, ad comprobationem conferre ea quæ notaverit in suo *tract. de juram. part. 4. effect. 411. num. 3.*

6 ubi firmavit, confessionem super extorsione usurarum, & sic pro malè ablatis factam in testamento, non posse revocari, ex *Durant. in tr. de ult. volunt. caut. 6. in tit de leg. n. 6* ad quod faciunt notata per *Maront. in suo pract. in 5. actu jud. in 6 p. pr. n. 16.* volentem quod confessio facta in ultima

tima voluntate super extorsionem usurarum ad conscientiæ exonerationem faciat, plenam probationem, ex *Bald. Corneo*, & aliis, quos ibi cumulat concordantes.

7 Et confessionem emanatam in scriptura pro exoneratione conscientiæ plenam probationem facere pro absente voluerunt *Afflict. decis.* 164 *nu.* 5. *Vin decis.* 486. *n.* 3: *Franc. Marc. decis.* 460. *num.* 2. *tom.* 1. *Petra de fideicommiss. q* 13 *num.* 293. & alii, quos congerit modernus *Gaitus in suo tract. de credit. cap.* 2. *tit.* 3 *nu* 269 declarans *num.* 271 hoc esse, quando confitens expresserit velle restituere pro exoneratione con-

8 scientiæ, ut puta centum Antonio pro usuris extortis, aut deposito, vel simile, sicque ait exemplificare *Marant. in sua pract. part.* 6. *act.* 5. *nu.* 17. quem sequitur *Mascar. de probat. concl.* 347. *num.* 100. illa ratione, quia qualitas exonerationis conscientiæ requiritur ad actum confessionis extrajudicialis, ut ex ea plenè operetur pro tertio absente, & qualitas requisita ad actum specificè erit probanda, allegat *Bart. in l.* 1. §. *quod autem ait ff. ne in flumine publico*, *& Mascar. de prob. concl.* 468. *nu* 25. multaque alia cumulat ad regulam concernentia pro ipsius explicatione quæ penes ipsum videri possunt.

PRIVILEGIUM XLVII.

ARGUMENTUM.

Extensio de casu ad casum, & de persona ad personam favore legatorum pro incertis, & malè ablatis commodè fit.

SUMMARIUM.

1 *Citatus omissus habetur pro omisso, & ampliatur num.* 2. *& limitatur num.* 8.

3 *Tacitum circa naturalia contractus pro expresso habetur.*

4 *Extensio de uno casu, & de una persona ad aliam prohibetur, licet id limitetur favore legatorum pro incertis, & malè ablatis, num.* 5. *& idem est in pia causa nu* 6.

7 *Extensio admittitur non obstantibus quibuscunque verbis, ubi constat de mente testatoris.*

Regula est, ut casus omissus habeatur pro omisso, *l. commodissimè ff. de lib. & posthum. cap. inter corporalia de translat. Episcop. cap. dilectus de offic. Ordin. cap. is qui de sentent. excomm.* cum adductis per *Card. Tusc. concl.* 116. *lit. O. tom.* 1. 1

Quæ sanè conclusio habet locum in lege, statuto, & consuetudine, *Tiraquell. de jure primogenitur q* 40 *n.* 194. nec non in contractibus *l* 1. *& l. quidquid adstringendæ ff de verbor. oblig.* 2

oblig. Molin. de rit. nupt. q. 24. nu. 277. lib. 3. Surd. decis. 195. *num.* 11. *Rendin. in promptuar. recept. sentent. tit.* 100. *num.* 17. *firmans num.* 19. quod tacitum circa naturalia, vel accidentalia contractus pro expresso habetur, quando tacite agitur ab utraque parte, ut in *l. cum quid ff. si cert. pet.* si verò ab una tantum parte pro expresso non habetur, ut in *l. si repetendo C. de condit. ob caus.* quod pariter affirmavit *tit. 24. num* 2.

4 Item extensio de uno casu ad alium, & de una persona ad alteram prohibetur, ut fundant *Gabr. cons.* 111. *num* 13. *lib.* 1. *Surd cons.* 344. *nu.* 2. *& cons.* 448. *num.* 33. *lib* 3. *Cabed. dec. Rot. Lusitan.* 140 *num,* 2. *part.* 1. ubi probat in privilegiis extensionem de persona ad personam non dari, etiam ubi non versamur in materia pœnali, & correctoria, *Sess. decis. Rot. Arogon* 43 *nu.* 54.

5 Tamen favore legatorum factorum pro incertis, & malè ablatis extensio de uno casu ad alium, & de una persona ad alteram benè fit ex paritate rationis, juxta notata per *Genuens. in practicab. Eccles. q.* 322.

6 Prout in pia causa quoq; permittitur extensio intuitu pietatis, quamvis sit de persona ad personam, ubicumque substitutio repetitur facta simpliciter, licet secus quoties substitutio esset facta in pœnam hæredis quia tunc non est favorabilis, sed odiosa, & ideo tunc non datur extensio, *Jos. in l. si duobus §. hæres num* 14. *ff. de leg.* 1. *Roman. in auth. similiter num.* 65. *C. ad leg. Falcid. Decin. cons.* 272 *Grat. cons.* 574. *lib* 2. *Card. Mont. de conject. ultim. volunt lib.* 3. *tit* 19 *num.* 10 & post eos *Grotian. discept. forens. lib.* 4. *cap.* 662. *nu.* 3 *firmans nu.* 18 extensionem quoque admitti non obstantibus quibuscumque verbis, quando constat de præsumpta voluntate testatoris, ex *Socc. Jun. cons.* 114. *nu* 29. *lib* 1. *Cephal. cons.* 169. *nu.* 33. *lib.* 2. *Card. Mont. de conject. ultim. volunt lib.* 3. *tit* 14. *nu.* 10 *Surd. cons.* 347 *num.* 21. & vide *Mart. in suo clausular. part.* 1. *clausul.* 187. *& p.* 3. *claus.* 88. 7

8 Confert quia dum sumus in materia legatarum, quæ dependent ab ultima voluntate, casus omissus habetur pro expresso, *l. fin. C. de posthum. l. inter vestem ff. de aur. argent. legat. Valas. decis.* 45 *num.* 4. cum aliis de quibus apud *Rend. in prompt. recept. sentent. d. tit.* 100. *n.* 16. *tom.* 1. ergo meritò possimus dicere in tali casu extensionem de uno casu ad alium, & de persona, ad personam fieri posse, prout ità consului in quadam facti contingentia ad favorem venerabilis Monasterii S. Sebastiani hujus inclitæ Civitatis Neap.

PRIVILEGIUM XLVIII.

ARGUMENTUM.

Pro restitutione rerum malè ablatarum hypotheca tacita inducitur super bonis illius, qui res illas abstulit, quæ hypotheca præfertur omnibus aliis privilegiatis creditoribus.

SUMMARIUM.

1 *Hypateca tacita inducitur pro restitutione rerum malè ablatarum super bonis ejus, qui abstulit, & amplia, ut num. 2.*

3 *Hypotheca competit à die administrationis inceptæ.*

4 *Pro malè ablatis verus dominus præfertur cunctis creditoribus, etiam ex causa privilegiata.*

1 Regula sit, quod pro restitutione rerum malè ablatarum inducitur tacita hypotheca super bonis illius, qui res illas abstulit, ita ut talia bona possint peti à damnificato vigore ejusdem hypothecæ non solum ab hæredibus illius qui abstulit, sed à quocumque alio possessore saltem ex æquitate juris canonici, ne anima defuncti in captivitate permaneat, doloribus vexetur, & crucietur, sed quanto citius liberetur, quidquid alias de jure civili hujusmodi hypothecæ minimè competeret, *Bald. in l. 1. num 13 C. ex delict. defunct. in quant. hæred. conven. Salycet. in l. furti n. 1* & ibi similiter *Bald. num. 2. C. de furt. Negusan de pign. part 4 memb. 2. num. 124. Rebuf in Franc. constitut. art. 1 glos. 14. num. 28. tom. 2.* juxta terminos dispositionis *tex. in cap. literis de raptor. & cap. fin. ubi glos.* in vers. sed ejus hæredes *de sepult. & in cap. si Episcopus in verb. reddantur 16. q. 6.*

2 Quæ sanè regula in se est vera, & procedit indistinctè quamvis ille, qui res ipsas abstulit, non confessus fuerit, ità quod ex tali confessione posset colligi fuisse voluntatem ipsius de restituendo malè ablata, juxta theoricam, *Bal. loc cit.* quam tuetur *Abb* in memorato *cap. fin. de sepult.*

Et licet circa hanc ampliationem totum oppositum censuerit *Matarel.* relatus per *Bal* ubi *supra*. Ego tamen à proposita ampliatione discedere non audeo; tum quia ut communi calculo recepta, tum etiam quia favet nimis conscientiæ, & animæ defuncti, cui semper, & ubique succurrendum est.

3 Nec non advertere debes, hujusmodi tacitam hypothecam currere à die administrationis acceptæ, non autem à die dimmissari, sed malæ gestionis, & tempore quo ablata res fuit, si forte simus in casu (alicujus Administratoris rerum alienarum) *glos.*

glos. in cap. ex literis in ver. obligata, ubi etiam *Abb. num.* 11. *de pignor. Socc. Sen. cons.* 62. *lib.* 1. *Card. Mantic.* alios concordantes cumulans *de tacit. & ambig. conven. lib.* 11. *tit.* 16. *nu* 18 *Gutt. de titul. cap.* 16. *n.* 31. *p.* 2. plenè Gracian *discept. forens. lib.* 4. *cap.* 601 *num.* 3 & ita communiter aperta voce clamant *DD.* nam statim, atque competit hypotheca illa semper incipit à die cœpti officii, *Lupus in rubr. de donat. inter vir. & uxor.* § 66 *num.* 21. *Escobar. de ratiocin cap.* 39. *num.* 13. ubi quod existente hypotheca, illa semper retrotrahitur ad diem cœpti officii, non ad diem malæ gestionis, sive simus in pupillo sive Ecclesia, sive in quibuscumque aliis ad quorum favorem datur hypotheca, *Salyc. & Bal. in l. cū oportet* ¶ *fin. C. de bon. quæ lib.* ubi reliqui *Scribentes Surd. de aliment. tit.* 8. *priv.* 49 *n.* 17. & 18.

Et hujusmodi tacita hypotheca non tantum est inducta pro malè ablatis simpliciter, verum etiam cum privilegio, nam per jura id fuit statutum ad effectum liberandi animam illius qui res astulit, quæ anima cunctis rebus tamquam dignior præferri debet, & cum ista sola ratio liberationis animarum in hujusmodi casu consideretur, habetur pro expressa in quacumque dispositione, sive hominis sive legis. *Mant. de conject. ultim. volunt. lib.* 6. *tit.* 14. *n.* 10. *Surd. cons.* 240. *num.* 14. *lib.* 2. *Cravett. de antiq. temp. part.* 4. *in princ. nu.* 83. post *Bald. in l. quamvis C. de fideicom. Alex. cons.* 10. *num.* 10. *lib.* 4. *Crot. cons.* 18 *num.* 2. & *Becc. cons.* 62. *n.* 10.

In tantum, quod pro malè ablatis præfertur verus Dominus singulis creditoribus etiam ex causa privilegiata, puta dotis, quamvis enim simus in tacita hypotheca, tamen ex juris dispositione, & ratione, in eo contenta ejusdem effectus est, ac si esset expressa juxta deducta per *Alex. consil.* 58. *num.* 15. *cum seq. lib.* 7. ubi in terminis terminantibus loquitur de muliere, quæ in hoc casu non poterit se juvare ex sua expressa hypotheca adversus tacitam habentem vim expressæ cum prælatione, *Roman.* & ibi *Addit. cons.* 147. *Negusant. de pignor p.* 2. *memb.* 4. *n.* 2. *Card. Mant. de tac. & amb. convent. lib.* 11. *tit.* 11. *nu.* 7. quod habui in facto in causa Mariæ dello gaudo in anno 1633. 4

PRIVILEGIUM XLIX.

ARGUMENTUM.

Res censui subjecta legata pro incertis, & malè ablatis eorum favore absque onere relicta censetur.

SUMMARIUM.

1 *Legata aliqua re intelligitur legatum solum quod in ea habebat testator.*
2 *Census in legata solvitur per legatarium, & vide num. 4. & declarat num. 5.*
3 *Onera realia, vel mista transeunt ad legatarium.*
5 *Usufructuarius tenetur ad collectas.*
6 *Legatum de re aliena factum conjunctæ personæ an valeat.*
7 *Lex injusta legis nomen non abtinet.*

1 Regula est, ut re legata intelligitur tantum legatum illud, quod in ea testator habebat, ad *tex. in l. servi electione § fin. de leg. 1. l. uxar patrus C. de legat. Soc. Jun. cons. 74. n. 19. lib. 1. Capr concl. 106. Gomez var. resol lib. 1 cap. 12. num. 15. in tit. de legat Surd. decis. 11. num. 10. latius Mat esc ot var. resol. lib. 2. c. 104.*

2 Unde infertur, quod si testator leget fundum, in quo adest onus censuale, tale onus est solvendum per hæredes pro censibus præteritis ante testatoris mortem, & pro censibus decurrendis debetur à legatario *l. apud Julianum § hæres* & ibi *gl. ff. de leg. 1. l. qui concubinam § qui bartus ī a fin. ff de leg. 3.* & in terminis habetur *in pract. Papien. in forma libelli pro legat. rei singul. nu. 17.*

3 De quo quidem quippè mirandum non est, si quidem onera realia, aut mista de sui natura transeunt cum re legata, & labuntur in personis ipsas res obnoxias possidentes, ad *tex. in l. fin.* ubi *Bald.* cum *Salyc. C. sine cens. vel reliq. Rim. Jun. cons 29. num. 7 lib. 3 Burs. cons. 5 num. 12. lib. 1. Rol. cons. 32. nu 3. & seq. lib. 1. plenè Castill. de usufr cap 56. nu. 15.*

4 In tantum, quod rationabiliter quando testator legat aliquid simpliciter, semper videtur illud relinquere cum suo onère, & servitute reali activa, vel passiva sibi imposita, *l. Mevius § pen ff de leg. 2. l. si is cui § fin ff quemadm. serv. amitt.* cum concord. de quibus apud *Gom. var. resol. cap. 12. num 39 in tit de leg.*

5 Quare meritò in simili videmus in praxi receptum usufructuarium teneri ad singula onera collectarum, censuum, similium onerum, siquidem dum possidet fructusque percipit, consentaneum videtur, ut talia solvat onera *jux. Bart. theoricam in l. quæro ff de usufr.* quam sequuntur, & probant *Cravet. cons. 217. num. 5. & 6. Crass in § legatum q. 37 Molin. de prim. Hisp lib 1. cap 27. num.* 8. *Garcia. de expens num. 45 & seq. Valasc de jur emph q. 17. Cavalc de usufr. num. 160 cum seq.* & modernè *Castil in* ejusdem nominis *tract. cap. 57 num 14 & seq* alios id affirmantes congerens.

His

6 His licèt veris existentibus, prout verissima esse fateor, tamen totum contrarium resolvendum est, ubicumque sumus in casu legati pro incertis, & malè ablatis, quia in tali casu sumenda est conjectura, ut potius testator voluerit rem liberam legare, ita ut onus census super ea imposita ad hæredem pertineat, qui tunc tenebitur illam liberam tradere, ut in simili affirmant passim *DD.* in legato facto de re alteri obligata, quam, & si hæres non sit obligatus luere, tamen totum contrarium est, quoties testatori notum fuit rem illam esse obligatam aut quando illam rem legavit conjunctæ personæ, aut causæ piæ, in quibus casibus testator, sive sciverit, sive ignoraverit illam rem esse obligatam, præsumitur, quod liberam reliquisset, ità quod ad hæredem spectet illam luere, tamquam luendi onus censeatur ex præsumpta testatoris mente verisimiliter hæredi impositum vigore dictæ causæ conjunctionis, & animæ, ità inquam docuerunt communi applausu *glos. Bar* & reliqui Civilistæ in *l. si res obligata ff de leg. 1. Bal. in l. prædia nu 3 C de fideicomm. Imol.* & *Anch. in cap. filius de test.* ubi similiter *Covar* post eos *n. 4.* idem affirmat *Paris. cons 57. nu. 25. lib 3. Menoch cons. 89 n. 124 & seq. Bell. cons 9 n. 18. Capr. concl. 107 nu. 11. & seq Cardin. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 9. tit. 9. n. 4.*

Quam sectando opinionem, non juvat dicere, quod adducta hic pro confirmatione hujus privilegii habeant tantùm locum de juris civilis rigore, non autem de æquitate canonica, secundùm quam legatum factum conjunctæ personæ, seu piæ causæ de re aliena, vel alteri obligata, non valet, & consequenter hæres non tenebitur eam luere, sic vigente juris canonici æquitate, prout ità fuit de mente *Felyn. in cap. Ecclesia S. Mariæ num 52. de constit. & Mayner in l capienda occasio ff. de regul. jur.* cum adductis à *Vasq. de success. creat. lib. 3 § 21. n. 4.* ubi multa pro, & contra cumulat.

7 Siquidem respondenit hanc *Doctorum* sententiam communiter esse reprobatam à *Scribentibus*, qui totum contrarium fundârunt verius tam de jure civili; quàm canonico, ut est videre in *cap. filius noster de testam.* sicque probant *Carn. cons. 32. lib. 1. Magdal. de nuncer test. in testam. requis. cap. 4. n 35. & seq. par. 2. Crass. in § legatum q 14. num. 23.* plenè *Gratian. de ultim fin juris illat. 12. n. 197. cum seq. Card. Mantic. de conject. ultim. volunt lib 9. tit 9. nu. 7 Spin. de testam. glos. 8. num. 43 & seq. Costa de juris, & facti ignor. dist. 66 num 3. cen. 1* & alii passim quos dinumerare esset potiùs laboriosum, quàm necessarium.

Et ne *Doctorum* relatione solùm contentus esse videar, addo ratio-

nem, quod si admitteretur hujusmodi distinctio inter ista jura civilia, scilicet, & canonica utique sequeretur legem civilem esse injustam, unde si 7 esset talis, nec legis nomen haberet, neque in mundo reciperetur ad *tex. cap. erit autem lex. 4 distin. cap. fin. de præscript. l. convenire ff de pact. dotal.* sed hoc est absurdum, cum hujusmodi lex civilis non solum sit justa, sed justissima; nam testatoris voluntas executioni demandatur, dum ex suis bonis solvitur rei alienæ extimatio piæ causæ relicta, neque ullum patitur incommodum dominus nolens illam alienare, quare nemini convenit, neque licet sanctissimas leges in publicam, & universalem utilitatem promulgatas, & conditas tollere, cum tam in foro civili, quam canonico ad unguem sint omnino servandæ, juxta illarum seriem, & tenorem.

PRIVILEGIUM L.

ARGUMENTUM.

Confessio dubia in favorem incertorum, & malè ablatorum interpretari debet.

SUMMARIUM.

1 *Confessia dicitur probatio omnibus melior, & facit majorem probationem publico instrumento, nu. 2. sed declara, ut num. 6.*

3 *Confessia facit rem notariam, & habet vim publicæ scripturæ, n. 4.*

5 *Confessio patris dicitur melior, quam illa quæ fit per testes.*

7 *Confessio dubia in favorem confitentis interpretatur, sed limita, ut numer 8.*

9 *Verba dubia in sensum catholicum sumenda sunt.*

Quamvis confessio sit probatio 1 omnibus melior, *l. cum te C. de probat. l. cum a matre C. de rei vendic. l. generaliter C. de non nu. pecun. cap per tuas de probat Surd. dec. 10. num. 12 Gama decis. Lusit 265. nu. 2. Card. Tusc. concl. 645 lit. C.* maximè si sit facta in instrumento, *Monach. decis. Bonon. 21, nu. 8. & decis. 55. num. 26.* & majorem probati- 2 onem, quam publicum instrumentum *Scacc. de appell. q. 17. lim. 9. nu. 20.* & plenè probat in his quæ pendent à voluntate confitentis, *Surd. de aliment. tit. 8. privil. 50. nu. 11.* & confessio partis omne illud genus probationis superat, & semper admittitur, etiam ubi aliæ probationes non admitterentur, ut per *Marant. de ord. jud. part. 6. art. 6. num. 25. Surd. cons. 60. num. 1. & cons. 143. num. 37. Monach. Florent. decis. 1. nu. 59.* & facit rem notoriam, *Mascar. concl. 1327. n. 4. Gratian. discept.* 3 *forens.*

forens. cas. 142. *num.* 9. *&* 10. *Carlos in prax. judic. & advocat. verb. confessio judicialis num* 26. *Farinac. in prax. crimin q.* 21. *nu.* 31. *Perera de potest. eligen cap.* 7. *num.* 23. Item 4 habet vim publicæ scripturæ, *l. cum te C. de transact. Paris. cons.* 99. *nu.* 12. *lib.* 3. *Rolan cons.* 6. *nu* 28 *Mascar. concl.* 1326 *num.* 4. *Parisius de resignat benefic. lib.* 11. *q.* 14 *nu.* 73. *cum præced. Valasc. de jure empb. q.* 7. *num.* 27 *Gam. decis.* 43 *num.* 1. & 5 confessio partis est fortior ea, quæ fit per testes, vel instrumenta, *Roland. cons.* 71. *num.* 41. *& cons* 75. *num.* 24. *volum* 2. *Mascar. de prob in præm. q.* 7. *num.* 3. & vim conventionis habet, *l. tale pactum ff. de pact.*

6 Bene verum adverras firmatam conclusionem procedere ubicumque confessio emanata per partem esset clara, & non ambigua, quoniam confessio debet esse clara, & liquida, ne confitenti noceat, damnumque afferat, *Roman. cons.* 321. *num.* 4. *Cravetta cons.* 157. *num.* 9. *Gratian.* 7 *decis. Rotæ Marchiæ* 43. *num.* 6. ubi post alios allegatos firmat hujusmodi confessio, si sit dubia in favorem confitentis, debet interpretari prout quoque sentiunt *Dec. in l. contrahenda*, & ibi *Add ff. de regul. jur.* & plena manu ut solet *Farin. in pract. crim. in titul. de reo confesso q.* 81. *num* 35.

8 Sed hoc limita favore incertorum, & malè ablatorum, in quorum privilegium intendo confessionem dubiam, & ambiguam debere interpretari pro eis, & contra confitentem

9 Prout quoque in simili verba dubia potius in sensum catholicum, quam hæreticum interpretanda esse, affirmant *Trevis. dec. Rot Venet.* 54 *par.* 1 *Illustrissimus Episcopus D. Riccius in sua prax. fori ecclesiastici resol.* 569. *part.* 3.

PRIVILEGIUM LI.

ARGUMENTUM.

Legatum factum pro salute animæ, censetur factum pro malè ablatis, & restitutione facienda.

SUMMARIUM.

1 *Legatum pro salute animæ factum, censetur pro malè ablatis, sed vide num.* 2. *& tene, ut n* 3.

4 *Apices juris repelluntur pro salute animæ, leges subditorum animabus consulentes sunt favorabiles n.* 5.

6 *Argumentum de anima ad corpus non valet.*

Regulam firmo, quod ubi testator aliquam pecuniæ quantitatem leget pro anima, id censetur egisse pro malè ablatis, & restitutione facienda, non autem ex liberalitate pro remissione

remiſſione peccatorum, ità *Genuenſ. in ſuis practicabil. Eccleſ. q.* 438. ubi licèt referat contrarium tenentem *Calder. conſ.* 33. *de teſtam.* qui fuit in opinione legatum cenſeri relictum pro peccarorum remiſſione, & non 2 pro malè ablatis, & reſtitutione facienda, & hanc conjecturam favore hæredum eſſe ſumendam, prout quoque tutatur *Card. Mant. de conject. ult. vol. lib.* 3 *tit.* 3. *nu.* 34. Tu tamen à firmata regula non recedas, cùm in 3 dubio videatur potiùs indicare legatum pro reſtitutione, ut tutior via favore animæ eligatur *l. ſancimus C. de ſacroſ. Eccleſ.* ubi probatur animam cæteris rebus anteponendam eſſe, prout quoque reſolvunt *Maſcar. de prob. concl.* 1171 *n.* 5. *Menoch. de præſump. lib.* 4 *q.* 112. *n.* 4 *Surd. dec.* 196. *n.* 12. *Guttier. in l. nemo poteſt n.* 486. *ff. de leg.* 1. *Card. Tuſc. concl.* 333. *lit. A* & ubi agitur de ſalute animæ non debent attendi apices juris, 4 *Tiraquell. de pia cauſa priv.* 164. *Ceval. comm. contra comm. q.* 71. tutiorque pars eſt ſectanda, cap. conſilium de obſerv. jejun. *Navar. in manual prælud.* 1 *nu.* 1. *&* 4 *Riminal. conſ.* 358. *n.* 260. unde leges pænales 5 ſubditorum animabus conſulentes favorabiles cenſeri debere, & eſſe extendendas annuunt *Covar. de ſponſ. par.* 2. *c.* 6. *n.* 12. *Azeved. in l.* 2. *n.* 4. *t.* 1 *lib.* 5. *novæ repil. Perez. in l.* 1. *t.* 2. *lib.* 5 *ordin. Sanch. de matrim. lib.* 1. *diſp.* 39. *n.* 5. quoniam anima dicitur pretioſior corpore, ex authoritate *Chriſti* apud *Matth. cap.* 5. *& Luc. cap.* 12. *& tex. in cap. ſedulò* 38. *diſt. cap. præcipimus* 12. *quæſt.* 1. *cap. cum infirmitas in fin. de pœnitent. & remiſſ. Cardoſ. in prax. Judic. & advoc. in* verb. anima *nu.* 1. & dicit *Philoſophus lib.* 1. *de anim. cap. fin.* corpus animi cauſa conſtitutum eſſe, 6 unde argumentum de anima ad corpus non eſſe validum, fatetur, *Grat. diſcept. forenſ. quæſt* 220. *num* 22. licet è contra de corpore ad animam valere argumentum aſſerat.

PRIVILEGIUM LII.

ARGUMENTUM.

Teſtatore mandante reſtitui debitum ex certis, & malè ablatis pro exoneratione conſcientiæ ſi fuerit præſcriptum non poteſt hæres opponere præſcriptionem.

SUMMARIUM.

1. *Teſtator ſi mandat debitum reſtitui pro exoneratione conſcientiæ, an hæres opponat præſcriptionem rei debitæ.*
2. *Legati favore ea facienda eſt interpretatio, ne reddatur legatum inutile.*
3. *Teſtator ſi mandat ſatisfieri creditoribus intelliguntur, ſi erit illis obliga-*

obligatus civiliter, & naturaliter.

1 Regulam firmo, quod in casibus in quibus testator mandat pro exoneratione conscientiæ aliquam rem debitam pro incertis, & malè ablatis pio loco restitui, hæres nullatenus debet, nec potest excipere, & opponere præscriptionem, & hac de causa negare restitutionem, sed restitutio omnino est facienda, prout ita percipitur ex *Genuens. in suis practicab. Eccl. quæst.* 168 ubi tractat de testatore mandante restitui Ecclesiæ pro exoneratione conscientiæ, an si fuerit præscriptum possit hæres opponere præscriptionem, & articulum resolvit per hæc verba.

Quæstio est notabilis testator mandavit pro exoneratione conscientiæ aliquam rem debitam restitui Ecclesiæ, vel Altari, an hæres possit excipere de præscriptione, & non restituere *Mantic. de conject. ultim. vol. lib.* 10. *tit.* 1 *nu.* 8. ex illa regula, quod in legatis semper facienda est inter-2 pretatio, ne reddatur legatum inutile & elusorium, juxta, *l. si quando ff. de legat.* 1. *l. Necius ff. de leg.* 2. cum aliis infert quod si testator jusserit satisfieri omnibus creditoribus, si alia debita non sint nisi præscripta illa solvenda sunt ne alioquin legatum reddatur inutile, *argum. l. quibus diebus §. dominus ff. de cond. & demonst. alleget Crav. cons.* 604 *nu.* 4. *Bart. in l. legavi ff. de liberat. leg.* tenet contrarium, quod si testator mandat satisfieri omnibus creditoribus, qui ab eo aliquid recipere debeant, videtur intellexisse de creditoribus quibus erat obligatus civiliter, & naturaliter sine exceptionis obstaculo, ut in *l. si is cui § fin. ff. de solut. & respondet ad tex. in d. § dominus,* ubi debitum naturaliter tantum debetur, quod ibi de necessitate debeat intelligi de naturali tantum ex qualitate personæ legatarii, *Bal. distinguit. in l. id quod pauperibus quæst.* 10. *C. de Episc. & cler.* quod debitum naturaliter debeatur quando obligatio naturaliter habet effectus suos, secus est quando est penitus inefficax qualis est illa post præscriptionē, ad not. per *Bart. in l. fin. ff. rem ratam habere,* quod maximè videtur procedere de jure Canonico, quo jure obligatio naturalis ex nudo tantum pacto parit actionem, *c.* 1. *de pact. &* suo loco dicemus, *Bero. in cons.* 15. *vol.* 3. *n.* 28. 51. & 62. post nonnullam concludit, quod si testator ignorabat præscriptionem, potest hæres illam apponere, alias non, ad *not. per Alex. in l si sic §.* 1 *ff. de legat.* 1. ubi inquit, quod quamvis legatum valeat si testator dicit lego Titio decem quæ illi debeo, cum in veritate non deberentur, hoc est intelligendum, quando sciebat se illa teneri, nam tunc falsa demonstratio vitiat legatum. Quid dicendum verior est opinio, quod restitu-

tio fieri debeatur quando fuit relicta pro exoneratione conscientiæ, siquidem illa verba pro exoneratione conscientiæ potuerunt respicere non solum debitum, sed ipsam præscriptionem, ut quia testator à principio potuit habere malam fidem vel durante tempore præscriptionis, & cum simus in dubio, & habeamus confessionem testatoris asserentis suam conscientiam esse gravatam, dum facit mentionem exonerationis, interpretatio facienda est favore animæ, & fieri restitutio, ex *regul. l. sunt personæ ff. de relig. & sumpt. fun.* & testator dum asseruit conscientiam esse gravatam negat debitum fuisse præscriptum, *arg. c. nonne de præscript.* & quilibet præsumitur scire leges, *l. quod te ff. si cert. pet.*

PRIVILEGIUM LIII.

ARGUMENTUM.

Falcidia non detrahitur de legatis factis pro incertis, & malè ablatis ad conscientiæ exonerationem.

SUMMARIUM.

1 *Falcidia detrahitur à quocumque legato, & amplia, ut num. 2. Sed limita, ut nu. 3. in legato facto pro incertis, & malè ablatis.*

1 Regula est, quod falcidia detrahitur à quocumque legato, quam plus est relictum quam in hæreditate sit, vel tantum, quod hæredi non remaneat portio à jure determinata, *ut ff. & C. ad leg. falcid.* & pariter hæredis, cui licet crescentias ex hæreditate sibi retinere, *Guid. Pap. decis. 515. nu. 2.* consideraturque favor legatariorum, qui nisi adiretur hæreditas, utique legata consequi nequirent, *§. quantitas instit. de leg. falcid. Crass. de success. in §. falcidia quæst. 1. nu. 1. Surd. de alimen. tit. 8. privil.* 18. ubi tractat, si hujusmodi falcidia detrahatur de legato pro alimentis facto, in tantum quod talis quarta detrahitur ab omnibus legatis, & fidei-
2 comissis particularibus, ut constat ex *Crass. loco ante citato quæst.* 3. ubi id ampliat procedere tam ab intestato, quam ex testamento, & vide *Fran. decis.* 293. & 612. & ad materiam *Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 1. tit. 13. lib. 7. tit. 2. & 11. & lib. 9. t. 13. & Coss. de portion. rat. quæst.* 160.

3 Favore tamen incertorum, & malè ablatorum ego dico, quod hujusmodi falcidia minimè detrahitur de legatis factis pro illis ad exonerationem conscientiæ, arg. *tex. in auth. similiter C. ad leg. falcid.* ad eujus ornatum videndus *Gemmens. in suis practicabil. eccles. qu.* 401. ubi tractat de falcidia, quæ cum detrahitur de

legato

6 legato facto Ecclesiæ, an detrahatur tota de legato defalcabili facto alteri etiam pro parte Ecclesiæ, à qua non detrahitur & alia, & vide *eundem quæst* 426. ubi tractat, si falcidia possit detrahi ab Ecclesia hærede instituta de legato facto alteri Ecclesiæ, *Moneta in tract. de commut. ultim. volunt. cap. 9. quæst. 3. num.* 334. qui plura cumulat in hac materia, quæ per te videre poteris.

PRIVILEGIUM LIV.

ARGUMENTUM.

Statutum, Ne Mater testetur de bonis stabilibus non urget quotiescunque testaretur pro solutione incertorum, & malè ablatorum.

SUMMARIUM.

1 *Mater ad pias causas de bonis stabilibus testari prohibetur stante statuto, quod de illis testari nequeat, sed limita, ut num. 2. & declara, ut num. 3.*

4 *Modus non habetur in consideratione ubi habetur intentus.*

1 Regula est, ut existente statuto quod mater nequeat testari de bonis stabilibus in præjudicium filiorum, neque ad pias causas testari valeat, ut apud *Abbat. cons.* 63. *num.* 4. *Alex. cons.* 14. *numer.* 7. *vol.* 1. *Socc. cons.* 53. *num.* 17. *Dec. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ nu.* 75. *de constitut.* *Caball. cons.* 64. *num.* 4. *Peregrin. decis. Rot. Patavin.* 109. *n.* 12. *Card. Tusc. concl.* 104. *nu.* 33. *lit. T.*

2 Tamen aliud est dicendum, ubicunque testaretur pro restitutione incertorum, & malè ablatorum, ut percipitur ex *Giurba in consuetud. Messan. cap.* 6. *glos.* 9. *par.* 1. *num.* 11. ea ratione, nam licet filiorum favor quidem potior sit causa Religionis, tamen secus est, ubi agitur de legatis in piam causam relictis pro exoneratione conscientiæ, & incertorum, & malè ablatorum restitutione *Men. de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 189. *n.* 139. & alias dictum fuit in hoc opusculo.

3 Declara autem hoc privilegium esse verum & procedere quotiescumque mater non haberet mobilia sufficientia nam si haberet legatum factum ab ipsa pro malè ablatis, esset solvendum de ipsis, ità quod in subsidium possent exequi stabilia legata pro tali effectu, sufficit enim prodesse animæ testatricis circa malè ablato-
4 rum restitutionem, juxta illud habeamus intentum, & non curemus de modo, & ità dicebatur in facti contingentia

PRIVILEGIUM LV.

ARGUMENTUM.

Legatum pro exoneratione conscientiæ ex causa incertorum & malè ablatorum factum in primo testamento non revocatur per secundum testamentum, in quo nulla fit mentio exonerationis conscientiæ.

SUMMARIUM.

1 *Primum testamentum revocatur per secundum & amplia, ut n. 2. 4.6. & 8. declara, ut num. 9.*
3 *Voluntas hominum, est de ambulatoria usque ad mortem.*
5 *Princeps absque solemnitatibus institui non potest.*
7 *Testamentum juratum revocatur à secundo, & si pœna similiter adjecta esset.*
10 *Testamentum inter liberos quando censeatur revocatum per secundum.*
11 *Argumentum de filiis ad piam causam valet.*
12 *Testamentum primum non revocatur nisi secundum sit validum, etiam si testator asserat coram testibus nolle illud valere, revocatur si testator utatur verbis (cassavit. & annullavit) nisi dicat, quod vult decedere intestatus nu. 13. etiam si secundum testamentum fiat, num. 14.*
15 *Testator dicens, quod vult decedere intestatus tacitè, videtur instituere legitimos hæredes, uti venientes ab intestato.*

Regula est, quod primum testamentum à secundo revocatur, cum illud posterius prævaleat, *§. posteriori inst. quib. mod. testam. & c. l. filius qui in potestate ff. de lib. & posthum. l. 2 de inst. & rupt. testam. Clar. in §. testamentum q. 76, Craff. in eodem §. q. 84. de success. Guid. Pap. dec. 127. & 20. Card. Tusc. concl. 152. lit. T.* quamvis mille sint præcedentia testamenta, *Mascard. de prob. cancl. 1282. n. 40. Sfort. Odd. cons. 89. n. 37 & seq.* cum nullis verborum formulis testandi facultas impediri valeat, ut inquit *Menoch. cons. 193.* nam liberum cuique tribuitur arbitrium de rebus disponendi, *§. disponat. auth. de nupt.* & ambulatoria est hominum voluntas usque ad extremum vitæ spiritum *l. cum hic status §. pœnitentiam ff. de donat. inter vir. & uxor. cap. ultima voluntas 13. quæ. 2.* [1] [2] [3]

Quæ sanè regula adest, procedit, & est vera, ut habeat locum quamvis primum testamentum fuerit partium consensu confirmatum, *Peregr. de fideicom. art. 51. n. 42.* & etiam si in primo supremus Princeps omnium privi- [4]

privilegiatissimus esset institutus, ad tex. in *l. si quis C. de testament. Caroc.* 5 *dec.* 85. *n.* 6. qui absque solemnitatibus institui non potest, *Menoch. cons.* 423. *n.* 14. & post eum *Gratian. discept. forens. cap.* 312. *n.* 3. prout si quis testamento facto extraneos hæredes instituerit, & de inde quoque testibus adhibitis se testamentum revocare declaraverit, primum revocare præsumi & haberi notârunt 6 *Alex. in l. sancimus C. de testam. Covar. in rubr. de testam. concl.* 16. *par.* 2. *Fachin. controv.* 8. *lib.* 4. *controver. jur. Card. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib.* 2. *tit.* 15. *num.* 18.

7 Et licet primum testamentum juramento vallatum esset, quod dicto juramento non obstante per secundum revocetur primum asseverârunt *DD.* ut constat ex *Gabriel. concl.* 1. *n.* 8. *de jure juran. Mancin. de jurament. effect.* 1. *quæst.* 1. *nu.* 15. *part.* 4. *Card. Tusc. conclus.* 631. *lit. T. Gutier. de juramen. confirm. cap.* 1. *n.* 2. *par.* 2. *Cæval. in specul. pract. quæst. commun. contra comm. quæst.* 168. quamvis non tantùm juramentum, sed pœna quoque adjecta esset, *Mascard. de prob. concl.* 1282. *num.* 175. *Suar. recept. cent. lit. T. n.* 68. *& seq. Galoan. cons.* 13. *nu.* 56.

8 Imò, quod secundùm testamentum solemne & perfectum revocet primum in quo instituta est pia causa, tenet *Caroc. cit. decis.* 85. *num.* 4. & fortius, si duo sint testamenta, ambo ad pias causas, unum perfectum, & alterum imperfectum, posteriori testamento videtur sublatum primum, quamvis perfectum, ut docet *Carstrens. cons.* 327. *vol.* 1. cujus vestigia sectati sunt *Card. Tusc. concl.* 154. *n.* 14. *lit. T. & Fachin. controv.* 5. *lib.* 4. latè *Gratian. discept. forens. cap.* 605. & hoc fuit decisum in Tribunali illustriss. Nuncii inter Monasterium Monialium S. Sebastiani, & Monasterium S. Francisci de Paula.

9 His, & aliis veris existentibus, tamen ubicumque testamentum, in quo aliquid relinquitur pro exoneratione conscientiæ, revocatur per secundum, & in eo nulla fit mentio exonerationis conscientiæ, dicendum est non revocari dictum legatum, juxta *Angeli* theoricam de qua in *l. cum quis decens* §. *codicillis ff. de leg.* 3. quam sequuntur *Barbat. in l. cum acutissimi C. de fideicom. Costa in suis memorabil. jur. in verb. absens potest acquiri, Bal. in l. generaliter qu.* 10. *C. de non numer. pec.*

Et licèt apud *Genuens. in suis practicab. eccles. quæst.* 484. contrarium tenentes reperiantur. Ego tamen à firmata opinione ad animarum salutem recedere non audeo, & ideo juxta illam consului in testamento facto à Ruggiero Salinca Calabro in anno 1625. de mense Februario, facienda est enim præsumptio quod testator

stator

ſtator oblitus potius, quàm ſedulò, & ſcienter in ſecundo teſtamento non fecerit præfatam mentionem.

10 Et confert pro corroboratione, nam videmus, quod à poſteriori non dicitur revocatum primum teſtamentum inter liberos niſi de expreſſa ipſius revocatione fieret ſpecialis mentio, *auth. hoc inter liberos, ubi Natt. in repet nu. 21. C. de teſtam. Vivi. deciſ. 292. Præſ. de Franc. dec. 204. n. 33 & deciſ. 399. Caval. dec. 27. n. 66. par. 1. Cancer. var. reſol. tom. 1. cap. 4. nu. 6. Molin. de primogen. cap. 3. n. 30. lib. 4. Pacian. conſ. 66. D. Ricc. in collect. deciſ. collect. 230. vide Reg. Rovit. deciſ. 56.*

11 Igitur diſpoſitum favore filiorum poteſtquoque extendi favore hujuſmodi legatorum pro incertis, & malè ablatis factorum; cum valeat argumentum de filiis ad piam cauſam.

12 Quando autem teſtamentum primum dicatur revocatum per ſecundùm; Ego in facti contingentia, & propriè in cauſa Joa. Laurentii Seluaggi dicebam. Doctores communi voce clamare, primum teſtamentum dici per ſecundùm revocatum, ubicumque ſecundùm eſt validum, at ſecus ſi nullum, puta, quia egeret hæredis inſtitutione, nam in tali caſu non cenſeretur revocatum primum, quamvis aſſerat teſtator coram ſeptem teſtibus nolle illud valere prout in ſupra poſito caſu, ſiquidem, ut revocatio habeat locum, eſt de eſſentia, quod à ſecundo hæreditas adiri poſſet, ad *text. in § pen. inſt. quib. mod. teſtam. infirm. l. ſancimus C. de teſtam.* Parif. qui de communi fidem facit *conſil. 46. n. 29. lib. 3. Dilect.* de arte teſtandi *caut. 3. in tit. de teſtam. Clarus in §. teſtamentum quæſt. 91. Mareſcot* plures ad id cumulans *var. reſol. lib. 1. cap. 48.* ubi pariter communiorem hanc appellat opinionem addens illam veram eſſe, etiam ſi teſtator uſus fuiſſet verbis (annullavit, & caſſavit) niſi tamen ultra iſta verba, addiderit prætetea quoque alia verba ſcilicet (quia volo decedere inteſtatus) nam tali in caſu dicit ipſe revocationem tenere, ex *Socc. Jun. & Corn.* quos ad id citat firmans id eſſe verum licet teſtamentum ſecundùm non fiat, nam & ſi diſcordent *DD.* an ſufficiat ſimplex revocatio teſtamenti abſque eo quod aliud fiat, ut conſtat apud Card. *Mant. de conject. ultim. vol. lib. 1. tit. 15. n. 19.* Tamen communi traditione receptum eſt quod quando teſtator ulterius procedit exprimens ſpecialiter cauſam, quia intendit decedere inteſtatus, in ſimili caſu utique revocatio ſubſiſtit, ad tex. *in l. 1. § ſi hæres ff. ſi tab. teſtam. null. extab.*

13

14

15 Aſſignatur ratio, ſiquidem videtur teſtator ex hoc tacitè inſtituere legitimos hæredes ab inteſtato venientes, quorum aditione hæreditatis adeptio confirmatur, ad tex. *in l. ſi*

quis

quis ità hæres instituatur ff de hered institut. Salyc in l. sancimus C. de testam. Rat Rau. in una hæreditatis Perusina 16. Martii, 1605. coram Eminentissimo, & Reverendiss. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

PRIVILEGIUM LVI.

ARGUMENTUM.

Episcopus est Judex competens, & exequutor legatorum factorum pro restitutione illicitè acquisitorum, & malè ablatorum.

SUMMARIUM.

1 *Legatum factum propter malè ablata, ab Episcopo est exequendum, & quare nu. 2.*
3 *Episcopus est diffinitor, quando inter exequutores legatorum ad pias causas esset discordia.*
4 *Episcopus est exequutor omnium piarum dispositionum, & si contrarium mandasset testator, n. 5.*
6 *Eadem potestas competit inferioribus habentibus jurisdictionem quasi Episcopalem, & Capitulo sede vacante.*
7 *Monitio necessaria est ad effectum, ut data negligentia hæredis, ad Episcopum devolvatur exequendi potestas, & sufficit una à Judice personaliter facienda nu. 8.*

1 Regula est, quod si testator pro restitutione illicitè acquisitorum, vel malè ablatorum aliquid legaverit, solus Episcopus erit Judex competens, & exequutor, juxta theoricam *Anan. & Felyn* quam reponunt in *cap. cum sit de jud* & ità similiter scribunt *Gemin. cons.* 20. plenè *Covar. de testam. c. 3. nu. 8. Marta in suo tract. de jurisd par. 2. cap 10. n.* 34 quia in concernentibus pietatem,

2 & officium charitatis, & humanitatis in omnes Episcopus habet jurisdictionem, *cap. 1. & 2. 87. distinct. cap. super quibusdam in fin. de verb. signif. Abb in cap. cum esses de testam. nu. 32. Hostiens. & Imol. in cap. 1. de empt. & vend. Aufrer. de potest. Eccles super laicos nu 3.*

3 Quare *Bal* hanc præsciens opinionem in *l. si duabus nu. 9. C. commun. de leg.* in illam devenit sententiam, quod si inter testamenti exequutores ad pias causas distinctio aliqua oriatur, Episcopus deberet adiri, cum ille sit proprius diffinitor, in concernentibus pietatem ut supra.

Unde merito juxta hanc sententiam respondi, dum casus accidisset in diœcesi Avellinen. in anno 1625. de mense Majo, & propriè in causa Francisci Antonii delli Melkusi.

4 Etenim Episcopus exequutor indistinctè omnium piarum dispositionum non solum morien-

morientium, sed etiam viventium, *clement. 1. de testam. §. si quis autem pro redemptione, auth. de Eccl. titul. Seraphin decis. 611. n. 7. tom. 1. Leo in thesaur. fori Eccles. cap. 2. nu. 41. par. 4. & virtute Sacri Conc. Trid. sess. 22. de refor. cap. 8.* tamquam Sedis Apostolicæ delegati possunt legatarios cogere ad exequendas pias dispositiones *latè D. Ricc. decis. Cur. Archie. 209. par. 4. D. Barbos. de potest. Episc. alleg. 75. n. n. 3. Aldanus in incompend. jur. Canonic. lib. 7. tit. 8. Gellius in select. Canonic. cap. 22.* etiam si exequutores sint officiales sanctæ inquisitionis, & exempti à jurisdictione Ordinariorum, ut decisum testatur *Leo in Thesaur. fori Eccles. cap. fin. in fin. par. 2.*

In tantum quod in hujusmodi piarum dispositionum potest Episcopus esse Judex, & etiam constituere procuratorem ad agendum coram se *Gemin. cons. 214.* quem refert *Card. Tusc. concl. 257. num. 7. tom. 3.* affirmans *concl. 293. num. 27. eod. tom.* hanc exequutionem spectare ad Episcopum illum in cujus jurisdictione sita sunt bona distribuenda, non autem ad illum in cujus jurisdictione testator morabatur, allegat, *Rom. cons. 250.*

5 Quæ omnia adeò sunt vera, ut habeant locum, quamvis testator mandâsset ne Episcopus datâ hæredis, vel exequutoris negligentiâ se intromitteret, nam hoc non obstante adhuc suum officium poterit, implere, ad tex. in *c. tua nos de test.* ibi, (licet etiam à testatoribus id contingeret interdici) *auth. licet in princ. C. de Episc. & cler. Covar. in c. tua nos n. 6. de test. Tiraq. in tract. la mort declar. 5. n. 8. & seq. par. 7. Menchac. de success. § 3. n. 8. Valasc. dec. 103. n. 57. Spin. in spec. test. gl. 28. n. 20. Sarment. select. sentent. lib. 1. c. 11. nu. 13. Pereira de nomin. emphit. q. 19. n. 56.* ea ratione nam nemo potest facere quin leges, & canones suum locum non habeant.

6 Amplia quod hujusmodi potestas quam habent Episcopi in exequendo pias defunctorum voluntates cōpetit pariter inferioribus habentibus quasi Episcopalem jurisdictionem *Flores Diaz. variar. q. lib. 2. q. 24. n. 22. Barb. in annot. ad ord. Reg. Lusit. tit. 62. § 39. n. 4. lib. 1. D. Ricc. in prax. fori Eccl. resol. 303. tom. 2. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 29. n. 16.* sicque pariter asseveramus in Capitulo sede vacante, cui idemmet jus competit, *Azor. institut. moral. p. 2. lib. 3. c. 39. q. 6. Matiens. & Molin.* apud *Sanchez. disput. 22. numer. 10. lib. 3.*

Advertendo tamen necessarium esse monitionem ad affectum, ut datâ hæredis negligentiâ ad Episcopum devolvatur exequendi potestas, *d. cap. nos quidem de testam.* nam ubi

agitur

agitur de privando hærede, aut exequutore pro emolumento, quia voluntatem defuncti intra tempus non adimplevit, omnino est de substantia monitio, ut post alios quos citant, fatentur *Guglielm. in cap. Raynuntius in* verb. si absque *liberis num.* 198. *cum seq. Molin de iustit. & jur. disp.* 251. *nu.* 5 *tract.* 2, Menoch, *de arbitrar. judic. cas.* 498, *nu.* 58. *& seq.* affirmans unicam sufficere monitionem, ex *d. cap nos quidem*, ibi (commoneas) in singulari absque aliqua duplicatione adjecta quo in casu propriè in unica monitione verificatur, *cap. sua nobis in fin* ibi [Monitione permissa] *de testam auth hoc amplius*, ubi *DD.* communi calculo *C. de fideicomm Lopez int.* 8. *Hisp. tit.* 10. *par* 6 *glos* 1. *Cened, ad jus canon. collect.* 114. *nu* 3. hancque monitionem à Judice personaliter faciendam esse, non vero per nuntium, aut epistolam ex plurimorum doctrina, quorum illos allegando utebar, in facti contingentia practicavi consultus.

PRIVILEGIUM LVII.

ARGUMENTUM.

Casus respicientes favorem legatorum, vel donationum pro incertis, & malè ablatis factorum non comprehenduntur sub generali dispositione, sed neque sub speciali eis damnum afferente,

SUMMARIUM.

1. *Lex generaliter loquens generaliter est intelligenda.*
2. *Lex ubi non distinguit, nec nos distinguere debere.*
3. *Lex quod non dicit ab homine non est præsumendum,*
4. *Lex quanda aliquid vult disponere, exprimit.*
5. *Dispositia legis generalis non solum causas, sed personas privilegiatas comprehendit, sed limita, ut nu 7.*
6. *Exempti an comprehendantur in dispositione generali, remissivè.*
8. *Legata pro incertis, & malè ablatis sunt favorabilia.*

Regula est multùm nota, quod [1] lex generaliter loquens generaliter est intelligenda absque exceptione personarum & rerum ad *tex. in l. de pretio ff. de public. in rem act. l. in fraudem §. fin. de testament l.* 1. *§ generaliter ff. de leg præstan.* & lex ubi non distinguit personas, vel res, [2] nec nos distinguere debemus, *l. non distinguemus ff. de recept arbitr. l.* 1. *§. convenire ff. de jud. l. quos prohibet ff. de postul. l. quamvis ff. de in jus vocand.* & quod lex non dicit,

nec ab homine est præsumendum, *l. dissentientis C. de repud. Surd. cons.* 219 *nu.* 11, nam quando lex aliquid
4 vult disponere, benè exprimit juxta regul *text. in l. unic. § sin autem ad deficientis C. de cad. tollen. l. si servus § prætor aut vers* non dixit *ff. de acq. hered.* cum concordan. de quibus apud *Card. Tusc. pract. conclus. iur. lit. V. conclus.* 89. *&* apud *Cardos. in prax. Jud. & Advoc. in verb. lex n.* 28.

5 Item generalis dispositio legis non solùm causas, sed personas privilegiatas comprehendit, *Bal. in l. in fraudem § fin ff. de testam. milit. Dec. in l. 1. n. 9 ff. de regul jur. plenè Tiraq. de retract. consang. §. 1. glos.* 14. *à num.* 95. *cum seqq.* ubi *num.* 101. ampliat id esse verum, quamvis major, aut specialior aliqua ratio in uno, quàm alio casu appareret, & etiamsi in odiosis. & pænalibus versaremur, ut pariter asseverârunt *Gozad cons.* 35. *nu.* 6. & alibi, & novissimè sequitur *Cochier in suo tract. de jurisd. in exemptos par.* 1 *quæst.* 5. quo in
6 loco latè tractat articulum, in dispositione generali comprehendantur exempti, ut apud eum videre poterit.

7 His licèt veris existentibus, tamen mihi suadeo, quod quando casus respiciunt favorem legatorum pro incertis, & malè ablatis factorum tunc dispositio generalis, & secundum eum non comprehendit, quoniam leges generaliter loquentes non comprehendunt casus speciales prout sunt toti, *Portius* qui id plenè probat in suis *conclus. jur. regul.* 16.

Accedit, quòd revocatio legatorum generalis non comprehendit legata pia facta per testatorem *Guid. Pap. decis.* 200. *nu.* 5. *Afflict. decis.* 111. *nu.* 11. *Ludovic. conclus.* 24. versic. declara quinto *Medic. de sepultur. part.* 1. *quæst.* 25. *nu.* 5. *Barbos.* noviter, qui alios adducit in *tract. de jure Ecclesiastic. universal. lib.* 3. *c.* 13. *nu* 25.

Quare casus respicientes favorem hujusmodi legatorum comprehenduntur sub speciali dispositione, aliquid contrarii mandantes, & dãni afferentes, quoniam illa tendunt in favorem animæ, & propterea in eis fieri debet interpretatio lata, & ampla ut potius amplientur quàm minuan-
8 tur, sunt siquidem talia legata favorabilia tanquam ad exonerationem conscientiæ spectantia, & ideo semper extendenda, & omni cum favore sunt interpretanda, itàut quando dispositio specialis verteret in eorum diminutionem, pro non facta habenda sit.

PRIVILEGIUM LVIII.

ARGUMENTUM.

Dos in fideicommissi Bonis sol-

vi

vi non potest, quando pia causa esset substituta pro malè ablatis.

SUMMARIUM.

1 *Bona fideicommisso subjecta, ex causa dotis alienari possunt ampliat, ut num. 2. quod procedit etiam instituta pia causa nu. 3.*
4 *Bona, in quibus est instituta pia causa, non possunt pro dote dari.*

1 Regula satis vulgaris desumitur *ex authen. Resque C. comm. de leg. & ex l. mulier. §. cum proponeretur ff. ad Trebellia.* Bona fideicommisso subjecta alienari posse ex causa dotis de qua materia satis apud *Peregr. de fideicommissis art. 42. Menoch. de præsumpt. lib. 4 præsumpt. 189 Rauden. dec Pisan 29 surd. dec. 62. Intrigliol de substit. q. 73. an 154. cent. 3 Molin. de Hispan. primog. p 2. lib. 4 cap 6.*

2 Et tam dotis constituendæ, quam restituendæ, ut ex magis communi testatur *Crass. in § fideicommissum quæst. 57. n 4 Carpan. in comment. ad statut Mediolan. cap. 454 à num. 45 cum seq. Menoch. de præsumpt. lib 4. præsumpt. 190. Cavalc. decis. 81. n. 107. par. 3. Ludovic decis. Lucens. 28 à num. 76. Milanens. decis. 7. numer. 43. part 1. Thesaur. decis. 151.* noviter *Fusar.* satis latè *in tract. de substit. par. 2. quæst. 532.* ubi ampliationes, & declarationes reportat.

3 Quæ sanè Regula suas extendit radices, etiam substitura pia causa, quia tunc filiæ, & aliæ descendentes possent dotari in bonis fideicommissi, ut ex communi patet apud *Dec. cons. 6. nu. 10. lib 2* & præ cæteris notârunt *Roman. cons. 267. Peregrin. cons. 39. in fin lib. 5. Petra de fideicommiss. quæst. 8. num. 445. Tiraquel. de pia causa privil. 102. Intrigl. de substit. citat. quæst. 73. num. 279. Menoch. dic. præsumpt. 189. à num. 120.* dicens de receptiori etiam si pia causa esset substituta pro anima testatoris.

4 Cæterum quoties pia causa esset substitura, pro malè ablatis in bonis fideicommissi non posse dotes dari fundârunt idem *Menoch. cit. præs. 189. num. 137. & intrigliol. dic. quæst. 73. num. 298.* & eos sequitur *Fusar. de substitut. quæst. 531. nu. 38 part. 2.* apud quem alia in hac materia habes dilucidata.

PRIVILEGIUM LIX.

ARGUMENTUM.

Usurarius pro incertis, & malè ablatis potest testari.

SUMMARIUM.

1 *Usurarius publicus testari nequit, nisi præstita cautione de restituendo.*
2 *Pœnitentia, & contritio in usurario publico, non sufficiunt, sed actus externus, quod procedit tam in codicillis, quam in donatione nu. 3. & 4.*
5 *Dispositio usurarii, ut valet pro pia causa, est æquius.*
6 *Usurarii pro incertis, & malè ablatis testari possunt.*

1 REgulam habemus, quidquid sit de jure civili, ut in *l. ejus qui ff. si certum petatur*, quod usurarius manifestus testari nequeat nisi præstita cautione de restituendo usuras *cap. quamquam de usuris in 6. Clar. §. testamentum quæst. 26. num. 1. Pereg. l. 3. tit. 2 lib. 8. Ordinam. 27. Rota decis. 169. num. 1. apud Farinac in 1. collect. novissimarum, ubi num.* 2. subdit, quod pœnitentia in usurario manifesto, vel signa contritionis non sufficiunt, sed actus etiam exteriores juxta formam *dic. c. quamquam sunt necessarii.*

3 Quæ sanè conclusio procedit etiam respectu codicillorum *Covar. lib. 2. var. cap. 3. num. 9. vers. 5 Cevall. in speculo communium contra communes quæst. 537. num. 3. ubi testatur de commun. opinion.*

4 Et habet locum etiam in donatione causa mortis, illam enim facere non posse usurarium manifestum tradunt *Clar. §. donatio quæst. 7. Menoch. cons. 11 num. 21. & 22. Bonacos. communis crimin. par. 1. verb. usurarii pagina. 186. Gratian. discept. forens. cap. 79 nu. 17. Peguera decis. 31.* quia ait hanc opinionem veriorem esse, & tutiorem animæ, cum alias de facili eludi posset dispositio *d. cap. quamquam.*

Unde non sunt audiendi contrarium tenentes, scilicet *Cald. Pererera in l. si Curatorem verbo hunc contrarium num. 22. Illustrissimus Dominus Riccius in collectan. decis. parte 2. Collectan. 356.*

Et extenditur etiam, si vellet disponere ad pias causas juxta tradita per *Bart. in dict. l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. & de commun. opin. testat. Farinac. Vasq. de success. progress. §. 1. nu. 168. Barbat. in clem. ult. vers. septimo facit.*

5 Sed *Covarruvias lib. 2. variarum dicto cap. 3. in fin.* annuit, æquius esse, ut dispositio usurarii valeat quoad legata pia, cum refert novissimè Gallus, qui alia adducit in materia *in tr. de except. quæ oriri possunt in success. titul. 1. except. 4 par. 2. numero. 9.*

6 In casu tamen testandi pro restitutione incertorum, & malè ablatorum, quod sit licitum usurariis, & hoc

hoc in casu habeat facultatem non potest cadere dubitatio, cùm tunc restitueret, & formam *d. cap. quanquam* adimplere videatur, ut patet.

PRIVILEGIUM LX.
ARGUMENTUM.

Mutus, & Surdus bene valent testari pro restitutione malè ablatorum.

SUMMARIUM.

1 *Muti, & Surdi à natura nequeunt facere Testamentum.*
2 *Muti, & Surdi, quorum voluntas per signa patet pro eorum anima, & pro restitutione malè ablatorum testari valent.*
3 *Muti, & Surdi possunt testare favore piæ causæ, & inter liberos.*

1 Regula est Muto, & Surdo à natura esse interdictum facere testamentum, si ille omnino non loquatur, & iste minimè audiat *l. discretis C. qui test. facer. poss. l. qui in potestate §. surdus ff de Testam. §. Surdus instit. quibus non est permiss. facere testament. Moscard. de probat. conclus. 1079.* & plur. *Treutler. disput. select. part. 2. disp. 10. Thesi 3.*

2 Cæterùm inter alias modificationes, quas recipit ista conclusio insurgit illa ad nostrum institutum, quod si signis exprimatur talium voluntas, & testarentur pro exoneratione propriùm animarum ad restitutionem malè ablatorum valere quidem testamentum, quia pro anima id faciunt, & ad eorum relevamen *Aldobrandin. in add. ad gl. fin. in d. §. item Surdus Aretin. cons. 104. Jusc. conclus. 120. num. 13. lit. T.* ubi va-

3 lere ad pias causas talium testamenta probat, nec non inter liberos, vel quando instituerentur alii venientes ab intestato *Malder. dub. 3 de Testament. §. 2. & 3.*

PRIVILEGIUM LXI.
ARGUMENTUM.

Prodigus, & is cui bonorum administratio interdicta est ad exonerationem conscientiæ pro restitutione malè ablatorum testari potest.

SUMMARIUM.

1 *Prodigus, & ille, cui bonorum administratio est interdicta, nequeunt testari etiam ad pias causas nu. 2.*
3 *Prodigus an possit testari pro incertis, & malè ablatis.*

1 Regula stat prodigum, & eum, cui bonorum administratio interdicta est testamentum condere non posse, & si illud fecerit non valere ad *tex. in l. is cui C. de Test. § item*

prodigus instit. quibus non est permissum facere testament. de quo *Clar. in §. Testamentum quæst. 33 Crass. de success. eod. verbo q. 22. Vasq. controvers. Illustr. lib. 1. cap. 17.*

2 Quæ sanè adeo est reputata vera apud *DD.* ut illa fuerit extensa etiam si ad pias causas prodigus testaretur, cum nec valeat testamentum *Alex. cons. 18. nu. 6. vol. 5 sua res in Thesaur. recept. sentent. §. testamentum n. 18.* licet non desint contrarium tenentes, ut apud *Crass. de success. d. §. Testamentum q. 17. n. 7. & Bald. sibi contrar.* apud *Tiraquell. de pia causa priv. 79. fol. mihi 103. col. 1. in fin.*

3 Tamen, quidquid contradicant DD. in casu simplicis piæ causæ, dubitare non licet claudiare regulam respectu incertorum, & malè ablatorum, pro quorum restitutione dispositio prodigi valebit.

PRIVILEGIUM LXII.

ARGUMENTUM.

Testamentum sive codicillus, quamvis sint facta absque tribus luminibus de noctè valent favore incertorum, & malè ablatorum.

SUMMARIUM.

1 *Testamentum de nocte factum requirit tria lumina, quod procedit in codicillis nu. 2. & 6.*
3 *Codicillus est pars Testamenti.*
4 *Codicillus largè nuncupatur Testamentum.*
5 *Relicta in Codicillis censetur relicta in Testamenta.*
7 *Testamenta, & Codicilli de nocte facti absque luminaribus pro exaneratione conscientiæ sunt validi sic etiam pro incertis, & malè ablatis num. 8.*
9 *Apices juris cessant pro exoneratione conscientiæ.*

1 Regula est manifesta, quod licet de nocte fieri valeat testamentum, & illud signari, *l. ad testium §. signa ff. de testam.* tamen in eo tria luminaria accendi debere elicitur *ex l. 1. §. tria luminaria ff. de ventr. inspiciend.* & probarunt *Dec. cons. 354. Simon. de Petr. de interpret. ultim. volunt. lib. 2 interpret. 2. dubit. 1. solut. n. 9 Ludovic dec. Perus. 176. n. 4. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 2. t. 8 n. 3. Ripa in suo tr. de nocturno tempore cap.* 141. idem probant *cap.* 142.

2 respectu codicillorum, in quibus eadem servanda est solemnitas luminarium, si de nocte fieri contingerit, aliàs sapient nullitatem ante eum *Corn. cons. 18 vol. 2. Dec. cit. cons. 354. Menoch. cons. 288. n. 29.*

3 Codicillus enim pars testamenti est

est *Aret. in l moribus* §. 1. *col* 1. *ff. de vulgar. & pupil. substit. Natt. cons.* 83. *vol* 3. *Surd. cons.* 150. *nu.* 13. *Costa de retractrac͡t. cap.* 8. *cas.* 20 *nu.* 7. cum dicatur pariter testatio mentis
4 ut in *princ. instit de testam.* & ideò largè codicillus testamentum nun-
5 cupatur *Glos. in l.* 2. in verbo *personales C. de jur. codicill.* Indè relicta in codicillo in testamento relicta censentur *l.* 2. §. *codicillum ff. de jur codicill. Capr. cons.* 3 *num.* 26.

6 Unde etia luminaria requisita in testamentis de nocte, erunt necessaria in codicillis de nocte pariter conditis.

7 Quicquid autem sit, quoties testamentum, vel codicillus de nocte respiciat utilitatem non privilegiatorum, poterit tamen suaptè affirmari non reddi nullum testamentum, & codicillum absque luminibus de nocte confecta, quoties illa essent facta ad exonerationem conscientiæ pro restitutione incertorum, & male ablatorum, cum ex defectu hujus solemnitatis, non debeat retardari, & suspendi voluntas testatoris, qui ad sui exonerationem disposuit & apices juris favore conscientiæ cessare debent, ut in *cons. divers. German.* 113. *num.* 7. *fol.* 271.

PRIVILEGIUM LXIII.

ARGUMENTUM.

Solemnitates juris civilis non requiruntur in testamento facto ad exonerationē conscientiæ pro restitutione incertorum, & male ablatorum.

SUMMARIUM.

1 *Solemnitates de jure civili in testamento necessariæ non requiruntur in testamento pro exoneratione conscientiæ, & restitutione malè ablatorum, & num.* 2.

3 *Solemnitates non requiruntur in testamento inter liberos.*

1 Regulam firmo, solemnitates aliàs necessarias de jure civili in testamentis de quibus præ cæteris apud *Clar in* § *testamentum.* non esse necessarias in testamento facto ad exonerationem conscientiæ pro restitutione incertorum, & male ablatorum, ut dixit *Rota in Romana testamenti coram R. P. D. Blanchetto ex cap. cum esses, & cap. relatum de test. ubi DD.*

2 Recipit incrementum hæc opinio quia testans pro anima sua solemnitates juris civilis servare non tenetur sic ad amussim, prout requiruntur in aliis testamentis *Molf.* post alios *in summa Theolog. moral tract.* 13. *de ultim. vol cap.* 2. *num.* 86. *tom.* 2 *folio mihi* 236. *col.* 2.

Inde

inde cùm casus ex facto accidisset, & ipse essem consultus hanc agnovi veram opinionem, juxta quam vidi judicatum in Tribunali Reverendæ Fabricæ S. Petri hujus Civitatis Neapolis tam in prima quàm in secunda instantia.

3 Confert, quia regulariter in testamento inter liberos omittuntur solemnitates, ut apud *Gabriel concl. 4. de testam. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 7.* ubi ad satietatem omnia habes cumulata.

ALLEGATIONES IN JURE

V. I. D. Francisci Severini.

SUMMARIUM.

Facti exemplum nu. 1.
An pactum de retrovendendo afficiat tertium possessorem num. 2.
An pactum de retrovendendo infra certum tempus sit validum n. 3.
Tempore adjecto in pacto de retro vendendo elapso venditor non potest amplius agere num 4.
An dictiones, semper perpetuò & quandocumque protrahant tempus adjectum in pacto de retrovendendo ultro num. 5.
Dictiones (semper, perpetuò, & quandocumque) intelliguntur, secundum actum, & actionem cui apponuntur num. 6.
Pactum de retrovendendo, terminatur spatio triginta annorum non obstante dictione, semper, quadocumque, & perpetuo nu. 7. & 24 ampliatur num. 8. & 9. limitatur num. 10.
Absurdum evitandum num. 11.
Actus agentium non debent operari præter eorum intentionem nu. 12.
Inducta od unum finem non debent contrarium operari num. 13.
Imperitia notariorum non debet partibus obesse num. 14.
In jure nihil frustra num 15.
Contradictia, & repugnantia evitanda nu. 16.
Contrahentes non præsumuntur voluisse se in etinentic arrigere n. 17.
Mutatia valuntatis non præsumitur num. 18.
Quæ à contrahentibus exprimentur gratio tallendæ dubitationis, & majoris claritatis, licet superfluo taleranda, & non vitiant nu. 19.
Abundans cautela non nocet n 20.
Satis operari dicitur, quod tollit dubium num 21.
Pactum de retrovendendo temporale, efficitur perpetuum stante læsione num. 22.
Sed an perpetuetur, ut nulla detur præscriptia, vel etiam præscribatur spatio trigita ann. 23 & 25.
An debent concurrere tria, ut contractus dicatur simulatus, & feneratitius, nempe pactum de retroven-

trovendendo, modicitias pretii, & ut emens sit solitus fenerari, vel sufficiant duo, nempe pactum, & modicitias pretii num. 26. & 28.

Pactum de retrovendendo temporale æquipollet, illi tertio requisito, ut ẽptor sit solitus fenerari n. 27.

In contractu simulato, & feneratitio cessat præscriptio num. 28.

In præscriptione mala fides auctoris nocet etiam illius hæredibus, licèt vellent a se ipsis præscriptionem inchoare num. 29.

Quis dicatur male fidei possessor num. 30.

Stante mala fide cessat præscriptio, in quo casu nec per statutum induci posset, num. 31.

Mala fides non purgatur cursu temporis num. 32.

In materia præscriptionis standum est juri canonico num. 33.

Emptores malæ fidei dicuntur usurpatores, qui nullo tempore præscribunt, nu. 34.

Contractus simulati, & feneratitii non præscribuntur nec ex illis transfertur possessio nec dominium num. 35.

Non valenti agere non currit præscriptio, num. 36.

An ex capite ignorantiæ detur restitutio in integrum adversus præscriptionem pacti de retrovendendo, num. 37.

Restitutio, quæ datur in capite ignorantiæ a quo tempore detur, & infra quod tẽpus debeat peti n. 38.

In dubio præsumitur ignorantia n. 39.

Quanto debeat esse læsio, ut pactum de retrovendiudo temporale perpetuetur num. 41.

Beneficium l. 2 C. de rescindenda vendit. an cesset in venditione cum pacto de retrovendendo num 42.

Quomodo debeant deponere testes circa læsionem num. 43.

Læsio debet probari ab allegante illam num 45.

Res in dubio præsumitur vendita justo pretio num. 46. & 79.

Negativa probatur per lecturam actorum num. 47.

Valor modernus non probat valorem antiquum num. 48.

Valor rei an probetur quod res similis fuit tanta vendita in eodem loco num. 49.

Probatio debet esse per necesse, & non per possibile num 50.

Probatio æquivoca non probat n. 51.

Pratium singulare, & affectionis non attenditur nu. 52.

Res ratione vicinitatis potest carius emi. num. 53.

Verus valor est, quantum communiter res vendi potest num. 54.

Valor debet probari de ductis oneribus num. 55.

Testes debent deponere de communi valore, & non de proprio judicio num. 56.

Testes deponentes de valore rei debent esse practici, & informati de qualitatibus rei num. 57.
Ut habeat locum dispositum, debet verificari præsuppositum num. 58.
Ubi non est suppositum non operatur dispositum num. 59.
Cessante causa cessat effectus num. 60.
An debeat haberi ratio de pretio aucto diligentia emptoris num. 61.
Clausula generalis non refertur ad specificata n. 62.
Generi per speciem an derogetur nu. 63.
Quod patet ad sensum non eget probatione num. 64.
Quomodo intelligatur illud juris axioma, quòd potiùs credatur duobus testibus affirmantibus, quàm mille negantibus num. 65 & seqq.
Testibus numero majori magis credendum num. 66.
Testes deponentes de negativa quando probent nu. 67. & 69.
Si duo testes affirmarent rem valere, decem, & tres negarent, quibus potius standum num. 68.
Si aliqui testes dicant rem valere centum, & alii quinquaginta, an omnes dicantur deponere super affirmativa. num. 71.
Affirmativa, & negativa non differunt quando per eadem media probantur num 72.
Testes deponentes super negativa probant, quando reddunt causam sui dicti numer. 73.
Testes de læsione debent deponere de oneribus, & qualitatibus rei nu. 74 86.
Testes debent habere certam scientiam de statu, & qualitatibus rei, ut de illius valore deponere possint num. 75.
In dubio res præsumitur vendita justo pretio nu. 76.
Deponentes de valore rei debent reddere rationem per statum, qualitates, & onera rei etiam non interrogati num 77.
Testes debent esse bene informati de statu, oneribus, & qualitatibus rei num. 78. & 81.
Ex redditu, & qualitatibus rei fit æstimatio nu. 80.
Testes deponentes de valore, non debent deponere inconsiderate, & sine discussione, num 82.
Testes deponentes de valore rei debent animadvertere ad malos vicinos, quorum causa res minoris æstimetur, num. 83.
Venditor tenetur dicere emptori malos vicinos, aliàs tenetur ad interesse num. 84.
Res tantùm valet, quantùm bonus vir diligens paterfamilias esset daturus, & non juncta illius, vel alterius affectione num. 85.
Testes deponentes de læsione debent percutere tempus contractus n. 87. & nu 43 & 98.
Testes deponentes de læsione, debent deponere de communi valore n 88.

Testes

Testes deponentes de læsione debent reddere causam sui dicti num. 89.
Testes deponentes de læsione debent deducere onera num. 90.
Et debent esse informati de rei qualitatibus. num. 91.
Et debent scire confines rei num. 92.
Et restantum valere potest quantum per spatium viginti annorum ex illa percipi potest. num. 93.
Testes debent deponere de qualitatibus quæ possunt deminuere, & augere pretium. num. 94.
Valor non probatur per testes, qui nesciant onera, rei qualitates nu. 95.
Et de his non informati non probant num. 95.
Testes deponentes de valore, non debent deponere de judicio, vel per verba poterit valere, vel tanti ipsi emissent nu. 97.
Nec per Dictionem, circa, num. 99.
Testes deponentes simpliciter de valore rei, si non facerent mentionem de pacto de retrovendendo non probarent num. 100.
Pactum de retrovendendo est pars pretii num. 101.
Pretia rerum non debent constitui ex particulari effectione, sed communi æstimatione num. 102.
Cum deductione onerum num. 103.
Ob onera res minoris æstimantur num. 104.
Pretium solutum tempore contractus præsumitur justum. nu 105.
Venditio reiterati, & geminata, eodem prætio semper facta facit cessare præsumptionem læsionis n. 106.
Dictum de Saturno relatum ab Ulpiano num. 108.

Mulra in Materia pacti de retrovendendo discutiuntur.

ANnis elapsis, & propriè in anno 1605. Cæsar de Pinto vendidit Io. Antonio Rozz'era meo sororio quoddam petium territorii in loco ubi dicitur alla Noje, pro ducatis octuaginta cum pacto de retrovendendo quandocumque, & in perpetuum infra triennium, ut in instrumento 1 dictæ venditionis; Postea fuit idem pretium territorii pro eodem pretio per eundem emptorem venditum Cæsari de Cunto cum eodem pacto ad præsens, & sic post annos viginti quinque dictus Cæsar de Pinto primus venditor dixerit se contra dictum secundum emptorem, prætendens territorium prædictum vendicare vigore dicti pacti, fuit dubitatum quid juris. Et omissa disputatione, si hoc pactum afficiat tertium possessorem, de quo non est dubitandum, tunc, quia fuit territorium venditum, cum eodem pacto tum etiam stantibus clausulis constituti & præcarii, cum obligatione bonorum quæ

in similibus contractibus passim apponi solent, quatum vigore non possit adversus terrium possessorem juxta tradita per nos in nostra allegatione inserta in collectan Episcopi *Ricci par 7. post collect. 3073*, pro resolutione præsentis dubii de pluribus dubitari potest, quibus resolutis, & resolutum dubium remanebit.

Primo an hoc pactum, infra certum tempus sit validum, itá ut triennio elapso sit præclusa via agendi amplius.

Secundò an per illas Dictiones (quandocumque, semper, & in perpetuum) illud triennium extendatur ultra; itá ut perpetuò agi possit.

Tertiò utì stante læsione, illud pactum temporale efficiatur perpetuum.

Quartò, quanta debeat esse læsio.

Quintò, & demum quomodo debeant deponere testes deponentes de læsione.

Circa primum dico, quod pactum de retrovendendo infra certum tempus, validissimum est; adeò quòd tempore adjecto elapso excluditur venditor facultate agendi, ad quod probandum ultra à nobis aliàs allegata in allegatione post collect. Episcopi Riccii 3037. part 7. in causa illorum delli Carlelli, & delli Mogica, [4] novissimè addo *Eminentissim. Card. Ludovis. postea Greg. XV. in decis. 559. Eminentissim. Card. Tusch. tom. 6. pract. conclus. litt. P. conclus. 30. num. 1. Rot. Roman. in decis. 272. num. 1. par. 1. in novissimis Viscont. conclus jur. verbo Pactum de retrovendendo Thomat in dec. Rotæ Macerat. 112. num. 14 & 116. & seqq. decis. 65. num. 6. & 7 & 89. nu. 30. & decis. 78. & decis 103. num. 2 & 30 & decis. 80. nu 1. & seqq* Quos reportat Doctissimus *D. Navorius in rubrica pragmaticarum de retrovendendo in novissima editione Neapolitana*

Circa secundum dico, quòd dictiones illæ, semper, quandocumque, & in perpetuum, non extendunt illud tempus triennii, ultra, ut Doctor Io. Petrus Martellinus meus concivis, & patronus partis adversæ fatetur, & ratio est, quia hæ dictiones [5] capiuntur, & intelliguntur secundùm subjectam materiam, & actum cui tribuuntur, & assumunt naturam actionis super qua imponuntur, sed sic est modò quod actio istius pacti, est triennio à partibus præscripta, & terminata, ergo illo elapso, extincta est actio, illæ distinctiones amittunt eorum vim, & efficaciam, itá *Canetl. in sing. 85. Barbos. de dictionib dict. 216. n 6. Grat. in eodem tr. dict. 201. in fine* Hinc dicunt Doctores, quòd pactum de retrovendendo, quandocumque, & in perpetuum, terminatur spatio triginta annorum dictis dictionibus non obstantibus, *Surd. dec.*

2. Pe-

2. *Peregr. dec.* 10. *n.* 1. *& Boer. dec.* 182. *& dec.* 183 *& dec.* 351. *n.* 5. *&* 6.
6 *Eminentiss. Card. Seraph.* 1360. *n.* 11. *Viscont. concl. Jur. verbo Pactum de retrovendendo, &c.* Ubi secundùm magis communem opinionem hoc pactum quibuscumque verbis conceptum triginta annorum spatio terminatur, quidquid dicant, *Scayn. in dec.* 89. *n.* 14. *& seqq.* & allegati *per Regent. Ravit. in cons.* 14. *n.* 2. *vol.* 2. Nam contrarium fuisse decisum per
7 *Sacrum cons.* refert *Præs. de Franch. in decis.* 48. idem sequitur *Laderch. consil.* 1549 *n.* 5. *Mart. consil.* 81. *n.* 1. qui hanc opinionem esse communem, & magis veram fatetur *n.* 3. *&* 4. *Fach. contr. Jur. lib.* 2. *c.* 13. *Alex. Trent. var. resolut. lib. tertia tit. de emption. & vendit. resol.* 10. *nu.* 25. *versic. tertia, & ultima opinio*, *& vers. tertius, & ultimus casus ubi n.* 26. ampliat etiam si dictum sit, ut quan locumque venditor possit re-
8 dimere, non obstante quacumque præscriptione. Et ampliatur etiam stante juramento, *Præs. de Franch. in dic. dec.* 48. *n.* 1. *vers. Et in ea-*
9 *dem caus. &c. Viscont. Concl. Jur. d. verb. pactum de retrovendendo, &c.* Licèt contrarium sentiat *Scayn. in dic. decis.* 112. *n.* 75. *Mart. in alleg. consil.* 81. *num. tertio, & quarto*, *& Trentacinq. in loca supra relato sub num.* 28. *vers. Et hæc secunda opinio Cacher. decis.* 69. *num.* 12. *Regens Ravit. in dicto cons.* 14. *num.* 11. Qui dicunt pactum istud, stante juramento, quadraginta annorum curriculo
10 terminari, & idem subnectunt, si adesset hypotheca, *Marta ibi numer. tertia, & quarto Trentacinq. n.* 33. *Regens Ravit. n.* 9. Et si contrarium affirmaremus, quod tueri conatur Doctor Martellinus, nempe, quòd illæ dictiones perpetuarent pactum illud triennale, plura sequerentur ab-
11 surda evitanda, *l. nam hoc absurdum ff. de bonis libert.* Primum, quòd illud triennium inter partes conventum extenderetur ultra, præter in-
12 tentionem contrahentium contra *tex. in l. non omnis ff. si certum petat.* Secundum, illæ dictiones fuerunt appositæ, ut semper in perpetuum & quandocumque, infra triennium emptor esset obligatus retrovendere, ità debet interpretatio fieri ad evitandam contrahentium correctionem in continenti contra *tex. in l. nam ad ea, ff. de condition. & demonstrat.* itaque si ultra triennium fieret interpretatio vigore illarum dictionum, induct a ad unum finem, contrarium operarentur contra *textum in l. quod favore Codic. de legibus* Imò potius asserendum est, illas dictiones fuisse imperitiâ, & errore notarii superfluè adjectas, quod non debet parti obesse *Guidabon. advocat.* 122. *num.* 15. *Regens Ravitus decision.* 84. *nu. sequentib.* Tertium,

frustra esset adjectum illud triennium si conventio ultra extenderetur, & in jure nihil frustra *l. si quando ff. de legat.* 1. 26 Quartum, si illæ dictiones protraherent illud triennium ultra, maxima oriretur implicatio, contradictio, & repugnantia, contra *tex. leg. ubi repugnantia, ff. de regul. Jur.* 27 Quintum, & ultimum, si secus diceremus contrahentes viderentur in continenti se corrigere contra *text. in leg. nam ad ea ff. de condition. & demonstration.* sequitur Scayn. ferè in propriis terminis in *decis.* 112. *numer.* 98. *in fine, & num.* 99. Et mutatio voluntaris non præsumitur *l. eum ff. de probat.* 28 Quibus adde, quod illæ dictiones fuerunt adjectæ gratia tollendæ dubitationis, & majoris charitatis, quamvis si non essent expressæ, idem esset, fuerunt enim positæ ad removendum dubium si in continenti vel post paucos dies, vel si in medio, vel in fine triennii, vel si fructibus pendentibus venditor reemere vellet, semper sibi liceret, ideo licèt superflua toleranda, nec nocent nec 29 vitiant triennalem conventionem, & *leg. non solent. ff. de reg. jur.* & facit illud. Abundans Cautela non nocet. *leg. testamentum C. de testam.* 30 *Nec obstat si apponatur* quod dictiones illæ debent aliquid operari *leg. si quando ff. de leg.* 1. cum nihil frustra, quia satis operantur in eo, quia tol- 31 lunt dubium, ità perbelle declarat *Gonz. de mens & alter gloss.* 6 *num.* 26. *& sequentib. Ludovic. dec.* 267. *num.* 36.

Circa Tertium dico, quòd hoc pactum temporale, stante læsione perpetuatur ultra allegata per nos in *allegat. post Collectan. Episcopi Riccii* 307. *part* 7. Novissimè addo *Monach. dec Lucan.* 55 *num.* 30. *Surd. decis.* 22 34 *Ursill. ad Affl. decis.* 73. *nu.* 2. *& sequentibus Grivell. in decision.* 74. *Giurba decision.* 58 *nu. secundo Viscont dict. verbo, pactum de retrovendendo, Thomat. in dec. Rotæ Maceraten.* 112 *nu.* 16, *Scayn. decis.* 78. *num.* 19. *Cala de modo art. gloss. Magnæ nu* 558. *Jacob. Machel patr.* 33 *n* 2. *Eminentiss Card. Tusc. pract. conclus. tom.* 6. *litt. P. conclus.* 2. *tom.* 10. *& sequentib.*

Sed dubitatur, dum Doctores dicunt, quod hoc pactum temporale, stante læsione efficitur perpetuum, an adeò perpetuetur, ut nulla detur præscriptio, vel etiam triginta annorum spatio terminetur; hoc mihi e- 23 venit in facto, & adhuc lis pendet. Quidam N. Sciarriello Casalis S. Juliani Civitatis Theani vendidit quondam N. de Masellis Civitatis Suessæ quoddam petium territorii anno 1585. pro pretio ducatorum vigintiquinque, cum pacto de retrovendendo infra quadriennium. Ad præsens in anno 1633. & sic post annos quinquaginta, sex, & plus hære-

des

des dicti quondam N. Sciarriello petierunt ab hæredibus dicti quondam N. de Masellis dictum petium territorii, stante enormissimâ læsione; Dubitatur quid Juris. Et pro hæredibus conventis faciunt tradita à nobis suprà in secundo dubio, ubi diximus dictionem, perpetuò, semper, & quandocumque, præscriptionem triginta annorum non excludere, quod multorum testimonio comprobavimus, quibus addo *Thesaur. lib. 2. q. forens. quæst. 72. Cavalc. dec. 16. par. 2.* Et in propriis terminis, *Anna filius consil. 68. volum. 1.* Ego verò, qui partes de li Sciarielli defendi contrarium verius existimo, & pro fundamento hujus meæ sententiæ, considero quòd in hac facti specie non solùm adest enormis læsio, sed enormissima satis ultra dimidiam, nam territorium fuit venditum ducatis vigintiquinque, & fuit per actores articulatum, & probatum tunc temporis, valere centum, & plus, unde stante hac enormissimâ læsione, adeò hoc pactum perpetuatur quod triginta annorum spatio non præscribitur, sed quandocumque nulla data temporis præscriptione agi potest, hanc nostram sententiam defendit *Cagnol. in l. 2. nu. 65. de pact. inter emptor. & vendit.* dum dicit ibi

25 quod opinio Jacobini ejusdem sententiæ procedit, quando contractus illicitus, & fœneratitius censetur, & ibi excessus in pretio esset valde moderatus ultra dimidiam, secus quando esset sola modicitas cum pacto de retrovendendo, quod refert idem *Anna in dicto cons. 38. num. 3. & 4.* ubi ità etiam declarat opinionem Josephi, Lun. Et nimirum, nam cum ex illis duobus tantum contractus hujusmodi judicetur simulatus, & fœneratitius, nempe ex nimia mo- 26 dicitate pretii, & pacto de retrovendendo, secundum magis communem opinionem, & veriorem sic testatur *Marta voto 54. n. 2* ubi plures opiniones refert, & subjungit *n. 3 & 4.* pactum hoc temporale æquipollere tertio requisito, ab aliquibus Doctoribus, ut sit solitus fœnerari, & duo sufficere fatetur *Thor. in Compend.* 27 *decision. Neapol. verbo contractus, ut dicatur pignoratitium tom. 1.* & stante enormissima læsione duo suf- 28 ficere perbelle tuetur *Castil. Rerum quotidianarum tom. 2. quæst. 25. nu 62. & 76.* hanc opinionem secutam fuisse *Rot. Roman.* testatur *Cassad. dec. 1. de usuris.* mille alios brevitati consulens, prætereo, quos afferre possem, si igitur contractus fœneratitius judicatur, cessare debet in eo 29 præscriptio, ut fatetur in propriis terminis *Gabriel. conclusion. libro quinto titul. de præsumption. conclusion. 6. numero 12.* etiam si hæredes

redes malæ fidei auctoris vellent inchoare præscriptionem a se ipsis *Gabriel. ibi conclus. 5 Facch contr. Jur. lib. 8. capit. 27. Viv in add. ad decision 430 nu. 7. & seqq. Tassone de Antifata vers. 4. observat. 5. nu. 67. Capic. dec. 4. nu. 12. & 13 Afflict. dec. 40 nu. 5 & sequentibus, Ludovis. decis. 249. nu. 6 & ibi add Stephan. Gratian. tomo 3 discept forens. capit. 403. num. 15. & 16* Nec negari potest, quin primus emptor non fuerit in mala fide emens contra legem, ineundo contractum illicitum, usuratium, & simulatum ab omni jure reprobatum, *Pereira decision 47. nu. 1.* Unde stante malâ fide nullo pacto præscriptio potest induci neque per statutum *Pampon. de Leonard. in ejus cons. inter Add. decis. Viu. nu. 19. fol. 102 Afflict. decis. 14. num 6. Stephan Gratian tom 1. discept. forens. cap. 52 num 1. tomo 3. cap. 403. num. 14 Cardinal Cavaler. decis. 91. nu. 10 Joan de Amicis cons. 61. num. 14.* Nec mala fides purgatur cursu temporis, *Pheb. decis. 82 num. 23 & sequentib* ubi maximè de Jure Canonico, *Dominus Novarius in dicta Rubrica de retrovendendo*, cui standum est in hac materia, *Pheb. ibi nu. 26. Pereir decis. 36 Tass de antifat. vers 4 observat. 5. n. 68 & sequentib. & sub n. 90* ubi ait, quòd hujusmodi dici possunt usurpatores, qui nullo tempore præscribant, & quod hujusmodi contractus usurarii, & feneratitii non præscribantur, testatur *Alex. cons. 46. volum. 3.* nec ex illis transfertur possessio, nec dominium, *l. emptor, ff de aqua pluv. arcen. l. emptione C plus valere quod agitur, &c.*

Tanto magis supra relata procedunt, quia fuit probatum, quod tam venditores, quàm illorum successores ex variis impedimentis accidentibus, non potuerunt agere, & non valenti agere non currit præscriptio, *Pereir. dec. 52. n 4. Oter. in Miscell. disput. 28. n 7. in fine, Ascia determ. 19. nu. 22. Marta consil. 191. numer. 30.*

Nec etiam negari potest quin Saltem ex capite ignorantiæ dictis hæredibus, & successoribus detur restitutio in integrum ad agendum non obstante lapsu temporis *Rota decis. 42. par. 3. in novissim Capic. decis. 4. sub num 24. Afflict. decis. 37. Thesaur. decis. 132. & 133. Rota Lucens. divers decis. 33. & 81 Ascia determin. 131 num. 23. Alexand. Trent. var. resolut. lib. 2. t. de restit. in integrum resolut. 2. nu. 2. Stephan. Gratian. tom 3 disceptat. forens. cap. 403, nu. 25. & sequentib. Regen. Rovit. consil. 14. numer. 5. & sequentib. tomo 2.* quæ restitutio datur infra quadriennium à die scientiæ, *Capic. dicta dec. 4. n. 25.* Et in hæredibus præsumitur ignorantia, *l. qui in alterius ff. de regul. Jur.*

Et

Et ex his concludo, malam fovere causam hæredes emptoris, & optimum jus fovere meos clientes hæredes venditoris. Et stante enormissimâ læsione adhæreo opinioni illorum, qui dixerunt, verbum (perpetuo) excludere præscriptionem *Gaill observat. 18 lib. 2. Laur. in dec. Avenion, 129. Magon. decis. Florent. 105. Mysing. obser. 16. cent. 1.* ultra alios à nobis supra relatos.

Circa quartum, quanta debeat esse læsio, in hoc Doctores valde torquentur, Alii enim dixerunt requiri simpliciter pretii modicitatem, alii enormissimam læsionem, & sic varii varia dixerunt, ut per Doctores à nobis alias allegatos in allegata allegatione post, *Collect. Episcopi Riccii 3073. p. 7.* Tamen communis opinio est, ut requiratur læsio saltem ultra dimidiam, ut per Doctores à nobis allegatos in dicta nostra allegatione, & Episcopus Riccius in *Collect. 3073.* quibus addo *Valasc. in consul. 70. & Mich. Ferr. in 3 p. observat. capitul. 439.* & ideo beneficium *l. 2. C. de rescindend. vendition* cessare in venditione facta cum hoc pacto fatentur Doctores à nobis allegati in dicta nostra allegatione, ratione, ut ibi. Si quis de his affluenter videre cupit, adeat dictam nostram allegatam allegationem in loco suprà relato.

42

Circa quintum, & ultimum, quomodo testes deponentes de læsione debeant concludere dico, quòd debent percutere tempus celebrati contractus *Stephan. Gratian tom 3. discept. Forens. c. 600 n. 6 Ludovis. in dec. 76. n 6 & dec 406. nu 15 & dec. 552.* ubi optimè, *Card Seraphin. dec. 665. nu 5. & decis. 1377 Card. Tusc. practic. conclus. tom. 5 lib L concl. 295. & tomo 6 conclus. 29. nu. 13.* Hinc testes deponentes de pretio & læsione per dictionem (in circa, plus & minus) vel judicio suo, non probarent læsionem *Ludovis. dec. 290. Rota 1534. sect. 4. post 3 in novissimis.* & debet læsio probari à prætendente, illa, idem *Cardin. Ludovis in allegat. decis. 406 num. 13.* quia in dubio res præsumitur justo pretio vendita, *Card. Ludovis. in allegat. 553. nu. decis 1. & 2.*

43

44

45

46

Miror, quòd Doctor Martellinus audeat asserere, quòd in processu sit probata læsio, nam nullibi de læsione ibi legitur, quæ negativa per lecturam depositionum testium probatur, ut videre est *Card. Cavaler. in dec. 110. nu 4 & in decis. 535. nu 5 Rota in decis 64 n. 2 part 1. in novissimis, & in recollect. à Farinac. decis 411. nu. 1. tomo 1. Card. Seraphin. decis. 1307. nu 3.*

Nec refert, quòd aliqui testes partis adversæ deponunt de læsione, habito respectu ad tempus præsens; quia ut diximus; testes debent percutere tempus celebrati contractus, quia

valor modernus non probat valorem antiquum, *Card. Cavaler decis.* 160. *num.* 2 nec refragatur exhibitio fidei publici instrumenti, in qua asseritur tunc temporis in eodem loco fuisse, venditum unum juger territorii ducatis triginta, quia valor rei, non probatur quod res fuerit tanti vendita, quia potuit valere pluris, vel minoris, & emptor potuit decipi, *Bart. in l. cum emptor in fin. ff. de damno infecto, Bal. in l. 2. col. 2. C. de rescind. vend.* Et valor non probatur ex valore alterius rei ejusdem qualitatis; tanti enim fuit illa res vendita, ergo & hæc, quæ est ejusdem qualitatis, tanti valet, nulla est probatio, *Laderch. cons.* 129. *n.* 1 Unde cùm hæc probatio sit per possibile, & non per necesse, nullius est momenti, *l. non hoc C. unde cognati, l. neque natales C. de prob. Rota dec.* 506. *n.* 1 *p.* 1 *in noviss.* Et uti æquivoca non probat, *Rota in recollect. à Farinac. dec.* 176. *n.* 8. *tom.* 1 *p.* 1. Potest enim illud pretium esse singulare, & affectionis, ideo non attendendum, *l. pretia rerum ff. ad l. Falcid.* & illud juger erat contiguum aliis bonis emptoris, ideo illud fortè fuit emptum cariori pretio. *l. si cui fundus ff. de leg.* 2. *ibi sæpe enim confines fundos etiam supra justam æstimationem interest nostra acquirere*, verius ità valor est quantum communiter res vendi potest, ut in allegata *l. pretium rerum, Card. Seraphin. in decis.* 665. *nu.* 1. & debet probari deductis oneribus, *Card. Cavaler. decis.* 462. *n.* 1. *& decis.* 383. *n.* 2. *Idem Cardinal. Seraphin. decis.* 1317. *n.* 1. *& decis.* 1030. *n.* 1. & testes debent deponere de communi valore, & non de proprio judicio, *Cardin. Seraphin. decis.* 386. *n.* 1. Et debent esse informati, & practici de qualitatibus rei, *Cardinal. Cavaler. decis.* 383. *nu.* 3.

Non omitto, quod frustra hic per Doctorem Martellinum in controversiam ducitur, si læsio debeat esse ultra, vel infra dimidiam, si in 3 *vel* 4 *part.* vel arbitraria, cùm testes de læsione verbum nullum, nec in uno obulo, quæ est potissima pars effectus, si contractus deveat & possit dici simulatus, & fœneratitius, ad hoc enim, ut habeat locum, dispositum debet verificari præsuppositum, juxta *glos. singul. in l. mancipia, verbo advocandum C. de servis fugit.* Et ubi non est suppositum, non operatur dispositum, *arg. notatorum in l. & quia ff. de Jur. omn. Jud. R. Valenz. cons.* 18 *n.* 126 *& seq.* Unde cessante causâ, id est læsione, quæ operatur perpetuitatem hujusmodi pactum, cessat effectus, idest, ipsa perpetuitas, simulatio, *l. adigere §. quamvis ff. de jurepatronat.*

Circa illud, quod dictus advocatus partis adversæ asserit, quod non debet haberi ratio de valore aucto ob

ob diligentiam emptoris, fallitur, nam sicuti diligenti cultura pretia prædiorum augētur, ità si negligentius habita ea minui necessè est, ità dicit *tex. in l. non intelligitur §. si quis palam in fine ff. de Jure fisci.*

62 Allegat etiam Martellinus duas regulas, prima quod clausula generalis non refertur ad specificata *l. doli clausf. ff. de verb obl.* quasi velit dicere, quod illæ clausulæ generales, semper, In perpetuum, & Quandocumque, non referuntur ad illam conventionem triennalem.

63 Secunda, quod generi per speciem non derogatur, *Barb. de pr. & locis com. lit. G. n. 9.* quasi velit dicere, per conventionem specialem triennalem non derogatur generi, idest, illis clausulis generalibus, semper, Perpetuò, & Quandocumque, quæ theses per quantum non conveniant nec adaptari possint nostræ quæstioni, unusquisque minimus Juris peritus arbi-

64 trari poterit, quod cùm pateat ad sensum non eget probatione, *l. scire oportet §. sufficit ff. de adminisir. tut.*

65 Circa ultimum assumptum Martellini, quod potius credatur duobus testibus affirmantibus Læsionem, quàm mille negantibus, illam adesse, quantum decipiatur, nemo est, qui id nesciat, nam aut vult tueri, quod

66 potius credendum sit duobus testibus affirmantibus læsionem, quàm mille illam negantibus, & deponentibus rem fuisse justo pretio venditam; & hoc est absurdum & contra omnem juris dispositionem, quòd magis credatur numero paucioribus, quàm pluribus, *contra text. in cap. licet causam, versic. ex præmissis, de prob. glos. in cap. si testes in glo magna 4. q. 3. late Gabr. de testib. concl. 4. n. 50 Eminentiss. Card. Ludovis. decis 100. nu. 3.* Aut vult uti illa maxima, quòd potiùs credatur duobus affirmantibus, quàm mille negantibus, de qua per *glos. in l. diem proferre, § si plures, ff. de recept. arbitr.* Et similiter errat, nam hæc maxima nullo pacto adaptari potest casui nostro, siquidem illa procedit, quando negativa non cadit in sensum corporeum, & non ità se offert sensui, sicut affirmativa. Testes enim de hac negativa deponentes nil probant, quia nil deponunt, veluti si mille testes dicerent, nescire, non vidisse, non in-

67 tellexisse, quia removent sensum ab actu, idest, visu, auditu à rebus, de quibus interrogantur, non probant, secus si testes negantes deponerent de tali negativa, quæ caderet in sensum corporeum veluti, si est finita, & coarctata loco, & tempore, rebus & personis, nam tunc probarent, veluti si testes dicerent, non vidisse aliquem tali die, & horá in tali loco, & tempore, & alimenta non fuisse alicui præstata, quia fuerunt præsentes, & non poterat ille ibi tunc adesse, nec

alimenta præstare, quin ipsi vidissent, & de cæteris hujusmodi negativè deponerent, bene probarent, ità hanc maximam declarat *Perez. de Lara de anniverſ. & Cappellan, lib. 2. cap. 4. nu. 79. & seqq. Viv. dec*, 166. ubi *nu* 6. ait, & facit ad casum nostrum quod si duo testes affirmarent rem valere decem, & tres negarent, sta-68 retur majori numero, & sic tribus negantibus Ecce casum nostrum ad vivum; declarant, & aliis modis hanc maximam *Viv. in d. decis.* 166. *& in dec.* 366. *Gutt. alleg.* 6. ubi ait, quòd quando negativa est coarctata, & restricta loco, & tempore, & aliis cau-69 sis, & rationibus, major numerus præfertetur; idem procedere affirmar, si testes simul deponerent de negativa, & affirmativa, veluti si dicant oves non esse vivas, quia viderunt illas mortuas, & mori, Hanc etiam regulam declarat *Farinac.* 70 multis modis, *de testibus q.* 65. *n* 200. *& seqq.* Imo dico, quòd si testes dicāt rem valore centum, & alii quinquaginta, omnes deponunt super affirmativa, quod patet ad sensum, ideo 71 statur dicto majori numero, ut per *Viv. in alleg decis.* 166 *n* 6. Et affir-72 mativa, & negativa non differunt, quando per eadem media probantur, 73 *Boer. decis.* 23. *nu.* 94. Et testes deponentes super negativa probant, quando reddunt causam sui dicti, quia tunc privatio, & negatio cadit sub sensu *Farinac. decis.* 85. *sub num.* 10. *par* 2. *tom* 1. *& decis.* 836 *nu.* 2. *part.* 2. *tomo.* 2. *& decis.* 748 *nu.* 1. *d par.* 2. *tom.* 2. *Syman. consil.* 2. *n.* 3 *vers. quinimo etiam si civiliter*, *&c.* Et ex his infertur ad casum no-74 strum, quòd cùm testes, qui deponunt de læsione, & illi qui negant illam deponent per eadem media, omnes sui dicti causam, & rationem reddentes, æquè probant, & debet stari numero majori, & verisimilia deponentibus,

Prætetea testes Cæsaris de Pinto actoris deponentes de læsione, non deponunt de oneribus rei, nec de illius qualitatibus, ideo non probant læsionem, *Marta cons* 166. *n.* 2. *&* 75 3. debent enim testes habere certam scientiam de statu, & qualitatibus rei, ut de illius valore deponere possint, *Thomat in decis. Rata Macerat.* 50 *nu.* 81. ibi *n.* 86. subnectit juris 76 præsumptione rem in dubio judicari venditam justo prætio, & *nu* 483 *&* 77 506. ait testes deponentes de valore, teneri reddere rationem per statum, qualitates, & onera rei, etiam non interrogati de quibus debent esse be-78 ne informati *n.* 485. & in dubio præsumitur justum, & non læsio, *idem ibidem nu* 490 *& seq.* & nimirum, 79 ex qualitatibus rei, & redditu fit æstimatio, idem *Thomat ibidem nu.* 80 494. Cùm onera debeant deduci, ut ibi, & ideo debent habere notas rei qualita-

81 qualitates, *idem ibi n.* 503. *& seq* Et si celeriter & exjabrupto deponerent
82 de valore rei, sinè consideratione, & discussione, & inconsideratè non probarent, *Thomat. in d. decis.* 50. *n.* 507. & 509. Et non solum testes de-
83 bent animadvertere ad onera rei, sed etiam ad malos vicinos, qui diminuunt pretium, *l. allong. in racemat. in* 2. & 48. *n* 44. & nimium, quia venditor tenetur declarare, & notos facere vicinos emptori rei, venditæ, & illos non celare, aliàs esset obligatus
84 ad interesse si malos vicinos cælasset *l. quod sæpe* §. *fin ff. de contrahen. empt.* Et res tantùm valet, quantùm bonus vir diligensque pater familias
85 esset daturus, & non juxta illius vel alterius affectionem, *Cutell. in decis.* 1. *num.* 55.

86 Et quòd testes debeant deponere de oneribus, sequitur *Farinac. decis.* 196. *nu* 5. *par.* 2 *to.* 1. *& dec.* 444. *n.* 4 & 5. *d. part* 2 *tom.* 1. *& dec.* 457. *nu.* 4. Et deponentes de læsione de-
87 bent percutere tempus contractus,
88 & deponere de comestimatione, & valore, *Rota decis.* 311. *nu* 5. *par.* 2. *in Noviss.* Et debent reddere ratio-
89 nem sui dicti, quæ sufficit si dicant quia vicini, & practici, *Rota ibid. n.*
90 8. Et debent deducere onera, *Rotæ in practicabilibus post par.* 2. *nu.* 129. *in novissimus.* Et debent esse informa-
91 ti de qualitate rei, *Rota dec.* 553. *n.* 2.
92 *par.* 4. *In noviss.* Et debent seire confines rei aliàs de illius valore non possunt deponere *Rota in allegata decis.* 553. Et res tanti valere potest, quan-
93 tum ex illa per spatium viginti annorum percipi potest *Rota decis.* 871 *n.* 1. *par.* 4. *in noviss.* quod sequitur Perillustris Dominus meus D. Joann. Antonius Novarius meritissimus Canonicus, & unus ea Auditoribus Archiepiscopatus Neapolitani, *in scholiis ad ll. C. in l. instar n* 2. *de jure fisci, lib.* 10. Debent testes deponere de qualitatibus, quæ possint & diminuere, & augere pretium, *Farinac. in*
94 *decis.* 20. *n.* 1. *part* 2. *tom.* 1. ubi *nu* 2. subnectit, quod valor non probatur per testes, qui nesciant onera, &
95 rei qualitates, quibus res est obnoxia,
96 ideo de his non informati, non probant, ut ibi *n.* 3. & 4. Nec debent de-
97 ponere de judicio, vel per verba poterat valere, vel tanti, ipsi emissent, & debent percutere tempus celebrati contractus nec per dictionem (Circa) *Mar. Ant. var. resol. lib* 2. *reso-*
99 *lut* 34. *nu.* 6. *& seqq.* ubi *nu.* 12 fortius subjungit, quòd si testes deponerent de valore rei simpliciter, si non
1·0 facerent mentionem de pacto de retrovendendo, non probarent, quia illud est pars pretii *l. fundi partem ff. de contrah. empt.* Et nos coplosè diximus in allegata nostra allegatione
101 post *Collect. Episcopi Ricc.* 3073. *par.* 7.

102 Et pretia rerum non debent constitui

An Vicarius Generalis Episcopi possit litteras dimissorias ad ordines concedere, num. 16.
An habentes quasi jurisdictionem Episcopalem extra Præsulem, possint hos litteras concedere, n. 17.
Taciti, & expressi eadem est virtus, num. 18.
Quibus sit data facultas concedendi litteras dimissoriales, num. 19.
An litteræ dimissoriales expirent morte concedentis, num. 20.
An Episcopus possit illas concedere extra Diœcesim, num. 21.
Quo pœna afficiantur promoti ab alieno Episcopo sine litteris dimissorialibus, num. 22.
Et qua pœna afficiantur Episcopi promoventes alienigenos sine litteris dimissorialibus Ordinarii, n. 23.
Qua pœna plectantur promoti falsis dimissoriis, num. 24.
An Clerici alienigeni sint recipiendi in aliena Diœcesi sine litteris dimissorialibus Ordinarii, nu. 25.
An pro litteris dimissorialibus liceat aliquid accipere, num. 26.
De litteris dimissorialibus remissivè, & diffusè, n. 27. An Episcopus possit Ordines conferre exteris morantibus in ejus Diœcesi, nu. 28.
An Episcopus possit denegare litteras dimissoriales Presbyteris simplicibus, volentibus proficisci, n. 29.
Quo pœna puniantur celebrantes in aliena Diœcesi sine litteris dimissorialibus proprii Episcopi n. 30.
An gesta à nulliter substituto, qui rectè, & validè substitutus communiter censebatur, sint valida, & manutenenda, num. 31. & 32.
Communis error facit ius, nu. 32.

Dum Laurentius de Magistris V. I. D. de Somnino Capitaneatus officium exerceret in hac Patria mea Roccæ Monfinæ, semel mecum cum confabularetur, me interrogavit, si Vicarius Apostolicus poterat substituere, postquam quidam ejus patruus fuit per sanctam Sedem Apostolicam, suspenso quodam Episcopo, destinatus Vicarius Apostolicus in illius Diœcesi, & ob impedimentum infirmitatis substituit dictus Vicarius ejus nepotem Religiosum, circa quod de pluribus fuit dubitatum, orto Capitulari tumultu.

Primò, An dictus Vicarius Apostolicus potuerat substituere.

Secundo, An præfatus substitutus sit capax dictæ substitutionis tanquam Religiosus.

Tertio, An substitutio expiraverit morte substituentis.

Quartò, An Capitulum potuerit Vicarium Capitularem eligere in morte Vicarii Apostolici,

Qinto, An dictus substitutus potuerit litteras dimissoriales concedere ad Ordines suscipiendos.

Sextò, & demum, An gesta per ipsum substitutum sint manutenenda.

1 Circa primum dico, quòd tum de jure, tum de facto ex Brevi, ut mihi fuit relatum, poterat dictus Vicarius in casu necessitatis substituere; de jure quidem, *l. 2. ubi gloss. in verbo, eos, & in verbo Rectorem C de offic. ejus qui vic. alienat Jud. obt. Alex. in l. 1. num. 55. & seq. ff. de offic. ejus, & ubi Dec num. 70.* Et de tali infirmitate, & impedimento statur assertioni Judicis substituentis *Alex. in alleg. num.* ubi addictio in verbo, subrogatis; hoc etiam habet ex potestate *Barb. de potest. Episcap. part. 3. allegat. 54. nu. 99.*

De facto non est dubitandum, ex allegato Brevi Sanctiss. ubi, ut fertur, legantur verba expressa hujusmodi facultatis substituendi. De potestate Papæ, concedentis non est dubitandum, *cap. licet de preb. in 6. Clem. 1. in fine, ut lite pendente. Paris. cons. 82. num. 22. lib. 4. Rota in decis. 778. num. 1. in recentioribus.* Est verum quòd remota causa infirmitatis, vel aliquo impedimento non existente, & remotâ facultate substituendi, Vicarius Papæ alium Vicarium loco sui deputare non potest, *Card. in Clem. si principalis, num. 4. de rescript. Mar. de ord. Judic. part. 4. distinct. 5. pri. nu. 22. Narb. de appellat. Vicarii ad Episcopum part. 1. num. 219. in fin.* Sicuti nec Vicarius

2 Episcopi, *Paris. de resignat. benefic. lib. 7. c. 24. n. 70. & seq. Guid. bon. advoc. 32. nu. 31. & seqq. Episcap. Ricc. variar. resol. p. 2. resol. 113. Mart. cons. 92. nu. 8. & seqq.* Sicuti etiam

3 Vicarius Capitularis, remotâ facultate Capituli, *Mastrill. dec. 236. n. 5. & seqq. Episcap. Ricc. dec. 169. par. 2.*

4 Sed an iste Vicarius potuerit substituere ejus nepotem? videbatur asserendum quòd non, sicuti Episcopus non potest Vicarium Generalem ejus consanguineum, ut docet Communis præceptor *D. Jo. Maria Navarius in suo doctissima tractatu de Gravaminibus Vassallorum tom. 1. gravam. 198.*

5 Sed contrarium in Vicario substituente asserendum est, in quo non militat ratio, quæ in Episcopo militat; nam ideo Episcopus non potest creare ejus consanguineum Vicarium Generalem, quia subditi, licèt indebitè à Vicario Episcopo conjuncto vexarentur, tamen ne ipsi Episcopo displicerent, de facili omnia gravamina tolerarent, quod non militat in Vicario substituente, in quo cessat timor displicentiæ, & tolerantia prædicta, ideo debet cessare in eo, quòd in Episcopo reperitur sancitum, *arg. l. adicere, §. quamvis, ff. de jure patronat. & cap. cum cessante, de appellat.*

6 Circa secundum concludendum est substitutum esse capacem dictæ substitutionis de licentia sui superioris, quæ supponitur cum Religiosi

giosi possint Vicarii munus exercere cum licentia eorum Superiorum, *gl. in cap. de præsentium 12 qu. 1. & in cap. Monachi in verb. Abb. ead. qu. glos. in cap. si quis, & ibi DD. in verbo majorem distint. 58. Mil. rep. verb. Vicarius Episcopi Abb in cap. causa de elect. & in capit. final. nu 4. de cleric ægrot. Joann Andr in Clement. si principalis. & ibi Card. nu. 17. Imol. nu 16. de rescript. Rebuff. in prax tit. de offic. Vicarii num. 3. Corrad. de templo omn Judic. lib. 2. cap 6. num. 5 Vic. Episcop. Franc. Mar. in decis. 1286 in princip. part. 1 Vant de nullit ex defectu Juris delegati num 82, Fusc. de visit. cap. 15. num 100 lib 2 Guid Pap. in decis. 663 in princip Rota decis. 3. de offic. Vic. in antiq. in cap. cum causa num. 8. de elect. Sbroz de offic Vic. quæst. 38. & 39 del Zecc. de Resp. Eccles. sub tit. de Vic. Episc. cap. 39 num. 2. Paris de resignat. Benefic. lib. 9. quæst. 4 n 5 Episcop. Ricc. variar. resol. libr. 2. resol. 531 Episcop. Camp in divers. Jur. Canon Rubr. 11 cap. 13. num.* 118 quidquid dicat *Borrell. consil 25 n. 14* qui debet intelligi remota licentia Superioris.

Nec obstat, quod prædicti DD. loquantur de Religiosis Monachis, quia stante Constitutione Urbani 7 ...... *t. 17. de clans. ert. cust.* cujus vigore fratres de licentia Superioris possunt exercere officia ecclesiastica, etiam extra claustra, etiam iis applicatur, quia adeo hoc munus Monachis conceditur, quia non habentur funditus pro mortuis sed multa officia exercere non prohibetur *Dec. cons. 199 in pr. Abb & Felyn in c. P. & A. de re judicata Guid Papa dec. 563. n. 2. Vant de nullit. ex defectu Jurisd. deleg n 82 Card in Clem. 1. §. ad prioratum, n 6 de regul. Rot. in d dec. 3 de offic Vic in antiq. Sbroz. de offic. Vicar. lib. 1. q. 89 n. 6. & seq. & n. 13.* Tunc quia fratres Mendicantes communicant in privilegiis 8 Monachorum, & non Mendicantium, juxta Bullam Clement. VII. quem refert *Hieron. à Sorb. in compen. privil. vers. communicant n. 19.* & habetur ex motu proprio Alex. VI. pro *August.* quem refert dictus à *Sorb. ibidem. n. 21. Navarr. de regul. cons. 74. n. 3. tom. 1.* & expressius *Sanchez. in oper. moral. c. 13 n. 88* Quod extendit ad officium coadjutoriæ episcopi *lib. 6. c. 29. n. 84.* Nec *obstat. Clementin. 1. de regul §. ad priorat.* quia juxta tradita per Sanchez *in loc. relat.* intellig. de Mendicantibus, qui ad non mendicantes transierunt, ut habetur expresse ibi in *gl.* vel intelligitur de Mendicantibus strictioris 9 observantiæ, qui nec in communi nec in particulari proprium habere possunt, cum verba in jure debeant intelligi in proprio, & potentiori significatu, *l. 4. § hæc verba ff. de negot. gest.*

gest. & in c. nostro de injuriis imminutum *si glos. in dic. loco* Augustinianos inter non Mendicantes numeraverit cùm tamen hi mendicantes communiter appellentur, nam aliter de conventualibus etiam verificaretur *extravag. qui cunctos de offic. Cust* cùm dicit Fratres Mendicantes sinè speciali licentia Sedis Apostolicæ non posse plures Campanas habere, non obstante quod Conventuales, ut dicit *Navar. de Regular. consil.* 63 sint largiores cæteris omnibus Mendicantibus, & de hoc non est dubitandum, cum idem munus multi Conventuales, diversis in Diœcesibus diverso tempore exercuerint, ut in una *Anconitana de Fratribus de Monte Carmelo*, *& in una Spoletana ex Fratribus Sancti Francisci.*

11 Circa tertium dico, quod substitutio non expirat morte substituentis, & officium continuari potest usque ad novam creationem, & adventum Successoris *cap. si delegat. lo. 7 de offic. & potest Judicis delegati in 6. & cap. licet lo. 3. ubi glos. in verbo ultimum extra de offic. & potest Jud. delegat. l. curatorem ff. de tutor, & curator. datis ab his Boer. decis.* 144. *num.* 14. *&* 15 ne Civitas Rectore careat, *l. meminisse ff. de offic. procurat. Cæsar. Marant. in Prax. dist. 5 princip. nu.* 18. *&* 20. quod procedit usque per novum officialem, præsententur litteræ commissionales novi regiminis, *Paris. de Put. & sindic. verb.* sequitur modo, *Bertaz consil. criminal. 71. num. 58. vol. 1.* quod maximè procedit in casu nostro, in quo facultas substituendi fuit data à Summo Pontifice, & sic non dicitur substitutus à Vicario, Apostolico sed à Papa, cujus authoritate substitutus fuit *cap. non indiscrete §. licet ubi gl. verb. substituendi de procurator. in 6. Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. quæst. 99. n. 3. & in allegat. cap. si delegat. de offic. & potest Judicis delegati*, & ita decisum fuisse in *Sac. Cons.* testatur. *Præs de Franch. in decis.* 255. *Avend. de exeq. mand. Reg. part. 1. cap. 3. n. 36. Molin. de primogenit. Hispan. lib. 1. cap. 25. Giurba dec. 9.* facit *test. in l. quæsitum ff. de tutelis*, ubi tutor datus in locum absentis, illo mortuo, adhuc durat, & Officialis tutori æquiparatur, *l. præfectus ff. de rit. nupt* & novissimè *Reg. Const. in tit. de Decurionibus n. 52. Mastrill. de Magistrat. lib. 5. cap. 6. n. 169. volum. 2. Reg. Apont. consil. 54. n. 45. vol. 1. Regen. Tap. de Jur. Regn. lib. 2. tit. de offic. Const. n. 12. & 13.* satis abundè *Episcop. Ricc. collect.* 1599. *Pheb. decis. 80. n. 20. & seqq. p. 1.*

12 Circa quartum, supposita validitate substitutionis certum est Capitulum non posse eligere Vicarium, cùm illum eligere possit, Sede vacante, & nullo in jurisdictione existente *c. 1. ut Sede vacante*, & declaratio validitatis,

tis, vel invaliditatis substitutionis non spectat ad Capitulum, sed ad Summum Pontificem, imò dato, & & non concesso, quòd substitutio nulla esset, adhuc nec Capitulum Vicarium eligere posset, nam cùm 13 succedat in jurisdictione Episcopi jam suspensi, in casu nostro, & illius jurisdictio sit devoluta ad *Sacr. Congr. Card.* & ad Summum Pontificem nullo modo potest Capitulum Vicarium eligere, nec ad talem effectum se congregare, *Add. ad Summ. Bullar. Stephan Quarant. sub tit. de Capit. Sed Vacant.* Addo quod Capitulum non potest Vicarium eligere, ni- 14 si per Episcopi mortem naturalem vel civilem, quæ eundem in proposito sortitur effectum, *cap. si Episcopo lo 3. de supplenda neglig. Prælat Sayr. de censur. lib. 1. cap. 3. n.* 39. Unde per ingressum Religionis, renunciationem, depositionem, cessionem, translationem, relegationem, permutationem, vel per aliam similem Episcopi abdicationem, Vicarii jurisdictionem extingui ex pluribus refert *Sbroz. de offic. Vicar. lib.* 3. *q.* 42. & proinde deposito Episcopo ad Capitulum pertinebat Vicarium eligere, sed quia Papa sibi reservavit factâ depositione, Vicarii electionem, & per manus appositionem Sedis Apostolicæ affecta est, nec potest exinde Capitulum de hac re amplius se intromittere.

Circa quintum, an dictus substitu- 15 tus potuisset litteras dimissorias ad Ordines suscipiendos concedere est animadvertendum, quòd in decreto suspensionis Episcopi lato per Eminentissimos Domines Cardinales Judices dictæ suspensionis, fuit dicto Vicario Apostolico concessa facultas privativè quoad Episcopum concedendi litteras dimissorias ad quoscumque ordines suscipiendos, sed per Brevi Sanctiss. Creationis dicti Vicarii fuit hujusmodi facultas illi restituta circa ordines minores tantùm, cùm ad Ordines Sacros suscipiendos dimissoria fuerint reservata Episcopo, ut in allegato Brevi contineri mihi relatum fuit, qui Episcopus post nonnullos dies ante substitutionem factam per dictum Vicarium in personam dicti sui nepotis per familiares litteras concessit dicto Vicario Apostolico facultatem prædictam sibi reservatam concedendi dictas litteras dimissorias ad quoscumque ordines suscipiendos.

Verùm dubitatur, quid de jure dicendum sit.

Dico, quod potuit dictus substitu- 16 tus litteras dimissorias ad quoscumq. Ordines concedere, nam Vicarius Generalis Episcopo in remotis agente potest litteras dimissorias concedere, *cap. cum nullus de temporib.*

rib. ordinat. & in § Episcopo, ubi gl. in verbo remotis, Aut Cucc. lib. 2. instit moral. tit. 8. n. 10. Mandos. ad reg Cancell. reg. 24 quæst. 6. num 9. & 10. Rebuff in prax. de form. Vicar num. 47 Sbroz. de offic. Vic. lib 2. quæst. 45 Episcopus Ricc. var. resol. lib. 3. resol. 232 & ex sententia multorum aliorum quos longa serie commemorat *Barbos. de potestate Episcopi part. 2. alleg 8. n. 9.* & in casu nostro non solum Episcopus erat in remotis, sed etiam a jurisdictione suspensus,

Quod, & si *Heuriquenz in summa lib 10. cap. 22. §. 3.* affirmet quaslibet personas extra Præsulem habentes jurisdictionem quasi Episcopalem contentiosam, vel voluntariam, nequirem dictam licentiam elargiri, tamen *Stephan. Gratian. tom. 1. discept. forens. cap.* 12 defendit Ordinarium privativè quoad Episcopum, jusque habentem visitandi, Synodum faciendi, posse tales litteras dimissorias concedere, nec contra ipsum facere *Concil. Trident. sess. 25. cap. 10. Barbos. de potest. Episcop. par. 2. allegat 7. num. 9.* Possunt etiam dictis litteras concedere inferiores Prælati, si iis à Sede Apostolica sit concessum ex *dicto cap cum nullus §. inferiores.* 17

Concludo igitur substitutum potuisse litteras dimissorias ad Sacros Ordines concedere, quia præsupponitur, substituentem eam facultatem ab Episcopo habuisse per litteras familiares, ut diximus, & licet eam delegare non potuisset, quia ad hoc necessaria erat expressa delegandi facultas ex deductis per *Barbos. in loc. sup. relat. & in alleg. 54. n. 97.* tamen ex juris permissione tacitè censetur data facultas Episcopo in remotis agente, prout erat ille de quo agitur, per ea, quæ habentur in *alleg. c. cum nullus de tempor ordinat. in 6.* cujus argumento ità per belle resolvit Episcopus Ricc. in ejus praxi aurea Episcopali *resol. 18 p. 2.* nihil enim refert quod facultas hujusmodi expresse data sit concedendi dimissorias ad ordines sacros, vel tacitè jure concedatur in casu necessitatis, nempe Episcopo in remotis agente, cum tacitè & expresse cadem sit virtus *l. cum quid ff si certum petatur.* 18

Quibus autem indulgeatur hujusmodi facultas concedendi litteras dimissoriales, per belle *Episcop. Ricc. in dic. Prax. aur p. 3 resol* 235. & an expirent morte concedentis, *Novar.* satis optimè *lib. 1. qq. for q. 121 Gutt. lib 2. Can. 99 cap. 17 Gonz. de mens. & alter glos. 12. nu. 36. & 37.* An Episcopus possit illas concedere extra Diœcesim, *Ricc. in d prax. p. 3. resol.* 233 & de pœna infligendi promotis ab alieno Episcopo sine his litteris *idem Ricc. ibid. res.* 236 & qua pœnâ afficiantur Episcopi, *idem ibid. resol* 19 20 21 22 23

24 *resol.* 234. *&* 237 & qua pœna afficiantur promoti falsis dimissoriis, *idem dec* 9 *part.* 1. *& decis* 89 *p.* 1. *& decis.* 187. *part.* 3. *& D. Novar. super pragm collect.* 189 *nu* 12. An 25 Clerici alienigenæ sint recipiendi in aliena Diœcesi sinè dimissoriis, *Gen. in Prax. Episcop. cap.* 40. *num* 1 *&* 26 *seqq.* An pro dimissoriis liceat aliquid accipere citra vitium simoniæ, *Ricc. par.* 3. *prax. Eccl. resol* 418. de istis 27 dimissoriis diffusè *Barbos. in alleg.* 7. *per totum*, *Paul Piasec. in prax. Episcop. de confer. Ord. c.* 2. *Grat. disc for. cap.* 430 *tom* 3. ubi testatur 28 posse Episcopum exteris sibi notis, qui in ejus Diœcesi morantur, ordines conferre sinè istis dimissoriis. An 29 Episcopus possit denegare has litteras dimissoriales Presbyteris simplicibus, volentibus proficisci, negat *D. Novar. in tr. de gravam Vassall tom.* 1 *gravam*..... Et qua pœna puniatur celebrans in aliena Diœcesi sinè litteris commendatitiis proprii Episco-30 pi, *Ricc decis* 150 *p.* 1 *Barb. de potest. Episcop. part.* 1. *alleg* 21. hactenus de dimissoriis, &c.

Circa 6. dico quod aut supponimus substitutionem fuissè validam, & dubium esset extra omnem diffi-31 cultatem, aut supponimus inhabilitatem, & incapacitatem substituti, & dico omnia gesta per ipsum vigore sui tituli putativi substitutionis validæ cum communi, valida esse *arg. notat. l. barbarius ff. de offic, prætor. Gand. Pap. decis.* 563. *num.* 2. & eleganter *Sanchez. de matr. lib.* 3. *disp.* 22 *Rot Rom in decis.* 608. *num* 12. *&* 13 *part.* 2. in recent. ubi præter 32 communem errorem fuerunt declaratæ validæ collationes factæ ab Ordinario in mensibus Papæ, non obstante *reg.* 8. *Cancell. de reserv.* 8. *mens. Paris. de resign benef. l.* 7. *q.* 27. *num.* 45. *&* 46 ubi ait quod sufficiat quem reputari habilem communi hominum reputatione, licèt sit inhabilis, & propterea, concludit valere instrumentum per Notarium inhabilem, si communiter habilis reputabatur, *idem auctor. in eod. tract. de resign. benef. lib.* 4 *q* 2. *num* 21. *& seq.* diffusè *Gab. commun. concl. de probat concl* 8. *Gund bon. Advoc to. num.* 1. *& seqq. Asc. de terni.* 176. *Præs de Franc decis.* 444. *& ibi Barb de potest. Episcop. lib.* 2. *alleg.* 25. *num.* 43 *&* 44 *Gars de benef p.* 5 ¶ 3. *num* 267. *Cæval. pract.* 99. *q.* 386. *Rot Avcu. de Laurent. dec.* 139. *Tiraquell. de leg. Connub l.* 16. *gl* 8. *n.* 144 *& seqq. Ripoll. variar. resol. cap.* 1 *num.* 420. *Calà de mod. art gl. mag nu* 1440 *Oter lib.* 2. *diver. quæst. Jur. q* 3. *nu.* 3. *&* 18, *Rot in recoll. a Farinac. decis.* 71. *tit.* 1 *p.* 1. & novissimè *Thor in vot.* 78, *n*, 19, *& seq.* De his hactenus.

Franciscus Severinus.

SUMMARIUM.

In contractu usurario, & simulato, & pignoratitio non cadit præscriptio, num. 1.

Ex enormissima læsione oritur dolus, num 2.

Dolus annullat contractum, nu. 3.

Læsio arguit dolum, num. 4.

Stante dolo emptoris, cessat præscritio, num 5.

Dolus uti venenum inficit, & corrumpit, num 6.

Dolus est deterior multiplici culpa, num 7.

Quæ sint comites, & affines doli, n. 8.

Præscriptio, ubi adest dolus, & mala fides, cessat, num. 9.

Existente contractu simulato, & pignoratitio, fructus percepti restitui debent, num. 10. 18.

Quando contractus est fictus, & fictum pactum de retrovendendo, censetur pignoratitius, & non venditionis, num. 11.

Ex contractu simulato, & pignoratitio, non transfertur dominium, nec possessio, nec usucapiendi conditio, num. 12.

Ut contractus dicatur usurarius, & pignoratitius, quot requirantur, num. 13 & seqq.

Quando venditur res cum pacto de retrovendendo, cum maxima læsione, videtur potius data in pignus, cum pacto lucrandi fructus, quam vendita, num. 14.

Fructus pignoris percipi non possunt, illos non computando in sortem, num 15. 17 & 20.

Fructus percepti, existente contractu nullo, restituuntur, restituto pretio, & compensato interesse illius, num. 21.

Quando contractus dicatur simulatus, & pignoratitius, & quot requirantur, an in eo cesset præscriptio, & fructus debeant restitui.

IN aliis nostris allegationibus conclusimus N. de Sciarriello Sancti Juliani Casalis, Civitatis Theani hæredem quondam N. de Sciarriello, qui vendiderat quoddam pretiũ territorii quondam N. de Masellis Civitatis Suessæ cum pacto de retrovendendo intra quadriennium, potuisse agere adversus hæredes dicti quondam N. de Masellis emptoris non obstante lapsu temporis quinquaginta octo annorum, ex rationibus, de quibus in dictis allegationibus, quibus addo, dicto hæredi venditoris non obstate præscriptionem, non solùm ratione, quia contractus censetur simulatus, pignoratitius, & usurarius, in quo, ut in dictis allegationibus affluenter diximus 1 non cadit præscriptio, sed etiam, quia stante enormissimà læsione 2 satis ultra dimidiam, præsumitur dolus *Gall. cons. 112. num. 20. Reg. Tapia decis. 23. num. 124. sup. 5. Cavaler. decis,*

decis. 2. de omissis. nu. 5. Thor. novissimè in alleg. post vota num. 44. & in 3 *fine dictæ alleg.* qui dolus reddit contractum nullum *Mar. Antonio var. resolut. lib. 2. resol. 17. num. 6. & 7.* læsio arguit dolum *Gram. decis. 76. n. 12. Mar. Antonin. var. lib. 2. resol. lib. 2. res. 15. n. 24. vers. insuper &c. Rota dec. 102. nu. 2. & 3. part. 2. in novissimis Io. de Amicis cons. 33. n. 28. Camill. De Medic. cons. 25. n. 4. & 18. Gall. cons. 39. n. 20. & seqq. & cons. 68. num. 24. Mar. Ant. var. resol. lib. 2. resol. 69. casu 24. vers. insuper, &c. & resol. 60. nu. 20. vers. 3. &c.* ubi præsumitur dolum, & contractum esse nullum *Calà de modo art. gl. magn. num. 119.* Igitur stante dolo empto-5 ris ex maxima læsione orto non potest esse locus præscriptioni, cùm dolus uti venenum inficiat, & corrumpat *Barg. de dolo lib. 4. cap. 4. nu. 4.* 6 & dolus est deterior multiplici culpâ, idem *Burg. lib. 3. cap. 1. num. 28.* Et doli comites, & affines, sunt cul-7 pa, fraus, mendacium, perfidia, ca-8 lumnia, mala fides, simulatio, & mora idem *Authar. in dic. tractatu de dolo lib. 5. cap. 1. num. 1. & seqq.* Un-9 de his attentis, nescio quomodo possit subsistere ex adverso allegata præscriptio contra *tex. in cap. vigilanti, & in cap. fin. de præscript.*

Sed dubitatur an hæredes emptoris, non solùm teneantur ad relaxandum pretium territorii, sed etiam ad fructus perceptos, & conclusive procedendo, dico quòd stante enormissima læsione non solùm contractus, dicitur simulatus, & fœneratitius, & non patitur præscriptionem, 10 sed etiam fructus percepti, in sortem imputantur, & sic pretium ipsum extenuant ità perbellè in propriis terminis *Rota Luc. divers. decis. 60. vers. Namque, &c.* & nos affatim diximus in allegat. post *Collect. Episc. Ricc. mei damnis observandissimi, 3073. part. 7.* Ex eo, quòd contractus sit fictus fictumque sit pactum de retrovendendo, præsumitur pignoratitius, & non venditionis, & 11 ob nullum in emptorem fuit translatum dominium, nullaque possessio, nec usucapiendi conditio, *Ripa in l.* 12 *nemo potest num. 67. ff. de legat. 1. Afflict. decis. 40. num. 17. quos citat. Rot. Luc. in dic. dec. 60.* cum multorum testimonio, asserentium in hoc casu nullam dari præscriptionem.

Et quòd contractus dicatur pignoratitius, & usurarius, & quòd duo tantum sufficiant, habemus *tex. ad* 13 *litteram in c. ad nostram de empt. & vend. Perbellè Laderch. cons. 132.* & stante enormissimâ læsione duo sufficere, nempe pactum, de retrovendẽdo, & modicitas pretii, ut contractus dicatur fœneratitius, & pignoratitius, ac fictitius *Monach. decis. Bon. 1. num. 9.*

num 9. & 10. & videtur magis res in 14 pignus data, cum pacto lucrandi fructus, quam vendita, & pignoris fructus percipi non possunt, non computando in sortem *l.* 1. & 2. *C. de pign. act.* in propriis terminis *Valas. cons.* 41. & quod duo sufficiant *Menad. cons.* 28. *n.* 14. & 15. & hanc esse communem restatur *Grammat. decis.* 76. *Menoch. de præsumpt. lib.* 3 *præs.* 122. *nu* 31 *Borrell. cons.* 35. *n.* 27. & 28 & *cons.* 63 *num* 9 Et licet hæc quæstio sit valde controversa, si duo, vel tria requirantur, ut contractus censeatur usurarius, & pignoratitius ex relatis per *Martam in cons.* 80. *n.* 22. *cæterosq*, *DD* à nobis allegatos, conveniunt tamen omnes, quod quando modicitas pretii concurrit 16 cum pacto de retrovendendo temporali, duo sufficiant *Marta ibidem n* 23. Unde non mirum, si fructus percepti computentur in sortem secundum tradita in *cap. illo vos. de* 17 *pignor.* Et duo sufficere, & fructus perceptos in sortem computari, fatetur *Ripoll. var. resol. cap* 11. *n* 220. & *seqq.* & ità passim in Regno ser-18 vari, quod duo sufficiant, refert, *R. Rovitus In prag* 1. *num.* 50. *de fide memor. Petra ad Gram. in dicta dec.* 19 76 *nu.* 15. & 16. Unde si contractus judicatur simulatus, & pignoratitius, merito fructus debent in sortem imputari, & si ultra sortem percepti restituendi secundum tradita *in l.* 1. & 2. *C. de pignor. act. Alex Trent. var resolut lib.* 3. *tit. de pignor, resol.* 2. *Mart. cons.* 17. *nu.* 3. *Farinac. decis.* 672. *n* 4 *par.* 2. *tom.* 2 *Mozz. de contract. tit. de pignor.* & *hypoth de natur. n.* 1. & *seqq Capeblan. in prag.* 1. *num* 273 & *seq de offic.* & *Auth. Bar Crivell. dec.* 83. *Steph Grat. tomo* 4 *d. disc. for. cap* 706 *n* 15 & *seqq Arnald. Ferr. ad Consuet. Burdig. tit de retract* & 21. *Gait. de Credito cap.* 2. *c* 7 *n.* 2242 & *seqq.* & *cap.* 4. *quæst.* 8. *n* 980. & *seqq.* & *n.* 991. & *seqq.* & *n* 1006. & *seqq. Rendell. de Forest.* & *pasc. fol.* 329. & *de Vineapar.* 2. *cap.* 1. *fol.* 8. *Vivi. decis.* 373 *Thess. decis.* 78. Et ità jutis esse consulo, quod non tantum hæredes de Masellis teneantur ad relaxationem territorii, sed etiam ad fructus perceptos compensato interesse pretii soluti, juxta tradita per *Thor. in alleg.* post vota propè finem, & per *Donat. Ant. de Marinis, quotid. resol. cap* 153. & *Capeb. in all. prag.* 1. *nu.* 274. & *Thess in alleg decis.* 78. Et ita post hæc scripta fuit decisum per Curiam Suessanam ad favorem mei clientuli.

Franciscus Severinus.

INDEX LOCUPLETISSIMUS
RERUM OMNIUM
In hoc Opusculo comprehensarum,
Alphabetica serie recollectus
PER ADMODUM ILLUSTREM
OCTAVIUM RICCIUM V. I. P.
EQUITEM NEAPOLITANUM.

A

B

Contra-

D

INDEX

E

Extensio

Lega-

 tum

Quanti-

Q

R

In honorem B. Mariæ Virginis, & Divi Thomæ de Aquino.